



รายงานฉบับสมบูรณ์

การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวัง
เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จรงค์ษ์ ธิแก้วและคณะ

มีนาคม 2553

รายงานฉบับสมบูรณ์

การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวัง
เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

โดย

1.	นายจรงค์	ธัญ	หัวหน้าโครงการ
2.	นายบุญทอง	เทโว	ทีมวิจัย
3.	นายดวงดี	สมสวย	ทีมวิจัย
4.	นายบุญ	เทศน์	ทีมวิจัย
5.	นายอุดม	คำรินทร์	ทีมวิจัย
6.	นายสมยศ	บุญเย็น	ทีมวิจัย
7.	นายจิระพัฒน์	ธาดินจันทร์	ทีมวิจัย
8.	นายสมหวัง	สุนันตะ	ทีมวิจัย
9.	นายมนชัย	สุมาลย์	ทีมวิจัย
10.	นายดำรง	สุขะ	ทีมวิจัย
11.	นายสมบุญ	ไทย์นโต	ทีมวิจัย
12.	นายคำปิง	ดวงดี	ทีมวิจัย
13.	นายปรัชญา	บุญชัยอาจ	ทีมวิจัย
14.	นายสุจิตต์	ใจมา	ทีมวิจัย
15.	นายเกียรติศักดิ์	ผืนแก้ว	ทีมวิจัย
16.	นายถวิล	สักระโท	ทีมวิจัย
17.	นายบุญยัง	พวกอินแสง	ทีมวิจัย
18.	นายวรรณฤทธิ์	ขันเงิน	ทีมวิจัย
19.	นายสวัสดิ์	พลหาญ	ทีมวิจัย
20.	นายพรหมินทร์	พวงมาลา	ทีมวิจัย
21.	นายวีรพงศ์	สมิทธิจิตต์	ทีมวิจัย

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชนทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการ

ดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษา และรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สารบัญ

	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
● ความเป็นมา	1
● คำถามการวิจัย	7
● วัตถุประสงค์	7
● ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 กระบวนการวิจัย	8
บทที่ 3 ผลการวิจัย	
● บริบทชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำกวัง	12
● บทเรียนและการเรียนรู้ในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังตอนบน	50
● การมีส่วนร่วมของเครือข่ายลุ่มน้ำกวังในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จัดการทรัพยากรลุ่มน้ำกวังตอนบน	58
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	
● สรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย	140
● บทเรียนและการเรียนรู้	142
● ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข	143
ภาคผนวก ประวัติทีมวิจัย	144

สารบัญ

			หน้า
คำนำเพื่อความเข้าใจร่วมกัน			
บทสรุป			
สารบัญ			
บทที่ 1	บทนำ		

	○ ความเป็นมาและความสำคัญ		
	○ คำถามการวิจัย		
	○ วัตถุประสงค์		
	○ ผลที่คาดว่าจะได้รับ		
	○ ขอบเขตพื้นที่		
	○ ระยะเวลาดำเนินการ		
	○ แผนการดำเนินงาน		
บทที่ 2	กระบวนการทำงาน		
	○		
	○		
บทที่ 3	ผลการดำเนินงาน		
	○		
	○		
บทที่ 4	บทสรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ		
	○		
	○		
ภาคผนวก	○ ประวัติทีมวิจัย		

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

1.1.1 บริบทพื้นที่ทางกายภาพ

พื้นที่ลุ่มน้ำย่อยแม่กงอยู่ในขอบข่ายเนื้อที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวนประมาณ 345,000 ไร่ ในเขตตำบลเทพเสด็จ ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลเชิงดอย ตำบลหลวงเหนือ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด และตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำที่สำคัญในการผลิตน้ำลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่กงอุดมธารา ที่มีความจุประมาณ 256 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ทำนองอยู่ในเขตลุ่มน้ำแม่กง ในอำเภอสันทราย อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำปิงบริเวณบ้านสบทา เนื้อที่มากกว่า 500,000 ไร่ (เนื้อที่ลุ่มน้ำรวมทั้งหมด 1,656.79 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,035,493.70 ไร่) ซึ่งเป็นสายน้ำธรรมชาติไหลรวมจากแหล่งผลิตน้ำลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่กงอุดมธารา มีความยาวมากกว่า 50 กิโลเมตร โดยมีสายน้ำย่อยอยู่ 5 สาย คือ

1. **น้ำแม่กง** มีแหล่งผลิตน้ำจากดอยน้ำกงและดอยหลวงไหลทอดตัวจากยอดดอยนางแก้ว จากทิศตะวันออกเฉียงเหนือลงสู่ทิศตะวันตก เลาะริมถนนทางหลวงสายเชียงใหม่ – เชียงราย ไหลผ่าน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านปางอัน บ้านปางน้ำถุ บ้านห้วยหม้อ บ้านปางแพน และบ้านแม่หวาน รวมประชากร 641ครัวเรือน ประมาณ 2,181 คน น้ำแม่กงจะไหลมาบรรจบกับลำห้วยแม่หวาน มีความยาวประมาณ 33 กิโลเมตร

2. **น้ำแม่หวาน** ซึ่งรองรับน้ำจากแหล่งต้นน้ำดอยภูลังกาทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ ลำห้วยแม่หวานมีแนวไหลจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ไหลลงบรรจบกับห้วยแม่กงที่บ้านแม่หวานผ่าน 5 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ตอน บ้านกำแพงหิน บ้านป่าป่าน บ้านปางบง และบ้านน้ำโค้ง รวมประชากร 248 ครัวเรือน ประมาณ 1,103 คน น้ำแม่หวานมีความยาวประมาณ 39 กิโลเมตร

3. **น้ำแม่วอง** มีแหล่งต้นน้ำอยู่บริเวณดอยแม่ตอนหลวง ไหลทอดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้สู่ทิศตะวันตก ผ่าน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านดง บ้านพงษ์ทอง บ้านปางไฮ และบ้านปางจำปี รวมประชากร 286 ครัวเรือน ประมาณ 1,032 คน น้ำแม่วองไหลบรรจบกับห้วยแม่กงที่บริเวณท้ายหมู่บ้านแม่หวานมีความยาวประมาณ 29 กิโลเมตร

4. **น้ำแม่ลาย** เป็นแหล่งต้นน้ำที่ไหลทอดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้สู่ทิศตะวันตก มีแหล่งกำเนิดต้นน้ำเป็นลำห้วย 2 สาย คือห้วยแม่ลาย ไหลจากดอยแม่กำปองไหลผ่านบ้านแม่กำปอง และห้วยแม่ลายน้อยไหลมาจากบ้านป๊อก ผ่านบ้านแม่ลาย มาบรรจบเป็นน้ำแม่ลายที่บ้านธารทอง ไหลผ่านบ้านห้วยแก้ว บ้านแม่เตาดิน บ้านโป่งสามัคคี และบ้านโป่งกุ่ม รวม 8 หมู่บ้าน ประชากรรวม 1,449 ครอบครัว ประมาณ 3,604 คน น้ำแม่ลายไหลไปบรรจบกับน้ำแม่กวงบริเวณท้ายบ้านแม่หวานรวมความยาวประมาณ 26 กิโลเมตร

5. **น้ำห้วยคัง** มีแหล่งกำเนิดต้นน้ำจากดอยบวกเต่า ทางทิศเหนืออ่างเก็บน้ำแม่กวงอุดมธารา ไหลผ่าน 1 หมู่บ้าน คือบ้านป่าสักงาม ซึ่งมีประชากร 92 ครอบครัว ประมาณ 385 คน น้ำห้วยคังไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่กวงอุดมธารา มีความยาวประมาณ 11 กิโลเมตร

สายน้ำธรรมชาติทั้ง 5 สายเป็นแหล่งผลิตน้ำเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 55 หมู่บ้าน ในท้องที่ 5 ตำบลของอำเภอดอยสะเก็ด ท้องที่ 1 ตำบลของกิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อประโยชน์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ระบบชลประทานไม่ต่ำกว่า 175,000 ไร่ต่อปริมาณการใช้น้ำประมาณ 324 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนทำน้ำในการผลิตน้ำประปาและอื่นๆ ประมาณ 42.11 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ท้องที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ 17.52 ล้านลูกบาศก์เมตร ท้องที่อำเภอดอยสะเก็ด 5.35 ล้านลูกบาศก์เมตร และชุมชนในลุ่มน้ำกวง 19.24 ล้านลูกบาศก์เมตร) เพื่อใช้ในนิคมอุตสาหกรรมประมาณ 7.88 ล้านลูกบาศก์เมตร รวมทั้งปริมาณน้ำในระบบนิเวศวิทยาทำน้ำและอื่นๆ อีกประมาณ 12.6 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยลุ่มน้ำแม่กวงมีพื้นที่รองรับน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำ 569 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 355,625 ไร่ มีกำลังการผลิตน้ำจากปริมาณน้ำฝนประจำปีโดยเฉลี่ย 1,200 – 1,300 มิลลิเมตรต่อปี คิดเป็นปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย 187.7 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ปริมาณน้ำท่าสูงสุดในปี 2537 เท่ากับ 265 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำต่ำสุดปี 2541 เท่ากับ 96.8 ล้านลูกบาศก์เมตร) โดยวิถีชีวิตของประชากรชุมชนลุ่มน้ำแม่กวงบนพื้นที่สูง มีอาชีพดั้งเดิมคือการทำสวนเมือง ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยไม้พื้น ในการอบ และนั่งเมือง มีการดำรงชีวิตโดยอาศัยป่าไม้ และสายน้ำ

1.1.2 สภาพพื้นที่และปัญหาสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังได้ปรากฏขึ้นมากมาย เช่น การเกิดไฟป่าซึ่งมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากปัญหาความแห้งแล้งที่รุนแรงขึ้น รวมทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจของกลุ่มคนบางกลุ่มที่ยังไม่เห็นถึงผลกระทบของไฟป่า แม้ว่าชาวบ้านและสมาชิกเครือข่ายจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาของแต่ละชุมชน โดยการเร่งทำแนวกันไฟ แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ปัญหาความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นยังส่งผลให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำลำธารสำคัญหลายสายของชุมชนแห้งขอด ส่งผลให้ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค และมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนในอนาคต ชุมชนและสมาชิกเครือข่ายจึงมีความเห็นร่วมกันที่จะเร่งสร้างฝายชะลอการไหลของน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำเพิ่มในช่วงฤดูฝน เพื่อกักเก็บความชุ่มชื้นในพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งจะสามารถช่วยลดความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นในฤดูแล้งต่อไป นอกจากนี้เพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟป่า และเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับป่า ชุมชนและสมาชิกเครือข่ายยังได้มีแนวคิดในการปลูกเสริมป่า เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับป่าไม้ และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ โดยถือเอาวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสิ่งแวดล้อมโลก ในการระดมกำลังชาวบ้านร่วมกันปลูกเสริมป่า เพื่อสร้างคุณค่าและความหมาย กระตุ้นความรู้สึก ปลูกจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า

ปัญหาไฟป่า และความแห้งแล้ง ล้วนแต่ส่งผลกระทบโดยรวมต่อสภาพภูมิอากาศของโลก และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ต้นน้ำแทบทั้งสิ้น โดยส่งผลต่อกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาพอากาศที่แห้งแล้งย่อมทำให้เกิดไฟป่าง่ายขึ้น และลุกลามได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อเกิดไฟป่าก็ทำให้เกิดความสูญเสียพื้นที่ป่า ซึ่งเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ รวมทั้งสูญเสียความชุ่มชื้น ต้นไม้ไม่มีเพียงพอที่จะกักเก็บน้ำได้ในฤดูฝน

นอกจากนี้ในปัจจุบันนอกจากความแห้งแล้งจะทำให้ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่กวังอุดมธาราในฤดูแล้งเหลือไม่ถึง 20 %ของปริมาณเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ และในปี 2546 หน่วยจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำแม่กวังอุดมธาราได้แจ้งเมื่อเดือนตุลาคม 2546 ว่าในฤดูแล้งของปีนี้ไม่สามารถจ่ายน้ำให้แก่เกษตรกรเพื่อใช้ในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งได้แล้ว ยังพบความเปลี่ยนแปลงในคุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่กวังโดยจากผลการศึกษาคุณภาพน้ำของสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2542 พบว่า มีสาหร่ายแกมน้ำเงินเกิดขึ้น มีการใช้สารเคมีจนเกิดการไหลปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ เนื่องจากในปัจจุบันพื้นที่สวนเมี่ยงบางส่วนเกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นการเพาะปลูกสวนกาแฟ รวมทั้งชุมชนที่อยู่บริเวณพื้นที่ลาดและค่อนข้างราบดำเนินการเกษตรกรรม ไร่ นา สวน และที่สำคัญใน

การเพาะปลูก คือ การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ตามกระแสการผลิต และเนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวัง มีภูมิประเทศที่สวดยงามมีอากาศที่ดี ประชากรชุมชนบางส่วนได้ขายที่ดินให้แก่นายทุนและคนนอกชุมชน เพื่อเข้ามาประกอบการด้านต่างๆ เช่น การทำสวนรีสอร์ท การเกษตรกรรมเพื่อการค้าอย่างเข้มข้น โรงเห็ด สวนส้ม การท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำที่หลากหลายมากขึ้น

ปัญหาด้านคุณภาพน้ำจึงเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม อีกปัญหาหนึ่งที่ชุมชน และสมาชิกเครือข่ายไม่อาจมองข้ามได้ และจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการดูแล รักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำ ดังนั้นจึงได้เกิดแนวคิดในการเรียนรู้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อให้การนำทรัพยากรมาใช้มีความคุ้มค่า ได้ประโยชน์สูงสุด และคำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมร่วมด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าเครือข่ายฯจะได้มีการดำเนินงานที่ชัดเจน แต่ปัญหา และอุปสรรคในด้านงบประมาณยังคงมีอยู่มาก ทำให้ขาดความคล่องตัวในการทำงาน เนื่องจากงบประมาณบางอย่างยังคงต้องรอการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ดังนั้น เครือข่ายฯ จึงมีความพยายามที่จะเสาะแสวงหา และระดมทุนจากภายนอกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้มีความคล่องตัวสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์

1.1.3 ความเป็นมาของเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าขุนน้ำแม่กวัง

สืบเนื่องจากการสัมมนากำหนด ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแกนนำท้องถิ่น อำเภอดอยสะเก็ดและกิ่งอำเภอแม่ฮ่อน เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2541 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีมติเห็นชอบในการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ร่วมกัน

ต่อมาในปี 2542 ฝ่ายศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้รับแผนจากโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนน้ำแม่กวัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในท้องที่ 6 ตำบล คือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลวงเหนือ ตำบลเชิงดอย ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด และ ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 55 หมู่บ้าน ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาพัฒนาศักยภาพกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ผลสรุปการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวัง

กระบวนการทำงานของเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กว

- คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวระดับหมู่บ้าน ร่วมกันระดมความคิดในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับหมู่บ้าน
- คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวระดับตำบล ร่วมกันระดมความคิดในการปรับแผนของแต่ละหมู่บ้านในตำบลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวร่วมกันระดมความคิดเพื่อปรับแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละตำบลให้เกิดความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- คณะกรรมการประสานงานเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวร่วมกันวิเคราะห์ บูรณาการแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวได้มีทำงานมาตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมาเครือข่ายมีกระบวนการทำงานและกิจกรรมหลายด้านทั้งด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี 2549 คณะกรรมการเครือข่ายได้มีการแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่ขึ้น (ปัจจุบัน) และจากสถานการณ์ภายนอกหลายด้านที่เข้ามากระทบกับการทำงานของเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดทำแผนโครงการจัดการลุ่มน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปิง กระตุ้นให้เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวขับเคลื่อนงานเพื่อสามารถจัดการและปกป้องสิทธิของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวและลำน้ำสาขาได้ จากการทำงานเพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดการลุ่มน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงนั้น คณะกรรมการเครือข่ายฯ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบ และเกิดจากความต้องการของพื้นที่ถึงจะสามารถใช้ข้อมูลเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เข้ามาได้ ดังนั้น คณะกรรมการเครือข่ายฯ จึงได้กลับมาทบทวนบทเรียนการทำงานของเครือข่ายที่ผ่านมา ร่วมกันผ่านซึ่งสามารถประมวลปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของเครือข่ายฯ หลายประการ อาทิ การเป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยภาครัฐไม่มีอิสระในการความคิดและการทำงาน ขาดการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ลุ่มน้ำกวทั้งหมดอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการถูกตั้งขึ้นโดยตำแหน่งหลายๆ คนเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การจัดประชุมคณะกรรมการก็เป็นไปอย่างเป็นทางการมากเกินไป กิจกรรมที่เครือข่ายฯ จัดขึ้นก็ไม่เป็นไปตามแผน เน้นแต่ทำกิจกรรมใหญ่ๆ แต่ไม่ได้ส่งเสริมกิจกรรมในระดับชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของน้ำแม่กว ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้สั่งสมเรื่อยมาตั้งแต่ปี 2542 จน

คณะกรรมการบริหารได้เปลี่ยนไปแล้ว 3 ชุด ปัญหาหลายอย่างยังไม่ได้รับการแก้ไขอีกทั้งการดำเนินงานในพื้นที่ก็ขาดความต่อเนื่องไปด้วย

จนกระทั่งคณะกรรมการชุดใหม่ นำโดยคุณพรหมมินทร์ พวงมาลา ได้นำข้อปัญหาดังกล่าวมาปรึกษาและพูดคุยกับคณะกรรมการชุดใหม่ พร้อมทั้งได้หารือเกี่ยวกับทิศทางของเครือข่ายที่จะเดินไปข้างหน้าร่วมกัน ซึ่งคณะกรรมการแต่ละคนถึงแม้ว่าจะทราบบทเรียนการทำงาน of เครือข่ายเป็นอย่างดีแต่ก็มีใจที่พร้อมทำงานกับเครือข่าย เพราะต้องการอยากเห็นทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของกลุ่มน้ำกวางอุดมสมบูรณ์ขึ้น ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้จัดระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายกลุ่มน้ำกวางขึ้นมาใหม่จากการหนุนเสริมของสำนักงานประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่เข้ามาช่วยกระตุ้นและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ทำให้เครือข่ายได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การทำงาน 4 ด้าน คือ 1) แผนงานด้านพัฒนาคน ซึ่งหมายถึง คณะกรรมการเครือข่ายแกนนำในพื้นที่ เขียวชน และองค์กรชุมชน 2) แผนงานด้านพัฒนาความรู้ การจัดระบบฐานข้อมูลกลุ่มน้ำ ข้อมูลของชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากกลุ่มน้ำกวาง 3) แผนงานด้านอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูในระดับชุมชนและระดับกลุ่มน้ำและ 4) แผนงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่เชื่อมต่อไปยังฐานการทำมาหากินในระดับครัวเรือนจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่

และหากจะพิจารณาการจัดทำฐานข้อมูลในระดับพื้นที่โดยละเอียด พบว่า เมืองค์กร ภาคีตลอดจนถึงหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ได้เข้ามาจัดทำฐานข้อมูลในระดับต่างๆ ทั้งระดับกลุ่มน้ำ ระดับพื้นที่ และเชิงประเด็น เช่น เศรษฐกิจ ทรัพยากร รวมถึงทางองค์กรบริหารส่วนตำบลเองก็มีฐานข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อมูลไว้หลายระดับเช่นกันและข้อมูลมีการกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ ยังไม่มีการรวบรวมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่เท่าใดนัก ดังนั้น ทางคณะกรรมการเครือข่ายได้เกิดแนวคิดในการทำงานมิติใหม่เพื่อตอบสนองแผนการทำงานของเครือข่ายในเรื่องของการจัดฐานข้อมูล นั่นคือ ควรมีการพบปะ แลกเปลี่ยนขององค์กร หน่วยงานที่ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลในพื้นที่มาคุยกันเพื่อให้แต่ละหน่วยงานได้นำเสนอข้อมูลที่มีอยู่ของตนเองเรียนรู้ถึงข้อมูลของหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนความต้องการของภาคประชาชนเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันโดยใช้ฐานข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่มาวางแผนการพัฒนาในระดับพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการร่วมกันได้ ทั้งในระดับ ภาคประชาชน อบต. แผนระดับอำเภอ ระดับกลุ่มน้ำจนถึง ระดับจังหวัด ซึ่งเครือข่ายคาดหวังทุกหน่วยงานในพื้นที่จะมองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ร่วมซึ่งแผนการทำงานที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือกันหลายๆฝ่ายก็จะเกิดประโยชน์ลงไปจนถึงระดับชุมชนในพื้นที่กลุ่มน้ำกวางตลอดทั้งสายโดยมีฐานทรัพยากรกลุ่มน้ำกวางรองรับ

2. คำถามการวิจัย

การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร?

3. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์
บูรณาการ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 4.1 เกิดแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ
การ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- 4.2 เครือข่ายลุ่มน้ำกวังเกิดแผนยุทธศาสตร์การทำงานที่ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม
สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ รวมถึง เด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5. ขอบเขตพื้นที่

1. ลุ่มน้ำ 5 ลุ่มน้ำ คือ แม่กวัง แม่ลาย ห้วยคัง แม่วอง แม่หวาน
2. พื้นที่ 6 ตำบล จำนวนทั้งสิ้น 55 หมู่บ้าน ตำบลเทพเสด็จ ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลหลวง
เหนือ ตำบลเชิงดอย ตำบลห้วยแก้ว ตำบลแม่โป่ง
3. หน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น อำเภอดอยสะเก็ด ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
โครงการ DSS ของอ.อานาจ คอวนิช โครงการวิจัยลุ่มน้ำย่อย อ.พรพีไล เลิศวิชา ฯลฯ

6. ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนกันยายน 2549 – มีนาคม 2553

บทที่ 2

กระบวนการวิจัย

ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ **การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่** ได้มีการดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ คือ การศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นกระบวนการวิจัยจึงมุ่งเน้นการออกแบบกระบวนการในการออกแบบให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีพื้นที่ลุ่มน้ำกวังในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 : ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับทีมวิจัย

วันที่จัดกิจกรรม : 8 กันยายน 2549

สถานที่จัดกิจกรรม : องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงดอย

วัตถุประสงค์ : เพื่อชี้แจงเป้าหมายการทำงานวิจัยและกระบวนการทำงาน

กระบวนการ / วิธีการ :

- 1) นัดหมายทีมวิจัยแจ้งวันประชุม
- 2) กำหนดวาระการประชุม เตรียมเอกสาร
- 3) ประชุมทีมวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการทำวิจัยของเครือข่ายลุ่มน้ำกวังเรื่องเป้าหมายและกิจกรรมรวมถึงช่วงเวลาทำงานเพื่อให้เข้าใจตรงกัน
- 4)หารือการจัดกิจกรรมประชุมร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายและแบ่งบทบาทหน้าที่การประสานงาน
- 5) นัดหมายประชุมครั้งต่อไป

ผู้เข้าร่วม : ทีมวิจัย จำนวน 15 คน

กิจกรรมที่ 2 : ประชุมคณะทำงานประจำเดือนตุลาคม
วันที่จัดกิจกรรม : 12 ตุลาคม 2549
สถานที่จัดกิจกรรม ; องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงดอย
วัตถุประสงค์ : เพื่อประชุมทีมวิจัยเตรียมความพร้อมการจัดตลาดนัดของดีลุ่มน้ำกวง
กระบวนการ / วิธีการ :

- 1) นัดหมายทีมวิจัยและเจ้าหน้าที่สกว.แม่ใจ
- 2) ทีมวิจัยกำหนดเนื้อหาการประชุม
- 3) จัดประชุมเพื่อวางกระบวนการ เนื้อหาเก็บข้อมูลของดีแต่ละตำบล พร้อมทั้งหาแกนนำของแต่ละตำบลในการสืบค้นเก็บข้อมูลร่วมกับทางทีมสกว.แม่ใจ
- 4) สรุปผลการจัดกิจกรรมและนัดหมายการนำข้อมูลมารวมกัน

ผู้เข้าร่วม : ทีมวิจัย คณะกรรมการเครือข่าย ตัวแทนแต่ละตำบล สกว.แม่ใจ

กิจกรรมที่ 3 : กระบวนพัฒนาแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำกวงผ่านกิจกรรมการสืบค้น
 ของดีลุ่มน้ำกวง 6 ตำบล

วันที่และสถานที่จัดกิจกรรม :

วัน เดือน ปี	เนื้อหา	สถานที่
2 พฤศจิกายน 2549	เวทีกลุ่มย่อย อบต.แม่โป่ง	อบต.แม่โป่ง
6 พฤศจิกายน 2549	เวทีกลุ่มย่อย อบต.ลวงเหนือ	อบต.ลวงเหนือ / วัดสันทราย
10 พฤศจิกายน 2549	เวทีกลุ่มย่อย อบต.เชิงดอย	อบต.เชิงดอย
17 พฤศจิกายน 2549	เวทีกลุ่มย่อย อบต.เทพเสด็จ	อบต.เทพเสด็จ / บ้านประธานกลุ่มกาแฟ
20 พฤศจิกายน 2549	เวทีกลุ่มย่อย อบต.ป่าเมี่ยง	อบต.ป่าเมี่ยง
28 พฤศจิกายน 2549	เวทีกลุ่มย่อย อบต.ห้วยแก้ว	อบต.ห้วยแก้ว

วัตถุประสงค์ :

- 1) เพื่อพัฒนาแกนนำในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับของดีของตำบล
- 2) เพื่อค้นหาของดีของตำบลในการเชื่อมโยงการทำงานด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อพัฒนาแกนนำในการนำเสนอข้อมูล

กระบวนการ / วิธีการ:

- 1) ร่วมกันกำหนดประเด็นคำถามเพื่อการสืบค้น
 - 1.1 ของดีคืออะไร
 - 1.2 มีความเป็นมาอย่างไร
 - 1.3 มีประโยชน์อย่างไร กับใคร
 - 1.4 มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร
 - 1.5 มีใครเกี่ยวข้องบ้าง
- 2) แกนนำของแต่ละตำบลร่วมกันสืบค้นของดีตามแผนการทำงาน
- 3) นำข้อมูลมาสรุป แลกเปลี่ยน
- 4) เก็บข้อมูลเพิ่มเติม กรณีแกนนำเห็นว่าข้อมูลไม่ครบ
- 5) สรุปผลข้อมูล เตรียมประเด็นรูปภาพและรูปธรรมนำเสนอในเวทีตลาดนัดของดีคนลุ่มน้ำกวาง

ผู้เข้าร่วม : ทีมวิจัย แกนนำแต่ละตำบล นายกอบต. เจ้าของเรื่องเด่น/ของดี สกว.แม่ใจ

กิจกรรมที่ 4 : ตลาดนัดของดีลุ่มน้ำกวาง

วันที่จัดกิจกรรม : 29-30 พฤศจิกายน 2549

สถานที่จัดกิจกรรม ; สวนบัววิสัย อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่

วัตถุประสงค์ :

- 1) เพื่อให้คณะกรรมการเครือข่ายทำความรู้แนวคิดการจัดการความรู้และตลาดนัดความรู้ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำกวาง
- 2) เพื่อนำเสนอของดี 6 ตำบลที่เชื่อมโยงกับการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อพัฒนาแนวคิด กระบวนทัศน์การทำงานของคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำกวาง
- 4) เพื่อให้เห็นแนวทางการขับเคลื่อนการทำงานระดับชุมชน ตำบลและเครือข่ายลุ่มน้ำได้ชัดเจนขึ้น
- 5) เพื่อสร้างองค์ความรู้ในมิติเครื่องมือกระบวนการทำงานให้กับเครือข่ายลุ่มน้ำกวางตอนบน

กระบวนการ / วิธีการ:

- 1) กิจกรรม Play & Learn
- 2) ระดมความคิดหวังของการจัดกิจกรรมของคณะกรรมการเครือข่ายฯ
- 3) แลกเปลี่ยนสถานการณ์การทำงานของเครือข่ายลุ่มน้ำกวตอนบน
- 4) เติมเต็มแนวคิด “ภาวะผู้นำกับการทำงานพัฒนา”
- 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ “แนวคิดการจัดการความรู้และตลาดนัดความรู้
- 6) เรียนรู้วิธีการจัดตลาดความรู้
 - 6.1 การเตรียมสินค้าเด่น
 - 6.2 กำหนดบทบาทสมาชิกกลุ่มในการไปเรียนรู้และการนำเสนอ
 - 6.3 เปิดตลาดนัดความรู้
 - 6.4 สรุปผลการซื้อ-ขาย
- 7) ชมวดการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วม
- 8) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทิศทางการขับเคลื่อนต่อเนื่อง

ผู้เข้าร่วม : ทีมวิจัย คณะกรรมการเครือข่ายฯ อบต.แม่ทา สกว.แม่ใจ สรส.

กิจกรรมที่ 5 : สถานการณ์ บทเรียนการทำงานและแผนยุทธศาสตร์เครือข่ายลุ่มน้ำกว

วันที่จัดกิจกรรม : 21-22 ธันวาคม 2549

สถานที่จัดกิจกรรม : องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงดอย

วัตถุประสงค์ :

- 1) เพื่อทบทวนบทเรียน สถานการณ์การทำงานของเครือข่ายลุ่มน้ำกว
- 2) เพื่อประมวลภาพยุทธศาสตร์การทำงานและทิศทางการขับเคลื่อนเครือข่าย

กระบวนการ / วิธีการ:

- 1) ทีมวิจัยประมวลความรู้การจัดกิจกรรมตลอดโครงการ
- 2) ทบทวนยุทธศาสตร์การทำงานของเครือข่ายฯ ทั้งเก่าและใหม่
- 3) ปรับแผนยุทธศาสตร์การทำงานและขอมติร่วม
- 4) เตรียมนำแผนยุทธศาสตร์ไปทดลองใช้ผ่านการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ผู้เข้าร่วม : ทีมวิจัย คณะกรรมการเครือข่ายฯ อบต.แม่ทา สกว.แม่ใจ

บทที่ 3

ผลการวิจัย

กระบวนการศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำกวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำกวังตอนบนโดยการทำงานของทีมนักวิจัยซึ่งเป็นทั้งคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำและแกนนำชุมชนของหมู่บ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำกวัง นั้นขอนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนหลักคือ

ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำกวัง

นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมทางกายภาพและทางสังคมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังตอนบน กิจกรรม โครงสร้างและบทบาทการทำงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่การทำงาน

ส่วนที่ 2 บทเรียนและการเรียนรู้งานในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังตอนบน

นำเสนอบทเรียนการทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังผ่านการวิเคราะห์และสะท้อนของคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำกวังตอนบน พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางการทำงานเชิงยุทธศาสตร์ที่ออกแบบไว้ร่วมกันในการขับเคลื่อนงาน

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายลุ่มน้ำกวังในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำกวังตอนบน นำเสนอกิจกรรมการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นพร้อมทั้งวิเคราะห์การขับเคลื่อนงานต่อเนื่อง

ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำกวัง

1.1 บริบทชุมชนและกายภาพลุ่มน้ำแม่กวัง

พื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังอยู่ในพื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวนประมาณ 345,000 ไร่ ในเขตตำบลเทพเสด็จ ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลเชิงดอย ตำบลลงเหนือ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด และตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำที่สำคัญในการผลิตน้ำลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่กวังอุดมธารา ที่มีความจุประมาณ 265 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีพื้นที่ท้ายอ่างที่มีเขตอยู่ในลุ่มน้ำแม่กวัง ในท้องที่อำเภอสันทราย อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จนบรรจบกับแม่น้ำปิงที่บริเวณบ้านสบทา คิดเป็นเนื้อที่อีกมากกว่า 500,000 ไร่ (เนื้อที่ลุ่มน้ำกวางทั้งหมด 1,656.79 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,035,493.70 ไร่)

ลำน้ำแม่กวาง ที่เป็นสายน้ำธรรมชาติในการไหลรวมจากแหล่งผลิตน้ำลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่กวางอุดมธารา มีความยาวมากกว่า 50 กิโลเมตร โดยมีสายน้ำหลักอยู่ 5 สาย คือ

มีแหล่งผลิตน้ำจากดอยนางแก้วและดอยหลวงไหลทอดตัวจากยอดดอยนาง-แก้วจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 1. **น้ำแม่กวาง** ลงสู่ทิศตะวันตก เลาะริมถนนทางหลวงสายเชียงใหม่-เชียงราย ไหลผ่าน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านปางอัน บ้านปางน้ำถุ บ้านห้วยหม้อ บ้านปางแพน และบ้านแม่หวาน รวมประชากร 641 ครั้วเรือน ประมาณ 2,181 คน น้ำแม่กวางจะไหลมาบรรจบกับลำห้วยแม่หวานที่บริเวณบ้านแม่หวาน มีความยาวประมาณ 33 กิโลเมตร

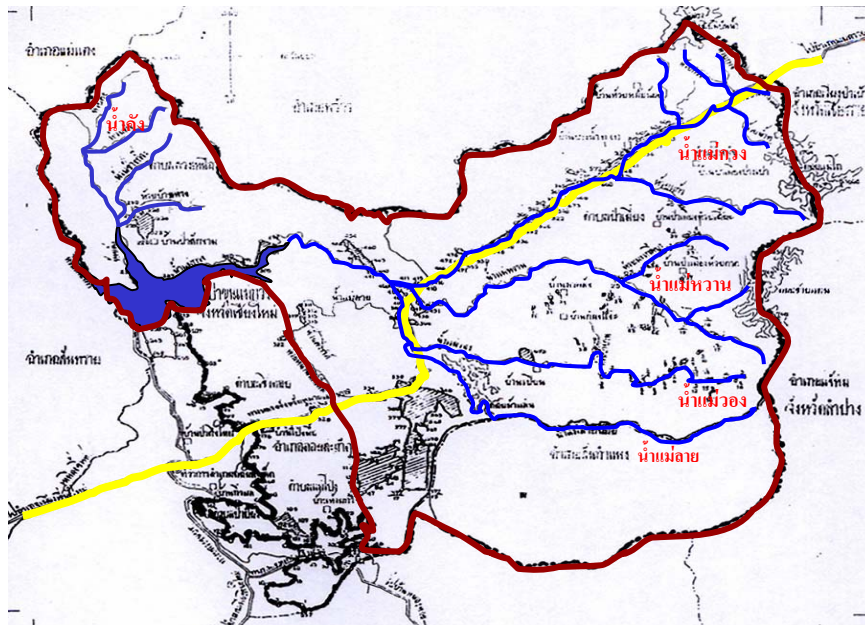
2. **น้ำแม่หวาน** ซึ่งรองรับน้ำจากแหล่งต้นน้ำดอยภูลังกาทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ ลำห้วยแม่หวานมีแนวไหลจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ไหลลงบรรจบกับห้วยแม่กวางที่บ้านแม่หวาน ผ่าน 5 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่ตอน บ้านกำแพงหิน บ้านป่าป่าน บ้านปางบง และบ้านน้ำไค้ง รวมประชากร 248 ครั้วเรือน ประมาณ 1,103 คน น้ำแม่หวานมีความยาวประมาณ 39 กิโลเมตร

3. **น้ำแม่วอง** มีแหล่งต้นน้ำอยู่บริเวณดอยแม่ตอนหลวง ไหลทอดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้สู่ทิศตะวันตก ผ่าน 4 หมู่บ้าน คือ บ้านดง บ้านพงษ์ทอง บ้านปางไฮ และบ้านปางจำปี รวมประชากร 286 ครั้วเรือน ประมาณ 1,032 คน น้ำแม่วองไหลบรรจบกับห้วยแม่กวางที่บริเวณท้ายหมู่บ้านแม่หวาน มีความยาวประมาณ 29 กิโลเมตร

4. **น้ำแม่ลาย** เป็นแหล่งต้นน้ำที่ไหลทอดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้สู่ทิศตะวันตก มีแหล่งกำเนิดต้นน้ำเป็นลำห้วย 2 สาย คือ ห้วยแม่ลาย ไหลจากดอยแม่กำปองไหลผ่านบ้านแม่กำปอง และห้วยแม่ลายน้อยไหลมาจากบ้านปือก ผ่านบ้านแม่ลาย มาบรรจบเป็นน้ำแม่ลายที่บ้านธารทอง ไหลผ่านบ้านห้วยแก้ว บ้านแม่เตาดิน บ้านโป่งสามัคคี และบ้านโป่งกุ่ม รวม 8 หมู่บ้าน ประชากรรวม 1,449 ครั้วเรือน ประมาณ 3,604 คน น้ำแม่ลายไหลไปบรรจบกับน้ำแม่กวางบริเวณท้ายบ้านแม่หวาน รวมความยาวประมาณ 26 กิโลเมตร

5. **น้ำห้วยคัง** มีแหล่งกำเนิดต้นน้ำจากดอยบวกเต่า ทางทิศเหนืออ่างเก็บน้ำแม่กวางอุดมธารา ไหลผ่าน 1 หมู่บ้าน คือ บ้านป่าสักงาม ซึ่งมีประชากร 92 ครั้วเรือน ประมาณ 385 คน น้ำห้วยคังไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่กวางอุดมธารา มีความยาวประมาณ 11 กิโลเมตร

แผนที่แสดงขอบเขตลุ่มน้ำแม่กวัง



ตารางประชากรเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ 6 ตำบล (ข้อมูล ณ 2549)

ตำบล	จำนวน (หมู่บ้าน)	ครัวเรือน (หลังคา)	ประชากร (คน)
ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออนตำบลป่า	8	1,159	2,870
เมียง อำเภอดอยสะเก็ดตำบลเทพเสด็จ	6	1,213	3,675
อำเภอดอยสะเก็ดตำบลลงเหนือ อำเภอ	8	507	2,021
ดอยสะเก็ดตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด	10	2,354	6,337
ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด	13	2,216	6,509
	10	1,826	5,620
รวม	55	9,275	27,032

สายน้ำธรรมชาติทั้ง 5 สาย เป็นแหล่งผลิตน้ำเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 55 หมู่บ้านในท้องที่ 5 ตำบลของอำเภอดอยสะเก็ด และท้องที่ 1 ตำบลของกิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อประโยชน์ต่อพื้นที่เกษตรกรรมในระบบชลประทานไม่ต่ำกว่า

175,000 ไร่ ต่อปริมาณการใช้น้ำประมาณ 324 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เพื่อการอุปโภค บริโภค ของชุมชนทำนน้ำในการผลิตน้ำประปาและอื่นๆ ประมาณ 42.11 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ท้องที่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ 17.52 ล้านลูกบาศก์เมตร ท้องที่อำเภอดอยสะเก็ด 5.35 ล้านลูกบาศก์ เมตร และชุมชนในลุ่มน้ำแม่กวัง 19.24 ล้านลูกบาศก์เมตร) เพื่อใช้ในนิคมอุตสาหกรรม ประมาณ 7.88 ล้านลูกบาศก์เมตร รวมทั้งปริมาณน้ำในระบบนิเวศวิทยาทำนน้ำ และอื่นๆ อีก ประมาณ 12.6 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยลุ่มน้ำแม่กวัง มีพื้นที่รับน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำ 569 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 355,625 ไร่ มีกำลังผลิตน้ำจากปริมาณน้ำฝนประจำปีโดยเฉลี่ย 1,200-1,300 มิลลิเมตรต่อปี คิดเป็นปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย 187.7 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ปริมาณน้ำท่าสูงสุดในปี 2537 เท่ากับ 265 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณต่ำสุด ปี 2541 เท่ากับ 96.8 ล้านลูกบาศก์เมตร)

โดยกำลังผลิตของน้ำในแต่ละปี และจากการประเมินความต้องการในการใช้น้ำ นั้น แสดงให้เห็นว่า กำลังผลิตน้ำจากพื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในสภาวะที่ไม่อาจตอบสนองความต้องการได้ อย่างพอเพียง เนื่องจากกำลังผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการที่มีแนวโน้มมากขึ้น จนเกิด แนวโน้มสู่สภาวะวิกฤตการณ์ได้ดังปรากฏการณ์ในปี พ.ศ. 2541 ที่ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่ กวังอุดมธาราในฤดูแล้งเหลือไม่ถึง 20 % ของปริมาณเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ และในปี 2546 หน่วยจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำแม่กวังอุดมธารา ได้แจ้งเมื่อเดือนตุลาคม 2546 ว่าในฤดูแล้งของปีนี้ไม่ สามารถจ่ายน้ำให้แก่เกษตรกรเพื่อใช้ในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งได้ นับว่าเป็นสัญญาณเตือน วิกฤตการณ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่กวังอุดมธารา

ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อคุณภาพลุ่มน้ำแม่กวัง คือ การบริหารจัดการใน การใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก การตั้งถิ่นฐาน การประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิต การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์ แหล่งน้ำธรรมชาติ ชุมชน 55 หมู่บ้าน บนพื้นที่ต้นน้ำลำธารลุ่มน้ำแม่กวัง จึงเป็นชุมชนที่มี บทบาทสำคัญในฐานะผู้มีความสำคัญใกล้ชิดแหล่งต้นน้ำหรือในฐานะของผู้ใช้ ผู้ดูแลรักษา ผู้ ควบคุมคุณภาพลุ่มน้ำ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง ต้องรู้ เข้าใจในหลักการของระบบนิเวศลุ่มน้ำ เพราะในบริเวณพื้นที่กิจกรรมส่วนใหญ่ ทั้งที่ตั้งชุมชนและ พื้นที่ใช้ประโยชน์ชุมชน โดยเฉพาะบนพื้นที่ชุมชนบนดอยสูง พื้นที่จะมีความลาดชันสูง พื้นที่ กิจกรรมจะอยู่บริเวณสองข้างลำห้วยธรรมชาติ ซึ่งมีความอ่อนไหวต่อการเกิดผลกระทบคุณภาพ ลุ่มน้ำ

วิถีชีวิตของประชากรชุมชนลุ่มน้ำแม่กว้งบนพื้นที่สูง มีอาชีพดั้งเดิมคือการทำสวนเมี่ยง ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยไม้พื้น ในการอบ นึ่งเมี่ยง และในปัจจุบันพื้นที่สวนเมี่ยงบางส่วนเกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นการเพาะปลูกสวนกาแฟ ชุมชนที่อยู่บริเวณพื้นที่ลาดและค่อนข้างราบดำเนินการเกษตรกรรม ไร่ นา สวน และที่สำคัญในการเพาะปลูก คือ การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ตามกระแสการผลิตเพื่อหวังผลผลิตจำนวนมาก ปรากฏการณ์ของการใช้สารเคมีจำนวนมากนี้ ได้ส่งผลให้คุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่กว้ง ซึ่งจากผลการศึกษาคุณภาพน้ำของสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2542 พบว่า มีสารร้ายแถมน้ำเงินเกิดขึ้น โดยสาเหตุของการพบสารร้ายแถมน้ำเงินก็คือ การใช้สารเคมีจนเกิดการไหลปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ

และเนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กว้ง มีภูมิประเทศที่สวยงามมีอากาศที่ดี ประชากรชุมชนบางส่วนได้ขายที่ดินให้แก่นายทุนและคนนอกชุมชน เพื่อเข้ามาประกอบการด้านต่างๆ เช่น การทำสวนรีสอร์ท การเกษตรกรรมเพื่อการค้าอย่างเข้มข้น โรงเห็ด สวนส้ม การท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำที่หลากหลายมากขึ้น

ในด้าน**การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**ชุมชน ในแต่ละชุมชน มีการจัดการตามประเพณี ความเชื่อและตามพฤติกรรมดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา เช่น การให้ผีขุนน้ำคอยลง (บริเวณเขื่อนแม่กว้ง)ของชุมชนตำบลลงเหนือ การเลี้ยงผีฝ่ายพญาพรหมของชุมชนตำบลแม่โป่ง โดยมีลักษณะเป็นการจัดการในระดับครัวเรือน ในระดับชุมชน ที่ไม่สะท้อนพลังสร้างสรรค์ให้เกิดผลในระดับที่จะสามารถดูแลรักษาคุ่มครองทรัพยากรในภาคลุ่มน้ำได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอิทธิพลครอบงำในการดำเนินชีวิตแบบบริโภคนิยม ชุมชนต้องมีการ ปฏิสัมพันธ์กับภายนอกมากขึ้นตามกระแสการพัฒาที่เปลี่ยนแปลง รูปแบบการใช้ทรัพยากร ทั้งเพื่อการผลิตในชุมชน และเพื่อการตอบสนองสังคมภายนอก มีโอกาสน้อยในการที่จะเข้าถึงหรือรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริง จนขาดความรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ อันเป็นปัญหาอุปสรรคหนึ่งของการทำให้พลังชุมชนในอดีต ไม่สามารถดำเนินการด้านทรัพยากรชุมชนครอบคลุมเชื่อมโยงได้ทั้งลุ่มน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับใน**การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**ขององค์กรท้องถิ่น นั้น โดยหลักการองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและมีงบประมาณดำเนินการ ประมาณ 20 % เพื่อสนับสนุนกิจกรรมนี้ แต่ละตำบลก็จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในการดูแล รักษา คุ่มครอง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เช่น การจัดทำแนวกันไฟ การปลูกต้นไม้ การบวชป่า การจัดให้มีการอบรมด้านการอนุรักษ์ ในส่วนของชุมชนเดิมมีบางชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อดำเนินกิจกรรมป้องกันไฟป่า เช่น

บ้านแม่หวาน มีกลุ่มเยาวชนเพื่อการป้องกันไฟป่า การดูแลทรัพยากรชุมชน แต่การดำเนินกิจกรรมยังไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์กรรัฐที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการและส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำขุนแม่กวง คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการตอบสนองตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2535 เพื่อป้องกันรักษาสภาพป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์อยู่แล้วให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่มีคุณภาพมิให้ถูกทำลาย รักษาสภาพแวดล้อมและฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายเสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพป่าดั้งเดิม แก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ ตามความเหมาะสมในลักษณะคนอยู่กับป่า โดยการนำผลการศึกษาและวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มาเป็นรูปแบบในการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมตามผลการศึกษาและวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ **“พัฒนาป่าต้นน้ำลำธารให้สมบูรณ์เป็นหลักดันทาง ปลายทางเป็นการพัฒนาการประมง ระหว่างทางเป็นการพัฒนาการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ พัฒนาที่ดิน การแปรรูปผลิตผลเกษตรกรรม และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง”** การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำแม่กวง เน้นไปในการป้องกันรักษา ป่า ป่า ฟื้นฟูสภาพป่าโดยหน่วยงาน ซึ่งยังมิได้มีการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน จนกระทั่งในปี 2541 จึงเริ่มมีแผนงานโครงการรณรงค์แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรตามแนวพระราชดำริ และในปี 2542 จึงได้มีโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยมีกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมค่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา และกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการสร้างเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวง¹

¹ นายคณิต ธนูธรรมเจริญ : บทความผลงานวิจัยโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 2 วันที่ 19-20 ธ.ค. 2546 เรื่อง พลังสังคมไทยในทศวรรษหน้า : ทางเลือกกับความเป็นจริง

1.2 ความเป็นมาของเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าขุนน้ำแม่กวัง

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแกนนำท้องถิ่น อำเภอคอยสะเกิดและกิ่งอำเภอแม่ออนได้ ประชุมสัมมนา เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2541 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีมติเห็นชอบในการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ต่อมาในปี 2542 ฝ่ายศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้รับแผนจากโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนน้ำแม่กวัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในท้องที่ 6 ตำบล คือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลวงเหนือ ตำบลเชิงดอย ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเกิด และ ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 55 หมู่บ้าน และได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาพัฒนาศักยภาพกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและได้ผลสรุปการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวัง โดยได้มีการประชุมหารือแนวทางในการดำเนินงานและได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความต่อเนื่อง โดยรายชื่อคณะกรรมการประกอบด้วยแกนนำจากทั้ง 6 ตำบล ดังนี้

คณะกรรมการประสานงานเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวัง

1. นายพรหมมินทร์ พวงมาลา	ประธาน/ตำบลห้วยแก้ว	09-4310993
2. นายบุญทอง เทโวธิ์	รองประธาน/ตำบลเทพเสด็จ	01-0315607
3. นายดวงดี สมสวย	รองประธาน/ตำบลเชิงดอย	053-865421
4. นายมนูญ เทศนำ	เลขา/ตำบลแม่โป่ง	05-0368887
5. นายอุดม คำรินทร์	รองเลขา/ตำบลป่าเมี่ยง	06-1933589
6. นายสมยศ บุญเย็น	เหรัญญิก/ตำบลวงเหนือ	01-0202714
7. นายจีระพัฒน์ ธาตุอินจันทร์	ประชาสัมพันธ์/ตำบลแม่โป่ง	01-9510259
8. นายสมหวัง สุนันตะ	คณะกรรมการ/ตำบลเชิงดอย	09-8520113
9. นายมนชัย สุมาลย์	คณะกรรมการ/ตำบลเชิงดอย	04-6116815
10. นายดำรงค์ สุขะ	คณะกรรมการ/ตำบลแม่โป่ง	05-0376585
11. นายสมบุญ ไทยันโต	คณะกรรมการ/ตำบลแม่โป่ง	05-0318252
12. นายคำปึง ดวงดี	คณะกรรมการ/ตำบลวงเหนือ	06-1903655

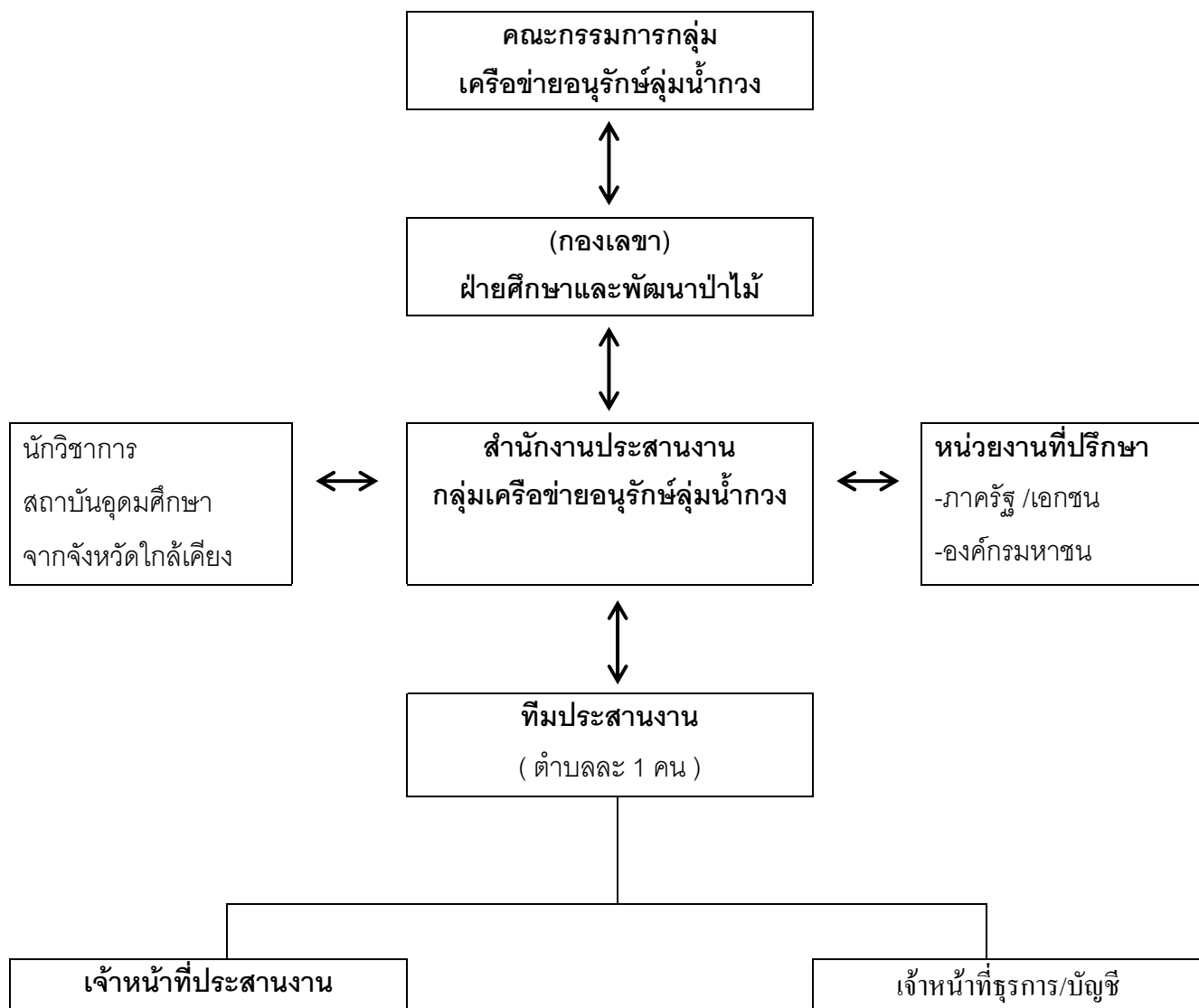
13. นายปรัชญา บุญชัยอาจ	คณะกรรมการ/ตำบลวงเหนือ	07-1794029
14. นายสุจิตต์ ใจมา	คณะกรรมการ/ตำบลห้วยแก้ว	04-7404972
15. นายเกียรติศักดิ์ ผื่นแก้ว	คณะกรรมการ/ตำบลห้วยแก้ว	09-8517932
16. นายถวิล สักกะโต	คณะกรรมการ/ตำบลเทพเสด็จ	09-5540607
17. นายบุญยัง พวกอินแสง	คณะกรรมการ/ตำบลเทพเสด็จ	-
18. นายวรรณฤทธิ์ ชันเงิน	คณะกรรมการ/ตำบลป่าเมี่ยง	09-5540779
19. นายสวัสดิ์ พลหาญ	คณะกรรมการ/ตำบลป่าเมี่ยง	09-2658813

ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวังได้ร่วมกันกำหนดพันธกิจ บทบาทหน้าที่ไว้
ดังนี้

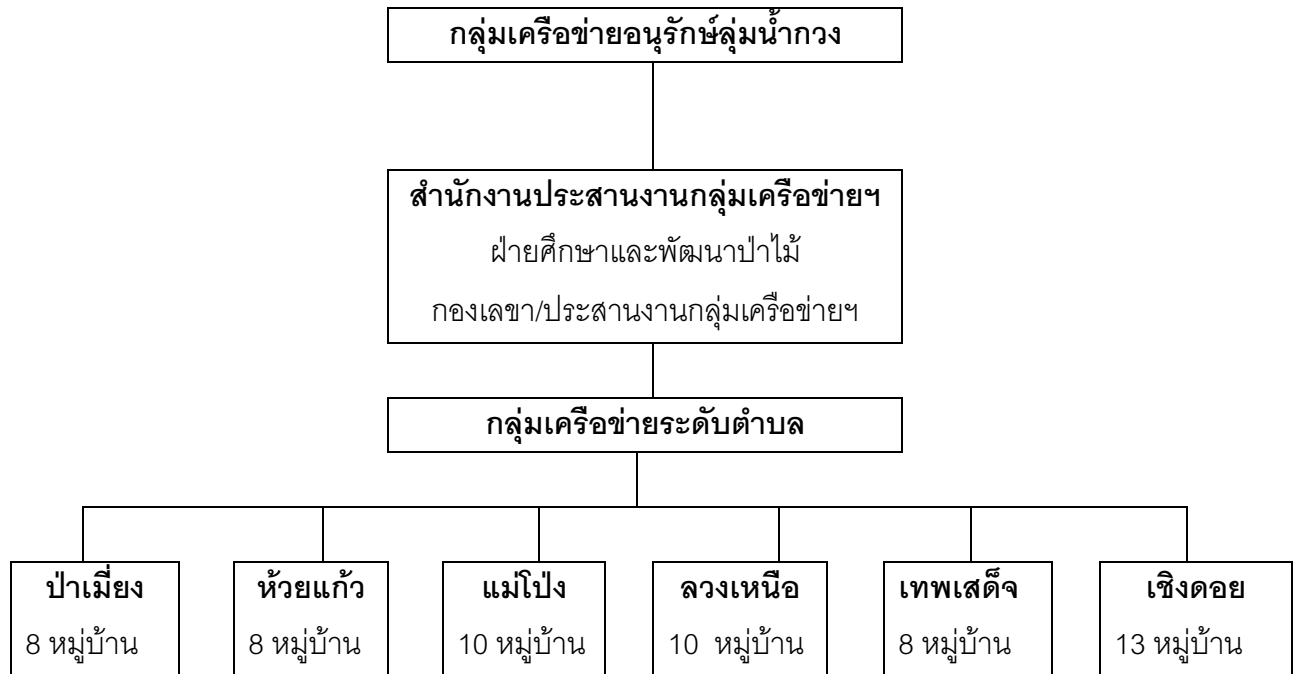
- 1) คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวังระดับหมู่บ้าน ร่วมกันระดมความคิดในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับหมู่บ้าน
- 2) คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวังระดับตำบล ร่วมกันระดมความคิดในการปรับแผนของแต่ละหมู่บ้านในตำบลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 3) คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวังร่วมกันระดมความคิดเพื่อปรับแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละตำบลให้เกิดความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) คณะกรรมการประสานงานเครือข่ายอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวังร่วมกันวิเคราะห์ บูรณาการแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3 โครงสร้างการทำงานของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำกวาง

ระดับลุ่มน้ำ

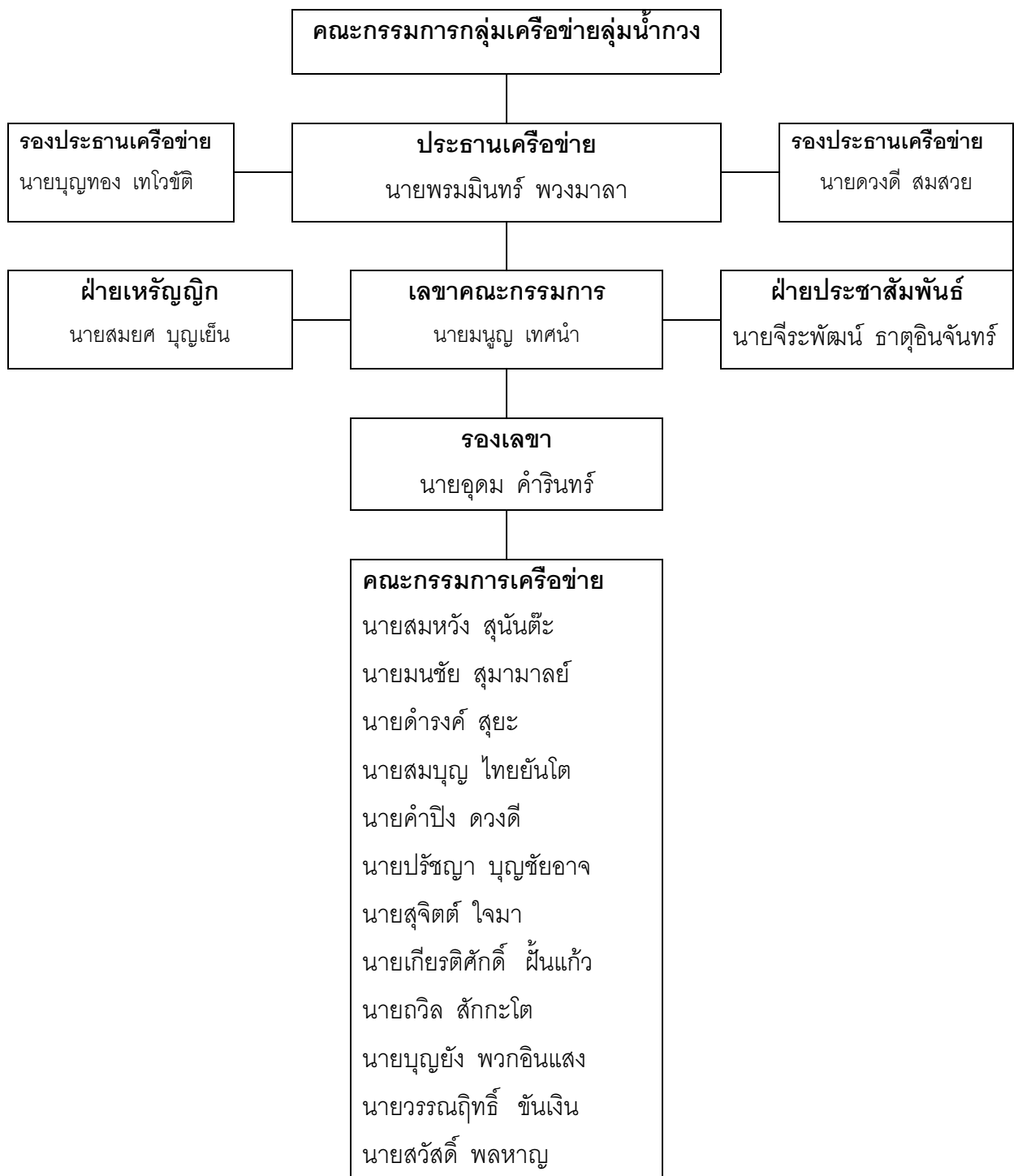


ระดับเครือข่าย



ระดับกลไกการทำงาน

โครงสร้างกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำกวัง



รายชื่อคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน

<u>ตำบลลงเหนือ</u>	หมู่ที่ 1 บ้านป่าสักงาม นายคำปิง ดวงดี นายถนอม ใจระวัง นายสุชาติ ยาวิละ นายต่อมแก้ว อินแก้ว นายนิวัฒน์ อุ่มนาง	หมู่ที่ 2 บ้านตลาดใหม่ นายไพฑูรย์ ภาณุรักษ์ นายสังวรรณ ธรรมวงศ์ นายสมยศ บุญเย็น นายวิโรจน์ กันคำ นายจรัล จันทศิริ นายวิรัตน์ บุญเรืองยา
หมู่ที่ 3 บ้านเมือง นายณรงค์ ทะนุก้า นายเชวง ดวงบาล นายบุญรัตน์ สะอาดล้วน นายประสิทธิ์ บัวมะลิ นายดำรงค์ บนแท่นทิพย์	หมู่ที่ 4 บ้านลงเหนือ นายบุญยัง มหายศ นายโกมล ไบบอกบุญ นางสุภัทรา เทพธรณี นายสุทนต์ บัวเย็น นายประวัตี สิงโต	หมู่ที่ 5 บ้านลงเหนือ นายประดิษฐ์ บัวคำ นายสมยศ ดวงฤทธิ์ นายประดิษฐ์ บัวลาแก้ว นายอดิเรก บัวลาแก้ว นางศิริพันธ์ บัวระวงศ์
หมู่ที่ 6 บ้านสันทราย นายพรมผาย ณ.เชียงใหม่ นายวิสุทธิ บุญยวง นายอินสอน มะโนวงศ์ นายณรงค์ พรหมละทองวัน นางบาลเย็น สุนันดา	หมู่ที่ 7 บ้านข้าน้ำ นายศรีธน สดับ นายสง่า บุญช่วยคำ นายเชาวลิต สังวาล นายทวี มั่งมาก นายเรวัต บุญพิชัย	หมู่ที่ 8 บ้านวังธาร นายประทีป ยอดทองขาว นายปรัชญา บุญชัยอาจ นายสมบุญ บัวดอกตูม นายวรพงษ์ บุญศรี นายสวัสดิ์ บุญชัยอาจ
หมู่ที่ 9 บ้านใหม่ริมคลอง นายบุญปิ่น ศรีวิชัย นายศรีวรรณ สุขะ นายพินิจ บุตรแก้ว นางวราภรณ์ บุญชื่น นางศิริพรรณ ศิริบุญสูง	หมู่ที่ 10 บ้านทุ่งก้อลาน นายสุนทร บุญตัน นายคำอ้าย พรหมละทองวัน นายสุบิน สิทธิตา นายจรัญ อุ่มนาง นายอาคม บุญแสงมี	

<u>ตำบลแม่โป่ง</u>	หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก นายสมบุญ ไทยยันโต นายมนูญ เทศน้ำ นายบุญเย็น สิทธิยากร นายสมคิด ทิศลังกา นางพองนวล ญาติผู้่ง	หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ นางดาวเรือง ธาตุอินจันทร์ นายจีระพัฒน์ ธาตุอินจันทร์ นายสุวรรณ พองวรรณ นายสมพงษ์ วงศ์ใหม่ นายคงศักดิ์ วงเวียน
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน 1. นายสมศักดิ์ พิลัยหล้า 2. นายสุบรรณ ทูลกิจใจ 3. นายชุ่ม พองวรรณ 4. นายณรงค์ สายสะอั้ง 5. นายบุญชน พองวรรณ	หมู่ที่ 5 บ้านแม่โป่ง 1. นายอินแก้ว ภิรมย์ 2. นายประเวศ ถมมา 3. นายเสน่ห์ แซ่เรียว 4. นายสุชาติ ธาตุเงินเกวียน 5. นายสมศักดิ์ คำใส	หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ 1. นายสม ทะนันชัย 2. นายสนั่น กันตีมูล 3. นายอุ้นเรือน ไทยใจอุ้น 4. นายสง่า พรหมสา 5. นายอดุลย์ ไชยยา
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง นายดำรงค์ สุษะ นายสวัสดิ์ ทาวรรณะ นายจรรยา จิตนาน นายมานพ ไชยโต นายสุรเดช ใจแฉ่น		
<u>ตำบลเชิงดอย</u>	หมู่ที่ 1 บ้านแม่ดอกแดง นายสุทิพย์ สุปัญญา นายพิสูตร แสงสุวรรณ นายมลชัย สุมาลย์ นายสมเกียรติ สมร นายสมหวัง สุนันตะ	หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์ทองเจริญ นายวิรัช ไลวรรณคำ นายพินิจ ไนคำ นายสมาน นินตะนัน นายสมบัติ สุนันตะ
หมู่ที่ 3 บ้านเชิงดอย นายณรงค์ สร้อยสุวรรณ นายวิษณุ ยาระนะ	หมู่ที่ 4 บ้านป่าคา นายอนันต์ สุตาแก้ว นายอุดร เลิศสุวรรณ	หมู่ที่ 5 บ้านเกาะ นายวัฒนา สารภี นายสมศักดิ์ พวงสายใจ

นายสุทัศน์ บุญสูง นางสว่างจิตร์ คำกัมพล นางทิพวดี พูลพันธ์	นายสิงห์ทอง สมรูป นายประกายจิต เลี้ยงสนั่น นายทองปอน สมโพธิ์	นายสงวน ภูมิธันวา
หมู่ที่ 6 บ้านสันอุ้ม นายศุภกิจ สันยาายนายพรม บาล ศรีคำมา นายบุญช่วย ใจเขียว	หมู่ที่ 7 บ้านร้องขี้เหล็ก นายประกิจ บุญเรือง นายประวัต เต็มจิตต์ นายสมศักดิ์ สายแม่เยือง นายบรรจง ดาราดี นางเหรียญทอง สารแปง	หมู่ที่ 8 บ้านลงใต้ นายอนุชิต ไชยธา นายสุรพล สุตาแก้ว นายจีระศักดิ์ สมโพธิ์ นายอินทร สุรินแก้ว นายสมศักดิ์ เชื้อนล้อม
หมู่ที่ 9 บ้านป่าสักน้อย นายวิรัช บัวชุม นายศรีนวล ไสภาอินทร์ นายศรศักดิ์ บัวชุม นางสุมาลี บัวชุม นางวัชรภรณ์ แก้วประเสริฐ	หมู่ที่ 10 บ้านป่าไผ่ศรีโขง นายสนั่น สิงโต นายแสง อุดก่อง นายสมเพชร ไสภาอินทร์ นายธวัช จิตตาทิพย์ นายประเสริฐ สาระแปง	หมู่ที่ 11 บ้านกัวแล นายดวงดี สมสวย นายนิยม สัตนาโค นายชัยศิลป์ รินแก้ว นายมานพ ศรีฟ้าเลื่อน นายเฉลิม ตะวียะ
หมู่ที่ 12 บ้านปทุมนิเวศน์ นายประสิทธิ์ ดาวเลิศ นายจรัล ศรีกันทา นายทอง กองแก้ว นางทองสุข อาลาหะ นางสุพัฒน์ พูลทาจักษ์	หมู่ที่ 13 บ้านหนองบัวพัฒนา นายบุญรัตน์ หาญชัย นายทวีศักดิ์ อินทะปัน นายอุดม ขาวงาม นายอภิชัย อินทะงาม นายเกษม แสนถึ	
ตำบลเทพเสด็จ	หมู่ที่ 1 บ้านปางบง นายมนเทียน คำสายใย นางมยุรี คำรินทร์ นายปิยะ ปินตา นายจีระศักดิ์ พวงดอกแดง นายสันติ คำรินทร์	หมู่ที่ 2 บ้านน้ำโค้ง นายอุทัย พลหาญ นายศุภชัย ชูตามก นายพงษ์สวัสดิ์ เทพจา นายรณรงค์ คำราพิข นายเสถียร คำหล้า
หมู่ที่ 4 บ้านแม่ตอน นายบุญทอง เทโวชาติ นายมานaix แหล่งสายวงศ์	หมู่ที่ 5 บ้านพงษ์ทอง นายถวิล สักกะโต นายอุดม พาจรทิศ	หมู่ที่ 6 บ้านดง นายอุดม ชันตัน นายอำนาจ เดชอุดม

นายเลิศ แต้มคม นายสมบัติ แต้มคม นายอุดม ทรัพย์น้ำ	นายดวงทิพย์ พวงจักร์ทา นายจำลอง นาคบุญตัน นายธวัชชัย ชันทะเปียง	นายสมเพชร เสมอพันธ์ นายประพันธ์ ใจบุญ นายบุญศรี สายลือพา
หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ นายเกษม ไชยมหา นายสุวิทย์ ญาติผู้ง นายบุญยัง พวกอินแสง นายสนท ศรีวิชัย นายจรัล คำประเสริฐ	หมู่ที่ 8 บ้านปางกำแพงหิน อินเดช ขัตติรส นายวุฒิพงษ์ ศรีทา นายนิวัฒน์ ศรีทา นายวันชัย ศรีวิลัย นายประพันธ์ แหล่งแก้ว	
ตำบลป่าเมียง	หมู่ที่ 1 บ้านปางอัน นายอุดม คำรินทร์ นายสม ชันเมือง นายอุ้นเรือน พงเสน นายมานพ ละวีย	หมู่ที่ 2 บ้านห้วยหม้อ นายวรรณฤทธิ์ ชันจิน นายเทพ บุญคำ นายสุพรรณ คำเขียว นายดวงคำ แสงปินตา นายเมืองแก้ว อุ้นคำ
หมู่ที่ 3 บ้านแม่หวาน นายปรีชา ใจไหว นายจันทรธิบ เจริญทรัพย์ นายประเสริฐ ดวงแก้ว นายไพโรจน์ ยศแสน นายประสงค์ กุแสนใจ	หมู่ที่ 4 บ้านโป่งกุ่ม นายสนั่น กันทา นายอนุชัย ใบดอกเข็ม นายวิเชียร มายัง นายอมร สุภา นายสวัสดิ์ สมากेत	หมู่ที่ 5 บ้านปางแฟน นายบุญศรี พลหาญ นายทองดี กาทุ นายประเสริฐ กาทุ นายไพโรจน์ ยศแสน นายประสงค์ กุแสนใจ
หมู่ที่ 6 บ้านโป่งสามัคคี นายสวัสดิ์ พลหาญ นายทองทิพย์ เจริญทรัพย์ นายประสิทธิ์ ชันเป็ง นายศรีวงศ์ ธรรมเก นายสมภพ สุภาคมูล		

<u>ตำบลห้วยแก้ว</u>	หมู่ที่ 1 บ้านปোক นายคำปัน ลีกลาบ นายประสิทธิ์ มาทา นายสุพล ไชยธา นายสมศักดิ์ ธรรมปัญญา นายบุญรัตน์ ไชยธา	หมู่ที่ 2 บ้านแม่ลาย นายสมบัติ ชุ่มเมืองอินทร์ นายเจริญ เทโวชาติ นายพุด จินะคำ นางสุพรรณ จินะคำ นายบุญมี กำแพงแก้ว
หมู่ที่ 3 บ้านแม่กำปอง นายพรมมินทร์ พวงมาลา นายสมศักดิ์ พวงเรือนแก้ว นายสุเทพ กิตติคุณ นายประทีป นงยา นายจันทร์ กิ่งกา	หมู่ที่ 4 บ้านแม่เตาดิน นายอุดร มณีวรรณ นายวันชัย กัลยาวุฒิ นายทวี ถากาศ นายจันทร์คำ ชันแข็ง นายคำปัน บุญตัน	หมู่ที่ 5 บ้านห้วยแก้ว นายเกียรติศักดิ์ ผั่นแก้ว นายสุรพงษ์ สมผดุง นายมิตร สุยะพรม นายจรัญ ชันทะศรีมา นายสว่าง วิพัฒนการกุล
หมู่ที่ 6 บ้านปางกอง นางพรรณี นาระตะ นายจำรัส แสงพู นางปิมปา กาบเกียง นายมงคล แก้วมานวล นายเทเวศร์ ท้าวสันดอน	หมู่ที่ 7 บ้านปางจำปี นายสุจิตต์ ใจมา นายธนากร ชัดิยะ นายบุญเสริฐ ใจมขัน นายเฉลิม ม่านตัน นายวิโรจน์ ซอยชนะ	หมู่ที่ 8 บ้านธารทอง นางทองใบ สุขแก้ว นายสุชาติ ลางเจริญ นายสายันท์ ทานสีลา นายตระการสิทธิ์ วงศ์ไชยศาสตร์ นายเกรียงศักดิ์ เชื้อทอง

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
	55 กองทุน	6. ตำบลแม่โป่ง 60 กม.	20	20	20
		<u>สร้างหอสังเกตการณ์</u>			
		1. ตำบลป่าเมี่ยง 3 หอ	1	1	1
		2. ตำบลลงเหนือ 1 หอ	1	-	-
		3. ตำบลเชิงดอย 1 หอ	1	-	-
		4. ตำบลแม่โป่ง 3 หอ	1	1	1
		<u>วัสดุอุปกรณ์ดับไฟป่า</u>			
		1. ตำบลเทพเสด็จ 6 จุด	6	-	-
		2. ตำบลป่าเมี่ยง 6 จุด	6	-	-
		3. ตำบลลงเหนือ 2 จุด	2	-	-
		4. ตำบลแม่โป่ง 8 จุด	8	-	-
		5. ตำบลเชิงดอย 3 จุด	3	-	-
		6. ตำบลห้วยแก้ว 6 จุด	6	-	-

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
		หน่วยดับไฟ 31 จุด 6 ตำบล (จุดละ 15 คน) <u>กองทุนเพื่อการอนุรักษ์</u> 1 กองทุน / บ้าน/ 55 กองทุน	✓	-	-
			✓	-	-

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
2 แผนงานด้านการฟื้นฟูคุณภาพลุ่มน้ำ		ปลูกไม้ 3 อย่าง			
2.1 กิจกรรมการปลูกต้น		1. ตำบลห้วยแก้ว 1,695 ไร่	565	565	565
2.1.1 การปลูกไม้ 3 อย่าง		2. ตำบลแม่โป่ง 1,650 ไร่	550	550	550
2.1.2 การปลูกพืชสมุนไพร	5 ตำบล/ 4,585 ไร่	3. ตำบลป่าเมียง 1,000 ไร่	300	300	400
	3 ตำบล/ 150 ไร่	4. ตำบลเชิงดอย 120 ไร่	40	40	40
2.2 การทำฝายต้นน้ำลำธาร (ฝายแม้ว)		5. ตำบลวงเหนือ 120 ไร่	40	40	40

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
2.3 การปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์รักษาดินและน้ำ	6 ตำบล / 34 หมู่บ้าน / 2,716 ไร่ 6 ตำบล / 165 ก.ม	ปลูกพืชสมุนไพร	25	25	-
		1. ตำบลเทพเสด็จ 50 ไร่	10	10	10
		2. ตำบลห้วยแก้ว 30 ไร่	20	25	25
		3. ตำบลแม่โป่ง 70 ไร่			
		ฝายแม่ฉ	200	200	200
		1. ตำบลป่าเมี่ยง 600 ไร่	100	100	100
		หมู่บ้าน	300	300	300
		2. ตำบลเทพเสด็จ 300 ไร่	134	134	133
		หมู่บ้าน	50	50	50
		3. ตำบลแม่โป่ง 900 ไร่	12	121	121
		หมู่บ้าน			
		4. ตำบลห้วยแก้ว 401 ไร่	10	10	10
		หมู่บ้าน	20	20	20
		5. ตำบลเจียงคอง 150 ไร่	10	10	10
		หมู่บ้าน	6	6	6
		6.ตำบลหลวงเหนือ 365 ไร่	5	5	5

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
3 แผนงานด้านการพัฒนาชุมชน และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรกลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน 3.1 กิจกรรมการส่งเสริมการลดใช้สารเคมี 3.1.1 สนับสนุนกลุ่มส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรทางเลือก 3.1.2 การปลูกไม้เพื่อทดแทนการใช้	6 ตำบล / 18 กลุ่ม 6 ตำบล / 55	หมู่บ้าน ปลูกพืชอนุรักษ์รักษาดินและน้ำ	4	4	4
		1. ตำบลเทพเสด็จ 30 ก.ม	1	1	1
		2. ตำบลป่าเมี่ยง 60 ก.ม	1	1	1
		3. ตำบลห้วยแก้ว 30 ก.ม	1	1	1
		4. ตำบลแม่โป่ง 18 ก.ม	1	1	1
		5. ตำบลวงเหนือ 15 ก.ม	1	1	1
		6. ตำบลเชิงดอย 12 ก.ม	1	1	1
		สนับสนุนกลุ่มส่งเสริมการผลิต			
		ทางการเกษตรทางเลือก			
		1. ตำบลเทพเสด็จ 3 กลุ่ม			
		2. ตำบลป่าเมี่ยง 3 กลุ่ม			
		3. ตำบลห้วยแก้ว 3 กลุ่ม			
		4. ตำบลแม่โป่ง 3 กลุ่ม			
		5. ตำบลวงเหนือ 3 กลุ่ม			

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
พลังงานในครัวเรือน 3.1.2.1 การสนับสนุนข้อมูล (อบรม) 3.1.3 การส่งเสริมเพื่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน	หมู่บ้าน 6 ตำบล / 3 ครั้ง / 180 คน 6 ตำบล / 54 กลุ่ม	6. ตำบลเชิงดอย 3 กลุ่ม การปลูกไม้เพื่อทดแทนการไว้ใช้พลังงานในครัวเรือน 55 หมู่บ้าน การสนับสนุนข้อมูล (อบรม) 6 ตำบล การส่งเสริมเพื่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน 1. กลุ่มหนองไม้ดัดบี้ 2. การเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ 3. กลุ่มไม้กวาดดอกกิ่ง 4. กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่และหวาย 5. กลุ่มแปรรูปสมุนไพร 6. กลุ่มวาดแผนโบราณ 7. กลุ่มปุ๋ยธรรมชาติ	20	20	15
			6	6	6
			6	-	-
			6	-	-
			6	-	-
			-	6	-
			-	6	-
			-	6	-
			-	-	6

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
4. แผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และรณรงค์ เพื่อการอนุรักษ์			-	-	6
4.1 กิจกรรมสืบชะตาป่าไม้ และ สายน้ำแม่แกว		8. กลุ่มไม่ดอกไม้ประดับ 9. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	-	-	6
4.1.1 ในระดับสายน้ำหลัก		ในระดับสายน้ำหลัก			
4.1.2 ในระดับลุ่มน้ำย่อย	1 ครั้ง / ปี	ดอยนางแก้ว	1	1	1
4.1.3 ในระดับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของชุมชน	1 ครั้ง / ปี / 6 ลุ่มน้ำย่อย 1 ครั้ง / ปี / 35 หมู่บ้าน	ในระดับลุ่มน้ำย่อย 1. ลุ่มน้ำแม่เปิง 2. ลุ่มน้ำแม่หวาน 3. ลุ่มน้ำแม่วอ 4. ลุ่มน้ำห้วยคัง 5. ลุ่มน้ำแม่ลาย 6. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง	1	1	1
4.2 การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล	ตำบลละ 1 ศูนย์ / 6 ศูนย์ ตำบลละ 1 จุด / 6 จุด ปีละ 3 ครั้ง / 12 ครั้ง	ในระดับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของ ชุมชน	1	1	1
4.2.1 จัดทำโมเดล		1. ตำบลป่าเมี่ยง 6 หมู่บ้าน 2. ตำบลเทพเสด็จ 8 หมู่บ้าน	✓	✓	✓
4.2.3 จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ วารสาร			✓	✓	✓

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
5. แผนงานด้านการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์ป่าชน <u>น้ำแม่กวัง</u> 5.1 กิจกรรมศึกษา ข้อมูลระบบนิเวศลุ่มน้ำแม่กวังและลำน้ำ สาขา	1 ครั้ง / 7 ลุ่มน้ำ	5. ตำบลแม่โป่ง	-	-	1
		6. ตำบลเชิงดอย	-	-	1
		<u>จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผนที่ป</u> <u>วรสาร</u>			
		55 หมู่บ้าน / ที่ดำเนินกิจกรรม	4	4	4
		<u>ศึกษา ข้อมูลระบบนิเวศลุ่มน้ำ</u> <u>แม่กวัง</u>			
		<u>และลำน้ำสาขา</u>	✓	-	-
		1. ลุ่มน้ำแม่ลาย	✓	-	-
		2. ลุ่มน้ำแม่ว่อง	✓	-	-
		3. ลุ่มน้ำแม่หวาน	-	✓	-
		4. ลุ่มน้ำแม่โป่ง	-	✓	-
		5. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง	-	✓	-
		6. ลุ่มน้ำห้วยคัง	✓	-	-

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปี)		
			1	2	3
6.4.2 ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ / ค่าไฟ / ค่าโทรศัพท์)		2. กล้องถ่ายภาพพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	✓		
6.4.3 ค่าจัดจ้างเจ้าหน้าที่ตามโครงการ		3. กล้องวิดีโอพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	✓	✓	✓
6.4.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	1 ครั้ง / เดือน/ปี	เครื่องใช้สำนักงาน			
	1 ครั้ง / เดือน/ปี	โต๊ะ / เก้าอี้ / ตู้ / ชั้นเก็บเอกสาร		✓	✓
	1 ครั้ง / เดือน/ปี	หมวดวัสดุอุปกรณ์	✓	✓	✓
	ประมาณการ / เดือน / ปี	วัสดุสำนักงานประเภทใช้แล้ว หมดไป	✓	✓	✓
		การสนับสนุนการบริหารจัดการ โครงการ	✓	✓	✓
		ค่าเช่าสำนักงานโครงการ			
		ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ / ค่าไฟ / ค่าโทรศัพท์)			
		ค่าจัดจ้างเจ้าหน้าที่ตามโครงการ			
		ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			

1.5 แผนด้านงบประมาณ

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
1. แผนงานด้านการดูแลรักษา 1. 1 เวทีปฏิบัติการด้านกิจกรรมชุมชน จัดเวที ปฏิบัติด้านกิจกรรมในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล รวม ทั้งสิ้น 55 หมู่บ้าน	จำนวน 55 หมู่บ้าน ใน 6 ตำบล หมู่บ้านละ 1 ครั้งต่อปี	หมู่บ้านละ 7,500 บาท (ปีที่ 1 / 20 ม. ปีที่ 2 / 20 ม. ปีที่ 3 / 15 ม.)	150,000	150,000	112,500
1.2 กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการเฝ้าระวัง การจัดการไฟฟ้า 1.2.1 การทำแนวกันไฟ	<u>ทำแนวกันไฟ</u> 6. ตำบลเทพเสด็จ 138 กม. 7. ตำบลป่าเมี่ยง 120 กม. 8. ตำบลดงเหวื่อ 27 กม. 9. ตำบลเชิงดอย 30 กม. 10. ตำบลห้วยแก้ว 105 กม. 6. ตำบลแม่โป่ง 60 กม.	<u>การทำแนวกันไฟ</u> รวมระยะทาง 480 กม. ราคาκιโลเมตรละ 3,000 บาท การสร้างหอสังเกตการณ์ รวมทั้งหมด 8 หอ สร้างหอแบบชาวบ้านสูง 24 เมตร ราคาหอละ 30,000 บาท <u>วัสดุอุปกรณ์</u> วัสดุอุปกรณ์ 31 ชุดราคาชุดละ 750 บาท หน่วยดับไฟฟ้า	456,000	492,000	492,000
1.2.2 การสร้างหอสังเกตการณ์ 1.2.3 การเฝ้าระวังไฟฟ้า 1.2.4 การจัดหน่วยดับไฟ	สร้างหอสังเกตการณ์		120,000	60,000	60,000
			23,250	-	-

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
1.2.5 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการดับไฟป่า	1. ตำบลป่าเมี่ยง 3 หอ	31 จุดวางวัสดุอุปกรณ์ดับไฟป่า จุดละ 15 คน			
1.2.6 กองทุนเพื่อการอนุรักษ์	2. ตำบลวงเหนือ 1 หอ	รวมทั้งหมด 31 จุด 465 คน			
	3. ตำบลเชิงดอย 1 หอ	ทำงานเป็นระยะเวลา 5 เดือน	6,975,000	-	-
	4. ตำบลแม่โป่ง 3 หอ	100 บาท/วัน/คน,			
	<u>วัสดุอุปกรณ์ดับไฟป่า</u>	3,000 บาท/เดือน/คน			
	ตำบลเทพเสด็จ 6 จุด	15,000 บาท/5 เดือน/คน			
	ตำบลป่าเมี่ยง 6 จุด	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์			
	ตำบลวงเหนือ 2 จุด	กองทุนละ 10,000 บาท / 55 กองทุน			
	ตำบลแม่โป่ง 8 จุด				
	ตำบลเชิงดอย 3 จุด				
	ตำบลห้วยแก้ว 6 จุด				
	<u>หน่วยดับไฟ</u>				
	31 จุด 6 ตำบล (จุดละ 15 คน)				
	<u>กองทุนเพื่อการอนุรักษ์</u>				
	55 กองทุน		550,000	-	-

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
รวมงบประมาณแผนงานที่ 1					
2. แผนงานด้านการฟื้นฟูคุณภาพลุ่มน้ำ					
2.1 กิจกรรมการปลูกต้น					
2.1.1 การปลูกไม้ 3					
อย่าง					
2.1.2 การปลูกพืช					
สมุนไพร					
2.2 การทำฝายต้นน้ำลำ					
ธาร (ฝายแม้ว)					
2.3 การปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ					
		ปลูกไม้ 3 อย่าง,ปลูกบำรุงรักษาป่า รวมทั้งหมด 4,585 ไร่ ไร่ละ 3,000 บาท ปลูกพืชสมุนไพร รวมทั้งหมด 150 ไร่ ไร่ละ 3,000 บาท ฝายแม้ว รวมทั้งสิ้น 2,716 ราคาจุดละ 5,000 บาท	4,485,000	4,485,000	4,485,000
		ปลูกพืชอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งหมด 165 กิโลเมตร กิโลเมตรละ 5,000 บาท	165,000	165,000	105,000
			4,525,000	4,525,000	4,520,000
			275,000	275,000	275,000

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
	5. ตำบลเชิงดอย 150 ไร่ 2 หมู่บ้าน 6. ตำบลลงเหนือ 365 ไร่ 2 หมู่บ้าน <u>ปลูกพืชอินทรีย์ดินและน้ำ</u> 1. ตำบลเทพเสด็จ 30 ก.ม 2. ตำบลป่าเมี่ยง 60 ก.ม 3. ตำบลห้วยแก้ว 30 ก.ม 4. ตำบลแม่โป่ง 18 ก.ม 5. ตำบลลงเหนือ 15 ก.ม 6. ตำบลเชิงดอย 12 ก.ม				
รวมงบประมาณแผนงานที่ 2			9,450,000	9,450,000	9,385,000
3 แผนงานด้านการพัฒนาชุมชน และ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรลุ่มน้ำอย่าง ยั่งยืน 3.1 กิจกรรมการส่งเสริมการลดใช้สารเคมี 3.1.1 สนับสนุนกลุ่มส่งเสริมการผลิตทาง การเกษตรทางเลือก 3.1.2 การปลูกไม้เพื่อทดแทนการใช้	สนับสนุนกลุ่มส่งเสริมการผลิตทาง การเกษตรทางเลือก 1. ตำบลเทพเสด็จ 3 กลุ่ม 2. ตำบลป่าเมี่ยง 3 กลุ่ม 3. ตำบลห้วยแก้ว 3 กลุ่ม 4. ตำบลแม่โป่ง 3 กลุ่ม	สนับสนุนกลุ่มส่งเสริมการผลิตทางการเกษตร ทางเลือก สนับสนุนกลุ่มละ 20,000 บาท / 18 กลุ่ม การปลูกไม้เพื่อทดแทนการใช้พลังงานในครัวเรือน 55 หมู่บ้าน / 20,000 บาท การสนับสนุนข้อมูล (อบรม)	120,000	120,000	120,000
			400,000	400,000	300,000
			180,000	180,000	180,000

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
พลังงานในครัวเรือน 3.1.2.1 การสนับสนุนข้อมูล (อบรม) 3.1.3 การส่งเสริมเพื่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน	5. ตำบลลงเหนือ 3 กลุ่ม 6. ตำบลเชิงดอย 3 กลุ่ม <u>การปลูกไม้เพื่อทดแทนการใช้พลังงานในครัวเรือน</u> 55 หมู่บ้าน <u>การสนับสนุนข้อมูล (อบรม)</u> 6 ตำบล <u>การส่งเสริมเพื่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน</u> 1. กลุ่มหน่อไม้ดัดปีบ 2. การเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ 3. กลุ่มไม้กวาดดอกงัก 4. กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่และหวาย 5. กลุ่มแปรรูปสมุนไพร 6. กลุ่มนวดแผนโบราณ	1 ครั้ง / ตำบล / ปี ครั้งละ 30,000 บาท การส่งเสริมเพื่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน กลุ่มอาชีพละ 20,000 บาท	340,000	340,000	340,000

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
	7. กลุ่มปุ๋ยธรรมชาติ 8. กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ 9. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์				
รวมงบประมาณแผนงานที่ 3			1,040,000	1,040,000	940,000
4. แผนงานด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ และรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์	ในระดับสายน้ำหลัก	ในระดับสายน้ำหลัก			
4.1 กิจกรรมสืบชะตาป่าไม้ และ สายน้ำแม่ง	ดอยนางแก้ว	สืบชะตาแม่น้ำหลักดอยนางแก้ว	100,000	100,000	100,000
4.1.1 ในระดับสายน้ำหลัก	ในระดับลุ่มน้ำย่อย	ในระดับลุ่มน้ำย่อย			
4.1.2 ในระดับลุ่มน้ำย่อย	1. ลุ่มน้ำแม่โป่ง 2. ลุ่มน้ำแม่หวาน 3. ลุ่มน้ำแม่ถอง 4. ลุ่มน้ำห้วยคัง 5. ลุ่มน้ำแม่ลาย 6. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง	จำนวน 6 ลุ่มน้ำ / 15,000 บาท	90,000	90,000	90,000
4.1.3 ในระดับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของชุมชน	ในระดับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของชุมชน	ในระดับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของชุมชน จำนวนหมู่บ้านและ 20,000 บาท / 35 หมู่บ้าน จัดตั้งศูนย์ข้อมูล	700,000	700,000	700,000
4.2 การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล	ในระดับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของชุมชน	ศูนย์ละ 100,000 บาท / อำเภอ	200,000	200,000	200,000

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
4.2.1 จัดทำโมเดล	1. ตำบลป่าเมี่ยง 6 หมู่บ้าน	<u>จัดทำโมเดล</u>	100,000	100,000	100,000
4.2.3 จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ	2. ตำบลเทพเสด็จ 8 หมู่บ้าน	ตำบลละ 1 ชุด / ชุดละ 50,000 บาท			
วารสาร	3. ตำบลวงเงี้ยว 2 หมู่บ้าน	<u>จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ</u>	200,000	200,000	200,000
	4. ตำบลห้วยแก้ว 8 หมู่บ้าน	3 เดือน / ครั้ง / ครั้งละ 50,000 บาท			
	5. ตำบลแม่โป่ง 8 หมู่บ้าน				
	6. ตำบลเชิงดอย 3 หมู่บ้าน				
	<u>จัดตั้งศูนย์ข้อมูล</u>				
	1. ตำบลป่าเมี่ยง				
	2. ตำบลเทพเสด็จ				
	3. ตำบลวงเงี้ยว				
	4. ตำบลห้วยแก้ว				
	5. ตำบลแม่โป่ง				
	6. ตำบลเชิงดอย				
	<u>จัดทำโมเดล</u>				
	1. ตำบลป่าเมี่ยง				
	2. ตำบลเทพเสด็จ				

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
	3. ตำบลวงเหนือ 4. ตำบลห้วยแก้ว 5. ตำบลแม่โป่ง 6. ตำบลเชิงดอย จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ วารสาร 55 หมู่บ้าน / ที่ดำเนินกิจกรรม				
รวมงบประมาณแผนงานที่ 4			1,390,000	1,390,000	1,390,000
5.แผนงานด้านการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อ การอนุรักษ์ป่าชุมชนน้ำแม่กวง 5.1 กิจกรรมศึกษา ข้อมูลระบบนิเวศลุ่มน้ำ แม่กวงและลำน้ำสาขา	ศึกษา ข้อมูลระบบนิเวศลุ่ม น้ำแม่กวงและลำน้ำสาขา 1. ลุ่มน้ำแม่ลาย 2. ลุ่มน้ำแม่กวง 3. ลุ่มน้ำแม่หวาน 4. ลุ่มน้ำแม่โป่ง 5. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง 6. ลุ่มน้ำห้วยคัง	200,000 บาท / ลุ่มน้ำ / 7 ลุ่มน้ำ	800,000	600,000	-

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
	7. ผู้นำแม่กอง				
รวมงบประมาณแผนงานที่ 5			800,000	600,000	-

กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
6. <u>แผนงานด้านการบริหารจัดการ</u>					
<u>เครือข่าย</u>					
6.1 จัดให้มีการศึกษาดูงาน	การศึกษาดูงาน	การศึกษาดูงาน			
6.2 จัดการฝึกอบรม	7 ตำบล 55 หมู่บ้าน	ครั้งละ 60,000 บาท	60,000	60,000	60,000
6.2.1 อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่วังระดับตำบล	อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่วังระดับตำบล	อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่วังระดับตำบล			
6.2.2 อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่วังระดับหมู่บ้าน	7 ตำบล	ครั้งละ 15,000 บาท			
6.3 การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ ได้แก่	อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่วังระดับหมู่บ้าน	อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่วังระดับหมู่บ้าน	45,000	45,000	45,000
6.3.1 หมวดครุภัณฑ์	1. คอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	หมวดครุภัณฑ์			
6.3.2 หมวดวัสดุอุปกรณ์	2. กล้องถ่ายรูปพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	1 ครั้ง / ตลอดโครงการ			
6.4 การสนับสนุนการบริหารจัดการโครงการ	หมวดครุภัณฑ์	เครื่องใช้สำนักงาน	40,000	40,000	40,000
6.4.1 ค่าเช่าสำนักงานโครงการ	1. คอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	1 ครั้ง / ตลอดโครงการ	60,000	-	-
6.4.2 ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ / ค่าไฟ / ค่าโทรศัพท์)	2. กล้องถ่ายรูปพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	หมวดวัสดุอุปกรณ์	-	-	-
6.4.3 ค่าจัดจ้างเจ้าหน้าที่ตามโครงการ	3. กล้องวีดีโอพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด	2,000 บาท / เดือน	40,000	-	-
6.4.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	เครื่องใช้สำนักงาน	การสนับสนุนการบริหารจัดการโครงการ	24,000	24,000	24,000
	โต๊ะ / เก้าอี้ / ตู้ / ชั้นเก็บเอกสาร	20,000 บาท / เดือน		48	
	หมวดวัสดุอุปกรณ์		240,000	240,000	240,000



กิจกรรม	พื้นที่	รายละเอียด	งบประมาณ (ปีที)		
			1	2	3
รวมงบประมาณแผนงานที่ 6			509,000	409,000	409,000
รวมงบประมาณ			21,313,250	13,591,000	12,788,500
รวมงบประมาณทั้งสิ้น			47,692,750		

ส่วนที่ 2 บทเรียนและการเรียนรู้จากในพื้นที่ลุ่มน้ำกวตอนบน

การดำเนินงานของคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำกวตอนตั้งแต่ปี 2546 เน้นการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยมีพื้นที่การทำงานครอบคลุม 6 ตำบล ซึ่งการดำเนินงานที่อยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานและองค์กรในพื้นที่ที่ร่วมกันขับเคลื่อนแผนกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ระยะ 3 ปี ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายฯได้สร้างรูปธรรมของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรได้อย่างหลากหลาย อาทิ การทำฝายกันน้ำ การปลูกป่า การทำแนวกันไฟ ฝึกอบรมผู้นำชุมชนด้านการอนุรักษ์ สนับสนุนด้านอาชีพ ฯลฯ โดยมีฝ่ายศึกษาและพัฒนาป่าไม้เป็นผู้ดำเนินงานหลักร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายฯ

จนกระทั่ง ผู้นำชุมชนปางจำปี โดย พ่อหลวงสุจิตต์ ใจมา ได้มีโอกาสนำเสนอผลทางด้านการอนุรักษ์ลำน้ำแม่ลายน้อยเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนปางจำปี โดยผ่านการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ส่งผลให้คณะกรรมการเครือข่ายเริ่มสนใจว่า **“วิจัยท้องถิ่นคืออะไร? ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนปางจำปีได้มากขนาดนี้”** ทางพ่อหลวงสุจิตต์จึงได้ประสานงานให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เข้าไปแนะนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และตัวอย่างการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในที่ประชุมคณะกรรมการเครือข่ายประจำเดือนได้รู้จัก ผลปรากฏว่า คณะกรรมการจากทั้ง 6 ตำบลมีความสนใจให้ชุมชนตนเองทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ เจ้าหน้าที่สำนักงานฯจึงเสนอว่าทั้ง 6 ตำบลสามารถทำงานวิจัยได้แต่ควรทำงานสอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่ายฯด้วยเช่นกัน ซึ่งก่อนที่จะดำเนินการได้ ทางคณะกรรมการเครือข่ายฯสามารถเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากการทำงานวิจัยเบื้องต้นเพื่อแสวงหาแนวทางการทำงานของเครือข่ายฯที่ใช้สามารถเชื่อมโยงการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปหนุนเสริมให้เกิดงานในระดับชุมชน

งานวิจัยครั้งนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หัตถ์ตัวเองของเครือข่ายฯ ซึ่งเป็นการทบทวนยุทธศาสตร์การทำงานไปในตัว ดังนั้น ทางเครือข่ายฯจึงได้ร่วมกันวิเคราะห์บทเรียนและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการทำงาน ได้ผล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ทุน

คณะกรรมการเครือข่ายฯได้ร่วมกันวิเคราะห์ “ทุน” ที่มีอยู่ในพื้นที่พบว่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำกวตอนบน 6 ตำบลมี “ทุน” อยู่ 3 ด้านที่เอื้อให้เกิดการทำงานอย่างต่อเนื่องในขณะเดียวกันก็สามารถเห็นสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุนเหล่านี้ได้อย่างชัดเจนด้วยเช่นกัน คือ

1.1 ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน มีความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลเทพเสด็จ ตำบลห้วยแก้ว เนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำ ชุมชนมีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มศักยภาพแต่กระนั้น ชุมชนก็ยังมีประสบกับปัญหาที่ดินอยู่ อาทิ การแบ่งเขตพื้นที่ การลักลอบใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ เป็นต้น

น้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำกวางตอนบนเป็นพื้นที่ที่ชุมชนใช้ประโยชน์จากลำน้ำแม่กวางทั้งสองฝั่งลำน้ำทั้งทางการเกษตร การอุปโภคบริโภคด้วยระยะทางกว่า 50 กิโลเมตรในพื้นที่ 6 ตำบล ระบบนิเวศลำนํ้าของลำน้ำแม่กวางเป็นระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำ พืชน้ำ หิน ดิน ตลิ่ง ที่ต่างล้วนแล้วเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน อีกทั้งระบบนิเวศลุ่มน้ำกวางยังประกอบไปด้วยอ่างเก็บน้ำ เขื่อนขนาดเล็ก รวมถึงฝายกั้นน้ำขนาดเล็กเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้กลางฤดูแล้งของแต่ละชุมชนด้วย

ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากน้ำทั้งการเกษตร (ผ่านระบบเหมืองฝาย สระ ลำห้วยขนาดเล็กใหญ่ คลอง) อุปโภค บริโภคในครัวเรือน โดยใช้ระบบน้ำารรินซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ประปาภูเขา บ่อน้ำตื้นและบ่อน้ำบาดาล ส่วนการใช้ในเชิงอุตสาหกรรมพรมมีบ้าง เนื่องจากในเขตพื้นที่ 6 ตำบลก็มีโรงงานเล็ก ๆ ตั้งอยู่เช่น โรงงานเย็บผ้า โรงงานค้าของเก่า เป็นต้น

ป่าไม้ ลักษณะของป่าในพื้นที่ลุ่มน้ำกวางมีทั้งป่าเบญจพรรณและป่าดิบชื้นบริเวณป่าต้นน้ำในพื้นที่ตำบลห้วยแก้วและตำบลเทพเสด็จ มีพันธุ์ไม้ พรรณพืชและสัตว์ป่าอาศัยอยู่ทั้งในเขตป่าชุมชนและเขตอุทยานแห่งชาติ ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากป่าทั้งเป็นแหล่งอาหาร การใช้ประโยชน์จากไม้ การล่าสัตว์ อีกทั้งชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำกวางที่มีพื้นที่บริเวณติดกับป่าก็ยังนำแนวคิดการจัดการที่หลากหลายเข้ามาบริหารจัดการร่วมกันไม่ว่าจะเป็น ป่าชุมชน ป่าอนุรักษ์และป่าสงวน เป็นต้น

1.2 ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา

ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำกวางทั้ง 6 ตำบลกว่า 90% จะเป็นคนพื้นเมืองถึงแม้จะเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตป่าต้นน้ำ เช่น ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลเทพเสด็จ ตำบลห้วยแก้ว จะมีบ้างที่บางชุมชนจะเป็นชนเผ่าปกากะญออาศัยอยู่ร่วมกัน ดังเช่นหลายชุมชนในตำบลป่าเมี่ยง และด้วยการรวมตัวของชุมชนที่ดำรงอยู่กันมาช้านาน จึงทำให้มีการส่งสมภูมิปัญญาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในหลายรูปแบบ ซึ่งความรู้ดังกล่าวล้วนแล้วสัมพันธ์กับทรัพยากรได้อย่างน่าสนใจ ยกตัวอย่าง

องค์ความรู้เกี่ยวกับน้ำ

- การวางระบบน้ำริน
- การสังเกตน้ำหลาก
- ข้อสังเกตการณ์ชุดบ่อน้ำตื้น
- วิธีการชุดบ่อทรายเพื่อบริโภค ฯลฯ

องค์ความรู้เกี่ยวกับป่าไม้

- พืชสมุนไพร
- ต้นไม้มีพิษ
- ชื่อเรียกต้นไม้และสรรพคุณ ฯลฯ

องค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

- การจักสาน
- ทอผ้า ย้อมผ้าสีธรรมชาติ
- การทำไม้
- การประดิษฐ์เศษวัสดุจากไม้ ฯลฯ

องค์ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ป่า

- วิธีการดูนก
- การล่าสัตว์ (หมูป่า ชะมด เก้ง กวาง ฯลฯ)

องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

- ความรู้ในการรักษาโรค
- การประกอบอาหารจากป่า
- นักเล่นนิทาน (ประวัติดอยนางแก้ว ประวัติกลุ่มน้ำกวาง ประวัติสายน้ำแต่สาย เป็นต้น)

ทุนที่เครือข่ายกลุ่มน้ำกวางได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงแม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งแต่ก็เห็นว่าชุมชนในพื้นที่กลุ่มน้ำกวางเกิดการรวมตัวกันจากทุนที่มีอยู่ ซึ่งถือว่าเป็น “ทุนหน้าหมู่บ้าน” ที่ชุมชนเองมีการรวมตัวกันเข้ามาบริหารจัดการทุนเหล่านี้ทั้งสร้าง รักษา อนุรักษ์ พื้นฟูและขยายผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ภายใต้ “เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าขุนแม่กวง” ซึ่งมีตัวแทนชุมชน 6 ตำบล 55 หมู่บ้านเข้ามาร่วมบริหารจัดการ ดังข้อมูลที่ได้นำเสนอไปแล้วในบทที่

2) การวิเคราะห์บทบาท บทเรียนและการเรียนรู้เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าขุนแม่กวง

การทำงานของเครือข่ายฯที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2546 ตามแผนงานและงบประมาณที่ได้กำหนดไว้ภายใต้โครงสร้างการทำงานทั้งระดับเครือข่าย ระดับตำบล ระดับชุมชน โดยมีฝ่ายศึกษาและพัฒนาป่าไม้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักเข้ามาหนุนเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนตามแผนการทำงาน ซึ่งหากพิจารณาจากแผนการทำงานแล้วพบว่า ลักษณะแผนการทำงานมุ่งเป้าไปที่การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ ป่า) รวมถึงพัฒนาคนด้วยการพัฒนาอาชีพที่เอื้อต่อการทรัพยากรที่มีอยู่ แต่ในขณะเดียวกัน ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนเครือข่ายฯได้เรียนรู้ปัจจัยหลายประการที่ทั้งเอื้อและไม่เอื้อให้เกิดการจัดการทรัพยากรนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้ใช้ “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เข้ามาเป็นเครื่องมือเพื่อค้นหาคำตอบ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ตัวเองผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ที่เน้นการพูดคุย แลกเปลี่ยนเชิงลึก โดยนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเรียนรู้และทดลองแก้ไขปัญหาผ่านการตัดสินใจร่วม ซึ่งการพูดคุยตั้งแต่เริ่มพัฒนาโครงการ ทำให้คณะกรรมการเครือข่ายเห็นพ้องต้องกันในการ “ทบทวนแผนยุทธศาสตร์” ที่มีอยู่เดิมว่ายังสามารถตอบสนองต่อความต้องการ ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่รุนแรงเข้ามาในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้น ทางคณะกรรมการเครือข่ายฯจึงได้ร่วมกันวิเคราะห์บทเรียนและการเรียนรู้จากการทำงานเครือข่ายที่ผ่านมาเพื่อนำผลการเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการทำงานในอนาคตที่ชัดเจน สอดคล้องและตรงตามเป้าหมายที่เครือข่ายฯได้แสดงเจตนารมณ์ร่วมกัน

2.1 สถานการณ์

- แผนการทำงานและกิจกรรมดำเนินการไม่ต่อเนื่อง แม้แผนงานจะกำหนดไว้ 3 ปีก็ตามบางกิจกรรมไม่ได้ทำเลยทุกอย่างที่กำหนดไว้แล้ว
- คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน มาประชุมเพื่อคาดหวังจะนำงบประมาณไปพัฒนางานอนุรักษ์ในหมู่บ้านตนเอง กรณี งบประมาณการทำฝายแม้วที่มีอยู่ต่อเนื่อง
- คณะกรรมการทุกระดับไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานด้านนี้อย่างจริงจัง อาจด้วยแต่ละคนเป็นแกนนำชุมชนมีภาระหน้าที่หลักมากอยู่แล้ว
- เครือข่ายฯฝากความหวังไว้กับหน่วยงาน องค์กรสนับสนุนมากเกินไปจนทำให้เครือข่ายฯไม่สามารถดำเนินการ ดำเนินกิจกรรมที่ร่วมกำหนดไว้ร่วมกันตั้งแต่แรกได้ด้วยตัวเอง ผลจากการทำงานจึงเป็นผลงานของหน่วยงานมากกว่า ซึ่งเมื่อเครือข่ายฯไม่ได้ลุกขึ้นมาจัดการตัวเองตั้งแต่แรกเนื่องจากทั้งภาระของผู้นำ ทั้งความไม่จริงจังของคณะกรรมการ ทั้งการไม่ให้ความร่วมมือของชุมชน ฯลฯ ทำให้สิ่งเหล่านี้กลายเป็น “จุดอ่อน” ที่หน่วยงานเห็นว่าเครือข่ายฯ ยังอ่อนแอ ต้องการ “การนำ การหนุน” จากหน่วยงาน โดยเฉพาะเรื่อง “การรวมกลุ่ม” ที่จะต้องอาศัยหน่วยงานเป็นผู้

เริ่มต้นให้ทุกครั้ง ชุมชนเองยังขาดความมั่นใจที่จะรวมกลุ่มเพื่อดีงงบประมาณจากหน่วยงานมาทำงานตามเป้าหมายของชุมชน

2.2 การวิเคราะห์แนวคิดและการก่อเกิดของเครือข่ายฯ (เรารวมตัวกันทำไม?)

- การรวมตัวกันเพื่อต้องการเห็นความเข้มแข็งทางด้านความคิด เกิดพลังกลุ่มพลังของชุมชนที่มาร่วมกันคิดในการรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรร่วมกัน
- การรวมกลุ่มของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำกวดตอนบนจะสามารถสร้างแผนการทำงานเพื่อต่อรองทางด้านสิทธิของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมถึง ต่อรองด้านงบประมาณ
- กิจกรรมที่จัดขึ้นร่วมกันจะเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรให้กับชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำกวดตอนบน ที่สามารถนำไปปรับใช้กับชุมชนของตนเองได้
- เพื่อ “เข้ามาหาคำตอบ” ว่าหากชุมชนทำงานร่วมกันแล้ว ตนเองในฐานะแกนนำชุมชนจะได้อะไร และชุมชนของตนเองจะได้อะไร
- ด้วยความเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายจำเป็นต้องเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายและเมื่อเป็นแล้วเห็นประโยชน์ เสมือนขึ้นหลังเสือแล้วลงไม่ได้ก็จำเป็นต้องทำ และอดไม่ได้ที่จะเรียกร้องสิทธิที่ชุมชนควรได้รับ
- ต้องการเข้าทำงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรที่เราอาศัยอยู่และในฐานะตัวแทนของตำบลที่อยากเห็นชุมชนขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดี
- ได้ความรู้ ได้งบประมาณในการพัฒนาชุมชน
- เนื่องจากความเป็นผู้นำชุมชนที่มีหน้าที่ดูแลประชาชน ทำงานเพื่อพี่น้องชาวบ้าน สังคมและประเทศชาติ
- ต้องการการรวมตัวกันเกิดเป็นกลุ่มก้อน ขยายเป็นเครือข่าย เพื่อประโยชน์ของพี่น้องชาวบ้าน ประโยชน์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า
- เกิดความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายกับภาครัฐเพื่อนำงบประมาณมาพัฒนาชุมชน
- ต้องการพลัง เพื่อความเหนียวแน่น เพื่อประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมที่เกื้อกูลกัน สามารถต่อรององค์กรหน่วยงานได้

■ เข้ามาเพื่อให้เขารู้ว่าเราทำอะไร ให้เราว่าเขาทำอะไร ไม่อยากตกเป็นเครื่องมือของคนอื่นอยากสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง มีศักยภาพที่จะดึงงบประมาณจากอปท. หน่วยงานมาพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

2.3 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของการทำงาน

เมื่อเครือข่ายฯ ได้แลกเปลี่ยนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของเครือข่ายฯ รวมถึงได้ร่วมกัน ทบทวนเป้าหมายของการจัดตั้งเครือข่ายแล้ว และเพื่อให้เห็นรูปธรรมของจุดที่ทำให้เครือข่ายต้องกับ มาทบทวน “ยุทธศาสตร์” การทำงานโดยผ่านการวิเคราะห์ตัวเองทั้ง 4 มิติ ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. คณะกรรมการเครือข่ายคัดเลือกมาจาก ผู้นำชุมชน ที่ได้รับการยอมรับนับถือและมี ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน	1. ภาระงานของผู้เฒ่ามาก เวลาประชุมไม่ตรง เวลา ให้ความสำคัญกับการทำงานของเครือข่าย น้อย
2. เครือข่ายฯ ทำงานอยู่ในพื้นที่โครงการ พระราชดำริ	2. เริ่มต้นคิดงานภาพใหญ่มาก เกินกำลังอีกทั้งมี พื้นที่กว้าง
3. ชุมชนในพื้นที่มีความหลากหลายทาง วัฒนธรรมทำให้เครือข่ายมีรูปแบบการ ทำงานที่หลากหลาย	3. จัดตั้งโดยหน่วยงานของรัฐที่ใช้ความเป็น เครือข่ายเป็นเครื่องมือของงบประมาณ อีกทั้งมี ความไม่ต่อเนื่องของการทำงาน
4. ได้รับความร่วมมือจากชุมชนทั้ง 55 หมู่บ้านด้วยดีหากทำงานผ่านผู้นำ	4. ทำงานมุ่งเองงบประมาณเป็นตัวตั้ง หากไม่มี งบประมาณงานก็ไม่เดิน
	5. เครือข่ายฯ ขาดคนทำงานหลักที่ผ่านมาอิงกับ ฝ่ายป่าไม้ ซึ่งก็มีงานมากอยู่แล้ว
	6. ขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบไม่เป็นไปตาม โครงสร้าง
	7. ขาดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกทั้งด้าน งานและงบประมาณ
	8. เครือข่ายฯ ไม่มีข้อมูลในการขับเคลื่อนงานของ เครือข่าย เพราะไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ขาดคนจัดระบบข้อมูล อีกทั้งข้อมูลส่วนใหญ่อยู่

จุดแข็ง	จุดอ่อน
	ศูนย์หน่วยย่อยใคร่ครวญไม่รู้ว่าข้อมูลอะไรบ้าง และไม่มีสถานที่ในการจัดเก็บ ส่งผลให้เครือข่ายไม่มีข้อมูลเพื่อนำเสนอเมื่อมีการปะทะกับภายนอก เช่น กรณีบริษัทปัญญาชนทำแผนยุทธศาสตร์ ทำให้คณะกรรมการเครือข่ายไม่สามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นระบบได้ คิดแผนงานไม่ต่อเนื่อง และการออกแบบกิจกรรมโดยไม่ได้อยู่บนความต้องการของพื้นที่จริง

และได้วิเคราะห์โอกาสกับอุปสรรค ได้ผลดังนี้

โอกาส	อุปสรรค
1. มีทุนทางด้านทรัพยากรที่พร้อมในการทำงานทั้งเชิงอนุรักษ์ พัฒนา ชยายผล (ดิน น้ำ ป่า คน)	1. หน่วยงานหนุนเสริมไม่สามารถทำงานร่วมกันได้
2. เป็นพื้นที่นำร่องให้กับพื้นที่อื่นๆในการทำงานด้านทรัพยากร	2. นายทุนเริ่มกว้านซื้อที่ดินในพื้นที่เพื่อทำธุรกิจมากขึ้น
3. หน่วยงานหนุนเสริมการทำงานของเครือข่ายอย่างดี เช่น หน่วยงานทหาร นักวิชาการในโครงการพระราชดำริ อบต. ในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานเอกชน	3. ชุมชนไม่สามารถพึ่งพิงเจ้าหน้าที่รัฐในการปกป้องสิทธิทางการใช้ทรัพยากรได้
	4. ระดับปัญหาเรื่องความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรของชุมชนเริ่มซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เมื่อคณะกรรมการเครือข่ายฯ ได้ระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ตัวเองโดยรอบด้านแล้วจึงได้
แลกเปลี่ยนทิศทางในการดำเนินงานร่วมกัน 2 ทิศทางหลัก ดังนี้

1) การรวมตัวกันจากความต้องการของเครือข่ายฯ

- 1.1 รวมกลุ่มกันให้แน่นกว่านี้
- 1.2 ทำงานเชิงรุกมากขึ้น
- 1.3 ใช้บทเรียนจากการทำงานมาตลอด 3 ปีวางแผน
- 1.4 กำหนดเป้าหมายในการทำงานเรื่องความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการ
ทรัพยากร
- 1.5 ให้งานอยู่ในชุมชนเครือข่ายฯ มีบทบาทหนุนเสริมองค์กรชุมชนให้การทำงานได้ตาม
เป้าหมาย
- 1.6 มีแผนงานระยะสั้น ระยะยาวรองรับ
- 1.7 ใช้ประโยชน์จากหน่วยงานให้มากกว่าเขามาใช้เราเป็นเครื่องมือ
- 1.8 สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่มีอยู่
- 1.9 ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชุมชน ทนที่มีอยู่มากขึ้น
- 1.10 มีแผนงานที่ชัดเจนในการทำงาน
 - 1.10.1 ส่งตรงไปยังศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
 - 1.10.2 ส่งตรงไปยังแหล่งทุนที่สนับสนุน
 - 1.10.3 ทำงานร่วมกับภาคีที่หลากหลาย สอดรับยุทธศาสตร์ขององค์กร

2) ทบทวนยุทธศาสตร์การทำงานขับเคลื่อนให้เป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถทำงานได้ จริง

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายลุ่มน้ำกวางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ จัดการทรัพยากรลุ่มน้ำกวางตอนบน

เมื่อได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วที่มิวิชัยและแกนนำคณะกรรมการเครือข่ายฯจึงได้ร่วมกันประมวลยุทธศาสตร์การทำงานทั้งจากการทบทวนยุทธศาสตร์ที่มีอยู่เดิมโดยการกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำทั้งหมด ซึ่งจากการระดมแนวคิดการทำงานออกมาเป็นยุทธศาสตร์การทำงาน 6 แผนงานโดยแบ่งเป็น แผนงานหลัก แผนงานรอง รวมถึงแผนการทำงาน ดังนี้

3.1 แผนยุทธศาสตร์การทำงาน

แผนงานที่ 1 ด้านการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- 1) สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวาง ร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ ป่า อากาศ)
- 2) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อการเฝ้าระวังปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ ป่า อากาศ)
- 3) พัฒนาศักยภาพชุมชนเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการอนุรักษ์
- 4) สนับสนุนการจัดการเพื่อดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย

แผนงานที่ 2 ด้านการฟื้นฟูคุณภาพลุ่มน้ำ

- 1) พัฒนาพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้คืนสู่สภาพ ความอุดมสมบูรณ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 2) ฟื้นฟูพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำให้สามารถเก็บกักความชุ่มชื้นได้โดยใช้ภูมิปัญญาชุมชนเรื่องการทำเหมืองฝาย
- 3) ป้องกันการกัดพังทลายของดินบริเวณริมตลิ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำโดยการปลูกพืชรักษาหน้าดินตามภูมิปัญญาของท้องถิ่น

แผนงานที่ 3 ด้านการพัฒนาชุมชน และการใช้ทรัพยากรลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

- 1) กองทุนเพื่อการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) พัฒนาอาชีพเพื่อให้สามารถเชื่อมต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการให้ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำกวางน้อยนำแนวคิดการพึ่งตนเองไปใช้ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน

แผนงานที่ 4 ด้านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์

- 1) สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) หนุนเสริมให้เกิดศูนย์การถ่ายทอดข้อมูล เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ในลักษณะแผ่นพับ / วารสาร เพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน หน่วยงาน องค์กรและแหล่งทุนที่เกี่ยวข้อง
- 4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายอื่นๆอย่างต่อเนื่อง

แผนงานที่ 5 ด้านฐานข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวง

- 5) จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับลุ่มน้ำ
- 5) พัฒนาระบบการทำงานระดับเครือข่ายด้วยงานวิจัย
- 5) ยกย่องการทำงานขับเคลื่อนการทำงานเชิงบูรณาการทั้งระบบทั้งการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงการทำงานด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ลุ่มน้ำกวงภายใต้ระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

แผนงานที่ 6 ด้านการบริหารจัดการ

- 1) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนงานระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

- 2) ขยายพื้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆ โดยการใช้
บทเรียนการทำงานเครือข่าย
- 3) เสริมศักยภาพการทำงานเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
- 4) พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน แกนนำเครือข่ายให้สามารถดำเนินงานบริหารจัดการ
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนและระดับลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับ
สถานการณ์
- 5) ปกป้องสิทธิของชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำกวังให้ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่าง
ยุติธรรม

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานทั้ง 6 ด้านคณะกรรมการเครือข่ายฯและทีมวิจัยได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ในการทำงานด้านที่ 5และ 6 มากที่สุด เนื่องจากที่ผ่านมาแผนงานของเครือข่ายมุ่งไปที่กิจกรรมการพัฒนาทั้งการอนุรักษ์ ป่าไม้ และพัฒนาเพียงอย่างเดียว ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเมื่อนำข้อมูลมาสร้างแผนงาน หรือเสนอโครงการต่อหน่วยงาน องค์กรเพื่อนำงบประมาณมาสนับสนุนแผนการทำงานก็ต้องถูกปฏิเสธจัดทำข้อมูลกันใหม่ แต่เนื่องจากข้อมูลไม่ได้ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมจากสิ่งที่ทำ ข้อมูลที่ได้ก็เป็นข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าจนทำให้เครือข่ายรู้สึกว่าย่ำทำงาน เหมือนยืนย่ำอยู่กับที่ และอีกประการหนึ่งก็คือ ที่ผ่านมา การพัฒนาศักยภาพของทั้งแกนนำชุมชน คณะกรรมการเครือข่ายมีแต่เพียงการประชุม การดูงาน การฝึกอบรม เน้นการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติมากกว่าด้านวิสัยคิด และเครื่องมือการพัฒนาคนทำงานของเครือข่ายเองก็ไม่หลากหลาย แต่ที่ผ่านมาได้เรียนรู้จากทีมแกนนำชุมชนที่ผ่านกระบวนการวิจัย ไม่ว่าจะเป็น โกสิน พ่อหลวงสุจิตต์ มนูญ จงรักษ์ ที่เห็นได้ชัดว่าบุคคลเหล่านี้มีเครื่องมือ เครื่องมือ และมีแนวคิดในการทำงานใหม่ๆเสนอให้กับที่ประชุมเครือข่ายอยู่ตลอดเวลา เครือข่ายจึงเริ่มสนใจที่อยากได้เครื่องมือ วิธีการที่แกนนำเหล่านี้ไปเรียนรู้มาจัดกิจกรรมให้กับคณะกรรมการเครือข่ายบ้าง

ทางทีมวิจัยและคณะกรรมการเครือข่าย จึงได้ทดลองปฏิบัติการใน 2 เรื่อง คือ วางแผนการจัดเก็บข้อมูลและการพัฒนาแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำกวังก่อนในลำดับแรก โดยมีทีมวิจัย และเจ้าหน้าที่จากสกว.แม่โจ้เป็นผู้ประสานงานให้เกิดกิจกรรมทั้งสองส่วน ที่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ ดังนี้

- **แผนงานด้านการจัดการข้อมูล**

แนวปฏิบัติ	วิธีการ	ผู้รับผิดชอบ/ การสนับสนุน
รวบรวมข้อมูลที่มีอยู่จากระบบการเก็บข้อมูลเดิม	ติดต่อสำนักงานเครือข่ายฝ่ายป่าไม้ และศูนย์ช่วยเหลือใคร่	พ่อหลวงปิง หมายเหตุ : สกว. แม่ใจมี แนวโน้มจะสมทบคอมพิวเตอร์ให้ด้วยในอนาคต
รวบรวมและจัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่	พิจารณาข้อมูลที่จัดแล้ว นำเสนอเครือข่ายเพื่อร่วมกันดูว่ามีข้อมูลอะไรที่ยังไม่ครบถ้วน	วีรพงศ์ โกสิน และทีมเยาวชน แม่หวาน
เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม	-ทีมงานอาจจะลงเก็บเองในชุมชน -ประสานกับเครือข่ายในชุมชน -จัดเวที -ทำแบบสอบถาม	

1. จัดเวทีนี้ัดหมายกันทุกเดือน อาจจะเริ่มต้นประมาณ 6 เดือนก่อน
แล้วข้อมูลอะไรบ้างที่ทางเครือข่ายจัดเก็บ
(ร่าง)ขอบเขตข้อมูลที่ต้องการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

⇒ ดิน

สภาพดิน

การใช้ประโยชน์

หน่วยงาน/องค์กรภายนอก ภายในที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ปัญหา

⇒ น้ำ

จำนวนลุ่มน้ำหลัก / ลุ่มน้ำย่อย

ชุมชนสองฝั่งลุ่มน้ำ

การใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำ

ระบบนิเวศลุ่มน้ำ

แผนที่

หน่วยงาน/องค์กรภายนอก ภายในที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ปัญหา

⇒ ป่าไม้

ขอบเขตพื้นที่

ระบบนิเวศน์ป่า

การใช้ประโยชน์ป่า

การจัดการ/สิทธิ

แผนที่

หน่วยงาน/องค์กรภายนอก/ภายในที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ปัญหา

ชุมชน

⇒ แผนที่หมู่บ้าน 55 หมู่บ้าน

แผนที่เดินดิน

⇒ ประวัติหมู่บ้าน

เรื่องเล่า

การก่อตั้ง

⇒ จำนวนหลังคาเรือน

⇒ จำนวนประชากร

ชาย

หญิง

เด็ก

ผู้ใหญ่

คนชรา

⇒ การปกครอง

ผู้ใหญ่

กำนัน

อบต.

เทศบาล

⇒ การพัฒนาหมู่บ้าน

กลุ่ม

โครงการ

สวัสดิการ

การให้บริการของรัฐ/ เอกชน

⇒ อาชีพ

เกษตรกร

รับจ้าง

รับราชการ

รายได้ / หนี้สิน / รายจ่าย

⇒ สถานการณ์ปัญหา

⇒ หน่วยงาน/องค์กรภายนอก ภายในที่เกี่ยวข้อง

ภูมิปัญญา วัฒนธรรม

⇒ ดิน

⇒ น้ำ

⇒ ป่า

⇒ อาชีพ

⇒ วิถีชีวิต

แล้วการทำงานภายในและภายนอกช่วยขับเคลื่อนงาน

⇒ เครือข่ายช่วยกัน

⇒ อบต.ในแต่ละพื้นที่

⇒ นักจัดการความรู้ (ทั้งชุดเก่า / ชุดใหม่อีกอำเภอละ 5 คน)

⇒ สกว.

3.2 โครงการและแผนการดำเนินงาน

แผนงานที่ 1 ด้านการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

โครงการ	พื้นที่
1. สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่น้ำกวัง ร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- เวทีเพื่อการปลูกจิตสำนึกคนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1. ตำบลป่าเมี่ยง 2. ตำบลเทพเสด็จ 3. ตำบลห้วยแก้ว 4. ตำบลแม่โป่ง 5. ตำบลเชิงดอย 6. ตำบลลวงเหนือ
2. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อการ เฝ้าระวังปัญหาไฟฟ้า	- จัดทำแนวกันไฟฟ้าในพื้นที่เสี่ยง 11. ตำบลเทพเสด็จ 138 กม. 12. ตำบลป่าเมี่ยง 120 กม. 13. ตำบลลวงเหนือ 27 กม. 14. ตำบลเชิงดอย 30 กม. 15. ตำบลห้วยแก้ว 105 กม. 6. ตำบลแม่โป่ง 60 กม. - สร้างหอสังเกตการณ์เพื่อการเฝ้าระวังการเกิดไฟฟ้า 1. ตำบลป่าเมี่ยง 3 หอ 2. ตำบลลวงเหนือ 1 หอ 3. ตำบลเชิงดอย 1 หอ 4. ตำบลแม่โป่ง 3 หอ - สนับสนุนอุปกรณ์การดับไฟฟ้าเพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาไฟฟ้าในชุมชน 5. ตำบลเทพเสด็จ 6 จุด 6. ตำบลป่าเมี่ยง 6 จุด 7. ตำบลลวงเหนือ 2 จุด 8. ตำบลแม่โป่ง 8 จุด 5. ตำบลเชิงดอย 3 จุด 6. ตำบลห้วยแก้ว 6 จุด - จัดหน่วยดับไฟฟ้าในชุมชนเพื่อการเฝ้าระวังไฟฟ้า

โครงการ	พื้นที่
	31 จุด 6 ตำบล (จุดละ 15 คน)
3. พัฒนาศักยภาพชุมชนเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปของการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการอนุรักษ์	- จัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์เพื่อการขับเคลื่อน เรื่องการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในชุมชน 1 กองทุน / หมู่บ้าน/ 55 หมู่บ้าน

แผนงานที่ 2 ด้านการฟื้นฟูคุณภาพลุ่มน้ำ

โครงการ	พื้นที่
1. พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมได้รับการพัฒนา ให้คืนสู่สภาพ ความอุดมสมบูรณ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืน	- ส่งเสริมการปลูกไม้เพื่อการใช้ประโยชน์ ไม้ 3 อย่าง 1. ตำบลห้วยแก้ว 1,695 ไร่ 2. ตำบลแม่โป่ง 1,650 ไร่ 3. ตำบลป่าเมี่ยง 1,000 ไร่ 4. ตำบลเชิงดอย 120 ไร่ 5. ตำบลลวงเหนือ 120 ไร่ - ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร 1. ตำบลเทพเสด็จ 50 ไร่ 2. ตำบลห้วยแก้ว 30 ไร่ 3. ตำบลแม่โป่ง 70 ไร่
2. ฟื้นฟูพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำให้สามารถเก็บกักความชุ่มชื้น ได้โดยใช้ภูมิปัญญาชุมชนเรื่องการทำเหมืองฝาย	- ส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาเหมืองฝายเพื่อการ อนุรักษ์ โดยการทำฝายแม้ว 1. ตำบลป่าเมี่ยง 600 จุด 6 หมู่บ้าน 2. ตำบลเทพเสด็จ 300 จุด 8 หมู่บ้าน 3. ตำบลแม่โป่ง 900 จุด 8 หมู่บ้าน 4. ตำบลห้วยแก้ว 401 จุด 8 หมู่บ้าน 5. ตำบลเชิงดอย 150 จุด 2 หมู่บ้าน 6. ตำบลลวงเหนือ 365 จุด 2 หมู่บ้าน
3. ป้องกันการกัดพังทลายของดินบริเวณริมตลิ่งในพื้นที่ ลุ่มน้ำโดยการปลูกพืชรักษาหน้าดินตามภูมิปัญญาของ	- ส่งเสริมการปลูกพืชคลุมดิน 1. ตำบลเทพเสด็จ 30 ก.ม

โครงการ	พื้นที่
ท้องถิ่น	2. ตำบลป่าเมี่ยง 60 ก.ม 3. ตำบลห้วยแก้ว 30 ก.ม 4. ตำบลแม่โป่ง 18 ก.ม 5. ตำบลลวงเหนือ 15 ก.ม 6. ตำบลเชิงดอย 12 ก.ม

แผนงานที่ 3 ด้านการพัฒนาชุมชน และการใช้ทรัพยากรกลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

โครงการ	พื้นที่
1.กองทุนเพื่อการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดเป็นการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- สนับสนุนกลุ่มส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรทางเลือก 1. ตำบลเทพเสด็จ 3 กลุ่ม 2. ตำบลป่าเมี่ยง 3 กลุ่ม 3. ตำบลห้วยแก้ว 3 กลุ่ม 4. ตำบลแม่โป่ง 3 กลุ่ม 5. ตำบลลวงเหนือ 3 กลุ่ม 6. ตำบลเชิงดอย 3 กลุ่ม -ส่งเสริมการปลูกไม้เพื่อทดแทนการใช้พลังงานในครัวเรือน 55 หมู่บ้าน - สนับสนุนข้อมูล (อบรม) 6 ตำบล
2.พัฒนาอาชีพเพื่อให้สามารถเชื่อมต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน	- ส่งเสริมให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน 1. กลุ่มหน่อไม้อัดπίบ 2. การเลี้ยงผึ้งธรรมชาติ 3.กลุ่มไม้กวาดดอกกก 4.กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่และหวาย 5.กลุ่มแปรรูปสมุนไพร 6.กลุ่มนวดแผนโบราณ 7.กลุ่มปุ๋ยธรรมชาติ 8.กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ 9. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แผนงานที่ 4 ด้านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์

โครงการ	พื้นที่												
1.สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กิจกรรมสืบชะตา สายน้ำแม่กวัง ในระดับสายน้ำหลัก ดอยนางแก้ว - กิจกรรมการสืบชะตา สายน้ำแม่กวัง ในระดับลุ่มน้ำย่อย 1. ลุ่มน้ำแม่โป่ง 2. ลุ่มน้ำแม่หวาน 3. ลุ่มน้ำแม่วอง 4. ลุ่มน้ำห้วยคัง 5. ลุ่มน้ำแม่ลาย 6. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง กิจกรรมสืบชะตาป่าไม้ - กิจกรรมการสืบชะตาป่าในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าของชุมชน <table border="0"> <tr> <td>1. ตำบลป่าเมี่ยง</td><td>6 หมู่บ้าน</td></tr> <tr> <td>2. ตำบลเทพเสด็จ</td><td>8 หมู่บ้าน</td></tr> <tr> <td>3. ตำบลวงเหนือ</td><td>2 หมู่บ้าน</td></tr> <tr> <td>4. ตำบลห้วยแก้ว</td><td>8 หมู่บ้าน</td></tr> <tr> <td>5. ตำบลแม่โป่ง</td><td>8 หมู่บ้าน</td></tr> <tr> <td>6. ตำบลเชิงดอย</td><td>3 หมู่บ้าน</td></tr> </table>	1. ตำบลป่าเมี่ยง	6 หมู่บ้าน	2. ตำบลเทพเสด็จ	8 หมู่บ้าน	3. ตำบลวงเหนือ	2 หมู่บ้าน	4. ตำบลห้วยแก้ว	8 หมู่บ้าน	5. ตำบลแม่โป่ง	8 หมู่บ้าน	6. ตำบลเชิงดอย	3 หมู่บ้าน
1. ตำบลป่าเมี่ยง	6 หมู่บ้าน												
2. ตำบลเทพเสด็จ	8 หมู่บ้าน												
3. ตำบลวงเหนือ	2 หมู่บ้าน												
4. ตำบลห้วยแก้ว	8 หมู่บ้าน												
5. ตำบลแม่โป่ง	8 หมู่บ้าน												
6. ตำบลเชิงดอย	3 หมู่บ้าน												
2.ศูนย์การถ่ายทอดข้อมูล เพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- จัดตั้งศูนย์ข้อมูล 1. ตำบลป่าเมี่ยง 2. ตำบลเทพเสด็จ 3. ตำบลวงเหนือ 4. ตำบลห้วยแก้ว 5. ตำบลแม่โป่ง 6. ตำบลเชิงดอย - จัดทำโมเดล												

โครงการ	พื้นที่
	1. ตำบลป่าเมี่ยง 2. ตำบลเทพเสด็จ 3. ตำบลวงเหนือ 4. ตำบลห้วยแก้ว 5. ตำบลแม่โป่ง 6. ตำบลเชิงดอย
3.ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ในลักษณะแผ่นพับ / วารสาร เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ วารสาร 55 หมู่บ้าน / ที่ดำเนินกิจกรรม

แผนงานที่ 5 ด้านฐานข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวัง

โครงการ	พื้นที่
1.ฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับลุ่มน้ำ	- ศึกษาข้อมูลระบบนิเวศลุ่มน้ำแม่กวังและลำน้ำสาขา 1. ลุ่มน้ำแม่ลาย 2. ลุ่มน้ำแม่วอง 3. ลุ่มน้ำแม่หวาน 4. ลุ่มน้ำแม่โป่ง 5. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง 6. ลุ่มน้ำห้วยคัง 7. ลุ่มน้ำแม่กวัง

แผนงานที่ 6 ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

โครงการ	พื้นที่
---------	---------

โครงการ	พื้นที่
1. พัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนงานระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ	- การศึกษาดูงาน 8 ตำบล 55 หมู่บ้าน - อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวระดับตำบล 8 ตำบล - อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวระดับหมู่บ้าน 8 ตำบล 55 หมู่บ้าน
2. ขยายพื้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆ โดยการใช้บทเรียนการทำงานเครือข่าย	-
3. เสริมศักยภาพการทำงานเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- จัดซื้ออุปกรณ์สำนักงานหมวดครุภัณฑ์ 1. คอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด 2. กล้องถ่ายรูปพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด 3. กล้องวีดีโอพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด - จัดซื้ออุปกรณ์สำนักงานหมวดเครื่องใช้สำนักงาน - โต๊ะ / เก้าอี้ / ตู้ / ชั้นเก็บเอกสาร - จัดซื้ออุปกรณ์สำนักงานหมวดวัสดุอุปกรณ์ - วัสดุสำนักงานประเภทใช้แล้วหมดไป - การสนับสนุนการบริหารจัดการโครงการ - ค่าเช่าสำนักงานโครงการ - ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ / ค่าไฟ / ค่าโทรศัพท์) - ค่าจัดจ้างเจ้าหน้าที่ตามโครงการ - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

3.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำกว

แผนงานที่ 1 ด้านการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

โครงการ	ตัวชี้วัด
1. สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่น้ำกวัง ร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- อาสาสมัครเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระดับหมู่บ้าน จำนวน 20 คนในหนึ่งหมู่บ้าน
2. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อการเฝ้าระวังปัญหาไฟป่า	- พื้นที่ป่าที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาไฟป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง จำนวน 30 % ของพื้นที่ป่าที่ได้รับผลกระทบ
3. พัฒนาศักยภาพชุมชนเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปของการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการอนุรักษ์	- กองทุนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ยั่งยืน จำนวน 30 กองทุน

แผนงานที่ 2 ด้านการฟื้นฟูคุณภาพลุ่มน้ำ

โครงการ	ตัวชี้วัด
1. พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมได้รับการพัฒนา ให้คืนสู่สภาพความอุดมสมบูรณ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	- พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมได้รับการพัฒนาให้อุดมสมบูรณ์ ชุมชนมีมาตรการการเข้าใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 50% ของพื้นที่ป่าปลูกไม้เพื่อคืนสภาพความสมบูรณ์
2. พื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณลุ่มน้ำให้สามารถเก็บกักความชุ่มชื้นได้โดยใช้ภูมิปัญญาชุมชนเรื่องการทำเหมืองฝาย	- ฝายที่สร้างเพื่อการรักษาความชุ่มชื้น ของลุ่มน้ำได้รับการรักษาดูแลให้สามารถใช้งานได้ จำนวน 70 % ของฝายทั้งหมดที่สร้างขึ้น
3. ป้องกันการกัดพังทลายของดินบริเวณริมตลิ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำโดยการปลูกพืชรักษาหน้าดินตามภูมิปัญญาของท้องถิ่น	- ดินริมตลิ่งในบริเวณลุ่มน้ำเกิดปัญหาการพังทลายของหน้าดินลดลง จำนวน 70 % ของพื้นที่ ที่มีการป้องกัน

แผนงานที่ 3 ด้านการพัฒนาชุมชน และการใช้ทรัพยากรลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

โครงการ	ตัวชี้วัด
1.กองทุนเพื่อการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กองทุนเพื่อการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่เป็นรูปธรรม จำนวน 50 % ของกองทุนการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมด
2.พัฒนาอาชีพเพื่อให้สามารถเอื้อต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน	- กองทุนอาชีพ ที่มีมาตรการเพื่อการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า ยั่งยืน จำนวน 50 % ของกองทุนอาชีพทั้งหมด

แผนงานที่ 4 ด้านการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์

โครงการ	ตัวชี้วัด
1.สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- พื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น
2.ศูนย์การถ่ายทอดข้อมูล เพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 ศูนย์
3.ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ในลักษณะแผ่นพับ / วารสาร เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- แผ่นพับ / วารสาร เพื่อการประชาสัมพันธ์ชุมชน และ / หรือ เครือข่าย จำนวน 12 ครั้ง

แผนงานที่ 5 ด้านฐานข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กวัง

โครงการ	ตัวชี้วัด
1.ฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับลุ่มน้ำ	- ชุดข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับลุ่มน้ำสาขา จำนวน 7 ชุดข้อมูล

แผนงานที่ 6 ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

โครงการ	ตัวชี้วัด
1. พัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนงานระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ	- เครือข่ายเกิดศักยภาพในการขับเคลื่อนงานเพื่อการอนุรักษ์ได้เพิ่มขึ้น
2. ขยายพื้นที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆ โดยการใช้บทเรียนการทำงานเครือข่าย	- เครือข่ายเกิดรูปแบบเพื่อการขยายงานสู่พื้นที่ใกล้เคียงจำนวน 9 ตำบล
3. เสริมศักยภาพการทำงานเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- เกิดรูปแบบเพื่อการหนุนเสริมการทำงานของเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ อย่างเป็นรูปธรรม

3.3 แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปีที)		
			1	2	3
1. แผนงานด้าน					
<u>การดูแลรักษา</u>					
1.1 เวทีปลูกจิตสำนึกระดับชุมชน จัดเวทีปลูกจิตสำนึกชุมชนในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล รวมทั้งสิ้น 55 หมู่บ้าน	จำนวน 55 หมู่บ้าน ใน 6 ตำบล หมู่บ้านละ 1 ครั้งต่อปี 6 ตำบล 480 ก.ม 4 ตำบล 8 หอ	1. ตำบลป่าเมี่ยง 2. ตำบลเทพเสด็จ 3. ตำบลห้วยแก้ว 4. ตำบลแม่โป่ง 5. ตำบลเชิงดอย 6.ตำบลลวงเหนือ	✓	✓	✓
1.2 กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการเฝ้าระวังการจัดการไฟป่า		<u>ทำแนวกันไฟ</u>			
1.2.1 การทำแนวกันไฟ	6 ตำบล/31 จุด	1.ตำบลเทพเสด็จ 138 กม. 2. ตำบลป่าเมี่ยง 120 กม. 3.ตำบลลวงเหนือ 27 กม. 4.ตำบลเชิงดอย 30 กม. 5.ตำบลห้วยแก้ว 105 กม. 6. ตำบลแม่โป่ง 60 กม.	38 40 9 10 35 20	50 40 9 10 35 20	50 40 9 10 35 20
1.2.2 การสร้างหอสังเกตการณ์	6 ตำบล/31 จุด	<u>สร้างหอสังเกตการณ์</u>			

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปีที่)		
			1	2	3
1.2.3 การเฝ้าระวังไฟฟ้า	55 กองทุน	1. ตำบลป่าเมี่ยง 3 หอ	1	1	1
		2. ตำบลลวงเหนือ 1 หอ	1	-	-
		3. ตำบลเชิงดอย 1 หอ	1	-	-
1.2.4 การจัดหน่วยดับไฟ		4. ตำบลแม่โป่ง 3 หอ	1	1	1
		<u>วัสดุอุปกรณ์ดับไฟฟ้า</u>	6	-	-
1.2.5 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการดับไฟฟ้า		9. ตำบลเทพเสด็จ 6 จุด	6	-	-
		10.ตำบลป่าเมี่ยง 6 จุด	2	-	-
		11.ตำบลลวงเหนือ 2 จุด	8	-	-
1.2.6 กองทุนเพื่อการอนุรักษ์		12.ตำบลแม่โป่ง 8 จุด	3	-	-
		13. ตำบลเชิงดอย 3 จุด	6	-	-
		14. ตำบลห้วยแก้ว 6 จุด			
		<u>หน่วยดับไฟ</u>	✓	-	-
		31 จุด 6 ตำบล (จุดละ 15 คน)			
		<u>กองทุนเพื่อการอนุรักษ์ 1 กองทุน / บ้าน/ 55 กองทุน</u>	✓	-	-
		<u>จัดตั้งศูนย์ข้อมูล</u>			
		1. ตำบลป่าเมี่ยง	1	-	-
		2. ตำบลเทพเสด็จ	1	-	-
		3. ตำบลลวงเหนือ	-	1	-
		4. ตำบลห้วยแก้ว	-	1	-
		5. ตำบลแม่โป่ง	-	-	1
		6. ตำบลเชิงดอย			
		<u>จัดทำโมเดล</u>	1	-	-
		1. ตำบลป่าเมี่ยง	1	-	-
		2. ตำบลเทพเสด็จ	-	1	-
		3. ตำบลลวงเหนือ	-	1	-

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปีที่)		
			1	2	3
5 . แผนงานด้าน ก าร จั ด ท ำ ฐานข้อมูลเพื่อการ อนุรักษ์ป่าชุมชนน้ำ แม่กวง 5.1 กิจกรรมศึกษา ข้อมูลระบบนิเวศลุ่ม น้ำแม่กวงและลำน้ำ สาขา	1 ครั้ง / 7 กลุ่มน้ำ	4. ตำบลห้วยแก้ว 5. ตำบลแม่โป่ง 6. ตำบลเชิงดอย	-	-	1
		จัดทำเอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ วารสาร 55 หมู่บ้าน / ที่ดำเนินกิจกรรม ศึกษา ข้อมูลระบบนิเวศลุ่มน้ำ แม่กวง และลำน้ำสาขา 1. ลุ่มน้ำแม่ลาย 2. ลุ่มน้ำแม่วอง 3. ลุ่มน้ำแม่หวาน 4. ลุ่มน้ำแม่โป่ง 5. ลุ่มน้ำแม่ดอกแดง 6. ลุ่มน้ำห้วยคัง 7. ลุ่มน้ำแม่กวง	✓ ✓ ✓ - -	- - - ✓ ✓ ✓ - -	1 1 - - - - - - -
6. แผนงานด้าน การบริหารจัดการ เครือข่าย 6.1 จัดให้มี การศึกษาดูงาน 6.2 จัดการฝึกอบรม 6.2.1 อบรม คณะกรรมการ เครือข่ายกลุ่ม อนุรักษ์ป่าชุมชนน้ำ แม่กวงระดับตำบล	1 ครั้ง/ปี 3 ครั้ง/ปี 2 ครั้ง/ ปี	การศึกษาดูงาน 9 ตำบล 55 หมู่บ้าน อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่ม อนุรักษ์ป่าชุมชนน้ำแม่กวงระดับตำบล 9 ตำบล อบรมคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่ม อนุรักษ์ป่าชุมชนน้ำแม่กวงระดับหมู่บ้าน 9 ตำบล 55 หมู่บ้าน หมวดครุภัณฑ์	✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓

กิจกรรม	ปริมาณหน่วย	พื้นที่เป้าหมาย	ระยะเวลา (ปีที่)		
			1	2	3
6.2.2 อบรม คณะกรรมการ เครือข่ายกลุ่ม อนุรักษ์ป่าชุมชน แม่กองระดับหมู่บ้าน	1 ครั้ง/ ตลอดโครงการ	1. คอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด 2. กล้องถ่ายรูปพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด 3. กล้องวีดีโอพร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด <u>เครื่องใช้สำนักงาน</u>	✓	-	-
6.3 การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ในการ ดำเนินโครงการ ได้แก่	1 ครั้ง /เดือน/ปี	โต๊ะ / เก้าอี้ / ตู้ / ชั้นเก็บเอกสาร <u>หมวดวัสดุอุปกรณ์</u> วัสดุสำนักงานประเภทใช้แล้วหมดไป <u>การสนับสนุนการบริหารจัดการ โครงการ</u>	✓	-	-
6.3.1 หมวด ครุภัณฑ์	1 ครั้ง /เดือน/ปี	ค่าเช่าสำนักงานโครงการ	✓	✓	-
6.3.2 หมวดวัสดุ อุปกรณ์		ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ / ค่าไฟ / ค่า โทรศัพท์)	✓	✓	✓
6.4 การสนับสนุน การบริหารจัดการ โครงการ	1 ครั้ง /เดือน/ปี	ค่าจัดจ้างเจ้าหน้าที่ตามโครงการ	✓	✓	✓
6.4.1 ค่าเช่า สำนักงานโครงการ	ประมาณการ /เดือน / ปี	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			✓
6.4.2 ค่า สาธารณูปโภค (ค่า น้ำ / ค่าไฟ / ค่า โทรศัพท์)					
6.4.3 ค่าจัดจ้าง เจ้าหน้าที่ตาม โครงการ					
6.4.5 ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง					

- แผนงานด้านพัฒนาแกนนำเครือข่าย : ส่งความเข้าใจเรื่องการทำงานร่วมกัน

แผนการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการหลอมรวมวิถีคิดของคณะกรรมการเครือข่าย โดยสำนักงานประสานวิจัยเชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้เข้ามาจัดกระบวนการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเติมเต็มเกี่ยวกับ “เครือข่ายและการทำงานแบบเครือข่าย” จัดกระบวนการร่วมกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายจากทั้ง 6 ตำบลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีเนื้อหาและรายละเอียด ดังนี้

ความคาดหวังของการร่วมกิจกรรม

1. อยากได้งบประมาณเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านจะได้มีการพัฒนาในหมู่บ้านมาก
2. อยากได้งบประมาณ/โครงการมาสร้างฝายดาดเหมืองมาสร้างในตำบล
3. อยากได้แนวทางในการพัฒนาคน ต้นน้ำแม่กวง
4. อยากได้เป้าหมายการทำงานร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่เราจะเป็นผู้นำ จะทำอย่างไรกับเครือข่าย เป้าหมายสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำแม่กวงเราจะทำอย่างไรให้ผู้ที่มีส่วนร่วม ร่วมกันเราพี่น้องชาวบ้านเลือกเรามา มาช่วยชาวบ้านมาช่วยชุมชนเพื่อตำบล เพื่ออำเภอ และเพื่อประเทศชาติ
5. อยากได้ประสบการณ์ มาร่วมมาทำกันไปหลายครั้งแต่ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์
6. อยากจะรู้เกี่ยวกับงานวิจัย เพราะยังไม่มีพื้นฐานในเรื่องนี้ก็เลยอยากจะได้
7. อยากเห็นคนทำงาน มีแนวคิดมีการตั้งประธาน รองประธาน เภรัญญิก แต่ไม่ทำงานก็ไปไม่ได้ ทุกอย่างต้องมีการทำงานมีการขับเคลื่อน งานจึงจะมีการลุล่วงลงมีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความก้าวหน้าไปในทางที่ดีด้วย แล้วจะใช้แนวคิดตรงนี้มาใช้ในการทำงานและการขับเคลื่อนงาน
8. อยากเห็นกลุ่มเข้มแข็ง กลุ่มของเรายังไม่เข้มแข็งถ้าเราร่วมกันทำงานสร้างความเข้มแข็งทุกอย่างก็คงไปได้ดี
9. อยากได้แนวคิดในการพัฒนาอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและคนต้นน้ำ
10. อยากให้กลุ่มเราเข้มแข็ง คือถ้ากลุ่มเราเข้มแข็งแล้วการทำงานทุกอย่างมันก็จะง่ายขึ้น
11. อยากได้ใจทุกคนมาทำงานร่วมกัน
12. อยากได้การมีส่วนร่วม คือถ้ามีคนร่วมมือร่วมใจกันทำงานก็คงสำเร็จ
13. อยากได้เงินงบประมาณมาพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง จะได้ทำงานได้อย่างสะดวกสบาย

14. ที่ฟังมาอยากให้ความคิดของทุกคนเป็นจริง ที่ถูกใจอยากได้งบประมาณโครงการสร้างฝาย
คาดเหมืองมาพัฒนาในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญภายในหมู่บ้าน
15. อยากเห็นคนทำงาน เพราะชอบคนทำงาน
16. อยากได้ความรู้ที่แปลกใหม่ ที่แปลกใหม่ก็ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร วันนี้จะได้มั้ย จะเกิดมั้ยความรู้
แปลกใหม่
17. อยากรู้ว่ากลุ่มเครือข่ายเคลื่อนไปถึงไหนแล้ว เพราะว่าหลายครั้งแล้วที่ไม่ได้เข้าร่วมการ
ประชุม
18. อยากได้ความร่วมมือ ของเครือข่าย ของทุกฝ่าย
19. อยากได้จิตใจที่เป็นสาธารณะ ถ้าเรามีจิตใจที่เป็นสาธารณะทุกอย่างมันจะเกิดขึ้น ความร่วม
มือร่วมมือ ความเห็นใจซึ่งกันและกัน

การหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการจัดการความรู้

สำนักงานติดตามสถานการณ์ของเครือข่ายมาตลอด บทเรียนของเครือข่ายที่ผ่านมาไป
ฝากไว้กับคนอื่น สถานการณ์ที่ต่อเนื่องว่าท้ายสุดกรรมการที่เข้ามาคาดหวังในตัวงบประมาณแต่
ไม่ได้คุยกันว่าเป้าหมายจริงๆของเครือข่ายที่มันไปเป็นอย่างไร มีการคุยกันเยอะพอสมควรจนมา
ถามว่ารวมตัวกันเพื่ออะไร ก็มีหลายคำตอบ รวมกันเพื่อประเทศ เพื่อฟื้นฟู เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง
ทางความคิด สร้างพลังกลุ่ม คนทำงานเครือข่ายก็เป็นคนตั้งคำถามเองว่าเป็นอย่างไร ทุกคนรู้ว่า
ปัญหาคืออะไรบ้างแต่ว่าการคุยกันครั้งนี้ท้ายสุดควรนำไปสู่ข้อสรุปว่าต้องไปต่อกันอย่างไร จุดหมาย
ของเครือข่ายที่พูดคุยกันมากก็ได้ข้อสรุปยุทธศาสตร์ ซึ่งไม่แน่ใจว่าเป็นยุทธศาสตร์หรือไม่? ทุกคนใน
วงเครือข่ายคุยว่าแนวทางที่เราจะไปกันคือ **อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าขุนน้ำแม่กวังเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่** แต่ว่าบทเรียนเครือข่ายที่ทำงานมา อย่างกรณีที่ทำอ่างห้วยก้าในเครือข่าย
ตำบลที่มีการจัดประชุม มีการวางแผนเรื่องของกิจกรรมต่างๆของตำบลแม่โป่งซึ่งเป็นพื้นที่ใน
เครือข่าย ซึ่งที่อ่างห้วยก้าเป็นเครือข่ายระดับตำบลโป่งที่พยายามทำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เห็น
ค่อนข้างเป็นรูปธรรมของเครือข่ายลุ่มน้ำกวังตลอดสี่ปีที่ผ่านมา รูปธรรมอีกตัวหนึ่งก็คือ ที่ป่าขุนน้ำ
แม่กวังที่ดอยนางแก้ว สืบชะตาที่ดอยนางแก้ว ภาพสืบชะตาที่ดอยนางแก้ว เป็นกิจกรรมที่เป็นข้อ
ถกเถียงกันมากที่สุดว่า ถ้าดูภาพการดำเนินงานของเครือข่ายที่สรุปกันครั้งที่แล้วเกิดอะไรขึ้นในความ
ศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ ข้างในมีการสืบชะตามีพระกำลังสวดอยู่แต่ข้างหน้ามีการขายของชำ แล้วร้าน
ข้างๆก็มีการขายเหล้าอยู่ นี่เป็นบทเรียนที่เครือข่ายคุยกัน

และ จากการคุยเมื่อวันที่ 22 ก็นำมาสู่เป้าหมายในการพัฒนาคน ว่าท้ายสุดเครือข่ายจำเป็นต้องพัฒนาคนพอบอกว่าท้ายสุดต้องพัฒนาคนก็เลยคิดกันต่อว่าแล้วเราจะทำอย่างไรต่อ ก็ได้ข้อสรุปกันว่า

1. พัฒนาข้อมูล เราได้เป้าหมายเราจะอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนน้ำแม่กวังเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในหมู่บ้าน

2. การพัฒนาคน ทางทีมโกสินก็เลยเสนอมันจะสามารถเป็นไปได้หรือไม่ที่จะดึงงานจัดการความรู้ หรือ งานวิจัยเข้ามาช่วยเสริม ทางสำนักงานก็เลยบอกว่ายินดีและก็เป็นไปได้ ก็เลยเกิดงานวันนี้ขึ้นมาเพื่อที่จะทำความเข้าใจของเครือข่ายอีกครั้งหนึ่งว่าถ้าจะพูดถึงเรื่องของการพัฒนาคนโดยเอาเรื่องของการจัดการความรู้ หรือ เรื่องของงานวิจัยเข้ามาสนับสนุน คณะกรรมการเครือข่ายคิดอย่างไรและก็จะไปกันอย่างไร วันนี้ก็เลยเชิญทาง สรส. เข้ามาให้ความรู้ และในฐานะของคนทำงาน สกว. ก็จะต้องดูว่าถ้าเครือข่ายมีแผนจัดการที่ชัดเจนอนาคตเราจะช่วยกันอย่างไร ถ้างานวิจัยที่จะเดินในระดับของเครือข่ายอยู่ในช่วงของการพัฒนาโครงการอยู่

และขอแนะนำสรส. คือ สถาบันสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข จะมีคำเรื่องการเรียนรู้ เรื่องชุมชนและมีความสุขเป็นสามคำหลัก เพราะฉะนั้นดูตามชื่อแล้วสิ่งที่สรส. มาหนุนก็คือเป็นเรื่องของความรู้ ความคิด วิธีการทำงานและก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสุขของชุมชน อย่างเครือข่ายน้ำกวังที่มาวันนี้ เป็นท่านผู้นำ เป็น อบต. เป็นท่านนายก คิดว่าเป็นการรวมตัวของเครือข่ายที่จะทำให้ตัวบ้าน ตัวตำบลมีความสุขด้วย พอดีเชื่อมกับทาง สกว. อยู่ทาง สกว. ทำงานวิจัยว่าทำอย่างไรให้งานชุมชนมีความรู้พัฒนาตัวเองขึ้นมา ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง ความรู้เหมือนกัน ที่จริงชาวบ้านมีความรู้อยู่แล้วอาจจะขาดการจัดการ ทำอย่างไรให้ความรู้มีประโยชน์มาช่วยทำงาน มีหลายๆคนที่จะช่วยทำงาน ความรู้ที่จะช่วยให้คนมาทำงาน

สถานการณ์เครือข่ายลุ่มน้ำกวัง

กลุ่มที่ 1

เป้าหมายสำหรับคนที่มาในวันนี้รู้เป้าหมายว่าเราจะทำอะไร รู้อนาคตว่าเราจะทำอะไร เป้าหมายร่วมกันซึ่งที่ผ่านมาเรามองคนละทิศทาง เพราะฉะนั้นต้องมาหลอมเป้าหมาย คือ การพัฒนาเครือข่ายว่าเราจะทำอย่างไรให้ดีในระดับไหนทั้งเครือข่ายภาพชุมชน การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ การทำงานถ้าไม่มีอุดมการณ์ก็ไม่มี ความมั่นคง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทุกคนควรนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อจะได้อะไรดี ๆ มากขึ้นครับ ตัวสุดท้ายก็ต้องประมาณในการขับเคลื่อนเครือข่ายอนาคตสิ่งที่คาดหวังไว้ก็คือ จะต้องได้มีข้อมูลเครือข่ายที่เป็นปัจจุบันทุกเรื่องข้อมูล เครือข่ายมี

เอกภาพมีสภาพในการบริหารทรัพยากรกลุ่มน้ำของเราทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพมีแผนของเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนทางกลุ่มช่วยกันคิดขึ้นมาอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 2

กลุ่มนี้ได้มาพูดถึงสถานการณ์เรื่องพัฒนาคน ที่ผ่านมามันก็เริ่มมาจากการแต่งตั้งที่ดีในระดับหนึ่ง มีโครงสร้างที่ดี มีระบบระเบียบที่ดี แต่ผ่านช่วงหนึ่งมันเริ่มห่างหาย ก็มาคุยกันว่าที่ผ่านมามันไม่ได้เริ่มมาจากการทำงานขึ้นมา ถ้าต่อไปในการพัฒนาคนก็คือ 6 ตำบลต้องมาจากความหลากหลาย มาจากการพัฒนาการเป็นผู้นำสู่การเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้าน หรือตำบลหรือ อบต. ในกระบวนการที่จะทำก็คือ 6 ตำบลมาจากความหลากหลาย ผู้ที่จะสามารถขับเคลื่อน กระบวนการหรือในหมู่บ้านหรือ อบต. หรือเป็นผู้นำในชุมชนให้การผ่านกระบวนการทางศักยภาพการเป็นผู้นำโดยในวงมีความเชื่อว่าคนผ่านการพัฒนาแล้วจะสามารถมองเห็นความสำคัญของทุก ๆ ด้านเพราะที่ผ่านมามันในส่วนของ อบต. หรือผู้ใหญ่บ้านผู้นำในการเปลี่ยนแปลงจะมองถึงโจทย์เป็นอันดับแรก ส่วนของ อบต. อาจจะมองถึงเรื่องการก่อสร้าง หิน ดิน ทราย ฦ วันนี้ก็เลยมีการพัฒนาผู้นำให้มีการเปลี่ยนแปลงคนโดยให้คนเรียนรู้ จะมองเห็นความสำคัญของทุก ๆ ด้าน

กลุ่ม 3

สมาชิกกลุ่มนั่งเล่าความเป็นมาว่าเครือข่ายของกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำกว๊นานมากจริง ๆ การเริ่มต้นของเราเป็นการเริ่มต้นด้วย เกิดขึ้น 2 ส่วน ส่วนแรกก็คือตัวของพวกเราเอง อันที่ 2 ก็คือความตั้งใจและความรับผิดชอบทางศูนย์ฮ้องไคร้และป่าไม้ ที่อยากให้เราจะมีกลุ่มเครือข่าย มาถึงสมัยนี้ก็เป็นขั้นที่ 3 แล้วให้เราได้มาร่วมกันวิเคราะห์ว่าการงานที่เราได้ทำกันมาดีหลายเรื่องมีเรื่องดีและมีกระบวนการทำงาน แต่ก็ยังมีสิ่งที่บกพร่องหรือบางอย่าง 2 ด้านก็มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นเราทำบนความตั้งใจอันดีบางสิ่งกลั่นกรองมาถูกต้องหรือยังในเรื่องของพฤติกรรมกาปฏิบัติ ข้อที่ 3 จากข้อบกพร่องมาวมกับการพัฒนาก็ทำให้มีกลุ่มองค์กรเกิดขึ้นมา กลุ่มหนึ่งอาจจะเกิดจากความตั้งใจด้วย ด้านหนึ่งก็ถือว่าใช้โอกาสใช้พลังของพี่น้องชาวบ้านหรือกลุ่มองค์กรของเรา เอามาสร้างให้เกิดประโยชน์ บางทีแล้วก็แอบแฝงหรือซ่อนเร้นความจริงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มันน่าจะเป็นบทเรียน คนเราเป็นคนทำหรือหน่วยงานอื่นเป็นคนทำมาพิจารณาว่าถ้าเราเป็นคนทำไม่ว่าจะเป็นส่วนข้อมูลที่ดีสิ่งทีผลมันออกมาเรารู้จริง แต่ถ้าคนอื่นทำหรือหน่วยงานอื่นทำบางเรื่องมันไม่จริงหรือไม่ชัดอาจจะจริงแต่ไม่ชัดน้ำหนักหรือความน่าเชื่อถือมันจะเกิดหักไป เพราะฉะนั้นเราก็เลยมาพูดกันว่า ที่จริงแล้วองค์กรของเราก็ได้รับการยอมรับ มาเริ่มต้นจากการพิจารณาตัวเองว่ามันบกพร่อง ถ้ามันขาด ขาด

ตรงไหน อันไหนที่น่าจะมาเติมเต็มหรือว่าจะทำอย่างไรให้ตั้งแต่ต้นหรือทุกระบวนการ เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์อย่างแท้จริงก็เลยได้มาร่วมกันวิเคราะห์หลาย ๆ เวที

จริง ๆ แล้วถ้าเราจะพัฒนาองค์กรของเราจะเริ่มกันที่ไหนหลายคนส่วนใหญ่ในที่ประชุมก็บอกว่า เริ่มการพัฒนาก็ที่น่าจะเริ่มกันที่ผู้นำ มันน่าจะเริ่มที่คน ผู้นำเบื้องต้นจะต้องหาญกล้าจะต้องเป็นผู้นำกับเครือข่ายซึ่งได้รับการคัดสรรหรือว่าได้การคัดกรองมาพอสมควรจากแต่ละตำบล ของเรามี 6 ตำบลนะครับก็เสนอกันว่า 1 ตำบลก็น่าจะมีกัน 4-5 คนต่อ 1 ตำบลพูดจาเพื่อจะนำมาสู่การพัฒนา ถ้าแกนนำของเราได้มีการพัฒนาดีพอสมควร เราก็จะได้มาสู่การพัฒนาสู่รากลงไปสุดท้ายแล้วจะเป็นการพัฒนาทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับรากหญ้าฐานรากก็คือ พี่น้องชาวบ้านหรือตำบลในส่วนของเราที่ได้รับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะได้รับประโยชน์ ๆ ก็จะได้รับร่วมกัน ตอนนี้เราก็พัฒนาแกนนำก่อนเพื่อจะได้เสริมความรู้ให้กับพวกเรา เอาความรู้มาแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง เพื่อที่จะพัฒนาสิ่งที่ถูกและเป็นทิศทางที่ร่วมกันสุดท้ายก็จะเกิดความร่วมมือโดยไม่มีวาระอะไร **ข้อแรกเราจะถูกมองกันว่ากลุ่มที่ทำกันขึ้นมาทั้ง 5 คนยังเออกระแสว่าการมีส่วนร่วมแต่ที่จริงการมีส่วนร่วมมาใช้ประโยชน์ แต่ที่ผ่านมายังไม่ได้มาใช้ประโยชน์มันเป็นการจัดฉากและเป็นการทำเพื่อผลประโยชน์ที่มันยังไม่ลงไปถึงประชาชนอย่างแท้จริง** สุดท้าย สิ่งที่ทำมันเป็นแผนที่ถูกกำหนดขึ้นมาแล้วเรานำมาวิเคราะห์อีกครั้งปรากฏว่ามันถูกกระแสหรือถูกความของกลุ่มผู้นำหรือกลุ่มพี่น้องประชาชนแท้ ๆ ชัดแย้งขึ้นมาทำให้แผนหรือสิ่งที่เราเตรียมขึ้นมาไม่ได้รับการยอมรับ สุดท้ายมีส่วนร่วมและมีเป้าหมายขั้นตอนด้วยกันอย่างแท้จริงแล้วเราสามารถนำเสนอแผนไปยังหน่วยงานและองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหลายอย่างชัดเจน ความเชื่อถือของพี่น้องเราสามารถคำแนะนำเสนอ เพราะฉะนั้นมันเลยเป็นทิศทางในอนาคตสามารถพัฒนาผู้นำหรือว่าองค์กรของเรา โดยเราก็จะลงไปสู่การพัฒนาข้อมูลอะไรต่าง ๆ ข้อมูลทุกเรื่องความเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบร่วมกันก็จะมีข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันแล้วที่ที่เกิดความภาคภูมิใจขึ้นมันก็จะเกิดขึ้นด้วยกัน ฉะนั้นเครือข่ายของเราก็เลยมานั่งพูดจากันในวันนี้ถ้าเอากันแบบจริง ๆ จัง ๆ นะครับ ผมคิดว่าความเข้มแข็งของเครือข่ายมันก็จะเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง และก็จะได้ถูกคนอื่นหน่วยงานอื่นประมาท ดูถูกว่าความจริงเป็นกลุ่มตั้งขึ้นมาแค่ต้องการผลประโยชน์เล็กน้อย คิดว่าถ้าเราเอาจริงจัง ทั้ง 6 ตำบลเรานี้ตำบลต้นน้ำถ้าทำแล้วกลุ่มนำเราสามารถนำไปขยายผลอย่างกว้างขวาง คิดว่าสถานการณ์ที่เราพูดกันวันนี้มาเล่าสู่กันฟัง ก็พอที่จะจับประเด็นกันได้ เท่าที่สังเกตการณ์ในการทำงานของเครือข่ายมาโดยตลอดก็น่าจะถึงเวลาที่ติแล้ว ที่เราได้มีทาง องค์กรและหน่วยงานที่ช่วยกันสนับสนุนในการพัฒนาองค์ความรู้ เช่น สกว. สรส. ก็ดีผมคิดว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้นำของเราให้เรารู้เท่าทัน ไม่ได้ฝากไว้ให้อ.คณิต อ.ฉัตรชัย ให้พี่ชัยศิลป์ คนเดียวและผมก็ขอฝากในนามส่วนตัว ผมคิดว่าให้เรามอง 2 ด้าน สำหรับพี่ชัยศิลป์ก็ดี เมื่อว่า อ.คณิตของเราก็ดีขอให้พวกเรามอง

ท่านในเชิงบวก ถ้าเราเข้มแข็งพอภาพของท่านก็จะเกิดขึ้นด้วยตัวเราเหมือนกัน เราจะได้ไม่ต้องมองภาพลบอย่างเดียววนะครับ ถ้าเราเข้มแข็งอย่างพิชัยศิลป์ ถ้าเราผลักดันให้แกไปอยู่ในกลุ่มที่น่าเชื่อถือในระดับ สข. นะครับ ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์กับเรามากกว่าด้วยซ้ำไป อย่างอ.คณิต องค์ความรู้ในตัวมีมากพอสมควรดังนั้นเราก็มองให้เป็นด้านดี แต่เพียงว่าถ้าเรามีความกดดันพอเราจะมีการสกัดกั้นกระบวนการตรงนี้ เราก็มีการทำของเรา เราทำอย่างนี้ส่วนร่วมอย่างจริง ๆ จังในด้านของการจูนนโยบาย

กลุ่มที่ 4

ขอเสริมในส่วนของการพัฒนาคนจริง ๆ อยู่แล้วทุกคนก็มีประสบการณ์ทำงานมาพอสมควร แต่ทิศทางในการที่จะนำทิศทางการนำเสนอของกลุ่มตอนนี้แตกต่างกันไป ถ้ากระบวนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มน้ำ ก็ต้องเป็น**กระบวนการเครือข่ายระหว่างบุคคล** 2. ต้องมาจาก**กลุ่มคนอื่น** หมายความว่าด้านบุคคลที่ดี อย่างที่พี่รัฐจะไปสร้างคนรูปแบบใด หลังจากสร้างกลุ่มคนแล้วจะสร้างกลุ่มคนและมีการสร้างองค์กรทั้ง 3 อย่างกลุ่มคน ๆ และกิจกรและก็มาจำแนกว่า**กลุ่มคนคือใคร องค์กรคือใคร**ในส่วนต่าง ๆ เหล่านั้นจะต้องมีการที่จะทำ

1. มีการสร้างเป้าหมายที่ได้ปรารถนา มีแนวคิดที่จะไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อพิสูจน์เป้าหมาย

2. ช่วยกันประสานแนวคิด ประสานความร่วมมือ ประสานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ให้เกื้อหนุนกิจกรรม ให้สอดคล้องเชื่อมโยงให้เหมาะสมโดยกลั้วว่าจะไปกันคนละทิศทาง กระบวนการแรกกลุ่มคนหรือบุคคลนั้น คิดว่าสิ่งที่น่าจะเป็นตัวเขาก็คือด้านความตระหนัก อาจจะต้องมีการหล่อหลอมแนวคิด ความรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ต้องสร้างความถนัดด้วย ส่วนต่างเหล่านี้จะต้องมีจริยธรรม ตามความสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมด้วย จะต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยไม่ใช่มนุษย์อยู่เหนือธรรมชาติมีแต่มนุษย์ที่ไปพึ่งธรรมชาติ เท่าจะไม่พึ่งมนุษย์เป็นจริงจึงสิ่งสำคัญมนุษย์ทำลายธรรมชาติต่างหาก ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ผมก็ดูว่าบุคคลที่มาจะต้องมีการปรับจริยธรรม ความสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และจะต้องมีกระบวนการในการสร้างอุดมการณ์มีการหล่อหลอมอุดมการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดเวทีสัมมนาอย่างที่เราทำจะต้อง มีทิศทางในการนำเสนอไปในทิศทางเดียวกัน

โดย **คุณทรงพล เจตนาวณิชย์**

ประเด็นที่ 1 สถานการณ์การทำงานของแกนนำชุมชน

ภาพของท่านที่ผมฟังเมื่อเช้า ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนนะครับ คน ซึ่งจริง ๆ แล้ว การพัฒนาคน พัฒนาแกนนำมันเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะพูดมาทุกยุคทุกสมัยว่าเราปลูกพืชต้องเตรียมดิน จะกินก็ต้องเตรียมอาหาร จะพัฒนาสิ่งใดก่อนก็ต้องพัฒนาที่คนก่อนนะครับ แล้วถ้าจะพัฒนาคนก็ต้องพัฒนาที่ตัวเราก่อน พัฒนาจิตใจตัวเราก่อน การพัฒนาคนอื่น เราต้องพัฒนาตัวเราก่อน

ดังนั้นเราจะได้อะไรจากการพัฒนา ตอนนี้ผมพบว่าบางที่ฐานะการเป็นแกนนำของเรา คือเราไปทำงานให้คนอื่นเยอะมาก ทำเสียจนครอบครัวที่บ้านมีคำถามกับเราหรือเราทำไปแล้ว เราก็มีความรู้สึกที่ว่าทำไปทำไม เราท้อ เราชักเหนื่อย เพราะฉะนั้น การพัฒนาคนซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญว่าถ้า **เราพัฒนาไม่ถูกทิศทาง เราก็อาจจะเพิ่มภาระเขาเพิ่มขึ้น**

ทีนี้ **การพัฒนาคน เป้าหมายมันอยู่ที่ไหน พัฒนาการเป็นคนแบบไหน** ท่านก็บอกว่า ท่านอยากให้เห็นคนทั้งดีและเก่ง คือมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรู้ความสามารถ รู้ว่าจริง รู้แจ้ง ในการดำเนินชีวิต ดำเนินอาชีพอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข อันนี้ก็สอดคล้องกับชื่อสถาบันผม เรียนรู้ เพื่อชุมชนเป็นสุข อันนี้เราให้ความสำคัญมาโดยตลอดนะครับว่า **เรียนรู้ไปจะต้องกินได้ เรียนรู้ไปจะต้องเป็นประโยชน์แก่ชีวิต เรียนรู้ต้องทำให้ชีวิตเราดีขึ้น ถ้าเรียนไปแล้วมันหนักหัว เรียนไปแล้วเสียเวลาเปล่า อันนี้เราไม่เอา** เพราะมันมีความรู้สึกว่ามันเป็นเส้นทางที่ถูกต้อง ความรู้ความสามารถที่พูดถึงก็คงจะหลายเรื่อง หรือแม้แต่คุณธรรมจริยธรรม มันก็ต้องจำกันไปนาน ๆ นะว่ากันไปเป็นเรื่อง ๆ ถึงจะเข้าใจเอาของจริงมาพูดกัน แต่ว่าเราจะไม่พูดกันวันนี้ แต่ให้รู้ว่ **เป้าหมายปลายทางเราอยากให้เห็นคนทั้งดีและเก่ง คนถ้าเก่งก็จะสามารถช่วยเหลือตัวเอง และช่วยเหลือชุมชนได้ คนเก่งคนที่มีจริยธรรมคุณธรรม คือคนที่คิดเป็น รู้จักคิด** คนเรามันเริ่มตรงความคิดนะแค่เปลี่ยนวิธีคิด ชีวิตก็เปลี่ยนไป ไข้ไหม อย่างคนกินเหล้าอยู่ เกิดคนนั้นไปเข้าโรงพยาบาล เกิดเปลี่ยนมุมมองขึ้นกะทันหันเนื่องจากเจอกับวิกฤติ เจ็บไข้ได้ป่วย ออกมาจากโรงพยาบาล เปลี่ยนความคิดตัวเองเลยว่าต่อไปนี้ตัวเองจะไม่กินเหล้าต่อไปแล้ว เปลี่ยนความคิด ชีวิตก็เปลี่ยน ไข้ไหม

เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะทำอะไรก็ตาม เราจะต้องจัดการเรียนรู้ไปกระทั่งถึงการเปลี่ยนวิธีคิด ถ้าเราเรียนรู้ไปไม่เปลี่ยนวิธีคิด เราเรียนรู้ไป เราทำกิจกรรมเยอะมากมายเหมือนเรียนรู้ แต่ไม่ได้รับรู้ แต่มันไม่ได้รู้จริง ๆ มันไม่ได้ไปเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนมุมมองกับชีวิตนะ เราจะได้เรียนรู้จริง ๆ มันจะต้องเปลี่ยนมุมมองชีวิตตนเอง ดังนั้น มองได้รอบด้านขึ้น มองลึกขึ้น ทำนองนั้น

เพราะฉะนั้น เรื่องของการคิดเป็นเรื่องที่สำคัญ เราพบว่าขณะนี้ชาวบ้านทั้งหลาย เขามีปัญหา เศรษฐกิจ เขาวุ่นอะไรต่าง ๆ เยอะมาก จนไม่มีเวลาที่จะคิด และไม่มีวิธีคิดที่จะทำให้เขาคิดได้ คิด ตก เพราะฉะนั้น เราจะเห็นชาวบ้านทั้งหลายตกไปตามกระแสมาก ความเป็นหนี้สินถึงเกิดจากการ กระทำที่ไม่รู้จักประมาณตัวเอง การที่ตัวเองไม่มีความรู้เพียงพอที่จะไปหาวิธีลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ต่างๆ พวกนี้ อันนี้ผมจะไม่ลงละเอียดแต่ว่า ก็เป็นเรื่องใกล้ตัวของพวกเราทั้งนั้น หรือชาวบ้าน ทั้งหมดก็เป็นแกนนำชาวบ้านก็จะพบว่า พูดคุยกับชาวบ้านไม่ใช่เรื่องง่าย ทำกับชาวบ้านมันต้องทำ ลึกเปลี่ยนวิธีคิดของชาวบ้านซะใหม่ คือให้มีความอดทนอดกลั้นซะใหม่ มีมานะอดทนอะไรต่าง ๆ และสมัยนี้ชาวบ้านเองหวังมั่งรวยเร็ว แล้วความอดทนอดกลั้นมันหายไปไหน เอาเงินเป็นตัวตั้ง สารพัดอย่าง เดียวเราจะบอกวิธีการเรียนรู้ของเราอย่างหนึ่งคือเรื่องของการใช้หนี้ ใช้สื่อให้ท่านได้มี โอกาสสัมผัสรูปแบบของการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง **ในท้ายที่สุดการเรียนรู้มันก็ทำให้เขาต้อง พึ่งตนเองได้ พึ่งตัวเอง คือด้านความคิด** คนเราไม่จนอะไรเท่ากับจนปัญญา ถูกไหม ตอนนี้ ชาวบ้านในระดับชุมชนไม่ได้จนเงินหรอกนะ อบต. ก็มีงบประมาณ มีเงิน แต่ละหมู่บ้านก็มีเงินกองทุน หมู่บ้าน มีเงิน SML มันมาแต่เงิน ความรู้ไม่มา ถ้ามีแต่เงิน ปัญญามันไม่มามันก็ไม่มีปัญญาไปกำกับการ ใช้เงิน ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เงิน และท้ายที่สุดเราก็พบว่าใช้เงินล้านมันก็มาจริงแต่ ชาวบ้านเป็นหนี้มากขึ้น แถมหนี้มากขึ้น เอาตัวไม่รอดมากขึ้น จมปลักมากขึ้น ไม่ใช่ว่าเงินมาแล้วมัน จะเอาชาวบ้านหลุดพ้นจากความยากจน หรือหลุดจากปัญหาได้นะ เพราะฉะนั้น เงินอย่างเดียว ไม่ใช่คำตอบ เป็นเรื่องของปัญญา เป็นเรื่องของความรู้

ที่นี้ท่านก็บอกว่าคนทุกคนไม่ใช่ว่าเป็นคนที่สนใจใฝ่รู้หรอกนะ ส่วนบางคนก็ปิดใจ ปิดหู ปิด ตา ปิดทุกอย่าง ไม่ยอม ไม่พร้อม ไม่เปิดที่จะเรียนรู้ บางทีถ้าเรียนรู้แล้วไม่เอา มีโอกาสหลังก็ไม่เอา บางคนฟังแล้วบอกรู้หมดทุกเรื่องแล้ว ใจไม่เปิด พอไม่เปิดโอกาสที่จะซึมซับมันก็ไม่มี อันนี้ผมก็ พยายามจัดคำพูดที่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ให้ท่านมาเห็นข้างทั้งตัวนะว่าถ้าเราจะเริ่มจากคนที่ พระพุทธเจ้ายังบอกนะว่า บัวมันมี 4 หลักนะ คนมี 4 ประเภท มีประเภทบัวพั่นน้ำ บัวเหนือน้ำ บัว ปรี่มน้ำ บัวใต้น้ำ และประเภทที่ 5 ก็อยู่ใต้น้ำ และมีหินทับอยู่ พระพุทธเจ้ายังไม่สามารถสอนคนให้ บรรลุธรรมได้หมดเลย พระพุทธเจ้าบอกว่าบัวใต้น้ำอย่างไรงี้ เพราะฉะนั้น เวลาเราจะทำอะไรก็ ตาม ถ้าจะทำให้สำเร็จเราต้องคัดสรร เลือกสรรเหมือนกันนะ มิฉะนั้น ก็เหนื่อยเปล่าว่าเราจะไป ทำงานกับใคร คนแบบไหน เพราะฉะนั้น ท่านพูดถูกว่าคนไม่เหมือนกัน ถ้าจะเริ่มก็ต้องคนที่ไม่รู้ แสวงหาความรู้ ส่วนคนที่ใฝ่รู้จะต้องมีแรงบันดาลใจด้วยนะ บางครั้งเขายังไม่ใฝ่รู้ เพราะความรู้นั้นยัง ไม่ไปดลใจเขา การฝึกอบรมประชุมทั้งหลาย มีแต่ให้คนอื่นพูด มาฟังนักวิชาการพูด หน่วยราชการ

พูดไป ไม่เคยถามว่า ลึก ๆ เราต้องการอะไร เราเป็นอย่างไร คือพอนานเข้าเขาก็เบื่อ เลยไม่อยากเรียนรู้ เพราะฉะนั้น กระบวนการวิธีการทำให้คนเกิดไฟรู้ อยากเรียนรู้ มันก็มีเหมือนกันนะ

อีกอันเราก็พบว่าท่านพูดถึงเรื่องงาน จริง ๆ แล้วคนไปพัฒนางาน ไปทำงาน แต่งานมันก็ต้องพัฒนาคน ถูกไหม บางทีงานเราทำไป มันเหนื่อย มันยาก เราอดทน อดกลั้น จนมันบรรลुหรือเปล่า อะไรอย่างนี้ แต่บางทีเราทำงานแต่ไม่รู้ที่จะเอางานมาพัฒนาตัวเรา ไม่ได้เอางานมาสอนตัวเรา ทำไปก็แค่ทำไปเป็นภาระไม่รู้จักเก็บเกี่ยว สิ่งที่ได้จากงานว่างานมันสอนอะไรเรา จริง ๆ แล้วมันขึ้นอยู่กับตัวเรา เพราะงาน แต่งานมันก็ต้องพัฒนาตัวเราอยู่เหมือนกัน ถ้าเรารู้จักมอง รู้จักคิด จะเห็นว่างานกล่อมเกล่าพัฒนาเรามาโดยตลอด เดียวนี้ทำงานจำเห็นว่าลูกหลานท่านไปเรียนอย่างเดียว เรียนอย่างเดียว สมัยเราเรียนหนังสือ เราต้องตามพ่อแม่ไปทำนา เข้าป่า งานมันคือตัวกล่อมเกล่าความมุมานะ ความอดทน สารพัดอย่างให้กับเรา แต่เดี๋ยวนี้เด็กมันเรียนอย่างเดียว มันไม่ทำงาน พอไปทำงาน เด็กสมัยนี้มันไม่มีความอดทนนะ ให้มันมาทำงานให้มันมาทำงานหนัก ๆ อย่างพวกเรา มันไม่เอาแล้ว ความอดทน อดกลั้นไม่มี สมาธิก็น้อย หลกยัดในชีวิตก็ไม่มี มีปัญหาเรื่องเยาวชนมาก ว่าหลกยัด หลกชีวิตไม่มี อันนั้นคือปัญหา และเราก็พบว่าชาวบ้านทั้งหลาย ขณะนี้ก็ขาดหลกยัด ขาดหลกชีวิต ไม่มีมันก็แย่ไปตามกระแสทำงานแล้วไม่ทำให้งานมันกลับมาสอนเรา ใจตัวนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ เราเรียนรู้จากการทำงานไปเรียนรู้ พบผู้คน มันทำให้เรามีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น มันทำให้เรามีความรู้ความสามารถมากขึ้นไหม ทำงาน 10 ปี ความสามารถมันก็ต้องมากขึ้นใช่ไหม 10 เท่า หรือทำไป 10 ปี ความรู้ยังเท่าเดิมก็แสดงว่าเรายังไม่รู้จักรับวิธีการที่จะไปเก็บเกี่ยวจากงาน งานที่เราทำอยู่มันมีอะไรบ้าง ตั้งแต่งานพัฒนาอาชีพ เรื่องเศรษฐกิจ ไปเพิ่มรายได้ วิธีไปหา ต่อไปปางจำปีก็จะเอาไม่ไหวที่จะแปรรูป ที่จะหารายได้เสริมอื่น ๆ มันก็ต้องใช้วิจารณ์ญาณ ใช้ความรู้ในมุมมองชาวบ้าน บางคนมองไปทั้งปี ทั้งชาติว่าจะเอาไปทำอะไร แต่บางคนมองไม่ไ้แล้วมองเห็นว่าเอามาแปรรูปออกมาเป็นเงินเป็นทองได้ คนมันต่างกันตรงไหนละ มันต่างอยู่ที่รู้จักมองไหม เรื่องลดรายจ่ายก็เหมือนกัน บางคนก็ใช้สารเคมี บางคนก็ใช้ชีวภาพ แต่ใช้ชีวภาพลดไปได้หลายตั้งค์ อย่างนี้เป็นต้น เรื่องการจัดการทุนในหมู่บ้าน เงินก็มีเยอะเยะ เงินออมทรัพย์ก็มี เงินกองทุนหมู่บ้านก็มี ธนาคารหมู่บ้าน สารพัดอย่าง แต่เรายังไม่สามารถจัดการทุนให้กลายเป็นฐานที่สำคัญในการพัฒนาตรงนี้ ผมเรียกประเทศหมู่บ้าน นะครับ เพราะพัฒนาประเทศมันก็ต้องรู้จักการจัดการทุน ผมไม่ลงรายละเอียดนะ งานที่เราทำ ทำอยู่อีกอย่างเป็นงานที่เราอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีใช้ไหม แต่วัฒนธรรมประเพณีชีวิตชาวบ้านมันไม่ได้แยกส่วน มันไม่ได้ออกมาเป็นข้อ ๆ อย่างนี้ นะครับ เราทำเรื่องบวชตันไม้ เราทำเรื่องสืบชะตาแม่น้ำ มันก็เป็นเรื่องประยุต์ อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีเราทำเรื่องการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า นะครับ เพื่อที่จะเป็นฐานชีวิต ฐานอาชีพของเราให้ยั่งยืนที่สุด เหมือนท่าน

ทองคำ ถ้าเรารู้จักเลี้ยงมันให้ดี มันก็จะไขทองคำให้เราวันละใบสองใบ เราก็เอาไขทองไปขาย แต่เดี๋ยวนี้ไม่เอาแล้วเราอยากรวยเร็ว เราก็ฆ่าฟันทองคำหวังว่าในตัวมันจะมีไขทองคำเยอะ ๆ เอาไปขายที่เดียวเลย รวย ไขใหม่ เหมือนกันเลย เพราะว่าคิดสั้นไขใหม่ ไม่ได้มองไกล มองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ กับมนุษย์ว่ามันอยู่กันอย่างไร มันเกี่ยวกันอย่างไร ก็มีหลายคนพูดว่ามนุษย์เองต้องฉลาดพอว่ามีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างไร ไม่ฉลาดก็คิดสั้น คิดสั้นก็ฆ่าตัวตายเอง ไม่รู้ตัว อย่างนี้ท่านเห็นภัยพิบัติมากขึ้น รุนแรงมากขึ้น หลาย ๆ จังหวัดไม่เคยน้ำท่วม น้ำก็ท่วมแล้วมันเป็นทั่วโลกนะ เพราะมนุษย์คิดสั้น มนุษย์ไม่รู้ว่าตัวเองจะอยู่กับธรรมชาติอย่างไรนะครับ แล้วเอาไปทำประโยชน์ระยะสั้น เอาประโยชน์คนละนิดคนละหน่อยไม่รู้ตัว แต่มารู้ตัวทีหลัง มันทับเราแล้ว มันทำอะไรไม่ได้แล้ว อันนี้เป็นความคิดสั้นของมนุษย์ไม่เห็นข้างทั้งตัว ไม่เห็นความโยงโย่ อีกอันหนึ่งที่เราไม่ได้พูดแต่ผมคิดว่ามันสำคัญ เรื่องการดูแลสุขภาพกายสุขภาพใจ สุขภาพสังคม เราก็จะเห็นชุมชน คนเรามันก็ต้องเติบโตแก่เฒ่า แต่ว่าความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพตัวเองกินอาหารตามวัย ในหมู่บ้านตอนนี้ไปดูเถอะ เป็นโรคความดัน เบาหวาน สารพัดอย่าง จริง ๆ แล้วแสดงว่าเรากินอยู่ไม่เป็นนะ กินอยู่ไม่เป็นก็เพราะเราไม่มีความรู้ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าตัวชุมชนมันมีงานมาก ชาวบ้านต้องการความรู้มาก ทีนี้ ถ้ามาทำตรงนี้มันไม่ได้แยกส่วนกับที่เราพูดถึงว่า **เมื่อเราทำงานแล้วเรารู้จักเก็บเกี่ยวความรู้ ทำให้มันเป็นความรู้ ความรู้มันต้องเป็นประโยชน์กับตัวเอง ประโยชน์กับครอบครัว ประโยชน์กับหมู่บ้านหรือชุมชน ประโยชน์กับตำบลและประโยชน์ต่อเครือข่ายไขใหม่ เพราะสิ่งนี้มันไม่ได้แยกกัน** กลุ่มเครือข่ายลุ่มแม่น้ำกวางที่เรา กำลังคุยกันอยู่ และที่แยกส่วนเพราะจริง ๆ แล้วมันไปอยู่ที่พื้นที่ของหมู่บ้าน ของจริงมันอยู่ตรงนั้น ถ้าชาวบ้านจะอนุรักษ์ทรัพยากรได้ดี ก็หมายความว่า ปากท้องชาวบ้านก็ต้องอยู่ได้ด้วย ถ้าเราไปพูดถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเดียวเราไม่ไปพูดถึงเศรษฐกิจมันก็ลำบาก หลายที่เขาก็บอกว่าทราบใดถ้าชาวบ้านยังหิวโหย ยังยากจนไม่มีจะกิน ไม่ต้องไปพูดเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ไม่ต้องพูดเรื่องการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อม เพราะว่าปากท้องของเขามันรุนแรงมากจนสามารถที่จะเป็นโจรได้ นึกออกไหมความสับสนของเขามันทำให้เขาไม่ต้องไปคำนึงถึงเรื่องคุณธรรมทั้งหลาย จะไปขายยาบ้า เอายาบ้ามาขายเด็ก คำขายยาบ้า ครูขายยาบ้า ไม่รู้เป็นเพราะความจนหรือเปล่า แต่ไม่ใช่มันเป็นเพราะความโลภนะ เราจะเห็นอยู่ชัด แต่เรื่องปากท้องชาวบ้านมันเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าชาวบ้านมีปากท้องอยู่ได้ แต่ต้องพึ่งเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าไม่พอเพียงมันก็โลกไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งตรงนี้แล้วถ้าเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าชาวบ้านมีวิถีคิดแบบพอเพียง ชาวบ้านถ้าจะมีวิถีคิดแบบพอเพียงชาวบ้านต้องมาศึกษาธรรมะกำกับชีวิตด้วย แต่ปัจจุบันมันลำบากมากมันไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยก่อนวัดวาอารามเป็นที่นั่งทางสติปัญญาของชาวบ้าน ชาวบ้านหนักอกหนักใจอะไรไปคุยกับเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสเปรียบเสมือนหมอโรคจิต พอเราไปคุยท่านก็จะให้หลักธรรมหลักยึด เราก็โล่ง สบายใจ แต่พอ

เดี๋ยวนี้พอชาวบ้านเครียด ก็กินเหล้า ยิ่งตอนนี้ชาวบ้านก็ไม่บวชเรียนด้วยนะ ชาวบ้านแต่ก่อนพอครบ เกณฑ์เรียนหนึ่งพรรษา ที่บวชเรียนได้หลักคิดหลักธรรมอย่างน้อย 3 เดือน พอออกมาก็แต่งงานก็มี หลักการดำเนินชีวิต จะประกอบอาชีพก็มีหลักในการดำเนินชีวิต แต่คนสมัยนี้ไม่ได้เข้าวัด พอไม่ได้ เข้าวัดถามว่าหลักคิด หลักชีวิตจะอยู่ตรงไหน ถ้าไม่มีตรงนี้ ผมพยากรณ์ได้เลยว่าตำบลของท่าน ประเทศของท่าน พร้อมทั้งจะลุกเป็นไฟในอนาคต เพราะคนมีแต่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เห็นแก่ตัว พยายามที่จะเอาตัวรอด

เพราะฉะนั้น เรื่องของการเรียนรู้การหันกลับมาให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาเพื่อคนใน ชุมชนท้องถิ่นอย่างจริงจังเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากมาย อันนี้ก็เป็นเรื่องที่พูดกันเมื่อเช้านะ ถ้าถาม เรื่องทรัพยากรจะต้องถามเรื่องความโยกย้ายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างที่ท่านว่า นะครับ เราก็จะพบว่าเราเป็นแกนนำ ผมถามว่าเรากับตัวชาวบ้าน เรามีวิสัยมองโลกมองชีวิตมองชุมชน เหมือนกันไหม ตอนนี้ ชาวบ้านคิดอย่างท่านหรือเปล่า? ไม่ใช่ใช่ไหม แล้วทำไมท่านคิดได้มากกว่า ชาวบ้าน เป็นเพราะอะไร แต่ว่ามีท่านหนึ่งบอกว่าอบรมจนรอบ อบรมโดยไม่ได้อวดเร็ว มีโลกทัศน์ มี ชีวิตทัศน์ หรือมองโลกมองชีวิตได้เสมอไปนะ ท่านหนึ่งบอกว่าอบรมจนรอบ เพราะฉะนั้น เรากลับ ถอยไปดูชาวบ้านเรา ชาวบ้านเราขาดการเรียนรู้ เรามีโอกาสในการเรียนรู้แต่ชาวบ้านไม่มีโอกาสใน การเรียนรู้ ขณะที่ชาวบ้านยืนกันคนละมุม คนละจุดกับเรา พูดอย่างไรมันก็ไม่เข้าใจ ผมชอบ เปรียบเทียบให้เห็นบอกว่าเราอยู่หน้าช้าง เราเห็นงา เห็นวง ชาวบ้านอยู่ที่ตูดช้างเห็นแต่หางช้าง แล้ว เราก็พยายามบอกว่าช้างนี้มันมีงา มีงา ด้วยนะ พูดอย่างไรชาวบ้านก็ไม่เข้าใจใช่ไหม เพราะ ชาวบ้านไม่มีโอกาสมายืนที่หัวช้างอย่างเรา อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นเราลำบากมากในการ ควบคุม การสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน ยกเว้นว่าเราจะมียุทธวิธีทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนมุมมอง ย้าย เข้ามาเปลี่ยนมุมมองใหม่ เขาจะได้ยืนในมุมที่เรามอง สมมุติว่าตอนนี้เรามองโลกได้กว้างขึ้น เพราะ เราเคลื่อนไปได้หลายมุมใช่ไหม เราไปยืนหลายมุมเราก็เห็นชัดขึ้น ชาวบ้านไม่ได้มีโอกาสขยับมุมไป มุมอื่น ๆ มองจากชอกของเขามุมของเขา เขาก็เห็นได้แค่นั้น

ประเด็นที่ 2 สร.กับการสร้างเสริมความสุขของชุมชนและเครือข่าย

สถาบันสว่าเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข เราก็มีหลักการ วิธีการเรียนรู้ของตัวสถาบัน

1) ยึดเป้าหมายความสมดุลของชีวิตเป็นตัวตั้ง

ท่านเห็นไหมว่าทำไมเราถึงให้ท่านนอน ทำไมให้ท่านเดินโยคะ ออกกำลังกาย อะไรต่าง ๆ เพราะเราคิดว่าชีวิตมนุษย์ในความเป็นองค์รวม ต้องการความสมดุล แล้วเราอยู่แบบไม่สมดุลมา

เยอะ ภายเราต้องการอะไร อาหารกาย ต้องการอาหารที่กินเข้าไป ร่างกายต้องการพักผ่อน ร่างกายต้องการการออกกำลังกายยืดเส้นยืดสาย ร่างกายมันจะไม่ต้องติดขัด กายมันก็ต้องการอาหารบำรุง ใจมันก็ต้องการอาหารใจ แต่เราไม่ค่อยได้กินอาหารใจกันนะเห็นไหม ใจที่ต้องการการพักผ่อน ใจที่ต้องการการมีสติ ใจที่ต้องการการผ่อนคลาย สมดุลของชีวิตกายใจ เพราะฉะนั้น กระบวนการเรียนรู้ของเราเราปักธงเลยว่าการเรียนรู้ที่ผ่านมา มันจะทำให้เราไม่มีความสุข พอเราไม่มีความสุข เราก็ขาดการจัดชีวิตของเราที่ถูกต้อง อยู่ไปอยู่มาท้ายที่สุด มันก็เบ้ไปด้านใดด้านหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่มนุษย์จริง ๆ ต้องการอะไร ความสุข สุขกายสุขใจ ทำไปทำมาหลงไปยึดอยู่ที่ตัวเงิน แล้วลืมไปว่ามีคนพูดว่า **มีเงินให้กู้ และมีความรู้อยู่ในตำรา** มีเงินออกให้กู้แต่ไม่รู้จักใช้เงินมาเสริมคุณภาพชีวิตของตัวเองกับครอบครัว กับชุมชนเพราะว่าไปหลงยึดกับตัวเลขบัญชีในธนาคาร แต่ถามว่าจริง ๆ มนุษย์ต้องการอะไร เกิดมาเพื่ออะไร เราเรียนกันอย่างนี้อายุเรามีอยู่กี่ปี ที่ผ่านมาระทำอะไรบ้างนะครับ เพราะฉะนั้น เป้าหมายเรียนรู้ก็คือความสุขของชีวิต

2) วิธีการเรียนรู้ของเรา เราเรียนรู้จากชีวิตและงาน

เรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองทำอยู่ เรียนรู้อย่างไร เดี่ยวเราก็เข้าใจและสัมผัส เรียนรู้จากงานที่เราทำอยู่ ถ้าง่าย ๆ ถ้าได้นอนพักผ่อนบางคนก็หลับกรนไปเลย บางคนก็แคँบไป บางคนบอกนอนอย่างไร มันก็นอนไม่หลับ ใจมันกังวลเรื่องงาน เหมือนกับของเราใช้ใหม่ว่า ใจเราไม่ได้หยุดเลย จะตั้งสมาธิ จะพักผ่อน ก็พักผ่อนไม่ได้ อะไรอย่างนี้ เราก็จะเรียนรู้จากมัน ที่จริงกระบวนการเรียนรู้ของเรานั้นให้ท่านทำ พอทำแล้วมาตั้งคำถามให้ท่านกลับไปมองกลับไปถอดบทเรียนว่า อดีตมันสอนอะไรเราบ้าง อดีตมันบอกอะไรเราบ้าง ชีวิตวัน ๆ ที่มันผ่านมามันบอกอะไรเรา มันสอนอะไรเรา ที่เราไม่ค่อยไปเติมหลัก เราลืมแล้วเราก็ลุยไปข้างหน้าเรื่อย ๆ ตอนนี้อาจารย์ชีวิตและงานกลับมา

3) เราเน้นให้ท่านเรียนรู้ท่านต้องลงมือปฏิบัติ

เรียนรู้และต้องปฏิบัติ ถ้าเรียนรู้แล้วไม่ปฏิบัติมันก็เหมือนมีความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด เรียนไปแล้วต้องไปลงมือทำ ทำอะไร ทำเรื่องชีวิตและงานที่ท่านทำอยู่นั้นแหละ เพราะว่าเรามาเรียนรู้เพื่อให้ชีวิตงานของท่านดีขึ้น งานของท่านดีขึ้น ดังนั้น ใช้ความรู้ที่เสริมเข้าไปหยอดเข้าไปมันจะต้องสอดคล้องเข้ากับชีวิตและงาน และเมื่อท่านปฏิบัติท่านจะสัมผัสผลของมันเอง และท่านนำไปปฏิบัติแล้วท่านยังไม่สัมผัสผล ชีวิตไม่ดีขึ้น งานไม่ดีขึ้นก็แสดงว่าปฏิบัติผิดทิศผิดทาง ยังมีความรู้ความสามารถไม่พอ บางคนรู้ว่าการทำงานต้องมีส่วนร่วม นี่คือความรู้แต่ความสามารถไม่พอ ทักษะไม่พอ แต่ทำไม่เป็นรู้ว่าจะต้องมีส่วนร่วม แต่ท่านต้องฝึก เราใช้ใหม่ว่าการเป็นสมาชิก อบต. เรารู้ว่าเราต้องแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์จะบัญญัติแผนต่าง ๆ ดูข้อดีข้อเสียเรารู้แต่เราทำไม่เป็น เพราะเราไม่มีโอกาสฝึกฝนในการกล้าคิดกล้าทำกล้าแสดงความคิด เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะต้องทำบ่อย ๆ มันถึงจะเก่ง มิใช่ใครเกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่แล้วก็เป็น มันไม่ใช่อย่างนั้น อีกอย่างคือความรู้ที่เรา

เรียกว่าปัญญาปฏิบัติจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อลงมือทำ ที่ผมไปทำให้ อบต. หลายที่ จัดกระบวนการให้สมาชิก อบต.ให้กับผู้นำชุมชน เพราะจริง ๆ แล้วลึก ๆ เขาอยากจะทำพัฒนาตัวเอง อยากจะเป็นคนที่แสดงความคิดเห็นได้ อยากจะกล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด แต่ก็ไม่มีโอกาส เพราะไม่มีกระบวนการที่มันไม่ยาก เป็นกระบวนการอย่างเมื่อเช้าที่เราทำกัน มันเป็นเรื่องธรรมชาติ ค่อยที่เราได้อยู่แล้วเราก็ก้าวไป กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น แล้วท่านก็ทำบ่อย ๆ ทำหน้าที่นี้ มันเหมือนบันไดแล้วทำให้มันเป็นรูปเป็นร่าง เมื่อท่านทำไปแล้วเราก็จะให้กำลังใจ คนเรามีความมั่นใจ มันก็จะไปทำไปได้เรื่อย ๆ ไซ้ไหมครับ และพอฝึกฝนบ่อย ๆ มันก็จะเก่ง ถ้าทำบ่อย ๆ แล้วมันเก่ง ผมเชื่อว่า และก็มีพี่เลี้ยงมาคอยฟัง มาคอยฟังผลสะท้อนว่าทำแบบนั้นดีหรือยัง ทำดีกว่านี้อีกไหม ท่านก็จะได้พัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ตัวนี้ที่เรามีปัญหาในพื้นที่ที่เราทำงานว่า 1) สมาชิก อบต. ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในสภา 2) ประชาคมหมู่บ้านไม่ Work ไม่เลือกทำหน้าที่สิ่งที่ควรจะทำ ชาวบ้านมีความร่วมมือในการประชาคมมาแล้วก็ไม่พูด ไม่คุย ไม่แสดงความคิดเห็น ที่ประชุมไม่พูดแต่บอกที่ประชุมบอกแปลกเลย อันนี้เกิดขึ้นทั่วประเทศ ก็แสดงว่าชาวบ้านต้องเรียนรู้ รู้จักคุย รู้จักพูด ก่อนมาคุยประชาคม ทำหน้าที่ประชาคมต้องคุยกันทีละกลุ่ม ๆ และก็พากันฝึกฝนกัน พอมาคุยกันมันก็จัดการได้ คนเราถ้าอยู่ ๆ ไปจับเรื่องใหญ่ ๆ เรื่องตัวประเมินจัดการลำบาก แต่ถ้าได้ฝึกฝนนะ คลุมตัวแปร ทำแต่เรื่องง่าย ๆ ก็ไปทำเรื่องใหญ่มันก็ทำได้ ตอนนี้ผมก็ฝึกอยู่หลายที่ บอกว่าใครดูงานเรื่องผู้สูงอายุนะ ไปคุยกับผู้สูงอายุสักคนหนึ่งก่อนนะ ให้ไปคุยว่าเขามีปัญหาอะไร เกิดจากอะไร เขามีข้อเสนออะไรใช่หรือเปล่า พอคุยคนที่ 1 แล้วไปคุยคนที่ 2 คนที่ 3 คนที่ 4 ค่อย ๆ เก็บเกี่ยวความรู้จากตัวผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้สูงอายุได้สัก 5 คนได้ ก็คุย 10 คน 20 คนได้ เป็นต้น อันนี้คือวิธีการศึกษาปฏิบัติ เราต้องให้มันสัมผัสผลเกิดที่ตัวเราก่อน เราถึงจะไปเผยแพร่ที่คนอื่น トラバไตก็ตามถ้าความรู้อยู่ไม่เกิดที่ตัวเรา ไปพูดให้คนอื่น คนอื่นเขาก็ไม่เชื่อเราหรอก เดี่ยวผมจะให้ดูตอนท้ายนะ คุณสมบัติที่ดีหรือแก่นนำที่ดี มีตัวอย่าง แต่ว่าเป็นแค่ตัวอย่างนะ ทำให้เรียนรู้กันได้ แต่การเรียนรู้ที่เรามุ่งมั่นที่สุดคือ การมองมุมมอง ขยายมุมมอง มองต่างมุมมองอย่างที่ผมว่า กิจกรรมที่ให้ใช้การเรียนรู้ทั้งหลายทั้งปวง เช่น เพื่อให้ท่านมีมุมมองใหม่ มีความคิดใหม่ สามารถมองต่างมุมจากมุมเดิมของท่านได้ ถ้าトラバไตท่านเป็นคนฝึกฝนจนมองรอบด้านได้ มองในลักษณะโยงโย เห็นความเชื่อมโยง เมื่อนั้นแหละท่านจะเข้าถึงความจริง และได้ความรู้ที่แท้จริงมันคืออะไร

กิจกรรมการเรียนรู้ “การคิดและมองต่างมุม”

อันนี้เป็นภาพที่ผมถ่ายมาจากสินค้า OTOP นะ ท่านเห็นไหมว่ามีลูกสะบ้าไข่มุมนะ คนอื่นมองเห็นว่าเป็นลูกสะบ้า อะไรต่าง ๆ แต่ทำไมบางคนมองเห็นว่ามันสามารถที่จะแปลงออกมาเป็นอย่างอื่นได้ พอเอาลูกสะบ้าไปใส่กับตัวไม้อะไรสักอย่างแล้วเติมหางตัวนี้เป็นใบยาง แปลงทรัพยากรธรรมชาติ ให้อัตว์นี้คือเราเก็บมาจากธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ตกหล่นตามปกติ ใส่อะไรเข้าไป ใส่มุมนมใหม่เข้าไป มองต่างมุมเดิม จากที่เรามองเห็นว่าเป็นลูกสะบ้า แต่สามารถมีจินตนาการที่เห็นเป็นโมบาย เอาไปขายได้ อันนี้ก็ไม่ต่ำกว่า 100 – 200 บาท นะครับ อันนี้ตัวอย่างที่ 1 นะ

ตัวอย่างที่ 2 ผิดาโขง เอามาบ่มเส้น เครื่องประดับติดฝา เป็นต้น อันนี้ก็เป็นมุมนมใหม่ไข่มุมนะ อันนี้คือกระป๋องลิโอ เบียร์ช้าง เป็นเศษวัสดุ แต่เอามาทำเป็นถังขยะ เอามาทำเป็นหมวก เป็นกระเป๋ายาวได้ มันเกิดขึ้นได้อย่างไร ก็เกิดจากการเปลี่ยนมุมมองของจากความเป็นขยะเป็นตัวอื่นสามารถทำเงินได้ อันนี้แถวล้งมองอย่างไรมันก็เป็นแถวล้ง แต่ใส่มุมนมใหม่เข้าไป ใส่จินตนาการใหม่เข้าไป มันกลายเป็นเฟอร์นิเจอร์ราคาแพง อย่างดีเลย เทห์อีกต่างหาก อันนี้ไม่ธรรมดา ใส่จินตนาการใส่มุมนมใหม่เข้าไปนะครับ

อันนี้ก็เช่นเดียวกันต้นไม้ถักเปีย เคยเห็นไหม เดินไปเดินมาเขาบอกว่านี่มันของจริงหรือของปลอม คนขายเลยเขียนบอกว่าต้นไม้จริง ราคาตั้ง 279 บาท อันนี้ก็บวบ ใบบวบ มันแพงนะ ตั้ง 60 บาทนะ เอาไปเก็บด้านหน้าอย่างเดียวเท่านั้นเอง ติดขอบผ้า มุมนมใหม่ ใช้น้ำเราอาจไม่ค่อยคุ้นเคย อันนี้ใช้น้ำกระจอกเทศ เอาตัวใช้น้ำกระจอกเทศเอามาทำ ไข่มุมนมใหม่ประมาณ 25,000 บาท อันนี้ก็เอาสมุนไพร เคยอบกระโสมใหม่ ใส่มุมนมใหม่เข้าไปใส่ความรู้เข้าไป เขาเอาผ้าคลุมอย่างที่เราเห็น เอาใส่ในหม้อดินอบสมุนไพร ใส่เป็นกล่อง เป็นชุด อันนี้เรียกหม้อกรอบ ภาคกลางเรียกหม้อกรอบ เอามาปั้นเป็นตุ๊กตา ขายเพิ่มอีกยิ่งอร่อยอีก ขายเป็นกระถาง เป็นจาน แต่พอมาปั้นเป็นหม้อตุ๊กตาขายตั้งเท่าไร อันนี้ก็เช่นเดียวกันถ้วยดิน สมัยก่อนเรากินถ้วยกาแฟจากแก้วพลาสติกไหม แต่เอาถ้วยดิน ถ้วยดินถ้าแยกขาย มันก็ไม่กี่บาท แต่ถ้ามาบวกน้ำตรึงนี้ขายไปประมาณ 25 บาท 20 บาท คนก็ซื้อ เพราะเป็นของแปลกใหม่ เป็นมุมนมใหม่ เป็นต้น

อันนี้ก็เช่นเดียวกันมองออกใหม่ว่าเป็นอะไร ขวดพลาสติก ขวดน้ำ ใส่มุมนมใหม่เข้าไป กลายเป็นโมบายปลาตะเพียน เพิ่มสีเข้าไปหน่อยขายได้ ราคาดีด้วย อันนี้เป็นตัวอย่างว่าขณะนี้ชาวบ้านต้องการเปลี่ยนมุมมอง ชาวบ้านต้องการมุมนมใหม่ ๆ トラバได้ถ้าชาวบ้านไม่เห็นกลับไปมองชุมชนท้องถิ่นตัวเองด้วยสายตาใหม่ มุมนมใหม่ ชาวบ้านไปไม่ได้

บททวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จริงต่อเมื่อเกิดการเปลี่ยนมุมมอง เกิดความเคยชินเดิมของตัวเอง และเห็นมุมนมใหม่ กลับมามองด้วยมุมนมใหม่ อันนี้เป็นสิ่งที่ผมต้องการตอกย้ำ ว่า

กระบวนการเรียนรู้ที่เราทำขณะนี้ ก็คือทำให้ชาวบ้านพยายามขยายมุมมองเปิดมุมมองอะไรต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และสิ่งเหล่านั้นจะทำให้ชาวบ้านเขาสามารถที่จะให้เจอได้

คุณทรงพลให้แจกกระดาษเอ 4 คนละ 1 แผ่น และให้ท่านวาดรูป โดยท่านห้ามยกปลายปากกา ให้วาดรูปนี้โดยห้ามยกปลายปากกา ลงวาดดู

คำถาม : ทำไมตอนแรกเราทำไม่ได้ เป็นเพราะอะไร?

เพราะประสบการณ์เราไม่มี แล้วบางทีธรรมชาติคนเรานะ วาดรูปนี้ปกติคนเราวาดอย่างไร วงกลมและกึ่งจุด หรือจุดก่อนแล้วค่อยวาดวงกลมใช่ไหม ทำได้ 2 วิธี นั่นคือความเคยชินของเราถูกหรือเปล่า เพราะฉะนั้น **พอเราเจอเราก็ใช้ความเคยชินเดิมของเราทำงาน** พอเราเจอสถานการณ์ เราเอาความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมความเคยชินเดิม แต่ไม่ได้ มันต้องใช้ความรู้ใหม่ ๆ ถึงจะแก้ได้ เหมือนอย่างนี้สถานการณ์เครือข่ายลุ่มแม่น้ำกวังของท่าน ทำมาตั้งกี่ปี ตั้งหลายปี แล้วเราก็มายอด บทเรียนแล้วเรามาคุยกันว่าทำแบบเดิม ๆ มันไปไม่ได้ มันก็ต้องใช้วิธีการใหม่ ประสบการณ์ใหม่ มุมมองใหม่ในการทำมุมมองเดิมความเคยชินเดิมของเรา บางครั้งมันช่วยไม่ได้ และยังมีหลายเรื่อง ขณะนายกทักษิณ ท่านเก่งหลายเรื่อง เก่งธุรกิจอะไร แต่พอไปแก้ปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้ ไปใหญ่เลย เพราะฉะนั้น **ไม่มีใครเก่งที่จะสามารถที่จะจัดการโลกนี้ได้** เราก็เห็นเดียวกันว่าถ้าเราตระหนักว่า โลกสมัยนี้มันทำลายตัวเราเยอะเลย สถานการณ์ใหม่ ๆ เข้ามาในชุมชนมากเลยใช่ไหม ตอนนี้อยู่สภาพ ในชุมชนมันไม่เหมือนเดิมแล้ว ไม่เหมือนสมัยก่อนแล้ว แต่ก่อนชุมชนเข้มแข็ง มีสังคม บ้าน วัด โรงเรียน ใช่ไหม แต่สมัยนี้สังคมหลักเปลี่ยนไปหมด เมื่อชุมชนเจอสถานการณ์ใหม่อย่างนี้ เดิม ๆ **ความรู้เดิม** มันไม่พอบางอย่างมันยังเอามาใช้ได้ แต่ต้องใช้ของใหม่เยอะเลยนะ แต่ของใหม่ถ้าเราเอง ไปเที่ยวสู่มื้อสู่มื้อห่าเอามาใช้ทั้งหมด มันก็ขัดแย้งกับที่มันมีอยู่ในชุมชน

เพราะฉะนั้น **เราต้องถอยกลับมาดูว่าความรู้เดิม สิ่งดี ๆ เดิม ๆ ที่มีอยู่ คืออะไร** ต้อง สืบค้น ต้องค้นหา ต้องค้นสิ่งดี ๆ ที่มันอยู่รอบชุมชน และเอามาใช้ ใช้ทั้งภูมิปัญญาเดิมและภูมิปัญญา ใหม่ มันถึงเอาชุมชนรอดได้ ใน**ชุมชนต้องการการเรียนรู้เพื่อที่จะมีความสามารถ 3 ด้าน**

ด้านที่ 1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา เช่น ความยากจน ความทะเลาะเบาะแว้งกัน ช่วยแก้ปัญหา

ด้านที่ 2 มีความสามารถในการมองไปข้างหน้า คือ ความสามารถในการที่จะพัฒนา รุดไปข้างหน้า ลองมัวอยู่กับปัญหามันไม่พอหรอก น้ำมันรั่วตรงนี้น้ำอุดตรงนี้ที่ไหนได้เขื่อนมันแตก ทะลักเข้ามามันไม่ได้ต้องป้องกันเชิงรุกด้วย

ด้านที่ 3 มีความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน ตรงนี้เราไม่มีภูมิคุ้มกันนะ อะไรเข้ามา เด็กเคย ชาวบ้านเอง หลงไปกับกระแส ภูมิคุ้มกันของชุมชนมันเปราะบาง พอไม่มีอะไร ทุกอย่างมันก็ทะลุทะลวงเข้ามาได้ง่ายดาย เข้ามาหมด ผมไปบ้านธนาวิโสโก อันนี้เป็นตัวอย่างหนึ่ง ธนาวิโสโกเป็นเครือข่ายของสันติอโศก ก็เข้าไปสังเกตไปเรียนรู้กับเขา เขาก็มีชุมชนนะ เขาก็เปิดสื่อในโรงเรียนด้วย มีเด็ก มีครอบครัว เหมือนชุมชนของเราอย่างนั้นนะ แต่ว่าสื่อที่เขาเปิดนะเขาไม่ยอมให้พวกหนัง ประเภทหนังนิยายน้ำเน่า ส่วนใหญ่ที่ดูจะเป็นหนังคัตสรร หนังห่าง ชุมชนเขาดูมีประโยชน์ มีสาระ ตอนนี้อธิพลสื่อมันมากเลย สมัยก่อนท่านจำได้ไหม เด็กลูกหลานเรา มันเติบโตมา มันต้องผ่านเรานะ คงต้องแนะนำ แต่เดี๋ยวนี้สื่อมันทะลุถึงเด็กเลยนะ มันไม่ผ่านเรา เด็กมันไปดูทีวี เล่น อินเทอร์เน็ต ไปแชตภาพลามกอะไรต่าง ๆ ผ่านเราหมดเลย มันคุมไม่ได้ สถานการณ์มันไม่เหมือนสมัยก่อน ที่ตรงเราจะมาทำความเข้าใจในเรื่องของความรู้ที่มันจะแก้ปัญหาที่มันอยู่ ความรู้ในทางที่จะถูกไปข้างหน้า ในการสร้างภูมิคุ้มกันว่าอะไรที่มันจะเกิดคือพยากรณ์ได้ว่าอะไรที่กำลังจะเข้ามาหาเรา อันนี้เป็นหนังเกาหลีนานแล้วสมัยที่เขารณรงค์เรื่องแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง แต่ก็ยังใช้ประโยชน์ได้ เป็นหนังเกาหลี แต่ไม่ใช่แดจังกึมนะ เปิดวิดีโอให้ดู

คุณทรงพลเปิดวิธีดีเกาหลีเรื่อง ครูใหญ่เกาหลี

เป็นอย่างไบบ้างครับ ดีไหม นี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการเป็นผู้นำใช้ใหม่ การเป็นผู้นำที่ไม่อยู่นิ่งแสวงหาความรู้และมีมุมมองใหม่ ๆ ตลอดเวลา ส่วนใหญ่ที่เราพัฒนาชุมชนมันก็จะนิ่งอยู่ แทนที่จะต่อยอดแตกแขนงอะไรต่าง ๆ ไม่ค่อยมี พอไม่มีพอทำไปสักพักชาวบ้านก็จะเบื่อ แต่ถ้ามีลูกเล่นให้ชาวบ้านอยู่เรื่อย ๆ ชาวบ้านก็จะคึกคักอยู่ตลอดเวลา อันนี้ก็เป็นเรื่องตัวอย่างเท่านั้นเอง หนังสือเรื่องนี้ถ้าเราได้มีโอกาสนั่งคุยหรือถอดบทเรียน เราก็จะเห็นว่าสามารถนำไปใช้ได้หนังสือนี้ ครูใหญ่ที่มีอยู่ในเรื่องเป็นเรื่องจริง เสียงจริงนะ ที่เขาสร้างขึ้นมาเป็นสมัยที่เกาหลีเขาพัฒนาประเทศ เขาบอกว่าประเทศเกาหลีมาดูงานเมืองไทย มาดูที่ไหนไม่รู้มาดูแล้วไปพัฒนา แล้วเมืองไทยกลับไปดูงานที่เกาหลีนะครับ ท่านเคยได้ยินโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองไหม สมัยนั้นเขาก็รณรงค์ขบวนการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ก็เป็นโครงการที่ดีแต่พอเมืองไทยพอเปลี่ยนอะไรไปก็ไม่ต่อเนื่องแล้ว ผมคิดว่าการพัฒนาประเทศเราจะไปหวังข้างบนมากไม่ได้ มันอยู่ที่เรากันเองที่จะรู้เท่ารู้ทัน แล้วก็เตรียมว่ามันคือแผ่นดินของเราประเทศของเราที่เราจะจัดการเองได้โดยที่มันไม่ไปผิดหูผิดตาคนอื่น เพราะว่าเราถูกทำให้เข้าใจว่าทุกอย่างต้องปกครองจากศูนย์กลาง ทุกอย่างต้องรอส่วนกลางทำให้ต้องรอ พอ

ส่วนกลางเขาไม่มีทางที่จะจัดการอะไรได้ทั่วถึงหรอก ก็อย่างเดี๋ยวนีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่มันเร็ว ส่วนกลางตามไม่ทัน ความหลากหลายทั้งหลายจัดการไม่ได้

เพราะฉะนั้น รัฐบาลท้องถิ่นอย่าง อบต. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวใจสำคัญ ผมเฝ้าคุยกับทางพ่อหลวงหลายคนว่า พ่อหลวงลองมองหมู่บ้านของตัวเองเปรียบเหมือนประเทศ เพราะฉะนั้น การปลุกระดมชาวบ้านให้เป็นคณะรัฐมนตรี พอมาถึงระดับตอมนบน ท่านนายก อบต. ถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีประจำตำบล ประเทศประจำตำบล ถ้าเราคิดอย่างนั้นได้ก็จะเปลี่ยนมุมมอง พอเป็นมุมมองตัวรัฐมนตรีต้องไปส่งเสริมให้เขามีโอกาสเรียนรู้ เป็นอาวุธ ปัจจุบันเรามีแกนนำแต่เราไม่ได้ฝึกอาวุธนะ ครับ มีการสำรวจซื้ออยู่เรื่อย ๆ ตัวเองก็ไม่ว่าตัวตัวเองเป็นกรรมการหมู่บ้าน ตัวเองก็ตีบทตัวเองไม่แตก ว่าตัวเองมีบทบาทหน้าที่อะไร เหมือนกับเขาถ่ายทำหนัง ตัวละครไม่รู้บทบาทของตนเอง ตัวเองเล่นบทอะไร และไม่เคยซ้อมบทด้วย ไม่มีใครมาซ้อมบทให้ด้วย ไม่ซ้อมบทมันจะเล่นได้ดี เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น นี่เป็นหัวใจสำคัญว่ายิ่งเห็นความสำคัญของเรื่องการพัฒนาคนส่งเสริมการเรียนรู้ และเราคิดว่าระดับตำบลระดับหมู่บ้าน เป็นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ของหลาย ๆ พื้นที่นะครับ มองให้ทางอ้อมและทางพวกเรารู้ว่ามีความเห็นประการใด

งานที่ผมทำขณะนี้ผมก็ตามที่เขียนให้ทราบถ้า อบต.ไหนสนใจ หมู่บ้านไหนสนใจ เราก็ยินดีร่วมพัฒนาแกนนำของท่าน เพราะเราพบว่าพื้นที่ อบต. เอง ถ้าท่านจะทำงานดีท่านต้องทราบทีมงาน ทีมงานต้องพร้อม หลาย ๆ พื้นที่ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ไปเห็นอะไรมาอยากจะพัฒนา พอกลับมาลูกน้องตามไม่ทัน ตามไม่ทันคือไม่ได้สร้างทีม แต่อยากเห็นทีมพัฒนา ไม่รู้จะทำอย่างไรที่ผมไปเจออย่างนั้นก็เลยบอกว่า เบอร์ 1 ต้องใจเย็นหน่อยนะ ต้องถอยมาก่อนช่วยกันพัฒนาทีมงานของท่าน ถ้าสร้างทีมงานท่านได้ท่านก็จะพัฒนางานได้เยอะ เพราะว่าเรามีมือไม้ที่จะช่วยกันทำงานท่านก็จะพบว่าตั้งแต่อยู่ในระดับหมู่บ้านเอง ชาวบ้านต้องการเรียนรู้มากเลย เรื่องอาชีพ การจัดการกองทุนหมู่บ้าน สุขภาพการดูแลสุขภาพ ตัวเอง สารพัดเรื่องที่ชาวบ้านต้องการ ถ้าผู้นำในหมู่บ้าน เราทำคนเดียวเราทำไม่ไหว เราจำเป็นต้องมีทีมงานและพัฒนาทีมงาน เพื่อจะดูแลเป็นเจ้าภาพแต่ละเรื่อง แต่ละเรื่อง คนนี้รัฐมนตรีสาธารณสุขก็ไปดูแลเรื่องอนามัยของคนในหมู่บ้าน คนนี้ดูแลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เพราะว่าเราต้องมีเจ้าภาพคอยระวังเฝ้าดูแล แต่ถ้าเราใช้วิธีการแบบทอดกฐินช่วยกันทำมันไม่ชัดเจนในเชิงจัดการ ทำได้เหมือนกันแต่ว่าพลังของการที่แบ่งงานกันทำ ช่วยกันดูแลก็ไม่รู้กัน แล้วสามารถจัดการงานของตัวเอง เปรียบเสมือนภาพเล็ก ๆ ของภาพใหญ่ มันต้องการเจ้าภาพถ้าไม่เปรียบเทียบกับนายกรัฐมนตรี เปรียบเทียบเป็นผู้ก่อสร้างยังได้เลย เราจะก่อสร้างบ้านของเราช่างไม้ช่างปูนอะไร ช่างแต่ละช่างก็ต้องเก่ง แล้วเราจะเอาช่างแต่ละช่างมาร่วมกัน เพราะฉะนั้น ตอนนี้แกนนำในพื้นที่เปรียบเสมือนช่างก่อสร้างทางสังคม ก็ต้องรู้จักดูดี รู้วิธีสร้างวิธี

ทำ โดยที่มีผู้คุมก่อสร้างเป็นผู้ถือพิมพ์เขียวว่าหน้าบ้านของเราจะเป็นอย่างไร การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติไม่จำเป็นต้องมีระดับประเทศนะ ที่หมู่บ้านเรา ตำบลเรา ก็ได้ เราก็สามารถสร้าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ แห่งตำบลก็จะได้ ตรงนี้ก็อยากจะช่วยกันคิดช่วยกันทำ อยากให้ผมช่วยอะไรผมก็ยินดี

แลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์การทำงานเครือข่ายลุ่มน้ำกว

คำถาม : ทางเครือข่ายลุ่มน้ำกวจะคิดจะเดินอย่างไรใช่ไหม ว่าเราจะเริ่มเรื่องวันนี้อย่างไร หลังจากนั้นเราจะไปทำอะไรตรงไหนต่อ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่เราได้คุยกันมาแล้วระดับหนึ่ง ส่วนหนึ่งก็คือ เรื่องของงานวิจัยที่คิดว่าน่าจะขยายต่อ และอีกส่วนก็คือการจัดการความรู้หรือคิดว่าเราน่าจะมาเจอกันทุกเดือนหรือไม่?

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- ลักษณะของเครือข่ายที่คุยกันและ สำนักงานฯ พยายามจับภาพของเครือข่ายมา ตลอด จนในวันนี้ที่ทางคณะกรรมการเครือข่ายคนหนึ่งว่า 98 คน ไม่ไหวจะเดินอย่างไรให้มันเป็น เพื่อนกันได้เรียนรู้กันมากขึ้น อาจจะไม่เป็นภาพของเครือข่ายทั้งหมด แต่ว่าเราจะรู้คำว่าภาวะผู้นำใน เขตลุ่มน้ำกว มาขับเคลื่อนในการทำงานร่วมกัน ซึ่งทาง สกว. เอง ยินดีที่จะเข้าร่วมขบวนการ เพื่อที่จะว่าในการทำงานร่วมกันจะต้องมองว่าเครือข่ายจะเริ่มอย่างไร จะพูดถึงแผนยุทธศาสตร์ที่ทาง เครือข่ายได้สรุปร่วมกันแล้ว 4 เรื่อง

- 1) พัฒนาคน คำว่าคนอาจมองในรูปของระดับหมู่บ้าน
- 2) พัฒนาอันเรื่องของความรู้ ป็นความรู้อะไรที่เรายังไม่รู้แจ้ง
- 3) กิจกรรมฟื้นฟูด้านทรัพยากรและมองว่าเครือข่ายน่าจะทำงานในเรื่องนี้ด้วยเพราะเป็น หัวใจหลัก กิจกรรมอะไรที่หมู่บ้านทำอยู่แล้ว ก็น่าจะนำไปมีส่วนร่วมมากขึ้น อันไหนที่เป็นเรื่องของ การฟื้นฟูพื้นที่ต้องฟื้นฟูเรื่องของทรัพยากร

- 4) การพัฒนาเศรษฐกิจ คนเรายังอยากจนอยู่ การมีส่วนร่วมอาจจะมีน้อย ทำอย่างไรให้การ อนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกัน ตอนนี้คำว่าลุ่มน้ำกว ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น อาจจะแจ้งข่าวว่าหลังจากที่ คณะกรรมการได้คุยกันว่าจะเดินงานภายใต้แผนทั้ง 4 อัน แต่ว่าเรื่องของความรู้ก็พยายามสนใจที่จะ เข้ามาร่วม เพราะว่าทางคณะกรรมการเองสะท้อนว่าคนในลุ่มน้ำกวมมีความรู้ไม่เท่ากัน หากถามว่า พื้นที่ลุ่มน้ำกวมมีเท่าใด? คนลุ่มน้ำกวมตอบว่าไม่รู้เหมือนกัน มีหมู่บ้านไหนที่มีของดีอยู่บ้าง มี กิจกรรมอะไรที่มีคนเก่ง ๆ เรารู้ไหม? เขาตอบว่าไม่รู้ ถามว่าหมู่บ้านทั้งหมดมีสภาพเป็นอย่างไรมี

กิจกรรมอนุรักษ์หรือว่าตรงไหนต้องการฟื้นฟูพื้นที่ เขาตอบว่าไม่รู้ อันนี้ก็เป็นแผนที่ค่อนข้างสำคัญ ที่ทางเครือข่ายต้องเริ่มขยับเข้ามามากขึ้นให้คนสนใจ ซึ่งเท่าที่ดูข้อมูลเบื้องต้นของดีมีเยอะ

แต่ทางคณะกรรมการจะต้องออกมาขยับในเรื่องของความรู้ให้มากขึ้น ให้เห็นเป้าก็คือว่า กรรมการผู้นำในพื้นที่แม่น้ำกวงจะต้องมีความรู้เท่ากัน พื้นที่มีอะไรอยู่ มีเท่าใด หมู่บ้านมีอะไร ในเรื่องของระบบฐานข้อมูลมากขึ้น ข้อมูลที่มีอาจมีเรื่องของงบประมาณลงมา สามารถใช้ฐานข้อมูลได้เข้าไปสื่อได้ อย่างเช่นบของลุ่มแม่น้ำปิงที่เข้ามา ถามว่าเขาต้องการข้อมูลระดับไหน ตอนนี้ถ้าเรามีข้อมูลอยู่แล้ว เราสามารถต่อข้อมูลได้อีกเยอะ อันนี้ถ้ามองเรื่องทุน ข้อมูลเองจะใช้ในเรื่องของการวางแผนที่จะลงไปช่วยหรือลงไปหนุนงานในพื้นที่มากขึ้น หรือแม้แต่ไม่ใช่งานทรัพยากร จะครอบคลุมไปถึงฐานสังคมและภูมิปัญญาของดีที่มีอยู่ ซึ่งเป็นข้อมูลระดับเครือข่าย ก็เลยมาเชื่อมต่อกันในแผนแรกเรื่องของการพัฒนาคน เข้าใจว่าคนที่น่าจะอยู่ตรงนี้เอง ไม่ใช่เอาเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือเอาเรื่องลุ่มน้ำมาพูดกันเรื่องเดียว พอมีการพัฒนากลุ่มให้เยอะขึ้นทุกคนก็จะเห็นว่าสิ่งที่มันเชื่อมโยงกันในพื้นที่อยู่มันทำงานร่วมกันได้อย่างไร จะทำหมู่บ้านตัวเองให้ดีได้อย่างไร ของการให้ข้อมูลของเราอันนี้มันจะเชื่อมกันหมด

- หนังสือนี้ขายมานานแล้วในฐานะที่เคยเป็นครูมาก่อน ก็เคยเห็นหนังสือนี้และกิจกรรมต่าง ๆ ถึงเข้ามาสู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนเมื่อสมัยตั้งแต่เราเป็นเด็กแล้ว เรื่องเลี้ยวเปิดเลี้ยวไถ่นะครับ มาถึงตอนนี้เป็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น **เราคงหนีไม่พ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของขบวนการบริหารจัดการองค์การ** ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านระดับใหญ่ทั้งงานภาครัฐและงานที่เกิดจากพวกเรจัดตั้งขึ้นจริง ๆ มันจะต้องอิงเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ฉากแรกที่ได้พูดกันมาตอนเช้าแล้วอาจารย์ทรงพลได้นำเสนอว่าจริง ๆ แล้วสิ่งที่ต้องดูแลกันตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกัน 5 – 6 ข้อ เท่านั้น ในเรื่องของเศรษฐกิจเพิ่มรายได้ลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอยู่กันอย่างเอื้ออาทร อยู่เพื่อให้ชีวิตมีสุข อันที่เราเห็นในข้อแรกนะครับ แล้วพอมาถึงตอนหลังเราจะสังเกตเห็นว่าอันดับแรกที่เราจะเห็นกันว่าเราทำอย่างไรจะสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในสังคมและบุคคลที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นคือผู้นำแกนนำ จะต้องมีความน่าศรัทธาน่าเชื่อถือและทำให้องค์กรรวมว่าจะก้าวต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง แล้วสิ่งที่เราจะเห็นในภาพตอนแรกครูใหญ่คิดมาแล้ว ก่อนเข้ามาสู่โรงเรียนมาร่วมองค์กรในโรงเรียนมีแค่ 3 คน เรายอมรับว่ามันเป็นแกนนำ 3 – 4 คน พูดกันได้แล้ววางแผนร่วมกันคิดหาทางว่าเราจะเดินทางไปทางใด ครูใหญ่กับครูน้อยเขาวางแผนร่วมกัน ทั้ง ๆ ที่ตอนที่เขาวางแผนแล้วคนอื่นจะไม่รู้เรื่องสักเท่าไร เพราะคนเราอยู่แบบชีวิตต่างคนต่างอยู่ คนนั้นเอาไปคนนั้นด้อยกว่าก็เสียเปรียบไป เพราะฉะนั้น บทเรียนนี้เราได้เห็นผ่านมาแล้วกระทั่งเครือข่ายของเรา เราก็มีว่าถ้าใครเก่งคนนั้นก็เอา

มาคนเดียว ที่ไม่รู้เรื่องกลับกลายเป็นต่างคนต่างอยู่ไป เราเห็นหลาย ๆ อย่างตั้งแต่เรื่องของการสร้าง กำลังใจเริ่มต้น อย่างตอนนี้เรามารวมพลังกันว่ามันน่าจะเดินทางต่อไป ทำจิตใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วผมมาเห็นหลายอย่างมันจะเป็นเรื่องของภูมิปัญญาเก่า ๆ ภูมิรู้เดิม ๆ ของเราจะมีมาก ถ้าเรามีความตั้งใจร่วมกันว่าเราจะเอาองค์ความรู้ของเก่าเดิมมาใช้ร่วมกันเราก้าวเดินไปแบบมุ่งมั่น ตั้งใจ ครูใหญ่ก็ล้มลุกคลุกคลาน เขาก็ยังตั้งใจเป็นอย่างดียิ่ง อันนี้เราคิดว่างานนี้มีอะไรที่แน่นไว้หลายอย่าง จริง ๆ แล้วมองแล้วมันมีความตั้งใจ เป็นเรื่องของอุบาย *อุบายคือวิธีการที่จะทำให้รวมแรงร่วมใจกัน* ทุกวันนี้เราจะใช้ว่ากลยุทธ์ ถ้าเรามองแล้วมันน่าจะเป็นเรื่องกุศโลบายมากกว่า ที่ว่าถึงแม้จะเอาชาวเขามาทำ เรามองในอนาคตว่ามันเป็นสิ่งที่ดีในอนาคต ผู้นำเราทุกวันนี้เราจะทำอย่างไร ถ้าเรามุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำความดีแล้ว แล้วเราค่อยเอาคนอื่นเข้ามา จะเห็นว่าตอนแรกไม่มีใครสนใจ ต่อมาด้วยความยากเย็นแล้วความสู้ชีวิต

กลุ่มเราตอนนี้ถือว่าเป็นแกนนำของชุมชนของหมู่บ้าน ถ้าเราช่วยกันดำเนินการต่อไปสุดท้ายกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์กรรวมไม่ว่าจะเป็นใคร สิ่งแวดล้อม เรื่องการเสริมสร้างรายได้อาชีพเกษตรกรรม ผสมผสาน เป็นการวางแผนความรับผิดชอบร่วมกันและถ้าเราเกิดตรงนี้ผมเชื่อว่า ***เครือข่ายของเรา น่าจะเป็นกลุ่มองค์กรกลุ่มแรกด้วยซ้ำไป ในการพัฒนาผู้นำ*** เพราะว่าผมเห็นแต่ละองค์กรมันเป็นภาวะโดยที่นำทีมชาวบ้าน ไม่ได้ดูถูกดูแคลนการเลือกผู้นำชาวบ้าน ผู้ที่ถูกเลือกอาจเป็นผู้ที่พูดเก่ง ใครทำงานเอาตัวเองโชว์ บุคคลที่โชว์ความสามารถให้เห็นในชุมชนแล้วคนนั้นจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำ จริง ๆ แล้วองค์ความรู้บางอย่างในตัวเขายังไม่ได้ครบทุกเรื่อง เพราะฉะนั้น กลายเป็นว่าการเข้ามาทำงานร่วมกับคนอื่นบางตัวยังไม่รู้ ถ้าเรามาแลกเปลี่ยนกันอย่างนี้เราถือว่าเรามาสอนกัน เพียงแค่เราเอากิจกรรมเราเอาสิ่งดี ๆ มาถ่ายทอดให้กันและเอามาปรับปรุงตกแต่งอย่างที่เราอาจารย์ทรงพลว่านะครับ ช่วยกันแต่งแต้มบางทีผมว่าผมเก่งแต่บางทีบางอย่างอาจจะเสียหรือไม่รู้ก็ได้จะรับ รองนายกวิรัชอาจจจะรู้ว่า เราก็มาถ่ายทอดให้กับผมคิดว่าต่อไปถ้าเราทำกันผลประโยชน์มันจะเกิดขึ้นในชุมชนในสังคมอย่างชัดเจนแน่นอน เราคิดร่วมกันเปลี่ยนแปลงความคิดการเปลี่ยนมุมมองต่างมุมหรือการดูหลาย ๆ ด้านมันจะทำให้ความคิดของเราแตกต่างกันสุดท้ายไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณก็ดีการวางแผนโครงการอะไรต่าง ๆ มันอาจไม่เลือนลอยทุกวันนี้เราเขียนแผนเป็นเล่ม ๆ เยอะมากเลย แต่บางเรื่องเราปฏิบัติไม่ได้ ทำไม่ได้ ถึงทำได้ก็ไปอิงของเขาเสียอย่างเช่น ***อบต. มีเงิน เขาก็สามารถทำได้บางครั้ง กลายเป็นว่าเขามองว่าสิ่งที่เขาทำทำด้วยตนเอง ไม่ใช่งานเครือข่าย***

เพราะฉะนั้น ถ้าเรามาทำเครือข่ายเราสามารถผลักดันให้ไปสู่นโยบายในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นก็ดี หรือว่าในระดับจังหวัด ตำบล ก็ดันคิดว่าวันนี้เราเป็นเวทีแรก กลุ่มที่มีตัวแทนจะขอความร่วมมือในครั้งที่ 2 ให้เป็นกลุ่มเดิมต่อเนื่องไม่ใช่มาครั้งที่ 2 หายไป เอาคนใหม่มาแทน ผมกลับ

ไม่ต่อเนื่องกัน เพราะว่าเวทีนี้จะต้องทำต่อเนื่องจะได้รู้ว่าเวทีแรกที่เรากันมา และที่ 2 , 3 , 4 มันจะสามารถขับเคลื่อนร่วมกันต่อไปได้ ถ้ามีคนมาทำเวทีต่อไปทำให้ทิศทางของเราเปลี่ยนไป ในการพัฒนาผู้นำของเรา ถ้าครั้งต่อไปขอให้เครือข่ายสื่อให้ชัดเจนว่าเป็นคนเดิมหรือเปล่าให้ต่อเนื่องกันต่อไปและประชาชนเครือข่ายของเราจะได้มีความมั่นใจว่าเราจะมีการพัฒนาเครือข่ายของเรา โดยเฉพาะเครือข่ายลุ่มน้ำจะได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีต่อไป ให้กลับมาดูตัวเองว่าสิ่งไหนดีให้เอาเก็บไว้ แก๊ซเราก็จะแก๊ซกันต่อไป

- อาจจะทวนเรื่องที่คุยกันที่อบต.แม่โป่ง ว่าจะเน้นการพัฒนาคน คือระดับคนมีอยู่ 4 กลุ่ม คือ 1. กรรมการเครือข่าย 2. กรรมการระดับตำบล 3. แกนนำชุมชน 4. ชาวบ้านที่จะไป เน้นในด้านการพัฒนา และทางสกว.แม่โจ้ก็เลยดึงทาง สรส. ขึ้นมา แล้วก็เห็นแนวทางว่ามันน่าจะไปด้วยกันใหม่ ลักษณะอย่างนี้คิดว่าไปด้วยกันได้ใหม่ในเรื่องของการพัฒนาคน โดยเน้นกระบวนการจัดการความรู้ ขณะเดียวกันมันก็จะมียานวิจัยท้องถิ่นที่สนับสนุนระบบฐานข้อมูลเครือข่าย และจะมีพอหลวงปิงไปประสานเรื่องสถานที่ งานวิจัยนี้เรื่องฐานข้อมูลคือทำข้อมูลกระบวนการทำข้อมูลเป็นเรื่องกระบวนการพัฒนาคนตามไป

- เรายังจะมองมุมมองในวันนี้ก่อนว่าหลังจากวันนี้แล้วทุกคนจะเดินกันไปทางใดหรือว่ามีมุมมองอย่างไร ส่วนงานวิจัยในการเก็บข้อมูล เดียวค่อยพูดกันดีกว่า เดียวจะสับสน เอาเรื่องนี้ก่อน ลองมาว่าถึงกระบวนการจัดการความรู้มันจะใช้กับหมู่บ้านว่ามันจะเดินต่อไปอย่างไร ส่วนงานวิจัยผมไม่ห่วงเพราะว่ามันมีแน่นอน แต่ในส่วนกระบวนการจัดการความรู้มันขึ้นอยู่กับพวกเราเราต้องการไหม หรือว่าจะให้มันเป็นแบบเดิม อยากจะได้มุมมองตัวนี้

- ตัวข้อมูลไม่ต้องไปซีเรียส อย่างโกสินทร์ว่า ขณะเดียวกันก็เห็นได้ว่าถ้าคนไม่ซัดข้อมูลไม่ซัดหรือถูกไหม? คุณจะไปเก็บข้อมูลเท่าไรก็แล้วแต่ คนที่จะใช้ข้อมูลไม่ซัดมันก็จบ มันก็ไม่รอด มันจะเดินในเรื่องการพัฒนาคนให้มันซัด ตอนนี้จะมองอย่างไรทางเครือข่ายคิดอย่างไร พอประชุมถ้าเปลี่ยนคนที่ มันไม่เกิดความต่อเนื่อง

- การพัฒนาคนตัวบุคคลจะไม่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดูข้อมูลที่เราได้ไปในทิศทางเดียวกันชัดเจนขึ้น และในการที่เราได้ดูหนังมันก็เป็นแนวทางที่ทำให้ผมติดตามความคิดความหลากหลาย โดยการต้องทำให้เกิดรุ่นใหม่ขึ้นมาต้องใช้ทิศทางคน ทางนี้เป็นสิ่งถูกต้อง อย่างน้อยเราก็เป็นผู้นำเราก็ควรเสียละการเป็นบุคคลของสาธารณะแล้ว เราเองก็อยู่ในจุดนี้แล้ว เพื่อบางคนที่ยังไม่มีความพร้อมนะ **เราพิจารณาเอาคนที่มีความเข้ามามาก่อน** ทำให้เกิดภาวะผู้นำ ภาวะโน้มน้าวม คล้อยตาม ยอมรับ ต้องมีการระดมเสริมให้เกิดการพัฒนา อย่างเรามีการประชุมเราก็นำเสนอแนวคิดแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่มว่าคิดอย่างไรบ้างเพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสู่โครงการแนวศึกษาต่อไป ถ้าเรา

ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและนำสิ่งที่เป็นประโยชน์และคล้ายตามในเมื่อเราจัดการกลุ่มเราเองแล้วมันก็จะพัฒนาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ต่อไปผมคิดว่าทุกคน เรามาถูกทางกันแล้ว ก็ให้แสดงความรู้ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มของเรามีความคิดที่จะแตกแขนงไปเป็นนักการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้อยู่และคิดต่อไปเรื่อย ๆ

- ตอนนี้เรากำลังคิดการใหญ่ในเรื่องการจัดการทรัพยากรกลุ่มแม่น้ำกวัง เรา**จะต้องเตรียมคนให้พร้อมที่จะเข้าไปทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้** เป็นการเริ่มต้นที่ดีที่จะทำเวทีการจัดการความรู้ที่มันเป็นตัวเสริมสร้างให้เราเกิดความคิด เกิดมุมมองที่ใหม่ และหลาย ๆ คนยังงง ๆ อยู่ ผมก็เคยโดนเข้าเวทีหลายครั้ง มันเริ่มจากการเตรียมคน คนให้ชัดเจน และเข้าสู่กระบวนการเกี่ยวกับการจัดการข้อมูล คนเราต้องชัดและนิ่งพอสมควร ปัญหาที่ผ่านมาคือคนเราไม่นิ่ง ทำให้ไม่เกิดความชัดเจน การพัฒนาเครือข่ายมันก็ไม่พัฒนาเท่าที่ควร มันหยุดอยู่กับที่และมีปัญหาเยอะ ที่มานั่งคุยกันนี่คือการมาแก้ไขร่วมกัน อยากให้พวกเราอยู่หนึ่ง ใครที่ขาดก็ให้ไปประสาน เขาว่าจะมาหรือเปล่า บางคนอาจติดภารกิจอาจมาไม่ได้ แล้วเราจะเชื่อมต่อกันได้อย่างไร ผู้หญิงผมไม่ค่อยเป็นห่วงเท่าไร ผมห่วงเรื่องพวกเรา ผมเชื่อว่าการที่จะขับเคลื่อนเครือข่ายลำพังคณะกรรมการเครือข่าย 18 คน ผมไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนไปได้อย่างดี เพราะฉะนั้นองค์กรของเราจะต้องช่วยกันทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นกรรมการเครือข่าย องค์กรท้องถิ่น แกนนำชาวบ้าน ชาวบ้านต่อไปด้วยกัน ทางด้านบนคือเราเป็นหัวเชื้อที่เราจะเอาไปร่วมกันของคนในชุมชนต่อไป

- ณ วันนี้เรากำลังจะทำการพัฒนาศักยภาพคน ผมขอทวนเรื่องพื้นที่ ที่จะขยายตำบล ต้องถามตัวเองว่าชัดมากน้อยแค่ไหนในเรื่องของเครือข่าย ชัดแค่ไหนในเรื่องของกลุ่มน้ำ ชัดในเรื่องข้อมูลที่จะดึง ชัดแค่ไหนว่าเราจะทำอะไรกัน แค่อำนาจเงินมารวมกันแต่ไม่รู้ปลายทางคืออะไร เราใช้เงินมีเครือข่าย มันก็เข้าเครือข่ายว่าประชาชนคนไหนมากี่ทำงานปลดหนี้ หมดวาระ 2 ปี เงินหมด ก็ปลดหนี้ต่อ หาเงินเข้ามาเครือข่าย ซึ่ง ณ วันนี้มันคงไม่มีนะ ไม่ใช่ทำงานปลดหนี้แต่ทำงานเพื่อสนองชุมชนตัวเองข้างหน้า เป็นการพัฒนาคน เป็นการฟื้นฟู พัฒนาไปสู่เรื่องของเศรษฐกิจ เรื่องที่เห็นชัดเจนของเครือข่ายมันไม่ได้เป็นภาพลงขันในกิจกรรม นี่คือศักยภาพของเครือข่าย ค่อนข้างชัดเจน เราไม่ได้เอาข้อมูลมาคุยกันนะ บางครั้งมันต้องมาคุยเรื่องชีวิตตัวเองบ้าง ตอนนี้พื้นที่ที่ยังไม่ขยายอยู่ในชุมชนข้างล่างใช่ไหมครับ คิดว่าจะเดินต่ออย่างไรในการเดินต่อของเครือข่ายในอนาคต เราต้องคุยแผนของเครือข่ายให้ชัดว่าขยับไปข้างหน้าคืออะไร

- ตัวประเด็นสำคัญก่อนที่ผมจะมองเครือข่าย ตรงนั้นสาระอยู่ที่ตัวเรามีความชัดเจนในการเคลื่อนไหวมีมากน้อยแค่ไหน ครั้งที่แล้วเรามองเป้าหมายแน่ชัดว่า เป็นเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าลุ่มน้ำกวัง เพื่อนำไปสู่เรื่องของพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ถ้าเป้าหมายเป็นอย่างนี้กิจกรรมที่มัน

จะเกิดขึ้น ณ วันนี้เท่าที่เห็นแต่ยังมีแผนที่ชัดเจนนะ คือเรื่องการพัฒนาแกนนำเครือข่าย ด้านฐานของข้อมูลของเครือข่ายทั้งหมดว่าข้อมูลในพื้นที่ทั้งหมดเกี่ยวข้องกับเรามีอะไรบ้าง อย่างที่พอหลงสขว่ามีหลายตัวสำคัญ บทเรียน เครือข่าย แต่ละชั้น ๆ มันมีกิจกรรมที่โดดเด่น ออนไลน์ และสารพัดเราก็ไม่ได้ประมวลให้แน่ชัดว่าท้ายสุดความรู้ข้อมูลเครือข่ายจริง ๆ สารจะแก่นจริง ๆ อยู่ที่ไหน คำถามว่าชาวบ้านรู้ไหมว่าแต่ละมุมลำนํ้ามันอยู่ตรงไหนผมก็พยายามให้แผนที่นะ ตรงนี้เรายังไม่ชัดเจนในเรื่องเครือข่าย

คุณทรงพล : สมมุติว่าเราเป็น**ครูใหญ่คนเมื่อสักครู่ เราต้องตอบได้ว่าเรากำลังทำอะไร แล้วเราจะมิกุสโลบายในการทำแต่ละขั้นตอนอย่างไรเพราะผู้ใหญ่เข้าไปในชุมชนเขาก็พยายามทำความเข้าใจพูดคุยผ่านครู จากชาวบ้าน ครูใหญ่เกาหลี เขาทำเป็นขั้นตอนนะ** เขาทำทีละจุด ๆ เราคิดจุดที่เราจะเริ่มทำมันเชื่อมต่อร้อยกันหรือยัง เรามองมันทะลุหรือยัง เพราะเราเป็นแกนนำอย่างเกาหลีต้องคิดงานให้กับตัวเองทุกคนเป็นแกนนำทุกคนไปทำอะไร เพราะฉะนั้น ผมอยากให้คำถาม 5 – 6 ข้อ เพื่อสร้างความชัดเจนว่าพวกเรตอบคำถามเหมือนกันหรือยัง ว่า **เราจะต้องไปทำอะไร กับใคร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ เพื่อให้ได้อะไร แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่เราทำไปตรงนั้นมันดีหรือไม่ดี** ขอให้ตอบตัวนี้ให้ได้ก่อน ถ้าตอบตรงนี้ได้ เราจะมีคามชัดเจนเพราะคำถามพวกนี้คือคำถามในเชิงวางแผน ครูใหญ่เกาหลีจะเริ่มงานทั้งที่ตอนไปพบทวนและวางแผนในการทำงานและเริ่มต้นจากตัวเองทำอะไรขึ้นมาก่อน และเลี้ยงไก่ ปลูกผัก และเรื่องอื่น ๆ ซึ่งถ้าเราคิดครั้งแรกเราอาจคิดไม่ได้หรอก พอทำไปแล้วเกิดแว็บ ขึ้นมาแต่ละจุดพอได้แต่อย่างน้อยที่สุดแต่ละขั้นตอนเราต้องมีความชัดเจน **เท่าที่ฟังและทำเท่าที่เราวางแผน ผมเชื่อว่ามันเป็นแผนเชิงนามธรรมค่อนข้างมาก** เราต้องทำแนวคิดเป็นขั้นตอน ทำอะไรก่อนหลังจุดเชื่อมพื้นที่กันอย่างไร มองดูว่าสิ่งที่ตนเองทำอาจเป็นตัวเดินในตำบลของตัวเอง ก็คิดว่ามันดีเพราะอะไร มันจะไปข้างหน้าอีกมากน้อยแค่ไหน อะไรเป็นแรงจูงใจ แรงส่งยังแรงพอไหม หันไปดูความละเอียดของมัน ตัวเอกสารข้อมูลทั้งหลายมันเป็นตัวประกอบแค่นั้นเอง

เรา ในฐานะที่เป็นผู้ต้องทำข้อมูลถ้าเป็นประโยชน์ต้องเป็นประโยชน์ว่าผู้ใช้คือใคร ถ้าเราเป็นคนขับเคลื่อนเราต้องถามตัวเราว่าเรารู้อะไร และยังไม่รู้อะไร เราต้องปักธงให้ได้ก่อนนะ ธงปลายทาง ธงใหญ่ ธงใหญ่ซอยออกมาเป็นธงเล็กเสียก่อน เหมือนครูใหญ่ ซอยใหญ่เป็นธงเล็กและทำให้สำเร็จเกิดผล เกิดความภาคภูมิใจ ถ้าเราทำชัยชนะเล็ก ๆ จะมีกำลังใจ ทำไปชาวบ้านเห็น ดูให้ชัดและทำให้สำเร็จทีละจุด ๆ งานของเราถ้าเราจะทำให้เกิดผลเราจะทำอย่างไร แล้วมันจะบอกว่าข้อมูลเราพร้อมหรือยัง พอหรือยัง ถ้าไม่พอเราจะไปหาความรู้จากที่ไหน มันขยายอะไรเราไหม ของที่เราจะไปทำจุดธงทีละจุดใหม่ ถ้าเราหันกลับไปใช้ข้อมูล มันก็อาจจะช่วยเราได้ ข้อมูลมีมากแต่เราใช้ข้อมูลไม่เป็นใช้ใหม่ มันไม่ออก ข้อมูลบอกอะไรเรา ซึ่ง**ผมคิดว่าการพัฒนาผู้นำ การเลือกทำ**

ข้อมูลหรือการผลักดันมันต้องร้อยไปด้วยกัน ไม่ได้แยกส่วนถ้า **ท่านเก็บข้อมูลมาก ๆ แล้วข้อมูลเยอะมาก** **นี่ใครเป็นผู้ใช้แล้วข้อมูลนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง**จริงหรือเปล่า ถ้าลองคิดว่าเราเป็นตัวขับเคลื่อน แล้วไปสะดุด และต้องการข้อมูลอะไร เราต้องหาข้อมูลมาให้ตัวเราเอง เอาข้อมูลเป็นตัวขับเคลื่อนต่อ ๆ ที่เก็บมาได้ที่มาสะสมใช้ใหม่หาข้อมูลมาให้ตัวเราเอง ได้ข้อมูลและก็เคลื่อนต่อ เก็บมาได้ก็มาสะสม คือเอามาเป็นตัวตั้ง และข้อมูลมาเสริม แต่ถ้าเราตั้งหน้าตั้งตาเก็บข้อมูล ๆ จะเยอะไปหมดเลย ไม่รู้ท้ายที่สุดจะเอาข้อมูลไปใช้อะไร มันไม่มีตัวกลั่นกรองว่าเราจะเอาไปใช้อะไร

เพราะฉะนั้นคราวนี้ขอให้ท่านลองพิจารณา ดู หากว่าถ้าครั้งหน้าถ้าท่านมาท่านจะต้องนำธงของท่านหรือว่าท่านกำลังจะทำอะไรกับธงของตัวเอง มันขึ้นอยู่กับว่าธงที่ท่านได้แล้วธงเหล่านี้เราถึงถอยกลับไปใช้ข้อมูล ท่านมาพร้อมด้วยข้อมูลที่เยอะมากนี้ด้วยนะ และหัดใช้กระบวนการว่าท่านมีความสามารถในการตีความใช้ข้อมูล ตอนนี้กับทิศทางที่จะไปมาน้อยแค่นี้พออย่างไร อันนี้ก็เป็นการฝึกฝนฝึกในทางที่ว่าธงเราชัด เราเห็นข้างทั้งตัวแล้วเราปักธงถูกจุดหรือเปล่า หรือปักธงในจุดที่กระเทือนน้อย ผลกระทบแรงกระเทือนมันไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น ที่ท่านบอกว่าการคิดเชิงกลยุทธ์ การจัดการแบบยุทธศาสตร์ ทหารเวลาที่เขาจะตีข้าศึกเขาจะต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน เพราะฉะนั้นเขาไม่ตีสะเปะสะปะ ถ้าเขาจะตีเขาต้องหวังผลชนะใช้ใหม่ หวังผล 100 % หรือเกือบ 100 % จึงมีหน่วยลาดตระเวนไปดูข้อมูล ภูมิโนเวศน์ มาดูว่าจุดไหนเป็นจุดยุทธศาสตร์เป็นจุดที่เข้าตีได้กระเทือนเราอาจต้องใช้วิธีคิดแบบนั้นเข้ามาพิจารณา มิฉะนั้นท่านจะเหนื่อยมากเลย เพราะทำแล้วไปเห็นความโยงโยมมัน เพราะฉะนั้น **จุดแต่ละจุดเข้าตีมันต่างกัน จุดที่เข้าตีมันเป็นจุดสะเทือนสูงสุดแล้วหรือยัง** ถ้าตอบไม่ได้ตราบไตไม่เห็นข้างทั้งตัว ถ้าไม่เห็นความโยงโยมของมัน ซึ่งตรงนี้ข้อมูลจะมาช่วย นะให้ท่านมองภาพวิเคราะห์ ปฏิบัติตามได้ **เพราะฉะนั้น ข้อมูลกับการปฏิบัติปักธง อย่าให้มันแยกกัน ต้องติดโยงกัน ตัวที่จะบอกเราดีที่สุดคือธง เอาจริงของแต่ละคนว่า** ถ้ามาครั้งหน้าท่านต้องมานำเสนอว่า ธงของท่านคืออะไร ชัดใหม่ เป็นแบบไหน และเส้นทางเดินไปสู่ยังธงสร้างหรือยัง ลองพัฒนาธงคิดการพัฒนาในชุมชนเปรียบเสมือนท่านปักถนนใหม่ ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่กรมทางหลวงที่ปักถนน ท่านไปดูปลายทางที่ท่านปักธงไว้ ระหว่างที่ท่านเดินท่านต้องสำรวจเส้นทางบางครั้งไปจอดลองดู สะพานหัก ท่านก็ต้องแก้ปัญหามันถึงจะไปได้ใช้ใหม่ **เพราะฉะนั้น สิ่งที่ท่านทำมันใหม่จริง ๆ ท่านไปเร็วไม่ได้** เพราะว่ามันเหมือนถนนตัดใหม่ ถ้าท่านวิ่งถนนเก่าท่านก็ได้ผลเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นท่านจะคิดใหม่ทำใหม่ **ไอ้ความใหม่ของมันท่านต้องระมัดระวังให้ตีสร้างความชัดเจนให้กับตัวเอง** และคราวนี้ให้ทุกคนมาพูดถึงการปักธงของตนเอง ทำไม่ถึงปักตรงนั้น มันจะส่งผลกระทบอย่างไร มันจะนำไปสู่เป้าของท่านอย่างไร แล้วมีทางเดินหรือหลายทาง

ที่จะไปถึงตรงอันนั้นและทางใดที่ดีที่สุด บางทีมันมีหลายทาง แต่สิ่งเหล่านี้ท่านจะรู้ข้อมูลก่อนที่จะทำ เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าถ้าท่านบอกธงได้ บอกเส้นทางได้ และสามารถบอกได้ว่าข้อมูลที่ท่านทำไปจุดใด อันไหนที่ท่านมีแล้วหรือไม่มี ตรงนี้จะเป็นตัวแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ประโยชน์จริง อันนี้จะทำให้มันเชื่อง่าย

คือทุกอย่างคือพื้นที่ที่เราอยู่อาศัย มนุษย์/มนุษย์ มนุษย์/สิ่งแวดล้อม มันอยู่ตรงนี้แหละ ถูกไหม ทุกเรื่องมันอยู่ลุ่มน้ำหมด ทางไปทางการเกษตรมันไม่เชื่อมต่อกับสิ่งแวดล้อม มีผลกับลุ่มน้ำ ไปใช้ทรัพยากรเกินกำลังมันก็เกี่ยวกับลุ่มน้ำทั้งนั้น เพราะฉะนั้น ชีวิตของคนที่อยู่ในลุ่มน้ำแมกวง ไม่มีอะไรที่ไม่เกี่ยวกับลุ่มน้ำ เรื่องของท่านทุกเรื่องเกี่ยวกับลุ่มน้ำ เพียงแต่ว่าพฤติกรรมของการอยู่การกินของท่านนั้น มันเอื้อหรือทำลายความยั่งยืนของทรัพยากรที่ทำให้ท่าน ผมเปรียบเหมือนว่าทรัพยากรอยู่ทั้งๆ ที่มันเปรียบเสมือนท่านทองคำที่ผมว่า ท่านไปใช้มันอย่างมากมายหรือเปล่า ท่านใช้อย่างไรเท่าทันไหมว่าท่านจะอยู่กับมันยั่งยืนชั่วลูกชั่วหลานอีกหลายรุ่น ท่านจะต้องดูแลมันอย่างไร เพราะฉะนั้น ผมคิดว่ามันเกี่ยวกับลุ่มน้ำทั้งนั้นแหละ **การจัดการลุ่มน้ำมันไม่ใช่ไปอนุรักษ์ป่าอย่างเดียว มันไม่ใช่เรื่องการปลูกป่าอย่างเดียว แต่มันโยงใยตัวระบบมันต้องเห็นข้างทั้งตัว** แต่ถ้าเราไปเน้นกิจกรรม ๆ เราจะไม่เห็นภาพข้างทั้งตัว เราก็จะไม่เห็นว่ามันโยงใยกับการมองข้างทั้งตัวเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เห็นว่าแต่ละจุดสัมพันธ์โยงใยกันอย่างไร มันกระเทือนกันอย่างไรจริง ๆ **ท่านต้องเอาแผนที่ตำบลมาถามว่ามีเรื่องของการแพร่สะพัดของคนทีไปทำมาหากิน การย้ายถิ่นฐานรูปแบบการทำเกษตรของเขา ท่าน X-ray ลงไป ท่านมองลงไปเชิงภาพรวม เปิดวิซาทหารที่มีแผนที่ทำเป็นรูปแบบสมมุติจำลอง ท่านถึงจะคิดแบบเชิงยุทธศาสตร์ได้** แต่ถ้าท่านไม่มีแผนที่ตรงนั้นท่านหลับตาได้ไหม ส่วนใหญ่ท่านจะคิดเป็นจุด ๆ นะ จะไม่เห็นความเชื่อมโยง

เพราะฉะนั้น **ตำแหน่งที่จะเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรคือการทำอะไร และเชื่อมโยงกับการตั้งถิ่นฐาน และรูปแบบการผลักดันของตัวชาวบ้าน** ค่อย ๆ ทำ พัฒนาเครื่องมือที่จะทำให้เราจัดการลุ่มน้ำได้ ผมเคยไปดูที่ดอยสามหมื่น ชาวบ้านสามารถบอกได้เลยนะว่าพื้นที่ตรงไหนใช้อย่างไร อันนี้เป็นเครื่องมือ ทั้งกระบวนการเรียนรู้สำรวจป่า และเครื่องมือการจัดการในอนาคต อันนี้ก็เป็นอย่างรูปแบบการใช้เครื่องมือในการจัดการทรัพยากร

ถ้าเราจะอนุรักษ์ เราจะต้องตอบได้ว่าทรัพยากรมีประโยชน์กับเราอย่างไร มันเป็นประโยชน์หลายด้าน เป็นต้นทุนชีวิต เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำ เป็นดิน เป็นน้ำ ป่า ที่มาของการฝึกอาชีพเกษตร ที่มาของรายได้ แต่ทรัพยากรไม่ได้มีประโยชน์เพียงแค่นั้น มันมีประโยชน์เรื่องรักษาสีสิ่งแวดล้อม การเกษตรมีน้ำใช้อยู่เพราะมีปลา ประโยชน์ในการเรียนรู้ป่าเป็นที่เรียนรู้มากเลย ข้างหน้าถ้ามีโอกาส ผมจะเอาน้ำมาให้ท่านดูเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ มันมีความคาดไม่ถึง ไปไม่ถึง มันมีพืช

พันธุ์สัตว์ และคุณสมบัติที่คิดเป็นตัวยารักษาโรค ที่บางครั้งเรานึกไม่ถึง มันเป็นหน้าที่เขาไปถ่ายทำ เช่นมองไปกินพืช เป็นไข่มดปรากฏว่าตัวน้ำเป็นยาที่มีคุณค่ามหาศาล รักษาโรคที่ยาอื่นหาไม่ได้ เป็นต้น คือความไม่รู้ ของพวกนี้เกิดจากธรรมชาติและเราไม่รู้คุณค่าอันมหาศาลที่เราไม่รู้ไม่เท่าทัน รู้ไม่ถึง เราต้องเอามาต่อยกับชาวบ้านให้มากให้เห็นเป็นรูปธรรม แล้ววันหลังผมจะเอาหนังสือเรื่องนี้มาให้คุณนะ เป็นหมอยาเข้าไปในป่าและไปดูตัวยารักษาตัวนี้ แล้วคุณหน้าเป็นยุคไบโอเทคโนโลยี คือ เรียนพันธุ์พืช สัตว์ ซึ่งจะเอามาผสมพันธุ์จนเกิดพันธุ์ใหม่ เพราะว่าป่าไม่มีแปลงอาหารกินยา แต่ถ้าเอาสุนัขไปสกัดจะได้ยาใหม่ แปลเป็นเงินมหาศาล ในต่างประเทศไนจีเรีย เขาไปคิดค้นแล้วได้ตัวยามาขายทั่วโลก เป็นการหาผลประโยชน์ร่วมกันนะ คุณเล่นเอาไปแล้วคุณเล่นไปรวยอยู่คนเดียว เป้าไม่แถวประจวบที่เขาจุดไปเราไม่รู้เลย เขาเอาไปสร้างเงินสร้างทองมหาศาล เพราะฉะนั้น คุณค่าทรัพยากรไม่มีมากกว่าที่เราจะคิด ชาวบ้านรู้เท่าไม่ทัน คิดสั้น ๆ อยากให้เขาตระหนักและหันกลับมาได้



แนวทางการพัฒนาแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำกวาง

โดย คุณทรงพล เจตนาวณิชย์

ผมอยากจะดูภาพรวมนิดหนึ่ง เราเริ่มจากเวที นจท. หรือนักจัดการความรู้ท้องถิ่นเรามีฐานการเป็นนักวิจัยท้องถิ่นมาก่อนถูกไหมที่เราก็จักกระบวนการเวทีไป ตอนนี้เหมือนว่ามันแตกตัว ผมคิดว่าเราสาวไปถึงระดับตัวหมู่บ้านเหมือนบางจำป๋นะ และเราก็คิดว่ามันเชื่อมโยงไปถึงระดับตำบลไปถึงเครือข่ายตรงนี้ นี่คือภาพรวมของมัน ที่นี้เราจะดูไปดูระดับหมู่บ้าน มันจะชัดเจน ว่าการจัดการลุ่มน้ำมันต้องไปตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจ ทำทรัพยากรและสุขภาพอย่างที่เราว่าแต่การพัฒนาตรงนี้ ต้องอาศัยทุน ๆ ในชุมชนซึ่งมีทั้งคนใช่ใหม่ คนเก่า คนที่มีศักยภาพ คนที่มีความรู้ มีใจอะไรต่าง ๆ พวกนี้และก็เรื่องทุกที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีสิ่งดี ๆ ที่เป็นยึดโยงมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา

ได้และเราคุยกันมาเรื่องดิน น้ำ ป่า เรื่องตรงนี้อันนั้นก็ ทุนที่เป็นเงินในชุมชน พุดง่าย ๆ ว่าในขณะนี้นะ คือต้องเห็นกลับไปพัฒนาคน หมู่บ้านใช่ใหม่ ที่เราคุยกันวันนี้ และกำลังคนตรงนี้เราจะต้องไปแสวงหา ดูว่าใครมีแวว แน่นนอนที่เราจะพบว่าเขามีโอกาสน้อยกว่าเรา วิธีคิดอะไรต่าง ๆ พวกเขาจะต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริม อันนี้ไปต้องไปกังวล **เราจะต้องไปสืบค้นเรื่องวัฒนธรรมสิ่งดี ๆ สืบค้นเรื่องดิน น้ำ ป่า ไปสืบค้นเรื่องเงินที่มันอยู่ในชุมชนอะไรต่าง ๆ** พวกนี้อันนี้มันเป็นภาพรวม ที่เป็นนามธรรมนิดหนึ่ง ตอนนี้มันเหมือนกับว่าเราไปค้นพบทุนมากเท่าไร สามารถใช้ในการพัฒนามาแค่

นั่นนะ มันขึ้นอยู่กับความสามารถสืบค้นสิ่งเหล่านี้ที่เราทำกันอยู่นะ ที่นั่นเหมือนแบบนี้ หมู่บ้านมันก็เหมือน 1 ตำบล มันก็มากหมู่บ้านเครือข่ายก็มากหมู่บ้านยิ่งขึ้น ก็เหมือนเรามาแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ 1 คนก็มีมุมมองหนึ่งมากคนก็มากมุมมอง เพราะฉะนั้น เครือข่ายก็มีหลากหลาย จุดเด่นของมันก็คือเรื่องของความหลากหลาย ที่มันจะทำให้เกิดหลายมุมมอง ที่นี้เวลาเรามาประชุมเครือข่ายตรงนี้ ตอนนี้ตัวเด่นเรื่องของเรามันอยู่ที่อุดมการณ์ของเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ แต่ขณะเดียวกันภายใต้ความสนใจแต่ละคนต่อเรื่องของการจัดการลุ่มน้ำลิก ๆ มันไม่เหมือนกัน ลิก ๆ แล้วแต่ละคนให้น้ำหนักอะไรต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน เพราะการจัดการลุ่มน้ำแต่ละคนมองมันคงมองกันหลายจุด แต่ลุ่มน้ำมันทำให้เห็นระดับนิเวศที่เป็นตัวรวมของคน เรื่องเศรษฐกิจว่าทำทรัพยากรอยู่ในนี้หมดนะ

ผมถึงพยายามจะให้แกนนำของเราถอยออกไป บอกตัวเองว่าเราจะปักธง คือมันต้องพัฒนาเกือบทุกด้าน ขณะเดียวกันเริ่มจากที่เรามีคนมากคนเท่าไร เขามีความสนใจแตกต่างกันมันก็เคลื่อนหลาย ๆ จุด เคลื่อนไปพร้อมกันได้มากแค่ไหนใช่ไหม ถ้าเรามีคนน้อยคนปกติเขาไม่สนใจทุกเรื่อง บางคนสนใจเฉพาะเรื่อง มีคนน้อยก็เคลื่อนได้น้อยมีคนมากก็เคลื่อนได้มาก แต่ จริง ๆ ชุมชนมันก็ต้องเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ในความเป็นจริงมันก็จะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถที่หันกลับไปดึงแกน ดึงคนขึ้นมา เพื่อเป็นกำลังเป็นทัพของเราจะเคลื่อนไปได้อย่างไร พอเราไปคัดคนเพื่อมาฝึกทหาร มาฝึกซ้อมเพื่อออกรบ ซึ่งกระบวนการตรงนี้ของเราก็คือการคิดคนเป็นฝึกคน ออกรบก็คือการเรื่องการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ละ โดยความหมายของมัน ในระดับตัวบุคคลเองหรือระดับกลุ่มเครือข่ายมันเกี่ยวพันกัน เพราะเวลาที่เครือข่ายเราก็คจะได้ตัวอย่างที่หลากหลายได้เรียนรู้ได้มุมมองที่ผมว่าเมื่อกี้ตรงนี้นั้นจะมีเครื่องมือ เช่น ต่อไปพอเราทำที่ผมเน้นให้แต่ละไปคิดสิ่งดี ๆ ในตำบลเองมา ถ้าเราตรวจสอบลิก ๆ จะเห็นว่าจุดเด่นของแต่ละหมู่บ้าน หรือแต่ละตำบลที่แตกต่าง ความรู้ที่อยู่ในจุดเด่น หมู่บ้านอื่นที่จะเอาไปใช้ได้ถ้าให้เวลากับมันไปสืบค้นกับมันจริง ๆ เราไปเผยแพร่ได้ไปประยุกต์ได้ อันนี้เป็นเรื่องที่ผมคิดว่าที่เราคุยกันเมื่อกี้ คนมาไม่มามันขึ้นอยู่กับว่าเราจัดเวทีได้โดนใจหรือเปล่า ถ้าโดนเขาก็มาไม่โดนก็ไม่มา อันนี้มันเป็นเรื่องท้าทายเราว่าจะออกแบบการเรียนรู้ยังไงให้เขาโดนมันเป็นเรื่องท้าทาย

ถ้างานเราจะต้องหันมาวิเคราะห์ เราต้องเข้าใจกลุ่มที่มารู้เรารู้เขาสถานการณ์อย่างที่ผมพูดเสมอ เรารู้จักเขาไหม ที่มาวันนี้ฐานความสนใจของเขา หมวกที่เขาใช้ ภาระที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ ถ้าเราสามารถร้อยให้เขาเห็นว่าภาระงานของเขากับของเราไม่ได้แยกส่วน ถ้าเขามาแล้วมาเกี่ยวพันมันทำให้บทบาทงานของเขามันดีขึ้นตอบแบบตอบใจของเขา เราต้องรู้ว่าโจทย์ของเขาคืออะไร ถ้าการเคลื่อนเวทีมันตอบใจของเขาคือได้เมื่อไรเขาก็มา ใช่ไหม ? อันนี้มันขึ้นอยู่กับของเราว่าโจทย์ของเขาคืออะไร สิ่งที่เขาสนใจอันนี้มีคำถามใหม่ อย่างที่พอหลวงเมื่อที่ผมคุยเมื่อว่าอยากให้ทำเป็นตัวอย่างนะถ้าเรา

ทำหมู่บ้านใดเป็นตัวอย่างสามารถเอาตัวอย่างนี้เป็นที่เรียนรู้ ตำบลหรือเครือข่ายได้ **เพราะฉะนั้นเวลาเราทำเรื่องความรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ตรงนี้จะเห็นเป็นรูปธรรมระดับหมู่บ้าน คือต้องมีของจริงมีรูปธรรม มันมีความรู้ที่คนเอาไปใช้ประโยชน์ได้** ณ ระดับพื้นที่ฉะนั้นตรงนี้จะถ้าจะทำข้อมูลต้องไปกว่าใน 5 – 6 ตำบลแต่ละพื้นที่ของเขามันมีเรื่องเด่นอะไรมีเรื่องของความรู้เด่น กิจกรรมเด่นเรื่องอะไร ถ้าเราได้มาจัดกระบวนการเรียนรู้ในเครือข่ายเราก็ตั้งตัวเดินเรื่องและก็ให้ตำบลนี้เรื่องนั้นและให้เขาแลกเปลี่ยนกันเล็ก ๆ อย่างแบบสายตาทายนอก ภายในอย่างที่เราทำมันก็จะเกิดวิธีการไปกระตุ้นความสนใจก็จะพาไปให้เขาไปทำต่อได้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลง สิ่งสำคัญคือเป็นคุณคิดทำก็ต้องไปทำอย่างที่เราบอกไปทำแล้วครั้งหน้าจะเห็นให้ยกระดับความรู้ลึกเข้าเริ่มพบการเปลี่ยนแปลง เวที 1,2 ยังบอกไม่ได้ อย่างที่ผมว่าศึกษาและไปลงลึกปฏิบัติและสัมผัส ๆ มันจะเป็นตัวดึงดูดใจเข้ามาเราต้องรีบทำให้สัมผัสเร็ว ๆ ถ้าเราคุยเชิงความคิดปฏิบัติบ่อยนะการสัมผัสมันไม่แรงพอ พักหนึ่งอาจจะท้อถอยไปเหมือนกับที่คุยกันบ่อย ๆ อีกอย่างที่ยากจะจูนกับไหนดแมใจมากกว่า

ผมนั่งนึกพยายามเปรียบเทียบระหว่างงานวิจัยการงานจัดการความรู้ว่ามีความเหมือนและต่างกันอย่างไร งานวิจัยมันเกิดการตั้งคำถามใช่ไหม การมีโจทย์วิจัยจับปัญหาจากอะไรก็ตาม จริง ๆ แล้วถ้าเป็นการวิจัยเต็มรูปแบบมีการใช้หลักกรอบหรือแนวโน้มในการมอง ซึ่งงานวิจัยท้องถิ่นไม่ค่อยได้ใช้ แต่งานวิจัยปกติจะมีแบบนี้ เช่น นักสังคมศาสตร์จะวิจัยชุมชนเขาก็จะมีทฤษฎีมีหลักที่จะมอง อย่างไร หรือนักเศรษฐศาสตร์มาวิจัยชุมชนเขาก็จะมีหลักทฤษฎีของเขามอง วันนี้เราไม่ต้องไปสนใจก็ได้ แต่จริง ๆ แล้วมันจำเป็นนะ หลักแบบนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นหลักวิชาการ แต่เป็นเรื่องที่อย่างเช่นต่อไปเราทำเรื่องทรัพยากรธรรมชาติบ่อย ๆ เราจะจับหลักมันได้ เวลาเราจะไปส่งเสริมการเรียนรู้พื้นที่อื่นที่เขายังไม่มีหลักในการมอง ตัวที่มีหลักต้องจะไปช่วย ๆ ทำให้เขามีหลักในการดูเป็นต้น อดต้องหาจากหลักจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติค่อยถอยออกมาจากของจริง จากหลักตรงนี้นันช่วยตั้งคำถามย่อย เช่น เราจะไปสืบค้น พวกเราที่ทำมาแล้วจะรู้ว่ามันมีคำถามใหญ่ ๆ และคำถามย่อย งานวิจัยที่ทำมากก็เช่นกันมันมีโจทย์ใหญ่ และให้มันคม ชัด ลึก มันจะเป็นโจทย์ถามไป เป็นอย่างไร เราเข้าใจอย่างไร เราทำอย่างไร มันเกิดผลอย่างไร เกิดที่ใครแบบนี้ละ พวกนี้คำถามย่อย บางที่เราเรื่องต้องตั้งสมมติฐาน อย่างเป็นทางการงานวิจัยทางวิชาการจะเดาไปก่อน สมมติฐานคือการเดา ๆ ว่าเราทำแบบนี้มันน่าจะเกิดแบบนี้ละ ทำจริงแล้วมันจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดก็ผลจริงก็ได้ละ พอเรามีตัวนี้เสร็จก็มาพูดกันถึงเรื่องเครื่องมือ วิธีการใช้ข้อมูลเรามีวิธีการเป็นแบบไหน ซึ่งมันมีเครื่องมือมาก เครื่องมือการสืบค้นอย่างที่ว่าเมื่อวานทำอยู่ก็เป็นเครื่องมือหนึ่ง เครื่องมือที่เอาคนมานั่งคุยกันและก็สกัดดึงความรู้จากคนเหมือนเวทีสัมภาษณ์ พวกนี้ก็เป็นตัวหนึ่ง ก็มีขั้นตอนการไปสืบค้นข้อมูลนะมีขั้น 1,2,3 ที่ต้อง

ให้หาใครอย่างไรว่างกันไป พอได้มาแล้วการจัดระบบข้อมูลจากหมวดหมู่ละก็ตีความข้อมูล พอตีความไปก็คือมุมมองที่หลากหลายข้อมูลที่เราได้มันก็ความรู้ใหม่ที่ได้ ซึ่งความรู้ใหม่ที่ได้มันก็จะมีความรู้ใหม่ และกะพี้ กะพี้คือว่ามันมีความรู้หลักโดยสรุปโดยความรู้แบบเล็ก ๆ น้อย ๆ ของมันอยู่ด้วย ส่วนใหญ่วิจัยมันจะหยุดแค่นี้ ความรู้ใหม่ที่ได้จริง ๆ แล้วมันต่อไปสู่ความสามารถในการระบุนความด้วยขั้นตอนการใช้ประโยชน์และประยุกต์ความรู้ใช้คำว่าประยุกต์บางที่มันเอาไปใช้เลยไม่ได้ต้องดัดแปลง เกิดผล การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นการใช้ความรู้ งานวิจัยส่วนใหญ่มันไปไม่ถึงมันเป็นความรู้และกิจ

การจัดการความรู้ที่เราไม่ได้เริ่มต้นจากตรงนี้จะเริ่มต้นที่เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงเราจะเปลี่ยนแปลงงานชีวิตของเราอย่างไร ตัวนี้มาก่อนไม่ได้ให้ความสำคัญของความรู้ในฐานะที่เป็นความรู้ ว่าเรารู้แล้วแต่ให้ความสำคัญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้จริงจากการใช้ความรู้ **ประเภทไหน** ฉะนั้นถึงอยากให้แก่นนำเครือข่ายตรงนี้ไปปักธง เพราะถ้าเขาปักธงว่าอยากเปลี่ยนแปลงชีวิต งานเขานะ พุดให้ชัด ๆ ธงเล็กที่วาระบุนความรู้ที่ต้องการใช้นะ เปลี่ยนแปลงให้ได้เมื่อระบุนได้ต้องแยกแยะความรู้ที่เราว่ามันคืออะไร และความรู้ที่เราไม่ว่ามันคืออะไร ความรู้ที่เราไม่มันมีทั้งในตัวเราก็มียะแต่เราไม่รู้ นี่ก็ออกใช้ใหม่ จนกว่ามีคนมาถาม หรือจนกว่าสถานการณ์นำออกมาใช้มันถึงจะรู้ และมีความรู้อยู่นอกตัวเราอยู่ในตำรา ในสื่อใช้ใหม่ ? อยู่ในเอกสารวิจัยของที่อยู่ เช่น คุณกล้วยทำงานวิจัยเรื่องกองทุนหมู่บ้าน ทางปางจำปีเอาเรื่องกองทุนอาจจะเอาเอกสารส่วนนั้นมาใช้ หรือมันอาจจะอยู่ในตัวคนประสบการณ์ของเขา เช่น เราอาจจะคุยกัน กับคุณกล้วยเป็นต้น ต้องมีการที่ความรู้อยู่ในตัวคนมาก โดยเฉพาะชาวบ้านนะ เราเลยต้องมาให้ความสำคัญ กับการจัดการความรู้ให้ได้มาที่เราต้องการ ถ้ามันอยู่ในตำรา ในสื่อก็หามาอ่าน เอามาดูนะ ถ้ามันอยู่ในตัวคนตรงนั้น ตรงนี้มาฝึก การฟัง การตีความ ที่เราฝึกกันทั้งหลายที่เราฝึกความละเอียด เพื่อที่เราจะได้สกัดความรู้ออกมาจากคนมาก ๆ ตรงนี้พลังของการตีความถ้าเราตีด้วยตนเอง เราต้องเป็นคนฟังอย่างลึกซึ้งละเอียดฟังแล้วคิด อันนี้คือดีด้วยตัวเอง เราสามารถใช้พลังของการตีความโดยใช้ กระบวนการกลุ่มอย่างมีอวาม เราไปเดินป่าอะไรแล้ว ถ้าเรามา นั่งทวนมุมมองเดียวเราก็ได้คนเดียว ถ้ามีคนอื่นมาช่วยมองเราใช้พลังกลุ่ม ช่วยมองสิ่งเดียวกันแต่รอบด้วยหลายมุมมองอันนี้ก็เกิดพลังการตีความสูง กระบวนการกลุ่มตรงนี้ก็คือการมองต่างมุมที่เราคุยกันมาก เมื่อวานมันทำให้เห็นมุมมองมากกว่าที่เราเห็น เพราะฉะนั้น การจัดการความรู้ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๆ จะเห็นมุมมองใหม่ นะ ให้ข้อคิดใหม่วิธีใหม่ ๆ นำข้อคิดใหม่วิธีการใหม่ไปลงมือ นะ วิธีการใหม่ตรงนี้วิธีที่มันปฏิบัติสำเร็จแล้ว ได้ผลแล้วมีผลที่ดีข้อคิดใหม่วิธีการใหม่ไปลงมือ วิธีใหม่ตรงนี้วิธีที่มันปฏิบัติสำเร็จแล้ว ได้ผลแล้วมีผลที่ดี เพราะฉะนั้นเรามักจะเรียนรู้จากความสำเร็จความก้าวหน้าอย่างที่ว่าแล้วถามว่า

ทำได้อย่างไร เป็นความรู้ที่กินได้ การนำข้อคิดและวิธีการใหม่ไปลงมือสัมผัสผลอย่างที่ว่าอันนี้คือการจัดการความรู้

เพราะฉะนั้นคือการเปลี่ยนแปลงงานและชีวิตของเราได้ การจัดการความรู้บางที่ไม่ได้ไปวิจัยใหม่ คือมันมีอยู่แล้วไปจัดการมันมากขึ้น ตอนนี้หากเราเอาความสำเร็จความก้าวหน้าเรื่องเด่น ๆ ของแต่ละกลุ่มที่มีแล้วจัดกระบวนการดี ๆ จัดเป็นจุด ๆ จะเกิดมันจะมีเครื่องมือเข้ามาวิธีคุยจะคุยอย่างไรที่ไม่ได้แบบผ่าน ๆ ไม่ได้คุยเหมือนเดิม คุยแบบลึกซึ้ง คุยแบบจับเข้าคุยคุยกันแบบแลกขายสินค้า สมมติว่าดามีเรื่องนี้เด่น ด่าไปสืบค้น คือจะหาอย่างไรทำให้ตัวเองขายสินค้าตัวเองได้ ถ้าจะขายได้ ตัวเองต้องชัดเจนในสินค้าใช่ไหม อาจจะมีเรื่องถ่ายภาพในตัวอย่าง สินค้าดูให้ดูและบอกสรรพคุณสินค้าตัวเองว่ามันคืออะไรพอเราขายตัวนี้ได้เขาก็จะถามทันทีว่าตัวนี้มันมีสูตรหรือมันคิดอย่างไร เราก็ตอบได้ ถ้าเรานั่งคุยกันอยู่จนลึกลงไปถึงมันก็จะเกิดความเข้าใจความลึกมาช่วยซึมซับ มันทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้จริง มันไม่ใช่แค่ผ่านไปเร็ว ๆ

กระบวนการนี้เราใช้หลายพื้นที่ที่ปรากฏว่าได้ผลมาก ว่าเขาคุยกันเสร็จคุยกันเป็นชั่วโมง เพราะคุยกันเพื่อจะดึงความรู้จริง ๆ ให้รู้ว่าสินค้ามันคืออะไร เพราะฉะนั้นเจ้าตัวพูดลอย ๆ ไม่ได้เป็นการฝึกให้คนพูดอะไร คม ชัด ลึก ด้วยอันนี้เอาหลักการตลาด สังคมมาใช้ ถ้าสินค้าคุณจะได้เผยแพร่ได้จริง คุณต้องรู้ว่าขายให้กับใครคุณจะต้องพูดกับเขาอย่างไร จะชูความเด่นของสินค้าตัวเองได้อย่างไร แต่เราพบว่าการทำงานทางสังคม พอให้ขายสินค้าขายไม่ออก เพราะถามจุดเด่นของสินค้าตอบไม่ได้ เพราะไม่เคยไปค้นกะทิ กลับไปค้นกะทิลกลับไปดูว่ากะทิอยู่ตรงไหน แล้วเอาหัวกะทิไปใส่มัน เพราะฉะนั้นกระบวนการนี้มันก็จะเครื่องมือในการเรียนรู้ของเราในเครือข่าย เพราะว่ามันจะสนุก ถ้าหากว่ากระบวนการทำระบบฐานข้อมูลนะมันไปพร้อมกับการเริ่มต้นจากการค้นคว้าหาจุดเด่นและสิ่งดี ๆ ที่มันอยู่ในแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบล และก็เจ้าของเรื่องที่เราไปสืบค้นมาตรงนั้น ต้องตอบให้ได้ว่ามันเด่นและมันคืออะไร และได้ความเด่นความดีเป็นทุนหรือเปล่า เป็นทุนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมพัฒนาอะไรในชุมชนตัวเอง มันมีประโยชน์อย่างไร สิ่งที่คุณบอกว่ามันเกิด มันคืออะไรมีประโยชน์อย่างไร ถ้าเราสามารถให้เขามีความชัดในการสื่อสารอย่างนี้ ผมคิดว่าพลังมันจะมากเลย สังเกตไหมของเหล่านี้มันอยู่ที่การตั้งประเด็นตั้งคำถามการพูดคุย เมื่อเข้าที่ผมสังเกตดูว่าถ้าเราไม่ไปจี้ให้คุยกออกมาพูดถึงเรื่องคน ลักษณะที่คุณปรารถนา คนส่วนใหญ่ก็จะไม่พูดถึงปัญหา มันจะมีเรื่องของการพูดคุยอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น การพูดคุยจะให้มันมีพลังจะต้องตั้งประเด็นดี ๆ จริง ๆ ความรู้มีอยู่ในตัวเขาเองบอกได้เลยว่า 1.จะต้องไปเอาคนที่รู้แน่ เข้ากับบอกเราได้ 2.เป้าหมายของการพัฒนาคนอยู่ที่เรื่องจริยธรรม คุณธรรม ความรู้ความสามารถ และถ้าจะทำเรื่องสิ่งแวดล้อมจะต้องมาดูให้ชัด ว่าความรู้ความสามารถเรื่องสิ่งแวดล้อมมีอะไร เป็นต้นความรู้มันอยู่ในตัวเขาไม่ใช่ไม่มีนะแต่มันอยู่ที่ตัว

เขา 1. เราตั้งคำถาม 2. เมื่อเขาเทออกมาแล้ว เขาต้องการคนจัดระบบให้เขา คล้าย ๆ เหมือนคนสวนใหญ่พูดเป็นจุด ๆ เทมาแล้วเรามันเหมือนดอกไม้ที่งามแต่ละดอกนะ หน้าที่ของผู้อำนวยก็คือการมาจัดแจกันให้เขาเห็นว่ามันสวยอย่างไร มันมีความเชื่อมโยงอย่างไรต่อกัน เพราะฉะนั้นหน้าที่ของเรา นักจัดการท้องถิ่นทั้งหลาย หน้าที่ไปเสริมพลังการพูดคุยการเสนอการพูดคุยต้องเข้าใจหลักพวกนี้ ต่อๆ ไปเครือข่ายพวกนี้จะเข้มแข็งได้จริง ตอนนี้หลังอยู่พวกเรา นักจัดการท้องถิ่นที่จะเป็นเสมือนพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่จะต้องไปเป็นวิทยากรไปช่วยแต่ละพื้นที่ต่าง ๆ ผมมองนะ เช่น พ่อหลวงตอนนี้ทำเวทีประชาคมให้มันมีคุณภาพใช้ใหม่มันสำเร็จได้ผล พอทำ 2-3 ครั้งก็ถอดบทเรียนจะได้จับหลักได้ พ่อหลวงก็ต้องสามารถไปเป็นพี่เลี้ยงที่จะแนะนำพื้นที่ก็ได้ ตอนที่สังเกตผมแหย่เรื่องประชาคม เรื่องสมาชิก อบต. ทุก อบต. เป็นสนามหมดละ สมาชิก อบต. ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นในสภาได้ ไม่สามารถแลกเปลี่ยนอะไรได้ เพราะไม่มีการฝึก อันนี้ผมเชื่อว่าเป็นที่ต้องการของทุกคน อบต. ในการจะไปช่วยพัฒนาสมาชิก อบต. หรือแกนนำให้เขา ผมคิดว่ามันเป็นทิศทางที่ว่า เครือข่ายจะเข้มแข็งได้ ก็คือการพัฒนาคนและแกนนำ คือ หัวเชื้อและลากต่อไป เราก็พบว่าความเป็นกลุ่มน้ำต้องพัฒนาหลายมิติให้เชื่อมโยงกัน เพราะฉะนั้นการเห็นช้างทั้งตัว มิติเศรษฐกิจมาเชื่อมโยง วัฒนธรรม ทรัพยากร มาเชื่อมกับสุขภาพอย่างไร เรียนรู้มองเห็นการเชื่อมโยงให้เห็นด้วย ถ้าเขาจะทำเกษตรผสมผสาน วนเกษตรรูปแบบมันไม่ใช่แคว้นเกษตรหรรษา แต่วิถีชีวิตของทำเกษตรของ วนเกษตรดีอย่างไร ต่างจากพวกที่ปลูกอย่างเดียวอย่างไร เป็นต้น พวกนี้เราต้องใช้ความละเอียดในการดึงออกมาเพื่อให้ชาวบ้านมองออกมาด้วยสายตาที่ดีความที่ลุ่มลึก และละเอียดขึ้นผมคิดว่ากระบวนการตรงนี้พัฒนาเจ้าตัวนะ

แน่นอนที่สุดเราเริ่มใหม่ๆ เขาไม่เข้าใจเพราะคนเรามีความเคยชินเดิม มันมีร่องเดิม สัญญาเดิมประสบการณ์เดิม เราพูดแต่ละคำเวลาเขาฟังก็ต้องไม่ดีของเดิมใช้ใหม่ เทียบของเดิมอันนี้เป็นธรรมชาติ ไม่ต้องไปกังวล หน้าที่ของเราที่ต้องออกแบบการเรียนรู้คือต้องพยายามจัดกิจกรรมหรือออกแบบให้ชัดโดน พอโดนผมก็ไม่ว่าพวกเราคลุกคลีกับพวกเขาหรอก ข้อมูลประเภทภายใน ผมจากข้างนอกมองเข้า ข้อมูลภายในผมคงไม่รู้ ต้องวางแผนเรียนรู้ ถ้าโดนอย่างไรถึงจะโดน ผมรู้ว่า 1. ต้องศึกษาแต่ละคน นิสัย ความชอบ ฐานครอบครัว จำเป็นต้องรู้ ลึกเท่าไรก็จัดกิจกรรมให้โดนได้ถ้าไม่รู้จัดกิจกรรมกว้างทำให้ไม่โดน ยกเว้นเรารู้เรื่องของรู้อย่างคร่าวๆ เกือบส่วนใหญ่ถ้าเป็นพัฒนาชุมชน ไปฉายที่ไหนก็โดน อีกอย่างพอทางนี้สนใจเรื่องน้ำ ป่า Magic magazine ไปฉายผมคิดว่าโดนเป็นต้น และก็จะมีการทยอยเข้ามาผมคิดว่าชาวบ้านเรียนกับหนังละดี ให้ดูหนังแล้วคุยกันแล้วโยงไปกับเรื่องใกล้ตัวกับชีวิตเขาจะไม่เบื่อรวมทั้งพาทำกิจกรรมอีกด้วย อันนี้ให้เห็นวิถีในการออกแบบบางทีอย่าลืมนะว่าเราอยู่ในพื้นที่ต้องตามออกไปใช้ใหม่ ออกไปจัดกิจกรรมย่อยในพื้นที่ด้วย เวทีนี้เดือนกว่าถึงจะมา

เจอกันในระหว่างเดือนอาจมีกิจกรรมของเขา ถ้าแกนนำสำคัญมันอยู่ที่สามารถพาชาวบ้านเรียนรู้ได้ การออกเรียนรู้จะต้องออกแบบการเรียนรู้เป็นการใช้ธรรมชาติใช้เหตุการณ์ ใช้สถานการณ์ให้ชาวบ้านเห็นกลับการเรียนรู้ คลิ๊กเปลี่ยนมุมมองเรื่องใกล้ตัวคลิ๊กมันจะง่ายแต่เราจะหยิบมาทันไหม ให้ชาวบ้านหันมาถกเถียงกันแบบนั้น หลายเหตุการณ์ที่มันเกิดขึ้น ยิ่งเหตุการณ์ที่มันเขาร้อนประเภทคุยกันทั้งหมู่บ้าน เรื่องนี้ถ้าหยิบมาเป็นประเด็นการเรียนรู้จะดี ตอนนี้หมู่บ้านกำลังคุยเรื่องอะไร หยิบเรื่องนี้ขึ้นมา พาชาวบ้านให้คิดลึก ๆ ในมุมมองที่เขามองครั้งแรกและสรุปในครั้งแรกเป็นแบบนั้นหรือเปล่า วิธีการจัดการโดยการมอง หลายมุมมอง อย่างรักทักษิณก็เอามาคุย ให้มุมมองหลาย ๆ มุมมอง เรื่องพวกนี้มันจะเป็นเรื่องใกล้ ๆ ด้วยมากคุยได้ง่าย อย่างเหตุการณ์บ้านเมือง

อันนี้ก็อยากให้เราได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ระหว่างงานวิจัยกับการจัดการความรู้ ทั้งน้ำหนักอย่างไร เพราะฉะนั้นเรื่องของ **งาน ชีวิตไม่พัฒนายังไม่ดีขึ้น แปลว่าการทำงานและวิธีการยังไม่ถูกต้อง** ถ้าถูกต้อง งาน ชีวิตต้องดีขึ้น นี่คือตัวชี้วัด อันนี้ save ไว้ละ **การจัดการความรู้ยังขาด การจัดการความรู้** และรู้ว่าความรู้ในตัวคนมากมาย แต่ขบวนการสกัดความรู้ การเอาไปใช้ลงมือทำละก็ล้มล้มผลมันต้องการพี่เลี้ยง ต้องการความต่อเนื่องนะ ถ้าไม่มีกระบวนการกลุ่มแบบคนก็ไม่มีกำลังใจเอาไปทำ แคร้รู้ว่าครั้งหน้ามาแล้วให้คนอื่นฟัง บีบไปโดยปริยายว่าต้องมีการให้เขาแลกเปลี่ยนกับเขา อย่าไปตั้งโจทย์ยากไม่เป็นภาระต้องง่าย ๆ ขอให้เห็นว่ามันเปลี่ยนในรอบเดือนของเปลี่ยนว่า มันมีคุณภาพมหาศาลนะใช้ใหม่แค่เปลี่ยนนิดเดียวเท่านั้น อย่าไปคิดเรื่องใหญ่จะไม่เปลี่ยนในเดือน คิดเล็ก ๆ มันจะทำให้กำลังใจเราด้วยจะเห็นการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น คนจัดเวทีต้องพยายามให้เขาค้นพบการเปลี่ยนแปลงในตัวเขาด้วย **ผมเชื่อว่าถ้าเวทีจะทำให้เขาสัมผัสผล ไม่ว่าชีวิตหรืองาน ถ้าเขาสัมผัสผลได้นั้นคือแรงจูงใจที่ทำให้เขามา** ถ้าไม่สามารถให้เขาสัมผัสผลได้ก็จะมีปัญหา เพราะฉะนั้น 2-3 เวทีแรกพยายามออกแบบให้โดนที่ฝากโจทย์คือให้เขาเอาเรื่องเด่นในชุมชนของเขา มาครั้งหน้ามาอาจจะจัดกิจกรรมก่อนแต่ที่เราพูดถึงเรื่องเด่นมาเรียนรู้เหมือนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เอาประสบการณ์ทุกคนถ้าเอาเรื่องเด่นมาแล้วความภาคภูมิใจความสนุกสนานมี อย่างน้อยอารมณ์ภายในมันไปแล้ว อย่างพอหลวงเรื่องปางจำปีมาแล้วเด่น ๆ ที่คิดว่าเป็นหัวกระติของเร คืออะไร ทางนี้เขาก็มีเรื่องเด่นใช้ใหม่พอคุยกันแล้วพอหลวงก็พยายามหาให้ได้ว่าของเขามันมีความรู้อยู่อย่าลืมนำไปใช้ประโยชน์ถ้าทำตรงนี้ได้ผมคิดว่ามันเป็นของที่มีอยู่จริง มันมีความภาคภูมิใจที่ตัวเองสร้างขึ้น อันนี้เรียกว่าพลังเรื่องเล่า พลังความปิติ ถ้าทุกคนทุกตำบลจับคู่แบบนั้นนะ ที่เขาบอกว่าเขาเบื่อมันจะไม่เกิดขึ้น ถ้ามองจากตารางจะรู้ว่าใครจะคู่กับใคร รู้ว่าเขาคุยกันแล้วต่างฝ่ายต่างได้ ซื่อซื่อได้คือเราไปซื่อก็ได้ ไปขายก็ได้ด้วย จริง ๆ ก็คือให้ได้ประโยชน์เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับคนเราก็เป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับก็ปิติแล้วนะ มาไม่เสียเที่ยวจะมาฟังทั้งวันก็ไม่กลับมือเปล่า เพราะฉะนั้น เวทีเครือข่ายที่เราพูดถึง

เปรียบเสมือนตลาดนัดความรู้ คนมาตลาดก็ควรจะได้เอาความรู้ตัวเองมาขาย และซื้อสินค้าตัวเองกลับไปพยายามจึงให้ได้แบบนั้นไม่ค่อยมีปัญหา ตลาดมันจะติดสังเกตว่าคนติดตลาด เฉพาะอะไรสินค้านี้คุณภาพเพราะฉะนั้นเราพยายามคิดตัวนี้ ที่จริงมันมีอยู่แล้วแต่เราพยายามจัดการข้อมูลมันอ่อน การจัดข้อมูลก่อนจัดเราให้ความสำคัญมันน้อย อย่างที่ผมย้ำเมื่อวานก่อนทำ ระหว่างทำและหลังทำใช้ใหม่ เหมือนกันคราวหน้าก่อนจัดเวทีเครือข่ายมันก็ต้องมีก่อนทำใช้ใหม่ ก่อนทำทีมกรรมการใช้ใหม่ เพื่อการันตีว่าถ้ามาแล้วไม่ผิดหวังในตลาดนี้

คำถาม: แสดงว่าถ้ามาครั้งหน้า 30 คน ก็จะมี 30 เรื่อง

คุณทรงพล : มา 30 คนแต่เขามาเป็นตำบล 30 มาจาก 7 ตำบล เขาอาจจะเอา 6 เรื่องก็ได้ถ้าทำให้ดีมันมีวิธีแบบนี้ สมมติว่าตำบลมา 5 คนใช้ใหม่เขาหยิบ 1 เรื่องใช้ใหม่ คือว่าใน 5 คนนั้นให้เวลาเขาคุยกันเหมือนถอดรหัสตัวเองให้ชัดก่อน เพราะจะรู้ถึงมา 5 คนไม่รู้ดีทั้ง 5 มันจะรู้ดี 1 คนแต่การทำแบบนี้ ทำให้ตัวเขากลับมาเรียนรู้ตัวเองด้วยนะ กลุ่ม 5 คนถอด

1. สินค้าคืออะไร หน้าตาดีอย่างไร

2. สรรพคุณเป็นอย่างไร

3. มีสูตรวิธีการผลิตอย่างไร เวลาแบ่งจับคู่คุยนะเพื่อให้ทุกคนมีงานทำและไม่อยู่เฉย สลับกันได้ ทุกคนต้องไปซื้อ-ขายสินค้าแสดงว่า 5 คน มีสินค้าตัวเองหยิบสินค้าออกไปคนนี้ออกไปขาย อบรม. โน้น อีกคน อบรม. นี้ได้เพราะฉะนั้นทุกคนเคลื่อนไหวหมด ทุกคนก็ได้เรียนรู้ลึกพร้อมกันเคยจัดมาแล้วได้ผลดีมาก เพราะไม่มีใครอยู่ว่าง ทุกคนตื่นตัวตลอดเวลา

ที่นี้ระบบต้องเข้าใจว่าอย่างที่ผมว่าข้อมูลต้องเน้นข้อมูลของการจัดการในองค์กรธุรกิจเขาไม่ทำข้อมูลลอย ๆ ข้อมูลมันต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารเปรียบเหมือนเราเป็นเครือข่ายข้อมูลต้องมารับใช้เรา เพราะฉะนั้น โกลีนมองว่าการตามลงไปเพื่อประเมินผลของข้อมูล โกลีนมองว่าการตามข้อมูลประเมินผลก็คือว่าเป็นการตามข้อมูลใช้ใหม่ เป็นข้อมูลของเครือข่ายการลงไปคุยเพื่อจะเห็นไปช่วยเขาเตรียมสินค้า ที่จะมาในเสนอในแต่ละอันก็ถือว่าเป็นข้อมูลเหมือนกัน ข้อมูลสินค้าเด่นของเขาเป็นอย่างไร เขาชัดหรือยัง หมายความว่าแกนต้องคุยกัน วางประเด็นที่จะคุย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการคุย ต้องได้คำตอบอะไรบ้าง อันนี้ก็คือวิธีการสืบค้นข้อมูลว่าเขาประทับใจหรือไม่ประทับใจ เริ่มคิดอะไรแบบนั้นและเรารู้จักเขามากแค่ไหน ทำให้เรารู้เขามากขึ้น แกนตรงนี้จัดทัพว่าจะแบ่งกระจายกันไปว่าจะอยู่ ใครอยู่ตำบลไหนก็ไปดูตำบลนั้นจะได้ไม่ต้องเดินทางมาก จะได้ไม่เป็นภาระ

ข้อสรุปของการใช้กิจกรรม “ตลาดนัดความรู้ของกลุ่มน้ำกวาง”

1. แต่ละตำบลทั้ง 6 ทีม คุยกันถึง “จุดเด่น ของดี” ที่มีอยู่
2. หาทีมงานเพื่อร่วมเตรียมสินค้า
3. ใช้แนวคำถาม 3 ข้อเป็นประเด็นหลักในการสืบค้น
4. จัดทำสื่อ รูปภาพเพื่อแสดงรูปธรรมของดี
5. เตรียมนำเสนอต่อเวทีเครือข่ายพัฒนาแกนนำลุ่มน้ำครั้งต่อไป

● **กิจกรรมพัฒนาพัฒนาแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำกวัง ครั้งที่ 2**
“ตลาดนัดความรู้ของดี คนลุ่มน้ำกวัง”

 บททวนความเป็นมาของการจัดกิจกรรม

- 1) เพื่อพัฒนาแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำกวังในเกี่ยวกับวิถีคิดการทำงานเครือข่ายภายใต้การสืบค้นของดีในพื้นที่
- 2) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แนวคิดการจัดการความรู้ในการขับเคลื่อนการทำงานด้านทรัพยากร
- 3) เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายลุ่มน้ำกวัง

 นำเสนอกระบวนการ “สืบค้นของดีลุ่มน้ำกวัง”

ตำบลเทพเสด็จ :

ตำบลเทพเสด็จมี ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน เมื่อปี 2528 โครงการหลวงเขาได้เข้าไปในการส่งเสริมการปลูกเมี่ยง อาชีพหลักของชาวบ้านก็คือการปลูกเมี่ยง พอหลังจากปี 2528 มา ก็มีการส่งเสริมให้มีการปลูกกาแฟ ทั้ง 8 หมู่บ้าน ทุกพื้นที่ก็จะปลูกกาแฟเป็นส่วนใหญ่ แรก ๆ เดิมทีก็ปลูกแทนต้นเมี่ยง บางรายก็มีการพัฒนาจนเป็นสวนกาแฟใหญ่ กาแฟจากโครงการหลวงส่วนใหญ่เป็นกาแฟจากเทพเสด็จเป็นบางส่วน ซึ่งในน้ำหนักรวมประมาณ ร้อย ๆ ถึง สองร้อยตัน ซึ่งเยอะพอสมควร ในโอกาสนี้ ห้วยเสด็จก็จะขอประชุมหารือกับอาจารย์ ก็เห็นว่าทั้งหมด 8 หมู่บ้านที่ผู้คนที่ทำกัน ทุกคนมีความรู้พื้นฐานเหมือนกัน คล้าย ๆ กัน สามารถที่จะเอามาแลกเปลี่ยนกับพ่อแม่พี่น้องในเครือข่าย มีอะไรที่เป็นความรู้เพิ่มเติมให้กันได้ เช่น ห้วยแก้วเขาพัฒนากาแฟให้เป็นกาแฟสำเร็จรูปไปแล้ว ก็ขอให้ได้แนะนำด้วย อย่างน้อยเราก็ได้ฟังพาอาศัยกัน อย่างน้ำแม่กวัง ไม่ใช่เป็นการปลูกเพื่อทำลาย ป่าธรรมชาติ เรายังอนุรักษ์ธรรมชาติ และเรายังใช้น้ำ ใช้ไฟกันอยู่ การอนุรักษ์พี่น้องเขาก็ไม่ได้ปลูกถางป่า ทำลาย คงให้อยู่ในสภาพดี ก็ถือโอกาสนี้แนะนำกาแฟของเทพเสด็จครับ

กระบวนการสืบค้น ของดี อบต.เทพเสด็จ

1. พี่เลี้ยงพูดคุยแกนนำถึงการค้นหาของดี
2. เปิดประเด็นของดีเทพเสด็จ ทั้ง นวดแผนโบราณ น้ำตกตาดหมอก กลุ่มกาแฟ กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน
3. คัดเลือกของดี ในภาพระดับตำบลคือ “กาแฟเทพเสด็จ” และนัดหมายถอดบทเรียนในวันต่อไป
4. เยี่ยมเยียนกลุ่มกาแฟเพื่อเตรียมข้อมูล และเตรียมกรอบในการนำเสนอ
5. คัดเลือกรูปภาพที่มีอยู่จาก อบต. จัดทำบอร์ด เพื่อนำเสนอ
6. แกนนำ และแม่บ้าน จัดเตรียมข้อมูลในการนำเสนอวงใหญ่ต่อไป



ตำบลห้วยแก้ว :

ของดีของตำบลห้วยแก้ววันนี้ที่จะเอามาโชว์ให้กันได้อีกได้ให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ตำบล ห้วยแก้วก็มีหลายหมู่บ้านที่มีความพิเศษ แต่ที่นี้ทางทีมงานกรรมการ 4 - 5 คนที่อยู่ในส่วนของตำบลห้วยแก้วก็ได้มาช่วยกันพิจารณาดูว่าสิ่งไหนจะเป็นจุดเด่นของเราในตำบลห้วยแก้ว ที่พอที่จะเอาแลกเปลี่ยนกัน 4 - 5 ตำบล โดยที่มองเห็นทางด้านเศรษฐกิจในเรื่องการอนุรักษ์ในส่วนของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย ก็เลยมีความคิดเห็นว่าจะเอา **ธนาคารหมู่บ้าน** ซึ่งอยู่ในส่วนของหมู่ 5 และเลือกเอาหมู่บ้านปางจำปี หมู่ 7 ของดีของหมู่บ้านเอามาแลกเปลี่ยนกันในวงของพวกเรา

กระบวนการสืบค้น ของดี อบต.ห้วยแก้ว

1. พี่เลี้ยงพูดคุยเรื่องการค้นหาของดี ต.ห้วยแก้ว
2. เปิดประเด็นของดี ทั้ง หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ ธนาคารหมู่บ้าน อุทยานบ้านปางจำปี การท่องเที่ยวบ้านแม่กำปอง
3. คัดเลือกของดี ว่าแต่ละที่มีจุดเด่นอย่างไร และเลือกมา 2 กลุ่ม
4. วางแผนลงสืบค้นข้อมูลของ ธนาคารหมู่บ้าน (8 ต.ค.49)
5. เยี่ยมเยือนกลุ่มธนาคารหมู่บ้าน วันเปิดทำการ ได้เห็นบรรยากาศธนาคารหมู่บ้าน แต่ได้ข้อมูลน้อยเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่มีเวลา จึงนัดหมายสืบค้นอย่างเข้มข้นในวันต่อไป
6. สืบค้น/ถอดบทเรียนการก่อเกิด กระบวนการทำงาน กระบวนการบริหารจัดการ กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อเตรียมนำเสนอข้อมูล
7. แกนนำและรองประธานธนาคารหมู่บ้าน นัดพูดคุยเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอ
8. อุทยานบ้านปางจำปี โดยส่วนใหญ่รู้จักพื้นที่อยู่แล้ว จึงให้พ่อหลวงเมือง ทำการสรุปเป็นเอกสารและนัดหมายพูดคุยต่อไป
9. รวบรวม บันทึกภาพและจัดบอร์ดนำเสนอ



ตำบลลงเหนือ :

ทางตำบลลงเหนือก็นำมาคือการปลูกพืชอินทรีย์ ที่มาที่ไปของการทำปุ๋ยอินทรีย์ก็คือว่า กลยุทธ์บริโภคผักต่าง ๆ ที่ไปซื้อจะมาพบกับสารเคมีสารปนเปื้อนที่สูง เรามีเกษตรกรหลายคนที่เป็น หนักคือลุงบุญช่วยเป็นสารปนเปื้อนในเม็ดเลือดสูงมาก จนบางครั้งก็แรกไปพ่นยาหน้าของแกจะมีด อยู่กลางทุ่งนา ก็สงสัยว่า หลังจากทีหน้ามีดมันหน้ามีดเพราะอะไร หลังจากใช้สารเคมีพ่นยามาก เกินไปทำให้แกหันมาใช้วิธีการใช้พืชอินทรีย์ ทำให้ร่างกายของแกกลับมาใช้ชีวิตที่ปกติดี สารปนเปื้อน ในเม็ดเลือดของแกดีขึ้น ผู้ซื้อไปบริโภคก็ปลอดภัยดี มันเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้เรามองเห็นว่าเราปลูก ได้ เราก็จะปลอดภัยจากสารพิษได้ คนที่บริโภคก็คงจะปลอดภัยอีกเช่นกัน มันเลยเป็นแนวทางที่มา ของในโครงการนี้ ทำให้ลงเหนือเรานำมาเป็นสินค้าที่นำมาแลกเปลี่ยนว่าใครมีอะไรที่ดีก็เลยนำตัวนี้ มาเป็นแนวทางในการนำเสนอ

กระบวนการสืบค้น ของดี อบต.ลงเหนือ

1. แก่นำคัดเลือก ของดี ต.ลงเหนือ มาจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าวอินทรีย์ และผัก ปลอดภัยสารพิษ (30 ก.ย. 49)
2. พี่เลี้ยงพูดคุยกับแกนนำ พร้อมตัวแทนกลุ่มที่คัดเลือกถึงการค้นหาของดี

3. ทั้งสองกลุ่มพูดคุยถึงกิจกรรม และการดำเนินงานที่ผ่านมา
4. แขนงนำ สืบค้นข้อมูลทั้ง ความเป็นมาของกลุ่ม แรงบันดาลใจ กิจกรรมที่ทำ ปัญหา อุปสรรคต่างๆ
5. เยี่ยมเยียนแปลงนาข้าวอินทรีย์ และ กลุ่มผักปลอดสารพิษ
6. ถ่ายภาพ จัดทำบอร์ด นำเสนอของดีชุมชน
7. แขนงนำ เตรียมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำเสนอ วงใหญ่



ตำบลเชิงดอย :

ตำบลเชิงดอยพื้นที่เรารับผิดชอบมี 10 หมู่บ้าน บวกอีก 4 หลังคาเรือน ทุกหมู่บ้านมีของดี ของหมู่บ้าน แต่คณะกรรมการได้เลือกเป็นการทำตุ๊กตาส่งออก และสามารถนำไปเป็นของขวัญในงาน กิจกรรมต่าง ๆ ตุ๊กตานี้อยู่ที่บ้านพ่อหลวงดวงดี

กระบวนการสืบค้น ของดี อบต.เชิงดอย

1. พี่เลี้ยงชวนคิดชวนคุยเรื่องของดี ต.เชิงดอย (29 ก.ย. 49)

2. เปิดประเด็นของดี ทั้ง ตู๊กตาช้าง กระเป๋ามะม่วง สมุนไพร ข้าวหลาม ข้าวเงี้ยว กำนัน
แหวนทองคำ อบต.ดีเด่น ความร่วมมือของฝ่ายปกครองและฝ่ายบริหาร
3. พูดคุยหารือถึงสิ่งที่คิดว่าเป็นจุดเด่นจริงๆ “ตู๊กตาช้าง”
4. เยี่ยมเยียนกลุ่มตู๊กตาช้าง พร้อม พูดคุยถึงที่มาที่ไป
5. ถ่ายภาพ จัดทำบอร์ด นำเสนอของดีชุมชน
6. แกนนำเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอ



ตำบลป่าเมี่ยง :

ตำบลป่าเมี่ยงมี 6 หมู่บ้าน แต่ของดีมีป่าต้นน้ำห้วยทราย ซึ่งเป็นป่าดงดิบ เราจะอนุรักษ์
ต้นไม้วัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะจำลองการอนุรักษ์ป่าห้วยทรายนี้ ได้รูปแบบมาจากปางจำปี คือการ
จัดการจะเอารูปแบบมาใช้ประยุกต์ใช้กับป่าห้วยทรายซึ่งเราจะได้พิจารณาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและ
แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ไม้พันธุ์ป่า สัตว์ป่า สมุนไพรหลายชนิดที่อยู่ในธรรมชาติ

กระบวนการสืบค้น ของดี อบต.ป่าเมี่ยง

1. พี่เลี้ยงพูดคุยแกนนำถึงการค้นหาของดี
2. เปิดประเด็นของดีป่าเมี่ยง ทั้ง กลุ่มเห็ดหอม ป่าห้วยทราย การจัดการสวนเมี่ยง
3. คัดเลือกจุดเด่นใน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วนเกษตร ป่าห้วยทราย
4. แกนนำสืบค้นข้อมูล และรวบรวมภาพ เพื่อเตรียมนำเสนอ



ตำบลแม่โป่ง :

ตำบลแม่โป่งก็เน้นเรื่องการพัฒนา เพราะว่าเป็นตำบลเกษตรกรรมมีรูปแบบการจัดการเน้นในการพัฒนาป่าต้นน้ำของตำบลก็คือ หมู่ 1 ป่าต้นน้ำ จะอนุรักษ์การจัดการป่า ถัดลงมาคือเรื่องอาชีพเกษตรกรรมด้านดินดำน้ำชุ่ม ชุมชนพัฒนายึดหลักพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ตำบลแม่โป่งจะนำเสนอในรูปแบบตามแนวพระราชดำริในเรื่องต้นน้ำ กลางน้ำ ท้องน้ำ ตั้งแต่อ่างปลาลงมาไล่ลงมาจนถึงแม่โป่งหมู่ 2 ที่มีรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ ตรงนี้เขาก็ไปค้นหา สืบค้นข้อมูลมองรายละเอียดกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ข้างบนมาเรื่องพิธีกรรม อ่างปลาทำอะไรให้น้ำสมบูรณ์ การจัดการอาชีพระหว่างทางเป็นภาพรวมข้างบน อันนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าเขามีรูปแบบอย่างไรเป็นความรู้ที่น่าสนใจพอสมควร

กระบวนการสืบค้น ของดี อบต.แม่โป่ง

1. พี่เลี้ยงพูดคุยแกนนำถึงการค้นหาของดี (9 ต.ค. 49)
2. เปิดประเด็นของดีแม่โป่ง ทั้ง น้ำแม่โป่ง อ่างห้วยบ้านก้า หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการป่า
3. คัดเลือกจุดเด่น เป็นภาพรวมระดับตำบลคือ การจัดการลุ่มน้ำแม่โป่งตั้งแต่ต้น-กลาง-ปลายน้ำ โดยมีวัดแม่ฮ่องไคร้เป็นที่ตั้ง ลงมา อ่างห้วยบ้านก้า ซึ่งอาศัยวัฒนธรรมภูมิปัญญา วิธีการจัดการป่า จนมาถึง วิถีชีวิตคนลุ่มน้ำ ในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
4. แกนนำจัดเตรียมข้อมูล และจัดเตรียมรูปภาพในการนำเสนอ เพื่อจัดทำบอร์ด



ข้อสังเกตต่อกระบวนการสืบค้นของดี

- บางตำบลมีของดีและเห็นเลย บางตำบลต้องถามว่ามีของดีอะไร จะเป็นบรรยากาศที่หลากหลาย ความเข้าใจเรื่อง
- ความเข้าใจคำว่า “สินค้า” บางคนก็อาจจะคิดว่าอาจเป็นของที่ขายได้
- ความหลากหลายของสิ่งดีที่มีอยู่ผู้นำหลายคนเพิ่งรู้ว่าของดีมันอยู่ริมจมูกแต่เราก็มักแสวงหาของดีที่ไกลตัวเพื่อไปดู เช่น พี่บ้านเย็น ทำบัญชีครัวเรือน ปลุกผัก ได้ทุนได้กำไรชีวิตในขณะที่ไปงานประจำปีที่จะไปดูงานนครสวรรค์เรื่องเกษตรปลอดสารพิษ เป็นต้น
- ทำงานเครือข่ายมาตั้งแต่ปี 2542 ทำไมของดีพวกนี้มันไม่ถูกยกระดับ มานำเสนอให้เห็นว่ามันมีของดี พ่อหลวงเมืองบองต้องไปดูงานที่นั่น ไปดูว่าที่ไหนมันก็เป็นเรื่องดี แต่ขณะเดียวกันสิ่งที่อยู่ใกล้มือใกล้จมูกของเรามันมองไม่เห็น มันเลยต้องมองว่าท้ายสุดเกิดอะไรขึ้น
- บรรดาช่างของเชิงดอยส่งต่างประเทศ คนเชิงดอยทราบใหม่ว่ามีกลุ่มตุ๊กตาช่างอยู่
- วิธีการเลือกของดีก็มีวิธีที่ต่างกัน การที่จะใช้ของดีเป็นจุด บางทีจากส่วนของดี ๆ



เปิดตลาดนัด “ของดีคนลุ่มน้ำกวัง”

โดย คุณทรงพล เจตนาวณิชย์

แนวคิด :

ก่อนที่จะเราจะเปิดตลาดนัด ให้เรามาลองทำความเข้าใจกันหนึ่ง เราจะไม่ใช่วิธีเดิม ลองฝึกวิธีใหม่วันนี้เป็นการจำลองของแต่ละตำบลที่มาตลาดนัด เราลองนึกถึงตลาดว่ามี**คนซื้อมีคนขาย** ถูกไหมและก็มี**ตัวสินค้า**แต่สินค้าของเราตอนนี้เป็นตัวความรู้จากประสบการณ์การทำงานของเรา ที่นี้เวลาเข้าตลาดนัด เรามีทั้งการซื้อและการขายในตลาดนัดด้วย **เราอยากเอาของเราและของเพื่อนกลับไปด้วย** มันจะดีที่สุดเลยถ้าเรามาขายอย่างเดียวได้แค่ 50 % ถ้าขายด้วย ซื้อได้ด้วย ซึ่งได้มากยังมีโอกาสกลับไปใช้ประโยชน์ได้มาก ที่นี้ เรามองว่าสินค้านั้นจะขายได้ ขายออกมันอยู่ตรงไหน

- 1) **สินค้าจะต้องดี** จะต้องใช้ประโยชน์ได้จริง สินค้าบางทีมันก็ขายตัวเองมันได้ คือมันมีของดีในตัวคือคนขายไม่ต้องพูดอะไรมาก เพราะสินค้านั้นมีคุณภาพ
- 2) **การกระตุ้นจากคนขาย** บางครั้งสินค้านั้นมีคุณภาพก็ต้องใช้คนขายด้วย อย่างเมื่อสักครู่นี้เทศน์เจ้ากาแฟมา ก็เป็นการกระตุ้นคนขายถ้าจะขายสินค้าได้ ต้องมีการกระตุ้นจริงไหมถ้าเราไม่

รู้จักจุดเด่นสินค้าตัวเองเราจะไปโน้มน้าวให้เขามาสนใจสินค้าเราได้อย่างไร รู้จักเดินของสินค้าของตน

3) ผู้ขายมีความสามารถในการอธิบายและนำเสนอ

ความสามารถในการนำเสนอขายตรงนี้เป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งตรงนี้ผมกำลังบอกว่าเรากำลังฝึกแต่ก่อนเรารู้แต่กลุ่มเรา เราไปพูดกับคนอื่นเขาไม่เข้าใจเราเพราะเราพูดภาษาที่คนอื่นเขาไม่เข้าใจ เหมือนเขาบอกว่าเวลาขายสินค้าเราต้องเข้าใจผู้ซื้อก่อนรู้ว่าตลาดอยู่ไหน ผู้ซื้อเป็นอย่างไร เดินทางไกลไหม เราจะสังเกตอะไรต้องสังเกตดูว่าเราไม่เคยสนใจผู้ซื้อเลย ตรงนี้การที่เราจะขายสินค้าได้คือสินค้าเราต้องเด่น **ผู้ซื้อว่าเขาจะซื้อเขาต้องมองเห็นประโยชน์และมีเงินที่จะซื้อ** เราต้องนึกถึงตอนที่เรามาตลาดนัด ทำไมเราจะมองเห็นประโยชน์ว่าเรามองผ่านเราไปไม่เห็นภาพประโยชน์สินค้าบางอย่างเรานี้มีความจำเป็น มีเจตจำนงที่จะไปซื้อพอไปเราก็ซื้อได้เลย แต่บางครั้งสินค้ามันเต็มไปหมด เราไม่มีมุมมอง มองไม่ละเอียดพอ มองไม่ลึกพอ ไม่เห็นคุณค่าของมันก็มองผ่าน คือเราจะไม่ได้อะไรมา ตรงนี้จะเป็นเรื่องของความเป็นจริง เวลาเรามองโยงไปถึงที่บ้านเรา โอกาสในการใช้ประโยชน์อย่างไร ตรงนี้ฟังแล้วมันยากไหม ไม่ยากนะ ตรงนี้จึงเราไปสู่ตลาดจริง เวลาเราไปตลาดนัดจะเป็นตลาดที่เปิดและปิดเพราะอะไรเป็นสินค้าที่ดีมีคุณภาพ คุณไปแล้วซื้อของกลับได้ **เริ่มจากการเปิดตลาดนัด** มันต้องเตรียมมีการจัดการความรู้ก่อนทำไปหาภาพทั้งตัวนำในทีมแม่ใจและเครือข่ายด้วย เตรียมตัวจัดการความรู้มาก่อน เพื่อที่จะขายสินค้าของเราได้ดีที่สุด ชัดที่สุด เราต้องเตรียมมาก่อนถึงแม้จะเตรียมมาแล้วก็ตาม เวลาเราคุยกันจริง ๆ มันเป็นอย่างไร ตอนนี้เรามีเรื่อง **กาแฟสด ธนาคารหมู่บ้าน อุทยานเรียนรู้ ข้าว ตุ๊กตาช้าง การจัดการป้าห้วยทรายและเศรษฐกิจพอเพียง** อันนี้เปรียบเสมือนตัวสินค้าของแต่ละคน คำถามก็คือว่าคนที่เอาตุ๊กตาช้างมาขาย เราก็ไม่อยากให้เอามาขายอย่างเดียว เราอยากให้เขาอย่างอื่นกลับไป อันนี้จะได้หรือไม่ได้มันอยู่ที่เจ้าตัวนะว่าเจ้าตัวสามารถเป็นประโยชน์ของเรื่องอื่นอย่างไร อย่าลืมว่าเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการชุมชนนะ ครั้งก่อนว่าเรามันเป็นเรื่องอาชีพ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม ถูกไหมครับ และที่มันซ่อนอยู่อย่างอุทยานปางจำปีเป็นการจัดการส่งเสริมกับเศรษฐกิจหรือแม้แต่เรื่องของการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบล ส่วนเรื่องกาแฟสดก็เป็นเรื่องของการใช้ดิน ใช้น้ำ อาชีพ รายได้ เช่นเดียวกัน

เพราะฉะนั้น ท่านจะต้องค่อนข้างละเอียดในการจัดการความรู้ คือท่านมองผ่าน ๆ ท่านจะไม่ได้อะไรเลย เนื่องจากว่าพวกเราทำข้อมูลมาดีแล้วอยากให้เวลาสั้น ๆ ขอให้แต่ละตำบลที่มีสินค้าในกลุ่มของท่าน ให้ท่านลองทำให้ชัดว่ามีความพร้อมของดีของเด่น ที่ว่าดี **ดีอย่างไร ดีกับใคร** อันนี้ต้องชัด พุดล่อย ๆ ไม่ได้นะครับ อันนี้ต้องพูดให้ชัดคือเราเป็นเอาสินค้าไปขายก็ต้องมีความรู้ของสินค้าที่ไป

ขายไปทำอะไรบ้าง ทำไมต้องซื้อ ถ้าตรงนี้เราบอกได้ว่าทำไมได้ยังไง มีขั้นตอนการทำอะไร ถ้าคนอื่นเขาจะทำท่านมีคำแนะนำอย่างไร

ยกตัวอย่างเราก็คงจะพูดเรื่องกาแฟสดที่ไปที่ไปว่าจากที่มีดมน อาชีพไม่มีเลยอยู่ ๆ กาแฟสดมันลอยมาได้ยังไง มันเกิดตรงนี้สำคัญมาก ๆ **ตอนเริ่มต้น เริ่มอย่างไร** ตึกตาช้างอยู่ ๆ มันลอยมาจากฟ้าใหม่ ของใหม่ ๆ เหล่านี้มันเกิดขึ้นได้อย่างไร อันนี้น่าสนใจมากเพราะเวลาตำบลอื่นเอาไปซื้อ มันอาจไม่ใช่เอาตึกตาช้างไปนะ แต่มันเอาความคิดของคนในตำบลว่าเขาไม่ปิดกันตึกตาช้างเอง เขาเปิดและการได้มาเป็นการเปิดใจและกับการหาความรู้ตลอดเวลา เวลาคนอื่นเอาไปใช้นะแต่มันเอาความคิดของการทำตึกตาไปใช้ ไม่ใช่ปิดกันตัวเอง เขาเปิดและการได้มาของตึกตาช้างมันเหมือนกับว่าเป็นการเปิดใจ เปิดที่จะหาความรู้ตลอดเวลา และผมก็ไม่รู้รายละเอียดนะเพราะว่าสิ่งเหล่านี้มันมีที่ไปที่มาทั้งนั้น พอเราบอกว่าของมันดี เราชักแม่น้ำทั้ง ไตร่ตรองจะให้ท่านจับคู่กันเลยจะคุยกันเชิงลึกก่อน

ขั้นตอน :

- 1) แต่ละกลุ่มใช้เวลาสักเล็กน้อยเตรียมสินค้าตัวเอง เตรียมข้อมูล แผ่นพับ ท่านใช้เอารูปของท่านที่เตรียมมาด้วย ตัวนำเสนอ Powerpoint หรืออยากจะเป็นครอสก็ได้
- 2) แต่ละกลุ่มนำเสนอ ผู้ฟังจะถอดรหัส จับประเด็นความรู้ มันตรงไหน แท้จริง ๆ แล้ว
- 3) จับคู่แลกเปลี่ยนเชิงลึก ท่านอาจเริ่มต้นจับคู่เรื่องอะไรที่ท่านสนใจมากที่สุด และศึกษาข้อมูลด้วยความละเอียดรอบคอบ ตอนนี้ที่นั่งคุยแสดงว่าท่านมีสินค้าคนละอย่างกับผลิตภัณฑ์เล่าเรื่องคนละครึ่งชั่วโมงหรือแล้วแต่รายละเอียด พอเล่าเรื่องแล้ว ขึ้นอยู่กับว่าท่านจะได้มีโอกาสซักจริง ๆ เช่นผมพอใจเอากาแฟไปปลูกพื้นที่ผม ถ้าผมสนใจผมจะถามละเอียดมากนะ ผมต้องอยากรู้ว่ากลับจากเวทีนี้ไปผมสามารถที่จะไปลงมือได้เลย เป็นต้น ถ้าเวลาน้อย จะขอที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ไปหาท่านที่เทพเสด็จ

เพราะฉะนั้นเราจึงให้ความละเอียดกับการที่ต้องคุยกันอย่างจริงจังถึงขั้นจะได้ประโยชน์ การฝึกอบรมที่ผ่านมามีทำดีนะ ชื่นชมนะ และก็จบ แต่เราไม่ได้ทำอะไรเท่าไร ตอนนี้เราอยากจะให้ท่านได้มองว่าเราเลยเปลี่ยนหมากเลย เล่นว่าจะซื้อจะขาย ท่านบอกว่าท่านจะซื้อหรือไม่ซื้อท่านมีเหตุผลแสดงว่าท่านเห็นประโยชน์ถึงจะซื้อใช่ไหม ขณะเดียวกันชักไปชักมา คนขายโน้มน้าวเราไม่ได้เราก็จะรู้กระบวนการที่มีข้อมูลไม่ดีพอ ต้องกลับไปฝึกฝนในการสื่อสารอธิบายขายสินค้า เพราะฉะนั้น เราจับคู่เสร็จเราจะให้เวลาท่านมากหน่อย เพื่อให้ท่านสามารถที่จะซึมซับมันจริง ๆ และบอกได้ว่าซื้อหรือไม่เพราะอะไร

4) เราจะมาพบกันเวทีใหญ่รอบที่ 2 เพื่อที่จะถามท่านว่าใครไปซื้ออะไรจากใครได้ ท่านซื้อ แล้วท่านจะไปใช้อย่างไร เช่น สมมุติว่าใครซื้ออะไรจากปางจำปีก็ต้องบอกได้ว่ามันคืออะไร ใช้ที่พื้นที่ อย่างไร เป็นต้น

สิ่งที่อยากได้คือได้แนวคิดจุดประกายวิธีได้แรงบันดาลใจ ไม่เสียเที่ยวที่มา มีความคิดใหม่ ๆ ที่จะไปทำอะไรในพื้นที่ท่านได้ นั่นคือวัตถุประสงค์ใหญ่ เพราะฉะนั้นจะได้หรือไม่ได้มันขึ้นอยู่กับ สมาชิกของท่าน ความละเอียดจดจ่อ มุ่งมั่น ให้ท่านแสวงหาความรู้

พอมีคนนำเสนอ 1 - 2 ราย สมาชิกในการฟังจะหายไป คนเราจะมีสมาธิจดจ่อเฉพาะกรณีแรก - 2 กรณีเท่านั้น อันนี้คือความเป็นจริงใช่ไหม อันนี้คือสมองคน มันไม่สามารถรับทอย่างนั้นได้หรอก แต่ถ้าเรากลัวว่าเราจะได้ยินของคนอื่นรอบข้าง เพราะทำที่สุดสมมุติว่ากาแฟสด เขาทำกันในห้องบ้านต่างฝ่ายต่างเป็นตัวแทนของคนอื่น กาแฟสดก็จะไปเจาะลึกกับทางหมู่บ้านว่าธนาคารหมู่บ้าน มีดีอะไร เออมันดี เดียวจะเอาไปใช้ที่เทพเสด็จ ธนาคารหมู่บ้านถ้าสมมุติว่ายังไปเรื่องการปลูกกาแฟ เขาไปรวมกลุ่มสมาชิกให้เขามาหากลุ่มนี้ เขาเป็นตัวแทนเขาที่จะไปศึกษารายละเอียด ที่นี้ผมมองว่า กลับมาติดตลาด ทุกคนจะต้องบอกว่าผมไปคุยหมู่บ้านกาแฟสดและผมไปคุยธนาคารหมู่บ้าน ผมพบว่าดีมากเลย มันดีเพราะอะไร และผมคิดว่าผมจะเอาไปใช้ ถูกไหม คนอื่นเรียนรู้พอฟังก็ผ่านกลุ่ม กาแฟ เรียนรู้กับธนาคารหมู่บ้าน เรียนรู้แบบลึก ๆ นะ ถ้าท่านตัดสินใจว่าใช้ได้แสดงว่ารู้ประโยชน์ใช้ ใหม่ ถ้าคุณไม่ตัดสินใจซื้อเขาแสดงว่าความรู้อย่างไม่เข้าหู (ผ่านหู) ไม่ได้คิดว่าคนที่เอาไปใช้ประโยชน์ได้ การประชุมทั้งหลายที่ผ่านมาเราฟังมากแต่ไม่เอาไปใช้ ใช่ไหม เหมือนรู้แต่ไม่รู้ชัด ไม่ได้รู้สึกว่าเขาไปใช้จริง เพราะฉะนั้น ไม่ต้องกลัวว่าจะไม่รู้เรื่องของคนอื่นนะครับ ผมรับประกันได้ว่าท่านจะเรียนรู้ผ่าน ผู้ไปเรียนและขณะเดียวกันพรุ่งนี้มีอีก อีกรอบท่านก็สนับได้นะ เป็นการเรียนรู้กับกลุ่มที่ 2 - 3 นะครับ แต่ผมอยากให้ท่านทดลองก่อน เราบอกว่ากระบวนการเราจะใช้วิธีใหม่ ๆ แล้วลองว่าวิธีการใหม่ ๆ มัน ส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของเราและการใช้ความรู้ของการใช้ประโยชน์ดีกว่าเดิมหรือเปล่า เราลองดูสัก ครั้งวัน ตอนท้ายตอนปิดตลาดลองดู ถ้าไม่ดีเรายังปรับได้ ถ้าเราไม่ลองวิธีใหม่ ๆ เราก็ไม่รู้ว่าเราทำวิธี เดิมมันก็ได้อย่างเดิม

ตอนนี้เราลองเฉพาะกลุ่มสนใจ เวลาที่เหลือเราวนรอบได้อีกนะ แล้วแต่ว่าท่านจะไปเรียนรู้แล้ว กลับมา ตอนนี้เราได้เรียนรู้ผ่านเรื่องของเรา อย่าลืมการเรียนรู้ตรงนั้น คุณไม่จำเป็นต้องมาเรียนรู้แค่ เวทีตรงนี้ คุณสามารถคุยกันได้ อาจไปจับเข่าคุยกันลึก ๆ ได้ตรงเวทีนี้เป็นการใช้เวทีเพื่อฝึกฝน กระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ เท่านั้นเอง ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้การเรียนรู้ เพราะฉะนั้น ถามว่าเราจะเรียนรู้แบบทุกกลุ่มหรือเปล่า จริง ๆ แล้วเรียนรู้จากกลุ่มลึกที่สุดเท่าที่จะลึกได้ เพราะฉะนั้นการเรียนรู้มันมีทั้งเรียนรู้ในเวทีและนอกเวที และวิธีการเรียนรู้โดยคร่าว ๆ และผ่านเพื่อน

อันนี้คือทดลองทำนะ ผมอธิบายมากพวกเราก็ยังคิดไม่ออก เพราะในหัวเรามีภาพเดิม ๆ อยู่ ต้องทดลองทำเอาข้อ 1 แต่ละตำบลไปเตรียมการที่จะเจอเพื่อนแล้ว เพื่อนจะชักจูงละเอียดมาก เตรียมตัวเองในการอธิบายเพื่อนอย่างชัดเจนในประเด็นที่ผมว่าเมื่อสักครู่ ถ้าผมอยากจะเรียนรู้จากท่านมาก ๆ และจะเอาไปใช้ประโยชน์จริง มีคำถามอยู่ 2 ข้อ คือ **มันคืออะไร ดึกกับใคร** เรางงใช้ไหม มันงง เพราะว่าเราไม่ค่อยเจอคำถามแบบนี้ เพราะว่าทำไปเพราะมันคืออะไร จริง ๆ มันมีอยู่แล้วมันขึ้นอยู่กับวิธีสื่อสารวิธีพูดของเราเอง เราจะพูดกันอย่างคนภายในนะ แต่เราคุยกับคนภายนอกก็คุยอย่างผมนะ ผมเป็นคนภายนอกนะ ไหนลองดูว่ามันคืออะไรนะ สิ่งที่เราตอบมามันทำให้ผมมีความรู้สึกเห็นคล้อยตามหรือว่าดีมากเลยว่ายากให้ท่านหันกลับไปวิธีนำเสนอมาว่าอันที่ 2 **ท่านมาได้อย่างไร** บางทีผมถามว่าถอยกลับไปดูว่ามันจะได้มาจนถึงวันนี้ะ อันนี้เหมือนเราถอดบทเรียนรึนะ กว่าจะมาเป็นกาแฟสดวันนี้ใช้เวลาที่ปี 3 ปี เริ่มต้นอย่างไร เจอปัญหาอุปสรรคอย่างไร แก้ไขอย่างไร ถ้าผมจะเอากาแฟสดไปปลูก ผมจะได้เรียนประสบการณ์ที่ผ่านมา คือผ่านร้อนผ่านหนาวมานะ ตั้ง 3 ปี แฝงด้วยความรู้ข้อใดนะ การหาตลาด การจัดการปลูก เพราะฉะนั้น ผมเองถ้าผมไม่ต้องการไปเริ่ม ก ข ใหม่ ผมต้องซักมาก ๆ เรียนรู้จากตรงนี้ให้ละเอียดเท่าที่จะละเอียดได้ เพราะถ้าผมเรียนได้รายละเอียดมากเท่าใดผมก็จะผิดพลาดน้อยใช้ไหม นี่คือเรื่องที่เราจะเรียนรู้จากกันและกันให้มากที่สุดว่าไม่มันเราต้องไปเริ่ม ก ข ใหม่ นะ ทั้ง ๆ ที่ความรู้มันอยู่ใกล้ตัว ความรู้อยู่กับพวกเราแต่เรามองผ่านนะครับ ผมลองใช้เวลาไม่เกินครึ่งชั่วโมงลองว่าสินค้าของตำบลใดที่มีสินค้า 6 – 8 ตัว ช่วยทำข้อ 1 ข้อ 2 ให้ละเอียดที่สุด ถ้าจับคู่แล้วเพื่อนเราถาม เรามั่นใจว่าเราตอบเขาได้ทุกประเด็นเลย ตอนนี้อาเฉพาะข้อ 1 ข้อเดียวไม่เปิดตลาดให้เวลาไม่เกิน 20 นาที กลุ่มในตำบลใดมีสินค้า 2 ตัว อย่างห้วยแก้ว มีธนาคารห้วยแก้ว กับอุทยานชุมชนนะ ห้วยแก้วมี 2 – 3 คนทำธนาคาร และอีก 2 – 3 คนที่เหลือทำเรื่องอุทยานชุมชน เจ้าของเรื่องก็แยกไปเลยนะ กับมีทางเลือกที่ว่าอยู่วันเดียวใช้ไหมครับ คือเอารธนาคารหมู่บ้านนำเสนอแหละ แล้วเราลองซักอย่างละเอียดว่าประเด็นธนาคารหมู่บ้านนี้ซักจะได้ความรู้เพื่อที่เราจะไปปฏิบัติจริง เราควรจะซักอย่างไร เอาไหม เดียวพวกเราทุกคนรู้ว่าเมื่อนำเสนอแล้วดูว่าเรามีมุมมองที่จะซักถามอย่างไรว่าจะเอารธนาคารหมู่บ้านไปทำในหมู่บ้านของเรา ต้องคิดอย่างนี้ ต้องคิดนะ แล้วเราจะมีวิธีคิดที่ต่างกับธรรมดาหรืออยู่เฉย ๆ ใจต้องหนักนะ เวลาเขานำเสนอ เราจะได้สนใจและจดจ่อมากเลย มันก็จะช่วยให้เรามีความละเอียดขึ้น ทดลองได้ เดียวเราให้ธนาคารนำเสนอ ตอนนี้อยู่ก่อนนะ แต่เอารธนาคารหมู่บ้าน ฟังให้ละเอียด ซักให้ละเอียด ซักจนเอาไปทำได้

ข้อสังเกตต่อกระบวนการตลาดนัดความรู้

คำถาม :

: เมื่อสักครู่นี้มีการแบ่งกลุ่มและยังตกลงกันไม่ได้ว่าอยู่กลุ่มไหน กลุ่มข้างจะไปอยู่กลุ่มข้าว กลุ่มข้าวจะไปอยู่กลุ่มข้าง อาจารย์ก็ทำกระบวนการมีการแลกเปลี่ยนที่ดีขึ้น พอตีผมก็ได้อยู่ป้าหน่วยทรายมาจับคู่เศรษฐกิจพอเพียงได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนหมดไส้หมดพุง พอเสร็จก็ไปเยี่ยมเยือนกลุ่มอื่นบ้าง อยากรู้ อยากเห็นได้ไปอุทยานว่าใครเป็นอย่างไร แลกเปลี่ยนกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่ที่ผมเห็นแต่ละคนอยากนำความรู้ของแต่ละคนออกมาแลกเปลี่ยนและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดกับชุมชนของตนเอง

: สำหรับผม**มันเป็นภาพกว้าง สำหรับเศรษฐกิจพอเพียงตำบลแม่โป่ง** เขาทำเป็นตำบลท่ามาก คำพูดของเราค่อนข้างที่จะไม่ได้มากเท่าไร ถ้าอยากได้มากต้องเจาะลึกเข้าไปอีก พูดกันอีกตลอดวัน โดยเฉพาะนายกแม่โป่งพูดตีผมให้ท่านพูด เล่าก่อนสุดท้ายผมเล่าได้นิดเดียวยังไม่ทันจบนะครับ ถ้าจะให้แท้ ๆ ต้องอีก 1 วัน และ 1 คืน มันจะได้มากที่ได้ก็พอสรุปได้เหมือนกัน ของแม่โป่งสินค้าโอท็อป ผมสังเกตกลุ่มอื่นหลังจากที่พี่ทรงพลให้ไปนั่งกับเพื่อนที่เข้าใจแล้วเขายังมีวิ่งไปฟังคนอื่นอีกกลุ่มหนึ่งได้อีกหลายอย่าง คนที่เสร็จก่อนยอมได้เปรียบสามารถที่จะไปเรื่องอื่น ๆ ต่อยังได้อีกมากตอนแรกยังงง ๆ กันอยู่ สุดท้ายก็ลงเองด้วยดี

: ผมได้ซื้อขายกับพี่สุรพล พี่สุรพลเรื่องการทำพืชข้าว ดูแล้วอาจเริ่มปัญหาสับสน แต่สุดท้ายก็ลงตัวถ้าไปเปรียบเทียบโครงการต่าง ๆ พี่สุรพลก็เริ่มน้อย ๆ จากตัวเองจากปัญหารวมตัวมาทำ และอีกเรื่องที่ยากรู้คือเรื่องปุ๋ยอินทรีย์ผักปลอดสารพิษ พี่สุรพลก็อยากรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวงทองสุขก็เลยเล่าให้ฟังสุดท้ายเขาได้เรื่องของอุทยานไปได้รู้ว่าข้าวเป็นอย่างไร

: สำหรับผมไปซื้อเอาตุ๊กตาช้างของตำบลเชิงดอย ซึ่งได้มาจะครบจริงหรือไม่ก็ยังไม่รู้ ดูแล้วตุ๊กตาช้างทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น

: ทุกคนอยากจะได้รับของดีจากแหล่งอื่น และทุกคนก็อยากให้ของดีกับคนอื่นด้วย มีทั้ง 2 อย่างคือ ทั้งอยากรับและอยากได้ เพราะฉะนั้นเวทีตรงนี้ผมสังเกตเห็นว่ามีย่ออย่างน่าจะเรียกว่า**ตลาดนัดคนดีเพราะว่าท่านถือว่าเป็นผู้นำชุมชนที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันวันนี้** สังเกตเห็นทุกคนมีความสนใจ

: เวทีนี้ผมเชื่อว่าเป็นเวทีที่**สร้างศักยภาพความเป็นผู้นำ**และทุกคนที่ว่าการที่เราจะสร้างอะไรดี ๆ ขึ้นในชุมชนถ้าจากการแลกเปลี่ยน เรื่องของพ่อหลวงสุจิตเป็นเรื่องที่ง่าย แต่เวลาทำยากลึกในการที่พ่อหลวงจะทำการฝ่าฟันมา

: เป็นวิธีการที่แตกต่างไป เวทีที่ผ่านมายังไม่มีลักษณะแบบนี้ ผมว่ามันเป็นสิ่งที่ดีเพราะเราจะได้แลกเปลี่ยนกัน ความสนใจดีกว่าจะเอาเวทีนี้ไปใช้ในชุมชน ก่อนที่จะแตกกลุ่มไป เราก็มานั่ง

วางแผนกันว่าเรื่องอะไรเป็นขึ้นตอน ที่มา 4 – 5 คน พูดกันคนละเรื่องราว เลยวางแผนว่าจะนำเสนอ
อย่างนี้ ผมก็ไปเรื่องผักปลอดสารพิษที่ผมสนใจพอดี ได้สาระมาก มีบางเรื่องก็ยังไม่เข้าใจ

: ผมเหมือนกับพี่น้องว่าวิธีการหาข้อมูล ตัวเองกับการไปหาข้อมูลกลุ่มอื่น หรือว่ากลุ่มอื่นจะต้องมี
การวางแผนให้เป็นแนวทางเดียวกัน วิธีนี้ก็ยังไม่เคยเจอซักครั้ง ทุกครั้งที่จะให้ข้อมูลจะไป ทีมจะมีคน

พูด 1 คน และคนประกอบ 3 – 4 คน วิธีนี้เป็นวิธีที่ดี สำหรับผมไปหาเรื่องกาแฟครับ

: ซึ่งผมผ่านมาหลาย ๆ เวที เวทีนี้เป็น**เวทีที่มีการจับกลุ่ม** เริ่มก็มีสับสนหน่อยเพราะความ
เข้าใจต่างกัน ผมว่าสำหรับเวลาที่ให้มันน้อยไปหน่อย ซึ่งการซื้อขายบางทีการที่เราไปขาย

: ทุกครั้งเราจะแบ่งกลุ่มกันนะ ผู้ขายมากกว่าเราได้จับคู่กันมันได้รายละเอียดที่ลึกเฉพาะ
เรื่องไป ก็เป็นส่วนดีที่เราจะกลับเข้ามาหากกลุ่ม เราก็จะได้รายละเอียดทุกกลุ่ม มาปรับใช้กับตำบลของเรา

: เราได้ทำกิจกรรมช่วงเช้า เป็นกระบวนการหาข้อมูลแนวใหม่ มันจะเป็นปฏิรูประบบเดิม ๆ
และพลิกแพลง จากที่เราทำมาผลสรุปแล้วการตั้งคำถาม ประเด็นการตั้งคำถาม การที่เราจะได้สิ่งที่
เราต้องการ เราเข้าใจเรื่องใดเราก็เจาะประเด็นเรื่องนั้น ตั้งคำถามเพื่อจะติดตามรู้ได้คำตอบอย่าง
ชัดเจนขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงมันดีแต่อยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ถึง
การเปลี่ยนแปลงได้มากแค่ไหนอย่างไร 1) เป็นกระตุนแนวคิด 2) ฝึกอบรม 3) ได้รับกระบวนการ
เรียนรู้จากคน เป็นการปฏิบัติรูปแนวคิดว่าทำให้เราไม่ต้องค้างเหมือนเดิม ทำอะไรใหม่ ๆ ให้มันดี
ขึ้นมาก็นับว่าเป็นวิธีการแนวใหม่ ชาวบ้านจะได้มีอะไรดี ๆ ขึ้นมา

: เราน่าจะไปเรียนรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ว่าจริง ๆ แล้วมันปลอดสารพิษจริง ๆ แล้วดีกับ
คนปลูกด้วย

คุณทรงพล :

เราเริ่มเวทีแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำ **บทบาทที่สำคัญของแกนนำมันคืออะไร? หน้าที่**
แกนนำก็คือไปพัฒนางานในพื้นที่ แต่พัฒนางานได้มันต้องพัฒนาคนในพื้นที่ก่อนใช่ไหม สิ่ง
ที่เราได้เรียนรู้ ตอนปลายเราจะ เรียนรู้มากกว่านี้ เรากำลังหาวิธีการไปส่งเสริม การไปเรียนรู้รูปแบบ
ใหม่ ๆ เพราะรูปแบบที่เราไปประชุมเครือข่ายที่เราทำอยู่จะเห็นว่า ถ้ามันชื้อกันนาน ๆ มันก็ไม่น่าสนใจ
เสียเวลา เพราะฉะนั้น **แกนนำเขาต้องมีวิธีการที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ของคน**
ในพื้นที่ เมื่อพัฒนาคนก็คือพัฒนาความคิดให้ดีขึ้น เมื่อเขาเปลี่ยนความคิดเขาก็จะเปลี่ยน
พฤติกรรม คนเราเปลี่ยนพฤติกรรมได้ต้องเปลี่ยนเรื่องความคิด ใช่ไหม

แต่ว่าชาวบ้านจะเรียนรู้จากเปลี่ยนพฤติกรรมมานั่งพูดเฉย ๆ ไม่ได้ต้องเรียนรู้จากของจริง
รู้จักชีวิตจริง และของจริงแล้วก็พบว่าเราจะพาชาวบ้านเรียนรู้จากที่ไหน **เราก็สามารถพาเขาไป**

เรียนรู้ชีวิตงานของเขา เรียนรู้จากความสนใจของเขา คนอยากจะเรียนรู้ ความสนใจมันมาก่อนนะ เมื่อเข้าทุกคนพูดพูดมากเลยว่าในกระบวนการของเราเราอยากจะไปเรื่องนี้ **แต่เราต้องเชื่อว่าเราต้องเรียนรู้จากสิ่งที่เราไม่ชอบก็ได้** เพียงแต่ว่ามนุษย์จริง ๆ แล้วเรียนรู้ได้จากสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ พอเราคิดว่าเราจะเลือกเรียนเฉพาะที่ชอบ แล้วเราก็เหลือคนเดียว ที่นี้การเป็นผู้นำการเป็นแกนนำ เราจะพบว่าชาวบ้านเขาต้องการเรียนรู้หลายเรื่องนะ สมมุติว่าเราไปส่งเสริมการเรียนรู้ ถ้าเราไปตัดบางเรื่องออก เราจะได้เฉพาะที่เราชอบและเราจะช่วยชาวบ้านได้ทำในสิ่งที่เราชอบ แต่จะเป็นว่าไปชอบเรื่องที่บางทีเราอาจไม่ได้ไปรักมันนัก แต่ถ้าจะติดเลยเอาเลย เราก็ช่วยออกเป็นไม่ได้ ใช่ไหม แสดงว่าเราก็ผิดกันแทนที่เราจะช่วยชาวบ้านก็โดนปิดกั้นอันดับแรก

ผมเคยทำกระบวนการเรียนรู้ มีน้องหนึ่ง เขาสนใจทำเรื่องพิพธิภักษ์ชุมชน ทำไมเขาต้องมาเรียนรู้เรื่องเกษตรนะครับ แต่ว่าในพื้นที่เองอาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรมนะ แต่ในพื้นที่ส่วนใหญ่อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือการไปพัฒนาชาวบ้าน แกนจะต้องรู้กว้าง รู้ลึกหลาย ๆ เรื่อง ถึงมันจะช่วยชาวบ้านได้ ถ้าเรารู้เรื่องเดียวเราช่วยชาวบ้านได้เรื่องเดียว ถ้าเรารู้ 10 เรื่อง เราก็ช่วยชาวบ้านได้ 10 เรื่อง อันนี้เราทำความเข้าใจตรงนี้นะก่อนนะ ไม่รู้เพราะอะไรผมถึงไปฝึกฝนพวกเราเพื่อให้เราเห็นว่า**การเลือกชอบหรือไม่ชอบมันก็บังคับบทบาทความเป็นผู้นำเหมือนกันเพราะผู้นำจะต้องพยายามเรียนให้มากที่สุดเพื่อที่จะช่วยชาวบ้านให้มากที่สุดถ้าเราไปปิดแสดงว่าเราไปปิดกั้นตัวเราและชาวบ้าน** ที่นี้ เราเรียนรู้อะไร ตอนนี้เราเรียนรู้ของดีว่าของดีในตำบลในพื้นที่เราก็มีไม่เคยเอ็กซเลย์ ไม่เคยเรียนรู้แบบจริงจัง เราไม่เคยเอาอยากได้แบบจริง ๆ นอกจากเรียนรู้แบบผ่าน ๆ นอกจากของดีเรายังมีคนดีอีกนะ คนดีในชุมชน ดีหลายเรื่อง ผมเคยพูดว่าชุมชนในท้องถิ่นแต่ก่อนเข้มแข็งเพราะว่าไม่ต้องเกี่ยวข้องกับข้างนอกมากนักเพราะว่าแต่ก่อน 40 – 50 ปี พี่ตัวเองทุกอย่างเรื่องของอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การที่เขาไม่เกี่ยวข้องกับข้างนอกมาก ๆ และเขาก็อยู่ได้ทำให้เขาสร้างและจัดการความรู้เข้ามาเองมาก และเราก็จะมีคนเก่งหลายเรื่อง คนนี้เก่งเรื่องยา ตีมีด จักสาน เกษตร ตอนนี้นั้นยังมีเราลืมนึกไปว่าคนเก่งมันจะเป็นผู้นำผู้เดียว อันนี้เราต้องเปลี่ยนความคิดด้วยว่าผู้นำ นำได้หลายเรื่อง นำเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าแกนนำเครือข่ายลุ่มน้ำมีภารกิจที่จะต้องไปส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในพื้นที่โดยใช้สิ่งดี ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ของเรา เรื่องคนดี ของดี สิ่งดี คนดีของดีเอามาเรียนรู้ได้อย่างไร จะมีวิธีการมาให้ชาวบ้านเรียนรู้ได้อย่างไร ตรงนี้เราต้องเรียนรู้เพราะคนในชาวบ้านมักจะไม่มองดูคนในบ้านของตัวเอง ห้ามมองผ่าน คนในชุมชนไม่ค่อยฟังกันเท่าไร มันต้องให้คนนอกชุมชนพูดถึงจะฟัง ตอนนี้ท่านฟังเพราะท่านอยู่ข้ามตำบล ข้ามหมู่บ้านใช่ไหม อยากจะรู้ใช่ไหม แต่ถ้าเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันบางทีเราทำดี ถึงทำดีอยู่ใกล้ตัวทำไมเขาไม่รู้ อันนี้มันก็แปลก อย่างหลวงพ่อก็คือไปอยู่ที่แล้วดัง คนในรอบบ้านไม่รู้หรอก คนกรุงเทพหรือคนที่อื่นมาหา ทำไมต้องเอาเรื่อง

นี้ขึ้นมาพูด เพราะมันเป็นภารกิจของผู้นำ แขนงนำเครือข่าย ที่แท้จริงในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ให้กับตัวชาวบ้าน จัดการเรียนรู้ในสิ่งดี ๆ คนดี ๆ ในชุมชน แต่เราจะมีวิธีการส่งเสริมอย่างไร อันนั้นเรากำลังเรียนรู้

อีกประเด็นคือถ้าเราใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนท่านจะเห็นว่าพอเราเริ่มมันจะไม่คุ้น ตรงนี้ถ้าเราจะทำให้ดีขึ้น ต่อไปเราต้องมี 8 เรื่อง แต่ละตำบลจะเตรียมคนมา 8 คน นี่ก็ออกใหม่ เราส่งลูกไปเรียน 8 เรื่อง เราต้องเตรียมคน 8 คนใช่ไหม มากกว่านั้นไม่เป็นไร รวมทั้งเราด้วย 8 ส่งคนไปประกบ 7 เรื่อง และอีกเรื่องเราประกบเอง เป็น 8 ปัญหาจะน้อยลง แสดงว่าตำบลเราประเทศเราเรียนได้ทุกเรื่องเลย ซึ่งตอนนี้มันมีปัญหาเพราะจำนวนคนของเราไม่เท่ากัน อันนี้เป็นข้อที่ 1 ที่เราจะชี้ให้เห็นว่า **จัดกระบวนการ จำนวนเรื่องกับจำนวนคนที่มาเรียนรู้จะต้องจัดให้มันสอดคล้องกัน**แล้วจะรวมตัวไม่มีปัญหาและความรู้สึกที่ว่าในเวลาที่มืออยู่เราเรียนสามารถที่ส่งลูกเราไปเรียนและกลับมาตอนบ่ายให้ลูกมาสรุปกันนะว่าตกลงไปเรียนประเทศอะไร ได้อะไรมา และสรุปกันว่ารวม ๆ เราได้อะไรกัน ให้สรุปช่วงบ่ายหลังจากทานอาหารกลางวันและมาประมวลเป็นของกลุ่มเรารู้ว่ากลุ่มกาแฟมี 5 คนที่ส่งไปใช่ไหม ตกลงมาคุยว่าแต่ละคนไปได้ของดีอะไรมาเราจะมาคุยกันภายใน ช่วยกันมองอีกที่เหมือนกลั่นกรองอีกทีหนึ่งนะว่าเราจะเอาไปใช้จริงมากน้อยแค่ไหนอย่างไร ตอนนั้นที่ผมให้ท่านทำการบ้านก่อนไปคุยกันท่านจะพบว่าเมื่อพูดเวลาไปพูดกันที่ไหนเวลาพูดจริงมีคน 2 – 3 คนพูดเท่านั้น สิ่งที่ผมอยากให้เห็นก็คือเราเป็นแกนนำเราต้องรู้เรื่องดีในชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่นแกนนำ 5 คนรู้เรื่องกาแฟก็ต้องรู้เท่ากันหมดใช่ไหมที่จะเอาตัวตายตัวแทนไปคุยกับใครก็ได้ เราไม่อยากให้ไปตั้ง 5 คนแต่รู้แค่ 1 – 2 คนเท่านั้น แต่ที่มาอีก 2 – 3 คน เป็นพลอยมา ก็เจอปัญหาว่าไม่รู้เราจะเอาอะไรไปคุย แลกเปลี่ยนกับเขา แม้แต่ในตำบลของเราเอง หมู่บ้านเราเอง ความรู้มันก็ยังไม่เท่ากัน ก็เป็นการให้โอกาสเตรียมตัวพวกเรากันเอง ปกติเราไม่คิด เพราะเราไม่ได้พูดให้คนนี้พูดก็พูดไป ที่เราไม่ต้องพูดคือไม่ฝึกการเรียนรู้ของเรา เพราะเราไม่ถูกบังคับให้พูดเราก็สบาย ที่นี้เขาพูดเก่งก็ให้เขาพูด แต่**เวทีนี้เป็นแกนนำต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด การที่เราจะกล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด ก็ต่อเมื่อมั่นใจในความรู้ของเรา เราถึงกล้าพูด พูดสิ่งที่เราทำมากับมือ อยากเล่า** คือผมถือว่าเวทีนี้เป็นการฝึกฝนทุกเรื่อง ให้เป็นคนที่ยากล้าพูด กล้าคิด กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เพราะการเป็นผู้นำคือต้องกล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าเราไม่มีโอกาสฝึกเราก็ไม่กล้าที่จะทำ เราก็จะไม่ทำไปตลอด คนที่ยากล้าพูด กล้าทำเขาก็มีชั่วโมงบินมาก บางคนเขาไม่มีโอกาส มันก็จำเป็นให้เขาฝึกฝนการเรียนรู้บ่อย ๆ นั่นคือวัตถุประสงค์ให้ท่านจับเข่าคุยกันก่อน คุณเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนฝ่ายชายที่จะไปขายสินค้า เพื่อให้เขาเปลี่ยนวิธีคิดว่าถ้าเราจะขายเราจะเอาอะไรขาย จะเริ่มกังวลว่าถ้าขายอันไหนที่จะมีอันไหนรู้อันไหนมั่นใจแล้วทำในกลุ่ม และถ้า

เราไม่ไปเตรียมตัวนะข้อมูลความรู้เวลาเราไปจับเขาคูกัน เราจะไม่กลัว เพราะเราไม่มองอาชพุดในเรื่องของเรา ถ้าเรามีความรู้ที่แท้จริงเราไปคุยกับใครก็ได้ พอจับคู่ขึ้นมาบางคนก็กลัวไม่อยากจะไปพูดกลัวมีปัญหา แต่ไม่ใช่เป็นความผิดถูก แต่มันเป็นโอกาสของการฝึกฝน ซึ่ให้เห็นว่าทำไมผมถึงจัดอย่างนั้น วัตถุประสงค์เพื่อที่ฝึกเราทุกขั้นตอนที่จะมาที่นี่ ขณะเดียวกันเวลาแลกเปลี่ยนบางคนจบเร็วจบช้า ถ้าจะเอาจริง ๆ ต้องคุยกันนาน ๆ เวลาต้องมากกว่านี้ การตัดสินใจซื้อเราต้องลงทุน ถ้าได้ฟรีไม่ต้องคิดมากอย่างของทางราชการ เพราะฟรี แต่พอต้องซื้อมันต้องคิดหนักว่าจะเอาไปใช้งานอย่างไร เก็บอย่างไร เพราะมันต้องแลกกันไม่ใช่มาฟรี ๆ ผมอยากให้พูดว่า **ถ้าเราตัดสินใจซื้อต้องตอบได้ว่าจะซื้อเพราะอะไร อันนี้คือวิถีคิด** เปลี่ยนหมวก ธรรมดา ไม่ได้ตั้งใจ แต่ถ้าคุณตัดสินใจซื้อคุณก็เห็นว่า มีประโยชน์ถึงซื้อได้ถึงตัดสินใจ อันนี้เป็นลูกเล่นเพื่อให้เราเปลี่ยนวิถีคิดใหม่ ให้เรามีโอกาสเปลี่ยนมุมมอง เราจะเปลี่ยนมุมมองได้ก็ต่อเมื่อย้ายจากจุดนี้ไปจุดโน้นซะใหม่ แล้วมองไปมันถึงจะเปลี่ยนมุมมองได้ พอเราเปลี่ยนมุมมองเห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมันจะเกิดอะไรมาเลย ถ้าซักดี ๆ กว่ามันจะมา เป็นข้าง มันเริ่มต้นอย่างไรถึงเกิดได้ตรงนี้ เดียวก็มีคนเล่าให้ฟัง **การที่เราจะส่งเสริมการเรียนรู้ ชาวบ้านเราต้องเข้าใจว่าการเรียนรู้จริง ๆ คือทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนมุมมอง ขยายมุมมอง มีมุมมองต่างไปจากเดิม กลับไปมองวัฒนธรรมเดิม ๆ แล้วมันจะเห็นสิ่งใหม่ ๆ ถ้าเรายังมองอย่างเดิมมันไม่เป็นทุน** ผมเชื่อว่าในชีวิตของเราลองทบทวนดูว่าเราเคยเปลี่ยนมุมมองชีวิตเราไหม เวลาเราเปลี่ยนมุมมองแล้วเรารู้สึกอย่างไร เหมือนเวทีเครือข่ายลุ่มน้ำมีมาตั้งกี่ปี ซะใหม่ เราลองเปลี่ยนวิธีการพูดคุยทำความเข้าใจ ซึ่งก็มีหลายวิธี กระบวนการที่ใหม่ ๆ มันก็คึกคักมีความหวังว่ามันจะเป็นไปได้สิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นขึ้นมาได้ อย่างของแม่ทาที่เปลี่ยนวิธีประชุมการเรียนรู้ใหม่ มีคนมาประชุมมากมีคน 3 – 4 คนมาพูด เขาก็มา แต่เขาฟังอยู่อย่างเดียวเขาไม่เบื่อบ้างหรือ ให้ทำคล้าย ๆ แบบนี้ โดยให้เอามาเปรียบเทียบมุมมองใหม่ ๆ จะได้เห็นชัดเจน ซึ่งผมคิดว่าของดีของเด่นในแต่ละตำบลมีมากแต่เราไม่เคยหันกลับมามองและกลับไปเรียนรู้ มันจะอยู่ที่พื้นที่จริง ไปดูของจริง ดูลึก ๆ แล้วนั่งคุยแต่ละเรื่องหมุนกันไปดูจะได้มีสีสัน เพราะเราคุยบนความคิดไม่ได้คุยบนความจริงการเรียนรู้มันจะมีพลังไม่สมควร ชาวบ้านที่ดีที่สุดคือไปสัมผัสของจริง คือเราเองเป็นคนไปเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ เป็นแกนนำก็เลยเป็นเรื่องที่เราต้องเอามาคุยตรงนี้

เพราะฉะนั้น ในความเห็นของผมก็คือว่า **การพัฒนาแกนนำของเครือข่ายลุ่มน้ำคือทำอย่างไรให้แกนนำทั้งหลายมีขีดความสามารถในการไปจัดกระบวนการเรียนรู้ไปทำเรื่องส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับตำบลในระดับพื้นที่ จะให้มันดีมีชีวิตชีวา** นั่นคือเรื่องที่ผมว่าน่าจะสนใจ ถ้าเราสนใจอย่างนั้นแม่ใจและผมเองก็จะช่วยสนับสนุนในการที่เราเรียนแล้วรู้จักของจริงแล้วจับหลักให้ได้แล้วก็แนะนำให้ทำจับมือทำและท้ายที่สุดเราก็ทำเอง ตอนที่มันชัดเจนอย่างนี้เราว่าสิ่งนี้ยากมันจะพันฝ่าไปได้ เราพูดถึงธนาคารชุมชนว่ามันยากซะใหม่ แต่ว่าถ้าเรามีใจอยากจะทำและมี

เพื่อนที่พาเราทำและก็มีแหล่งเรียนรู้จริงพร้อมที่จะเป็นพี่เลี้ยงเรา มีของจริงให้ดู ผมคิดว่ามันพร้อมแล้ว สิ่งที่เราขาดก็คือใจเราเท่านั้นเองใช่ไหม ใจเรากลัวว่ามันจะไปไม่ได้หรือไม่สำเร็จ ดังนั้นผมขอให้ทราบว่าเราเจอความล้มเหลวในชุมชนมานานแล้ว มีคนมาตั้งกลุ่มแล้วล้ม ๆ มันก็ตั้งไม่จริง ใจไม่จริง ใจมันก็ไม่มา ความล้มเหลวทำให้ชาวบ้านท้อ จะทำอะไรว่ามันไปไม่ได้ ตอนนี้จำเป็นที่เราจะต้องมาสร้างแรงบันดาลใจใหม่และแรงบันดาลใจในก็มาสิ่งดี ๆ ในชุมชนประจักษ์ให้เราเห็นอยู่แล้วแต่เพียงแต่เราไม่หันกลับไปมอง

: ผมดูวิธีการที่อาจารย์นำเสนอมานะครับวิธีการเปลี่ยนมุมมอง ครั้งแรกผมยังว่าอาจารย์คิดอย่างไร เช่น**ผมสนใจเรียนกฎหมายต้องเรียนรัฐศาสตร์ อาจารย์ให้ผมเรียนนิเทศศาสตร์** ผมจึงงง และยกตัวอย่างในลักษณะนี้เพราะเป็นความรู้สึกของผม **เมื่อเราได้สัมผัสมันก็เป็นแนวทางอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแนวคิดมุมมองของตัวเองได้** ผมก็ย้อนคำโบราณที่สอนไว้ว่าชายคนหนึ่งเข้าป่าใส่หมวกเก็บแบกปืนเข้าป่าไป แรก ๆ ก็ได้นกมา นานเข้านกมันรู้ นายคนนี้ก็เลยหาวิธีการมาข้างหลังเหมือนกับว่าเดินกลับบ้าน นกก็เลยออกมานายคนนี้ก็เลยยิงนกได้ นกจึงมองผิดมาว่าถ้าใส่หมวกนี้มากำลังเข้าป่าอยู่ นกเลยหนีไป แต่เอาหมวกกลับจากเดิมก็เลยทำให้มันเข้าใจผิดนายคนนี้ก็เลยได้นก เพื่อเป็นมุมมองใหม่ เป็นแนวคิดใหม่ที่ไม่น่าเป็นอย่างนี้ แต่วิธีการดำเนินงานการจัดการเป็นวิธีการวิธีการหนึ่งที่เราได้เรียนรู้ระบบแนวคิดเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นแนวทางที่เราควรนำไปปฏิบัติ

: ผมเคยไปภาคใต้และไปถามเรื่องของขงช้งไปบูชา คนที่บ้านท่านบอกว่าท่านมาทำไม ของดีเรามีที่เชียงใหม่ ผมเลยกลับถามว่าอะไรครับที่เป็นของดีที่เชียงใหม่ คนที่อื่นเขามาเชียงใหม่กันมากมาย ครูบาเจ้าศรีวิชัยนั่นแหละ นักบุญแห่งล้านนา ดังนั้น เวทีของเราสิ่งที่ผ่านมามีความคิดเก่า ๆ เวทีที่จะพูดแล้วก็เริ่มเปลี่ยนกระบวนการคิดว่าการประชุมเราจะได้จากตอนนี้มาก สิ่งที่ดีของของดีที่เราขายให้กับวันนี้มีในชุมชนใกล้ตัวเราทั้งหมด ดังนั้น ผมกลัวว่าเราไปพูดเหมือนเวทีอื่น ๆ คือกลับไปเหลือ 2 % บางคนพูดแล้วก็แล้วไปจากผมได้ทำเวทีที่บ้านและมาคิดว่าผมกลัวเหมือนที่เคยผ่านมา กลัวเป็นผู้ที่เราจะเป็นใกล้เกลียดกันต่าง ตอนนี้บางจำปีบางคนยังไม่รู้จัก อะไรในบางจำปีมีดีหนักหนัก บ้านเศรษฐกิจของผมใครก็รู้จัก บางครั้งยังไม่มีคนมาบ้านก็มี ซึ่งในทีนี้ที่ผมเป็นห่วง ดังนั้นเมื่อเราขายความคิด ขายความดีเมื่อเราจะเป็นผู้ก่อการดีเราควรมาศึกษาชุมชนเพื่อมาแลกเปลี่ยน ตรงนี้จะเป็นจุดศูนย์กลาง แต่เราไม่ห้ามว่าไม่ให้ไปข้างนอก แต่ให้มาศึกษาเรื่องของดีบ้านเราก่อนนะ เราจะเล่าเรื่องลุ่มน้ำ เราจะเอาเรื่องลุ่มน้ำอะเมซอนมาพูดที่บ้านเราทำไม เรายังไม่เอาลุ่มแม่น้ำใกล้บ้านเรามาพูดก่อน อันใดที่จะมาเติมเต็มให้สิ่งที่ศึกษาแล้วผมว่าน่าจะไปหาข้างนอก

ผลการซื้อ – ขายจากตลาดนัดความรู้ของดิคนลุ่มน้ำกวง

โจทย์ : ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคนสะท้อนการเรียนรู้ภายใต้คำถาม 3 ข้อ

- 1) ซื้อสินค้าอะไร
- 2) ตัดสินใจซื้อเพราะอะไร
- 3) จะเอาไปใช้อย่างไร

ก่อนอื่นผมขอคุยว่าจริง ๆ แล้วถ้าเราไม่เร่งรีบ ถ้าเรามีเวลาแต่ละคนพอมาคู่ในกลุ่มจะต้องมาอธิบายให้กลุ่มฟังใช่ไหมว่าไปคุยกับคนอื่นถ้าต้องตัดสินใจซื้อ ตัวเองก็ยังไม่ตัดสินใจซื้อ 100 % จะเป็นข้อมูลว่าตัวเองอยากซื้อ ถ้าตัวเองอยากซื้อตัวเองต้องมาปรึกษาหารือกันในบ้านก่อนใช่ไหม และการปรึกษาหารือในบ้านถ้าเป็นพ่อบ้าน แม่บ้านก็ต้องซื้อเพราะต้องเอาเงินที่บ้านไปซื้อ เพราะฉะนั้น การซื้อตรงนั้นมันต้องมีความละเอียดรอบคอบ มีความชัดเจน สามารถที่จะโน้มน้าวได้ กระบวนการเปิดตลาดจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยความละเอียดรอบคอบ สามารถมองเห็นประโยชน์และวิธีการนำเอาไปใช้ได้ ถ้าทำให้มันถูกขั้นตอนนะ เนื่องจากเวลาเรามีจำกัดเดียวเราจะมาดูว่าใช้สิ่งที่เป็นไปตรงนั้นมันได้อะไรจริง ๆ มันต้องผ่านกระบวนการว่าที่ประชุมเห็นด้วย และยืนยันที่จะเอาเงินของครอบครัวไปซื้อ อันนี้ก็จะทำให้ความคิดของเราชัดเจนขึ้น และรู้สึกว่าจะจริงรู้แจ้ง สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าประโยชน์เกิดขึ้นได้อย่างไร ที่ผมพูดถึงกระบวนการก่อนนะ

เอาละครับ เพราะฉะนั้นถ้าใครจะเอากระบวนการนี้ไปใช้ก็พยายามอย่าข้ามขั้นตอนและพยายามใช้เวลาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนิสัยของเราอย่างแท้จริง และท้ายที่สุดเราก็พบว่าข้อมูลเราไม่แน่นอน วิธีการที่จะนำไปสู่การซื้อขายในกลุ่มใหญ่ วิธีมันจะเป็นอย่างนี้ครับ อันนี้เป็นกลุ่มอะไร คือ กลุ่มข้าวกับผัก ทีนี้เราเอาเรื่องพันธุ์ข้าวก่อน แต่เราจะมาดูว่าเมื่อสักครู่นี้ใครเป็นคนตัดสินใจซื้อพันธุ์ข้าวและผัก เอาพันธุ์ข้าวก่อน มีใครบ้างยกมือ 2 อบต. ที่ซื้อพันธุ์ข้าว ช่วยอธิบายว่าเราฟังเขาแล้ว ทำไมเขาตัดสินใจซื้อเพราะอะไร ใช้ได้อย่างไร

ผู้เข้าร่วม: ที่ไปซื้อ **เวลามันจำกัด** ก็เลยพูดถึงเรื่องข้าว ข้าวไม่ว่าตำบลใด ก็สนใจเรื่องข้าว แล้วเห็นว่าทุกวันนี้ปัญหาการปลูกข้าวค่อนข้างที่จะหายาก และไม่มีระบบ เก็บเอาตามที่เราเก็บได้ พอได้มาแลกเปลี่ยนเราจะเห็นว่าเขาทำกลุ่มข้าว เขาเป็นกลุ่ม และมีวิธีการของเขา วิธีการจัดการและการคิดเกรดได้มาตรฐานสามารถที่จะส่งขายไปได้ทั่วประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานที่ดูแลอยู่คือศูนย์ดูแลอยู่เกี่ยวกับมาตรฐาน ผมก็เลยคิดว่าเขาแนวคิดการปลูกแล้วเอาไปขยายพันธุ์ลงในพื้นที่แม่โป่ง เพราะมันไม่ค่อยมี ส่วนมากเราจะไปซื้อที่อื่น ถ้าในบ้านเรามีจุดหนึ่งเพื่อที่จะผลิตพันธุ์ข้าวที่ดีกับเขา เราจะต้องมีการใช้จ่ายที่เราจะต้องไปซื้อจากที่อื่นมา เป็นศูนย์การเรียนรู้ในการหาพันธุ์

และคิดว่าอนาคตถ้าสนใจจะทำเป็นแหล่งผลิตข้าวให้เขา พร้อมทั้งจะช่วยในการให้ความรู้และแนะนำวิธีการจัดการกับหน่วยงานของรัฐที่เราจะทำและแลกเปลี่ยนตรงกับที่เราคิดไว้ และเรื่องพันธุ์ข้าวที่เราปลูก ชาวบ้านเขาบอกว่าปี - 2 ปี มันกลายพันธุ์ มันไม่ดี มันแข็ง ทุกวันนี้จะโดนปัญหานี้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์มันเป็นลักษณะของข้าวที่เราปลูก ส่วนใหญ่เป็นข้าวพันธุ์ พออยู่ได้ 3 ปี มันจะเริ่มกลายพันธุ์ และชาวบ้านเข้าใจผิดไปว่าถ้าเปลี่ยนที่ดินมันจะดี ข้าวพันธุ์เก่าถ้าเปลี่ยนพื้นที่มันจะดี เอาที่อื่นมาปลูก เขาบอกว่าถึงจะเปลี่ยนที่แต่อายุมันหมด เริ่มกลายพันธุ์ ผมก็มองว่าพันธุ์ที่คัดมาอย่างดี และเราเอาแนวคิดไปหาชาวบ้าน แล้วดูว่ามันมีอนาคตที่จะผลิตข้าวในตำบลหรือเปล่า

คำถาม: พอเราคุยเห็นอนาคต มีแรงบันดาลใจความหวังใช่ไหม ขณะเดียวกันเห็นวิธีการด้วยที่จะไปทำอะไรต่าง ๆ มีความมั่นใจแต่รายละเอียดพอไปทำจริง ๆ ติดขัดก็มี คนที่จะสามารถไปช่วยได้ มันจะทำให้เราเชื่อถือได้ เชือกกลุ่มต่อไป มุมมองที่เราสนใจเป็นอย่างไร

ผู้เข้าร่วม: ผมได้ศึกษาเรื่องข้าว เพราะข้าวคนทั่วโลกคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าขาดข้าวก็ไม่ได้ เช่น เหล้าเขายังเอาข้าวมาทำ เบียร์ต้องใช้ข้าวบาเลย์ ผมมาเห็นท่านอธิบายเรื่องพันธุ์ข้าวที่น่าสนใจมาก เดียวนี้พันธุ์ข้าวมันเปลี่ยนไปมาก กข 6 ข้าวหอมมะละ ฯลฯ ถ้าเราซื้อพันธุ์ข้าวที่คัดมา 3 - 4 ปี มันจะแข็ง เพราะอะไรครับ แต่เปรียบเทียบสมัยก่อนมานี้สมัยก่อนข้าวในนา ปี - 2 ปี ข้าวก็ไม่แข็งด้วย มาแข็งตอนนี้มีสาเหตุมาจากอะไร เกิดจากเราใส่ปุ๋ยเคมีมากเกินไป ทำปุ๋ยอินทรีย์มาทดลอง ปี - 2 ปีแล้ว คุณดำตันใหญ่มาก เราลองแก้กรดแก้ด่างของดินก่อน เราจะทำในเรื่องพันธุ์ข้าวได้ไหม เราต้องศึกษาของเกษตรตำบลมาศึกษาอธิบายให้เรา ว่าการทำพันธุ์ข้าวไม่ใช่หว่านและนำมาเก็บเกี่ยวเอามาเป็นพันธุ์ได้ ต้องปลูกอย่างเดียว การปลูกต้องมีระยะห่าง 1 ฟุต ข้าวจะออกเสมอ การใส่ปุ๋ยให้อาหารจะได้เสมอกัน ข้าวก็ได้เต็มที่ การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ต้องใส่ถึง 2 ครั้ง ถ้าหลังที่เราจะดู 20 - 25 ตุลาคม จะใส่ปุ๋ยอีกครั้ง ให้มันเต็มที่ ผมอยากจะให้ทางท่านประชาชนเป็นวิทยากรในการทำพันธุ์ข้าวซึ่งเป็นประโยชน์เป็นอย่างมากแก่ชาวนา เกษตรกร ทำนาในหมู่บ้านของเรา

คำถาม: อีกเรื่องคือ เรื่อง ผัก ใครไปซื้อผักมาบ้าง

ผู้เข้าร่วม: ผมเป็นคนหนึ่งที่ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องของผักปลอดสารพิษ ปรากฏว่าสนใจคือมาเล็งเห็นว่าในพื้นที่ตำบลแม่โป่ง ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพ่อ คือบรรพบุรุษ คือพ่อแม่เรา ตามรอยเท้าพ่อหลวงของแผ่นดินด้วย ที่ตำบลแม่โป่งเป็นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยดินดำ น้ำชุ่ม ปลูกผักสวนครัวมากมายหลายชนิด แต่ก่อนใช้พื้นที่ค่อนข้างเยอะ ใช้น้อย ๆ ก็เอาเคมีเข้าไปใช้ก็ทำให้มูลค่าสินค้าที่ได้ออกมาด้อยลงไป แถมยังเพิ่มสารพิษในตัวทำให้คุณภาพ ราคาสินค้าเป็นอันตรายและราคาลดต่ำลงไปด้วย อยากไปศึกษาไปดูกระบวนการเรื่องผักปลอดสารพิษ โดยใช้หลักภูมิปัญญาหลักชีวภาพ สมัยบรรพบุรุษสมัยโบราณทำให้สินค้ามันพื้นกลับคืนมาเป็นสิ่งที่มีคุณภาพทำให้

คุณภาพของสินค้าเพิ่มขึ้น คือหลักง่าย ๆ ไม่ได้ใช้หลักการอะไรมากมาย เพราะฉะนั้น**คือว่าเป็นทุนเดิมของพื้นที่ที่มีอยู่ก็สามารถที่จะนำมาปรับใช้กับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ เลยเลียดขึ้น จะทำเรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ครบ** ตัดสินใจเลือกเป็นอย่างนี้ครับ

ผู้เข้าร่วม: ผมได้เรียนรู้เรื่องปลูกผักอินทรีย์ ลดสารพิษ ทุกวันผักที่ทำอาหารจะไม่ได้สารพิษอะไร เพราะซื้อมาจากตลาดเพราะใช้สารเคมีพ่น ปุ๋ยเคมีพ่น หากใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทำ การที่จะทำให้มีสารพิษในผักมีน้อยมาก สำหรับผมจะเอาไปปฏิบัติตามที่เรียนรู้มา สำหรับตำบลเชิงดอย ปลูกแล้วที่หมู่ 2 ตามตลาดต้องการมากเลย ผักปลอดสารพิษ ตลาดจะมีรองรับเสมอ แต่ราคาคงจะแพงกว่าผักธรรมดาที่พunya

ผู้เข้าร่วม: ผมตั้งใจว่าจะไปเรียนรู้เรื่องผัก และมันได้หลายอย่าง แรกเริ่มเดิมทีเขาก็ล้มลุกคลุกคลานเหมือนกัน แต่เห็นความสำคัญของการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ เลย**เน้นการทำบัญชีเพื่อรู้ในเรื่องการจัดทำเพื่อจะลดรายจ่ายอะไรบ้าง** จากที่เราเห็นว่าเขาเคยซื้อแล้วเขาลดในการทำให้มีรายได้มากกว่ารายจ่ายของเขาได้ว่าตอนนี้เป็นภูมิปัญญาอันดีที่เขาไปปรับได้เหมือนกัน บางครั้งเราลืมหัดไปว่าการจะทำอะไรสักอย่าง แต่ว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดคือรายได้ ต้องมีมากกว่ารายจ่าย มันถึงจะอยู่ได้ และอยู่ได้แบบพอเพียงด้วย และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือการลดต้นทุน ควรจะกลับย้อนไปถึงธรรมชาติด้วย เรามาจากธรรมชาติอย่างไร การคืนไปสู่ธรรมชาติอย่างนั้น ก็เลยย้อนมาว่าการจะอยู่ต้นน้ำมันก็ต้องดึงตัวธรรมชาติไปเพื่ออะไร คนลุ่มน้ำเราใช้น้ำไม่รู้อาจจะทำอย่างไร ลูกหลานก็สืบทอดกันไปเรื่อย ๆ คนต้นน้ำยังจะต้องเห็นถึงการอนุรักษ์ป่าและดินควบคู่กันไปภูมิปัญญาตัวนี้คิดว่าจะทำต่อไปได้

คำถาม : เราได้คนซื้อพันธุ์ข้าว ผักแล้ว ที่นี้เอาช้าง ใครซื้อช้างมายกมือ 3 ราย

ผู้เข้าร่วม: ตำบลลองเหนือได้ไปซื้อช้างของ อาจารย์อำนวยมา เห็นประโยชน์หลายอย่าง ซึ่งทางกลุ่มได้ทักขึ้นมาว่ามีความสนใจและควักเงินไปซื้อ **สาเหตุที่ซื้อคือมีประโยชน์หลาย อย่าง ซึ่งเกี่ยวกับเป็นของฝากของข้าราชการ** ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นรูปช้าง ช้างเป็นสัญลักษณ์ที่ดีเป็นของคู่บ้านคู่เมืองของเรามาก่อน ก็ทำให้เราได้ผลผลิตออกมามีตลาดรองรับอยู่ตลอดเวลา **ประโยชน์ที่เราเห็นว่าเป็นการเสริมรายได้ให้กับชุมชน ตลอดจนผู้สูงอายุและกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้สนใจโครงการนี้เข้ากันเป็นกลุ่ม ๆ ทำให้เสริมรายได้** กลุ่มที่เราจะมีอะไรก็ตามจะต้องมีเศรษฐกิจ มีรายได้ เข้ามาจนเจือในครอบครัว มีเศรษฐกิจที่ดีมีรายได้มาก ถ้าไม่มีเศรษฐกิจที่ดี ไม่มีรายได้มาจนเจือในครอบครัวก็อย่าหวังว่าพวกเราจะได้มานั่งสบายได้ และจะต้องมีเศรษฐกิจที่ดี มีรายได้เข้ามามาก ๆ ก็จะได้ เพราะรายจ่ายของเรามันรออยู่แล้ว ลูกก็เรียนหนังสือ พ่อแม่ก็ต้องเจือจนจะทำให้ปัญหาที่หมู่บ้านของเราอาจจะหลุด ถ้าเกิดรายได้ดีขึ้นมา ทำให้ลองเหนือไปซื้อข้าวมา หวังเป็นอย่างยิ่งคงจะได้ทราบข้อมูลจากเชิงดอยเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องเรียนรู้กันอีกหลายอย่างอยู่ ก็รู้สึกดีใจ

คำถาม: เราอยากไปทำตุ๊กตาใช้ไหม ทางโน้นเขาบอกจะช่วยอะไรเราไหม อยากได้ความช่วยเหลืออะไรจากทางโน้นบ้างไหม มีอะไรที่เราคาดหวังว่าเขาจะช่วยอะไรเราบ้าง

ผู้เข้าร่วม: ในส่วนที่อยากจะขอความช่วยเหลือคือ พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในการเป็นวิทยากร พร้อมที่จะนำสินค้ามาช่วยทำและจะช่วยหาตลาดรองรับได้อยู่ ถือว่าสินค้ามีความต้องการที่สูงอยู่ ทุกวันนี้ยังผลิตไม่ค่อยทัน เพราะเป็นสินค้าที่มี Order อยู่เรื่อย ๆ

ผู้เข้าร่วม: ดินฉันก็มีความพอใจ พอที่บ้านของดิฉันมีสมุนไพร **ตอนนี้ยังไม่มีรูปร่างที่สวยงาม พอเห็นข้างก็จะนำมาพลิกแพลงเป็นข้างสมุนไพร** พอคำถามเขาเขาก็บอกว่าเขาสงวนลิขสิทธิ์ ดิฉันก็ออกมาเรียนรู้กับเขาว่าจะไปพัฒนาคน ปรับปรุงกันอีกครั้งหนึ่ง

คำถาม : ทำเป็นข้างสมุนไพร แล้วมันจะมีสรรพคุณอย่างไร

ผู้เข้าร่วม: สมุนไพรที่เขาเอาไว้หนำรถ เป็นหมอนหนุน หมอนใบชาสมุนไพร ดูกกลั่น

ผู้เข้าร่วม: **ข้างที่เขาทำมีลิขสิทธิ์ เพราะว่าจะได้มามันไม่ใช่ง่าย ๆ ต้องซื้อเครื่องจักรมาใช้ในอุตสาหกรรมครัวเรือน เขาสงวนลิขสิทธิ์แต่เขาไม่ได้สงวนความรู้ ผมยังอยากจะทำอย่างอื่นที่ไม่ใช่ข้าง แต่ขอมาดูรูปแบบ เอามาผสมผสานกับธนาคารหมู่บ้านห้วยแก้ว ให้ธนาคารหมู่บ้านห้วยแก้วสนับสนุนงบประมาณเพื่อซื้อเครื่องจักรหรือว่ามาเอาความรู้จากพ่อแม่พี่น้องเชิงดอย เพราะดูแลการทำข้างครอบครัวหนึ่งจะมีรายได้เดือนหนึ่งประมาณ 4,500 - 4,700 บาท ถ้าอยู่ที่บ้านผมก็ต้องว่ารายได้เยอะพอสมควร เพราะมันไม่ค่อยมีอะไรขาย เป็นสินค้าที่ผมคิดว่าหมู่บ้านอื่นน่าจะนำไปศึกษาดูเพราะว่าสินค้านี้ถือว่าเราไม่ได้ขาย ก็เป็นของชำร่วย ถ้าใครไปเที่ยวธนาคารห้วยแก้วก็จะมี อาจไม่ใช่ข้างก็ได้ อาจเป็นหมอนก็ได้ อาจทำเป็นรูปตัวมังกร มีไม้ดอกไม้ประดับอยู่แล้ว แต่จะทำเป็นรูปแบบอื่น มาเอาความรู้พื้นฐานจากหมู่ที่ 11 ไปใช้ซึ่งเป็นประโยชน์จะถามว่าจะซื้อเลยไหม ยังไม่ซื้อ แต่จะเอาไปพูดกันก่อนว่าจะซื้อในรูปแบบไหน**

คำถาม : อันนี้ก็เรื่องกาแฟ ใครที่มาซื้อกาแฟ 4 ราย เชิญเลยครับ

ผู้เข้าร่วม: ผมก็พูดถึงเรื่องกาแฟ ตอนเช้าพูดได้นิดเดียว ตอนนี้ขอต่อเรื่องกาแฟ ทางเทพเสด็จมีคุณภาพที่ดี ทางป่าเมี่ยงก็เป็นตำบลเดียวกันแต่ตอนนี้ได้แยกตำบล พื้นที่ก็ใกล้เคียงกัน ตอนนี้ทางเทพเสด็จปลูกได้ผลดี ก็คิดว่าเดินตามรอยเขา เท่าที่ศึกษาดูงานหรือที่พูดกันพอที่จะได้เงินเป็นก้อน ก็คิดว่าโอกาสหน้าน่าจะมีเยอะ

ผู้เข้าร่วม: จากเชิงดอย ตึกตาช้าง ตอนแรกพูดกับพี่พรณี พอได้แลกเปลี่ยนเรื่องกาแฟของเทพเสด็จจริง ๆ แล้วไม่ยากและไม่ง่าย จริง ๆ แล้ว 3 ปี ก็ได้ประมาณ 3 - 4 ชีด ปีที่ 4 ขึ้นมาเป็นกิโล และขออธิบายว่าพื้นที่ 1 ไร่ จะปลูกได้ 400 ต้น ใช้ระยะเวลา 3 - 4 ปี ก็ได้ผลผลิตคืนแล้ว กาแฟที่สนใจซื้อเพราะเป็นเครื่องดื่มกาแฟเป็นประจำทุกวัน เพราะว่าเป็นคนที่ชอบดื่มกาแฟทั่วไป ชอบเรา

เพราะรสชาติอร่อย มีกลุ่มหอม อันนี้ได้กินเมื่อวานตอนเช้า เมื่อวานได้ตื่นแก้ว วันนี้ได้คุยกับพี่พรณี
อย่างของเชิงค้อยเรามีการอบรมสัมมนาเราก็สามารถเอากาแฟของเทพเสด็จมาต้อนรับได้

ผู้เข้าร่วม: ผมมาจากกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ก็ได้ศึกษาสินค้าก็คือ **แนวทางที่จะซื้อกาแฟ**
เพราะเป็นสินค้าที่ตลอดยอมรับกันทั่วไป เพราะตำบลเทพเสด็จและป่าเมี่ยงเป็นพื้นที่การ
ปลูกใบชาหรือใบเมี่ยงมาก่อน แต่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการผลผลิตแรงงานไม่เพียงพอ
ตลาดลดลง คือวัยรุ่นไม่ค่อยรับ การกินใบเมี่ยงมีแต่ชา บางทีก็เลยหันไปปรึกษาอาจารย์แถวแม่ใจ
เกี่ยวกับการหาพืชที่มาแทนใบเมี่ยงใบชา ตำบลเทพเสด็จและโครงการหลวงก็สนับสนุนการปลูก
กาแฟ ผมมีความสนใจพื้นที่ป่าเมี่ยงเพราะตำบลแม่โป่งมีพืชที่แตกต่างกัน ดังนั้นผมมีความสนใจ
ปลูกกาแฟได้ในพื้นที่ของเขา ผมก็จะปลูกในพื้นที่ที่ปลูกกาแฟไม่ได้เราก็จะหาแนวทางปลูกพืช
สมุนไพรเกี่ยวกับยาสมุนไพรซึ่งก็มีอยู่หลายอย่างที่เราจะปลูกในพื้นที่ป่าได้ ก็คือไม่ว่าจะปลูกกาแฟ
เหมือนเขาแต่เราหาวิธีปลูกให้เหมือนกันคือเขาใช้ป่าปลูกพืชของเขา เราก็ใช้ที่ป่าระบบของเราเป็น
แนวทางเดียวกันคนละรูปแบบ เช่นบ้านผมปลูกกาแฟไม่ได้แต่ปลูกมะขามป้อมได้ ปลูกไม้สักได้
เพราะเขาไปทำเฟอร์นิเจอร์ก็ได้ แต่พืชอีกหลายอย่างดังนั้นยินดีที่ได้มาเจอกับเทพเสด็จจะรับว่าจะ
นำการจัดการป่าไปปรึกษาผู้นำในพื้นที่และมีความสนใจในโอกาสต่อไป

คำถาม : นี่ก็เป็นตัวอย่างที่ดีอีกอย่างหนึ่ง กาแฟใส่ไปได้อีกเรื่องหนึ่ง กาแฟแต่ได้วิธีการไป
ประยุกต์ไปดัดแปลงแต่หลักมันอยู่ที่เรื่องเราจะให้พื้นที่ป่าอย่างไร ที่จะทำให้สร้างรายได้โดยไม่
ทำลายป่า อันนี้คือการพูดตรง ๆ นะ มันจุดประกายความคิดอยู่ เป็นเรื่องที่สำคัญ เชิญครับท่านต่อไป

ผู้เข้าร่วม : จากการที่ไปดู **สนใจกาแฟ เพราะประทับใจในเครือข่ายของหมู่บ้านของ**
เราที่เราทำกลุ่มเกษตรอินทรีย์ของเรามีกลุ่มที่ไม่เยอะพอ และยังไม่มีเครือข่ายที่ยังไม่
เพียงพอในตำบลในส่วนของเทพเสด็จของเรามีแทบทุกหมู่บ้านเลย ในกลุ่มย่อยในส่วนที่
เอาไปใช้ประโยชน์คือ มีอำนาจต่อรองในด้านการตลาด พอมีกลุ่มเครือข่ายก็ทำให้มีสินค้า
มาก และต่อรองในตลาดได้ มีหน่วยงานที่สนับสนุนเป็นของเทพเสด็จรวมกลุ่มกันได้ ได้จาก
โครงการหลวง ของทางหลวงเหนือจะเอาไปใช้ประโยชน์โดยการขยายเครือข่ายให้มากขึ้นอาจเป็นทั้ง
ตำบลหลวงเหนือและกิ่งอำเภอและอำเภอข้างเคียง เช่น แม่ฮอน สันกำแพงด้วย

คำถาม : แล้วเห็นแนวทางที่จะไปขยายเครือข่ายได้อย่างไร

ผู้เข้าร่วม: ตอนนี้งานหลวงเหนือกำลังทำอยู่ เราเรียกประชุมทั้ง อบต. ทุกหมู่บ้านให้มารับรู้ข้อมูล

ผู้เข้าร่วม: เราจะเรียนรู้วิธีของเครือข่ายได้ คือเราทำไปและปัญหาอุปสรรคผมว่าสามารถคุ
กันได้

ผู้เข้าร่วม: อยากแนะนำให้ทางกาแฟเทพเสด็จก็คือ วันนั้นได้ฟังจากวิทยุว่ากาแฟถ้ากิน
มาก ๆ จะทำให้อายุวัฒนะ ใครที่ผมน้อยก็จะทำให้ดกเงางาม

ผู้เข้าร่วม: พอบานเย็นพูดถึงเรื่องการตลาดทำให้อยากวางแผนกลุ่มเกษตรกรทางที่ปลูกข้าว เพราะว่าถ้าเราปลูกเสร็จแล้วเราอยากจะไปขายที่อื่นเพราะมีอำนาจการต่อรองมากกว่า ที่เขาทำได้ อย่างไรก็ตามกับข้างอยากได้รูปแบบเดียวกัน

คำถาม: ใครไปซื้ออุทยาน ยกมือครับ 3 ราย เชิญครับ

ผู้เข้าร่วม: ครับของเศรษฐกิจพอเพียงก็คงจะใช้เวลาและทุนไปซื้อเป็นของที่มีค่ามหาศาล ตอนนี้อย่างไม่ได้ตัดสินใจเพราะสิ่งที่ซื้อเป็นสิ่งที่มีความหาศาลจากที่ผมว่าขึ้นง่าย ๆ จากที่พอหลวงสุจิตร์ ง่าย ๆ เป็นสิ่งที่ยากเขาได้บอกให้จากที่เขาอยู่กับป่าการอยู่กับป่าเขาได้รับประโยชน์จากป่า และได้ทั้ง ทำลายป่า ด้วยบอกว่าเป็นคนที่ทำลายป่าในอดีต ถ้าขึ้นปล่อยไปก็จะทำให้วิกฤต สิ่งวิกฤตก็คือ มูลค่ามหาศาลผมว่าเราต้องซื้อเขาอย่างไร **คงจะซื้อวิถีคิดแนวคิดที่เป็นปรัชญาของเขา เป็น วิสัยทัศน์และมุมมองของผู้นำไปเอาสู่ศัลบายและกระบวนการที่จะทำให้คนในหมู่บ้าน คล้อยตาม มันเป็นวิถีคิดที่คนจะต้องยอมรับ** เขาคิดตัวแม้ว่าจะเป็นผู้นำที่เก่งอย่างไรก็ตาม เราจะ ทำเลย ถ้าหากชุมชนไม่ยอมรับมันเป็นเรื่องยากที่กระบวนการของเราจะขับเคลื่อนไปได้ ดังนั้น กลุ่ม เศรษฐกิจพอเพียงของผมได้ทำกันว่าเรื่องของป่าผมทำให้ป่าต้นทางคือป่าไม้ ระหว่างทางคือ การเกษตรผสมผสาน ปลายทางเป็นเรื่องของการแปรรูป ดังนั้นป่าไม้ที่ผมจะไปศึกษาและทำให้ พัฒนาชุมชน คือเรื่องของป่า จะต้องอาศัยทางพ่อหลวงที่อยู่ทางกลุ่มอุทยานได้ด้วยและสืบสานจาก เขาโดยเราใช้ทุนของเราที่มหาศาลแต่จะใช้สิ่งที่คุ้มค่ามหาศาลคือ ภูมิปัญญา วิสัยทัศน์ และศัลบายของเขาเป็นสิ่งที่มีความค่ามากที่สุดครับ

ผู้เข้าร่วม: ที่ผมอยากเข้าไปศึกษาอุทยานชุมชนของปางจำปี ผมก็ได้พบกับพ่อหลวงก่อนที่จะมาเป็นอุทยานพ่อหลวงเขาได้ต่อต้าน พวกทำลายป่ามามาก พ่อหลวงว่าพอพ่อหลวงเข้ามาเป็นพ่อ หลวงอุทยานก็ดีขึ้นมาเยอะเพราะว่า ตั้งกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านใหม่ว่า ในหมู่บ้านถ้าทำลายป่าต้อง เรียกมาคุยก่อน ถ้ายังฝ่าฝืนก็ต้องดำเนินการตามกฎหมาย พ่อหลวงว่าอุทยานพ่อหลวงมีที่พัก นักท่องเที่ยว เขามาเยอะมาก มีรายได้เข้าหมู่บ้านมาก ห้องนอนจะบรรจุได้ 5 – 6 คน ผมขอฝากไว้ว่า อยากให้ทำเป็นห้องนอนสัก 2 คนครับ เพื่อวันหน้าจะได้พาลูกหลานไปเที่ยวบ้าง ชาวบ้านจะได้มี รายได้เยอะบ้าง

ผู้เข้าร่วม: ผมมีความภูมิใจที่จะซื้ออุทยานบ้านปางจำปีครับ ผมชอบวิธีการ การจัดการ รูปแบบพ่อหลวงก็มีวิธีการจัดการป่าบ้านท่านดี และที่ผมชอบคือมีป่าคล้าย ๆ กันมีน้ำมีต้นทางมีป่า การจัดการคือเป็นตำบลที่เห็นดีเห็นงามกับทางพ่อหลวง พ่อหลวงเมืองสามารถที่จะตั้งเป็นประเทศ ปางจำปีได้แล้ว มีรัฐมนตรี ฝ่ายต่าง ๆ แยกออกมาแล้ว ผมอยากให้ห้วยทรายเป็นวรรณะอุทยาน เกษตร คือผมอยากจะจำลองรูปแบบของพ่อหลวงเมืองมาใช้ประโยชน์กับทางบ้านแม่หวานของผมที่

จะให้ เป็นแหล่งอนุรักษ์คือโยงมาจากปางจำปีอีกทีหนึ่ง อีกไม่นานอาจเชื่อมโยงกันก็ได้ครับ เครือข่าย อาจมีอีกมากในอนาคต

คำถาม : อันนี้คล้าย ๆ กันใช่ไหม ป่าห้วยทรายมีใครมาคุยหรือเปล่า ช่วยให้มุมมอง

ผู้เข้าร่วม: ผมมุมมองคือ เมื่อก่อนมีบริษัทมาสัมปทาน ตัดไม้ทำลายป่า พี่น้องบ้านแม่หวาน เขาบอกว่ามีบริษัทเขา มาสัมปทานป่าไม้ พอไม้ใกล้จะหมด ป่าสัมปทานชาวบ้านก็ไปตัดต่อก็ไม่ใช้ใคร ที่ไหน ผมก็เป็นคนหนึ่งที่ถูกไม้เถื่อน คือเขาออกจากห้วยทราย แต่ผมมาย่อยดูว่าพี่น้องแม่หวานเขา เริ่มต้นตัวแล้วว่าป่าห้วยทรายเป็นป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน แต่ไม่ได้โดยไปเป็นของกลุ่มอนุรักษ์ก็คือว่า กลุ่มอนุรักษ์จะมาขอดูแลและจะทำเอง ชาวบ้านไม่ยอมจะขอดูแลกันเอง ถ้าหากบ้านใดบ้านหนึ่งโดย ที่ว่าจะสร้างบ้าน เขาบอกว่าไม่มีไม้ ให้ไปแจ้งคณะกรรมการหมู่บ้านพอหลวงบอกว่ามีสักต้น 2 ต้น เขาก็จะให้มาปลูกบ้านปลูกเรือน มันเหมือนกับป่าชุมชน และผมก็อยากจะย้อนถามว่าตอนนี้ในป่า ห้วยทรายเป็นอย่างไร ต้นไม้ประเภทขนุน สมุนไพรร ผักปลอดสารพิษ ผักสมุนไพร เกี่ยวกับชุมชนว่า พริกไทยเคยเอาไปปลูกไหม ถ้าปลูกก็สามารถเก็บเอามาขายในครัวเรือนได้ เขาบอกว่าปัญหา คือ ชน เผ่าเข้าไปเอาปลามาในลำห้วย น้ำแทบจะไม่ไหล แต่ตอนนี้ น้ำไหล มีฝายกั้นอยู่ ผมก็เลยมองว่าถ้ามี บทบาทหรือมีการสืบชะตาป่าก็ขอให้พี่น้องบ้านผมได้มีป่าห้วยทรายผมมองเห็นว่าเป็นป่าลุ่มน้ำแม่กว วงเหมือนกัน ตลอดจนแม่หวานก็ใช้น้ำตัวนี้ พี่น้องแม่หวานเขาอนุรักษ์ให้เราไว้แล้ว เราสามารถไป ร่วมกับเขาได้ ในมุมมองของผม ในส่วนหนึ่งของตำบลเชิงดอยมีป่าอยู่ติดกันจากแม่หวานมา ผมก็จะ นำของแม่หวานมาปฏิบัติกับตำบล เชิงดอย หมู่ 1 ยังเป็นป่าเหมือนกับบ้านแม่หวาน

คำถาม: ใครซื้อเศรษฐกิจพอเพียง เชิญเลยครับ

ผู้เข้าร่วม: ผมเป็นผู้จัดการ ผมไปซื้อของเศรษฐกิจพอเพียงของแม่โป่ง จริง ๆ แล้วในรูปแบบ เศรษฐกิจพอเพียง ผมกำลังค้นคว้าหาอยู่ว่าไปดูที่ไหนดี พอดีก็มาเห็นที่เห็นของแม่โป่ง เขามีการทำ บัญชีครัวเรือนมีการทำสัจจะในกลุ่ม มีการแปรรูปการเกษตรอย่างหอมดอง (กระเทียมดอง) ปลูก หอม แต่พื้นที่คงจะต่างกัน ผมพื้นที่น้อยมีไม่มากคงจะปลูกอย่างอื่น แต่ต้องเป็นการเกษตรเหมือนกัน เป็นอีกรูปแบบอาจเป็นผักหรืออย่างอื่นอย่างหนึ่ง แต่จะจัดการแบบเดียวกัน เหมือนกับกลุ่มสัจจะ นำสนใจมากจริง ๆ แต่ละบ้านมีแต่การจัดการยังไม่ครอบคลุม อันนี้ก็จะทำอยู่ก่อนที่จะทำต้องปรึกษา กันก่อนต้องเจาะลงลึกอีกหน่อยว่าการออมเงิน เขาออมเงินเท่าไร เขาปล่อยให้กู้กันเท่าไร ที่ผมได้ไป สืบค้นเรียนรู้มาเงินออมทรัพยากรของแม่โป่งมีประมาณ 2 ล้านบาท มีหลายกลุ่ม แต่ระบบการจัดการ ไม่ได้ดูเพราะเวลาน้อยแต่การเข้ากลุ่มค่อนข้างกว้างโดยเรื่องการรวมกลุ่มทางการเกษตรมีมาก เป็น จุดเด่น มีอาชีพเสริมเรื่องการขายของชำรายของที่ระลึกในกลุ่ม ทางผมสามารถที่จะทำของที่ระลึกได้ เหมือนกัน เพราะของที่ระลึกก็ขายให้กับแขกที่มาเที่ยว มาศึกษาดูงาน เรื่องการท่องเที่ยวขายเป็น

อาชีพเสริมได้ กลุ่มของผมนักก็ต้องทำเหมือนกัน เราขายของชำร่วยที่ระลึก หลาย ๆ อย่างจำเป็นต้องทำ
ปรึกษาอีกครั้ง อาศัยผู้จัดการรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลแม่โป่ง อีกครั้งที่จะเรียนรู้เจาะลึกลง
ไปในโอกาสต่อไป แต่ของบางจำปีทำแน่นอน วางนโยบายไว้เรียบร้อยแล้ว แต่จะต้องศึกษาให้
ละเอียดครอบคลุม แม้แต่เรื่องธนาคารหมู่บ้านจำเป็นต้องทำแน่นอน วันนี้เราก็พูดพาดพิงถึงธนาคาร
หมู่บ้าน ที่จริงน่าสนใจมากถ้ามีครบทั้งหมดมีเรื่องธนาคาร การออมเงินมีบัญชีครัวเรือนการแปรรูป
ทางการเกษตร ปลูกผักปลอดสารพิษโยงโยกัน สามารถที่จะเป็นหมู่บ้านที่มีรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง
พึ่งตัวเองได้ในหมู่บ้าน แต่เป้าของผมนอนนี้กำลังจะไปถึงไหนก็ไม่รู้ แต่ต้องใช้เวลาถ้าทำได้ถือว่าเป็น
ผลสำเร็จแก่ผม ปังธงไว้แล้วครับ ปักธงอุทยานการเรียนรู้ แต่ทำจริง ๆ แล้วไม่นานประมาณ 2 ปี ครับ
ตอนนี้เป็นผลสำเร็จ 100 % แล้ว รูปแบบถ้าบางจำปีเป็นผลสำเร็จแสดงว่าของผมเป็นผลสำเร็จตาม
เป้าที่คาดไว้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมต้องการอยู่ ผมจะขอประมาณศึกษาดูงานจากต่างจังหวัด พอจะมี
เรื่องเครือข่ายที่เกิดขึ้นที่ได้พูดกับทางอำเภอว่าพิธีงานเครือข่ายของเรามันอยู่ใกล้ตัวหลาย ๆ อย่าง
สามารถขยับยกตัวนี้มาใช้หลักเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สะท้อนกระบวนการจัดตลาดนักความรู้ของดอยสะเก็ด

ผู้เข้าร่วม : ผมอยากจะเสนอแนวคิดและอยากให้ข้อคิดร่วมกับคณะทำงานในฐานะเป็น
แกนนำชุมชนลุ่มน้ำอูน คือผมมีความมั่นใจว่าเราได้ร่วมกันสร้างโครงข่ายที่ดีสำหรับลุ่มน้ำกว
ในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงกันไป ในเรื่องของการสร้างเศรษฐกิจ สังคม ในลุ่มน้ำกวอย่างสูงสุดต่อ
คนลุ่มน้ำกวอย่างแท้จริง อยากให้พวกเรามาคิดร่วมกันว่าที่จริงแล้วจุดเดินทุกอย่างที่เราเอามาสร้าง
กันในวันนี้มันเกิดขึ้นด้วยจุดเด่นที่มาจากแต่โบราณเป็นทุนเดิม ซึ่งดีเยี่ยมของลุ่มน้ำกว แล้วเป็นจุดวิกฤตซึ่ง
เราได้สัมผัสพื้นที่กันมาวิกฤตทั้งหลายนั้นมันน่าจะเป็นวิกฤตตามคำเตือนพ่อคือพ่อหลวงแผ่นดิน ปีนี้
เป็นปีสำคัญ คนลุ่มน้ำกวทำโครงการใด ๆ ที่เป็นขึ้นเป็นอันและสามารถขยายผลไปยังชุมชนของเรา
5 – 6 ชุมชนในลุ่มน้ำกวให้ได้ เพราะว่าของดีที่เราอยู่อย่างกาแฟเกิดขึ้นได้เพราะวิกฤตทาง
การตลาดของเรื่องชา เมียง แต่เดิมกินเมียงกัน เพราะบรรพบุรุษเราทำนาทำสวน เป็นการทำ
การเกษตรแบบภูมิปัญญา แต่เขาก็มีของว่างมากินก็คือเมียง เมื่อก่อนดอยสะเก็ดมีชื่อเสียงเพราะมี
เมียงที่ดี คุณภาพดี เมียงที่เกิดที่ตำบลเทพเสด็จที่สมบูรณ์ เป็นต้นน้ำลุ่มน้ำกวที่สมบูรณ์ เลยทำให้
ใบเมียงออกมามีคุณภาพ แต่เนื่องจากการปรับเปลี่ยนทางสังคมใบเมียงใบชาได้รับการนิยมน้อยไป
ถือว่าพ่อหลวงได้เตรียมการได้ดีมาก ที่เราได้เปิดตัวกาแฟก็มีท่านอาจารย์ละอองศรี จากสถาบันแม่โจ้
ได้ให้คำแนะนำว่าถ้าป่าเมียงหรือชุมชนป่าเมียง เทพเสด็จให้อาภูมิประเทศแบบนี้ไปปลูกกาแฟอารา

ปีเก่า ปรากฏว่าเป็นพันธุ์ที่ปลูกได้ดี 3 ปีออกดอกออกผล และมีรายได้เป็นพันธุ์กาแฟที่มีคุณภาพด้วย หาปลูกได้ยากจะปลูกได้ที่ภาคเหนือที่สูงกว่าน้ำทะเล สังเกตง่าย ๆ ที่มีต้นสนต้นเกี๊ยะขึ้น นอกจากนั้น จะปลูกไม่ค่อยได้แล้วเรามาพูดถึงเรื่องผักปลอดสาร สมัยก่อนเวลาเขาจะเลือกพันธุ์ข้าว เขาก็จะเลือก เอาพันธุ์ที่สมบูรณ์ที่สุด ต้นที่สมบูรณ์ที่สุดเอามาทำพันธุ์ แต่ตอนหลังแล้วฝากความหวังกับ นักวิชาการมากเกินไป ภูมิปัญญาเลยหมดลืมนั่นไป ภูมิปัญญาเลยหมดลืมนั่นไป ถือว่าใช้ภูมิปัญญา เดิมแล้วหลักการใช้ปุ๋ยชีวภาพถือว่ามีความคุ้มค่ามาแต่ดั้งเดิม ถ้าเรามาช่วยกันส่งเสริมหรือมาผลักดันคิด ว่าลุ่มน้ำกวางเราจะมีพืชเกษตรกรรมที่มีคุณค่ายิ่ง เรื่องของป่าห้วยทรายที่ทางแม่หวานได้นำเสนอมา มันมีจุดวิกฤตว่าควรใช้ที่ป่าอย่างประมาทตัดไม้ทำลายป่าเพื่อแก้ปัญหาแก้ตัวเองว่าอยากได้ความ อยากรายได้มีรายได้ที่ดี เลื่อยไม่รู้จักพอ เมื่อต้นไม้มันไม่มีน้ำมันก็หาย น้ำคือชีวิต ทางแม่โป่งเป็นผู้นำ ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง สายน้ำแม่โป่งก็เป็นสายหนึ่งที่อยู่ลุ่มน้ำกวาง สายน้ำแห่งชีวิต เศรษฐกิจ พอเพียงตามรอยเท้าพ่อ ก็พยายามใช้องค์รวมตรงนี้เป็นห้องเรียน ยิ่งชอบเหมือนปางจำปี ถ้าเราไม่ พาดพิงนโยบายของรัฐบาลอย่างว่าระดับเศรษฐกิจพอเพียงระดับนี้น่าจะใช้ชุมชนบ้านปางจำปี มีความสมบูรณ์ทั้งต้นน้ำ ป่าไม้แหล่งน้ำ มีพื้นที่เท่าไร ทำนาด้วย ประมงก็สามารถทำได้ ตรงนี้ก็น่าจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขนาดย่อม แล้วมองถึงตำบลแม่โป่งอาจเป็นขนาดกลางของลุ่มน้ำกวาง มีต้นน้ำ มาจากแนวพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงสร้างบรรยากาศของชุมชนให้ฟื้นคืนมา น้ำก็ คืบมาด้วยยังไปสร้างเขื่อนแม่กวง ทำให้เกิดขึ้นกับประชาชนโดยรวมอีกต่างหาก น้ำทางการเกษตร ทางการอุปโภคบริโภคด้วย นั่นคือผลกระทบต่าบลลงเหนือ น้ำหน้าเขื่อนไม่ค่อยมี น้ำใต้ดินอาจ หายไป แต่ตำบลลงเหนือถือว่าเป็นตำบลที่เสียสละอย่างยิ่งใหญ่ว่าใช้น้ำใต้ดินได้อย่างเต็มที่ แต่ว่า น้ำสามารถไปเลือกสิ่งอื่นๆ ได้มาก แล้วเรื่องของปุ๋ยชีวภาพใช้ที่ลงเหนือ ผมทราบตั้งแต่ต้น ๆ ลง เหนือจะปลูกอะไรก็สวย ถั่วฝักยาวถ้ามาจากลงเหนือจะสวยมาก แต่เขาจะใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป ตอนหลังมาปรับเปลี่ยนที่ทำให้มูลค่าเพิ่มเกิดขึ้น และสามารถเอาตัวอย่างที่ชัดเจนออกมานำเสนอ ในพื้นที่เราด้วย เพราะฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ อยากให้เรามองว่ามมเดิมสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำกวางของเรามีครบ บริบูรณ์ แต่อย่างมีการร่วมทุนแนวที่พอหลวงบอกไว้ว่าบ้านสหกรณ์ธนาคาร ว่าออมทรัพย์ต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน แล้วรูปแบบธนาคารชุมชนช่วยกันได้คุยกันแล้วก็ก็เป็นสิ่งที่ดีแล้วเริ่มต้นที่เยาวชนด้วย เริ่มต้นที่ดีเราได้ดีทั้งบรรพบุรุษและโยงไปถึงเรื่องของการฝากสิ่งแวดล้อมฝากทุกเรื่องกับเยาวชน คน รุ่นหลัง ถ้าเราเชื่อมโยงตั้งแต่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นหลัง คนเฒ่าคนแก่ให้ถือเป็นประโยชน์ให้ลุ่มน้ำกวาง ผมคิดว่าถ้าเราทำโครงข่ายให้แข็งแรงเครือข่ายของเราอยู่ในระดับใหญ่ คือกลุ่มลุ่มน้ำกวางทั้งหมด ก็ อาจจะขอเป็นตำบลแม่โป่งได้ และปางจำปีได้ ถ้าเราทำกันจริง ๆ แล้วเราเก็บไปเชื่อมโยงซึ่งกันและ กันเราจะสามารถสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้มีความสุขอย่างแท้จริงในลุ่มน้ำกวางและเป็นตัวอย่าง

ชัดเจน อยู่ที่ว่าผู้นำของเราจะมุ่งมั่นกันขนาดไหน เสียสละเวลาและท่านอาจารย์ก็ให้แนวทางถ้าเราทำกันจริง ๆ ทำแล้วไม่ทิ้ง ทำต่อ คอยตลอด คำว่าภายในปี – 2 ปี น่าจะได้เปรียบได้นี้คือการเสนอความคิดว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ดีและจะทำให้กำลังใจและจะอยู่เคียงข้างกันตลอดไป

ผู้เข้าร่วม : ขอบุคคลเกี่ยวกับการก้าวกระโดดมาเชื่อมโยงชีวิตกับวิถีการเกษตร ซึ่งผมไปคุยและทราบปัญหาและข้อเสนอแนะจากปทุมธานี ที่ผมไปอบรมหลักสูตรนายก มีอาจารย์คุยเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ มีแกนนำชุมชนบอกว่าขายได้สบายดีมากแต่ผมถามว่ามีที่รายกัน บางหมู่บ้านมีไม่ก็ขายเองหาตรงที่ว่าผมได้ทราบจากอาจารย์ปทุมธานีว่าการทำงานหรือการตั้งชื่อของเราอาจจะเป็นการก้าวกระโดดไป ผมก็เลยมานำเสนอในเวทีว่าจริงหรือไม่ เราน่าจะพูดต่อไปและขอให้ถามคนต่อไปว่าเราจะทำแบบที่เขาแนะนำไหม การที่เราบอกว่าผักปลอดสารพิษ ทุกชุมชนต้องการคำพูดว่าผักปลอดสารพิษ แล้วตำบลแม่โป่งผมยังไม่กล้าบอกว่าเป็นผักปลอดสารพิษอาจารย์บอกว่ามันน่าจะเป็นขั้นตอน ชุมชนใดที่เป็นน่าจะบอกว่าเป็นผักปลอดภัยแต่จริง ๆ อยากฝากถามคนต่อ ๆ ไปว่าเขาบอกว่าถ้าผักปลอดสารพิษจริง ๆ ยกตัวอย่างบ้านผมทำ แปลงผักไม่มีสารเคมี แต่มาด้วยน้ำ ยาฆ่าหญ้า อยากจะทำให้เราเกิดการยอมรับจากผู้บริโภคน้อยหรือการขับเคลื่อนไปยากเพราะว่าเราไม่ได้พัฒนาตามขั้นตอนถ้าเราบอกว่าบ้านผมว่าผักปลอดภัย น่าจะดีกว่าและผมก็บอกว่าผักปลอดสารพิษ ถ้าเขาเอาของเราไปพิสูจน์จริง ๆ แล้วผมไม่ได้ว่าทุกคนอาจารย์บอกว่ามันก็มีโซนวัดอยู่ ยกตัวอย่างว่าเทพเสด็จ เทบจะไม่มียาฆ่าแมลงแต่แม่โป่งพยายามสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนได้รู้ถึงคุณโทษของสารเคมี ยาฆ่าหญ้า ตอนนี้ผมก็มีกำลังใจเนื่องจากมีแนวร่วมและมีคนเข้าใจก็มาร่วมใช้สารอินทรีย์บ้าง ใช้ชีวภาพบ้าง ตอนนี้กำลังใจฮือฮาในตำบลแม่โป่ง แต่ที่เราทำมาเป็นสิ่งที่น่ากลัวมากใน 10 ปีก่อนของตำบลแม่โป่ง ยาฆ่าแมลงตัวที่แรงที่สุด ปุ๋ย ยาน็อก แม่โป่งเป็นตัวที่ใช้ แม้แต่ปลาไหลที่อยู่ยังตายเป็นแผล และ 3 – 4 ปี ที่ผ่านมามีได้นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แต่ผมว่าแม่โป่งถ้าเรามาใช้คำพูดของอาจารย์น่าจะเป็นผักปลอดภัยได้ ตอนนี้ชื่อของเราต่อผู้บริโภคเขาก็จะมีความเชื่อมั่นอย่างเทพเสด็จทำเรื่องผักผมเชื่อว่าตัวนี้ถ้าคนไหนต้องการผักที่ปลอดภัย เราก็จะสามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไปอย่างลงหนักทุกคนบอกว่าที่ผ่านมาเคยใช้แต่ตอนนี้ไม่ใช้เราบอกว่าผักปลอดสารพิษ ถ้าจริงอย่างเหมือนอาจารย์ว่าหรือเปล่าเราบอกว่าตอนนี้เราไม่ใช้เราใช้ปุ๋ย ใส่ขี้วัวขี้ควาย แต่ถ้าเราบอกว่าอาหารปลอดภัยมีมุมมองและสูงใจยิ่งกว่า แต่ถ้าอาหารปลอดภัย สร้างให้คนมีมุมมองสูงใจว่าปลอดภัยเราก็จะว่าปลอดภัยนะเขาจะเชื่อว่า แต่ที่นี้ผมขอฝากคิดว่าจริงหรือไม่ เราน่าจะพูดอย่างไรก่อนให้น่าสนใจ ขอขอบคุณครับ

ผู้เข้าร่วม : หลังจากการประชุมหลาย ๆ Point มาถึง Point นี้รู้สึกว่าการเข้าทางของเชิงดอย เชิงดอยเข้าทางเมื่อสักครู่นี้ที่อาจารย์พูดมาอย่างพอหลวงดวงดี ข้างคนเมืองเหนือไม่ยากทำมาแล้ว

ชาวเขา เขาจะมามีที่ทำนาตามที่ชาวบ้านไม่ทำ ตามที่ส่งพ่อหลวงดวงดีเข้าไปศึกษาดู ชาวเขาจะให้ไปขยายในตำบลเชิงดอย ไปดูเถาะจะมีชาวเขามาทำนา เมื่อก่อนจ้างคนเมืองไถนา แต่ตอนนี้มันซื้อเองหมดและทำเองหมด ไม่จ้างชาวนา อีกส่วนของพ่อหลวงบุญรัตน์ ท่านได้มาแทนกำนันที่ท่านมาประชุม ให้ท่านไปอยู่ที่ฝักปลอดสารพิษของที่หนองแดงบ้านพ่อหลวงบุญรัตน์ ทาง อบต.เชิงดอย บอกว่ามีทางญี่ปุ่นเขาจะมาติดต่อสร้างอาคารให้ สถานที่หนองคำแดงของกงสุล ให้สร้างแล้วให้ชาวบ้านในตำบลเชิงดอยนำร่องฝักปลอดสารพิษ เชิงดอยมีแต่ยังไม่นำมาเสนอ จะเอาของพี่น้องหลวงเหนือมาสมทบ เราจะแลกเปลี่ยนกันอีกครั้ง ครั้งต่อไปอาจจะนำมานำเสนออีกครั้ง อยู่ที่ป่าตึงก็ทำเพราะสวนประภาสิตมาสับสนุน ครั้งนี้จะเข้าไปถึงเรายังไม่ได้แลกเปลี่ยนเราอยากจะทิ้งของพี่น้องหลวงเหนือสำหรับฝักปลอดสารพิษ มีการอบรมสัมมนาดูงานบ่อย เราจะเอากาแฟพี่น้องดอยสะเก็ดแต่ละตำบลเอามาให้ท่านไปศึกษาสำหรับ อบต. หมู่ 12 พี่แอ เขาศึกษาเกี่ยวกับอุทยาน อันนี้ก็เข้าเครือข่ายของเรามันเล่นจีเอาดินไฟใส่ต้นไม้ตายแล้วเอามาทำฟืน พี่น้องคนเมืองไม่ใช่ฟืนแล้วใช้แก๊สที่หลังวัดดอยสะเก็ดถูกเขาทำกันให้ตายก่อนแล้วเอามาทำฟืน พี่แอนำมาเสนอที่ประชุม อบต.เชิงดอย เราจะนำความรู้ที่ได้มาจากเวทีครั้งนี้ยังไม่เกิด ทาง อบต. เชิงดอยประชุมก่อนที่จะนำครั้งนี้ไปเสนอที่ประชุมใหญ่ ขอขอบคุณอาจารย์และทีมงาน ผู้เข้าร่วมประชุมที่ให้ความกระจ่างแก่ตำบลสุดท้ายสักวันเราจะนำของดีแต่ละตำบลแต่ละหมู่บ้านมาอวดกันเหมือนสินค้าโอท็อปที่จัดงานจัดบุญ

แนวทางการขับเคลื่อนต่อเนื่อง

คุณทรงพล : ผมคิดว่าเรามีลุ่มแม่น้ำตอนนี้อยู่ถ้าเราจะปักธงเราก็ควรจะทำก็คือการขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มน้ำมีตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงแบบขนาดเล็ก ขนาดกลาง มีรูปแบบตัวอย่างการจัดการทรัพยากร การอาชีพที่ขาดไปคือ วัฒนธรรม คือถ้าเราไปเป็นของดีอีกครั้งแล้ว เราเจอสิ่งที่มันยังไม่ได้พูดมาเติมเต็มเราจะพบว่าลุ่มแม่น้ำกวังมีทุกอย่างเพียงพอแต่มันอยู่กระจัดกระจาย ทุกอย่างเหล่านี้ถูกหลอมรวมให้อยู่ในประเทศหมู่บ้าน ตำบลนะ ตั้งเป้าว่าเราเอาความสุขเป็นตัวตั้ง โดยมีความสุขเป็นตัวชี้วัด ก็มีความชัดเจนอย่างนั้น มีวิธีการที่ชัดเจน ผมคิดว่าตรงนี้นั้นชัดเจน มุมมองของคนภายนอก มีความรู้สึกว่าการที่เอาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวตั้ง มันก็บอกถึงกระแสที่เป็นอยู่แล้ว ผมก็มีของจริง และตัวอย่างจริง

ทีนี้ถ้าตัวนั้นเป็นธง เราจะขับเคลื่อนด้วยการใช้ความรู้ใช้ทุนคน สิ่งดี ๆ ในพื้นที่ ไปแสวงหาความรู้และใช้ความรู้นั้นจัดการต่อถ้าเหมือนที่เราไปเรียนรู้แล้วบอกว่าจะเอาความรู้ไปใช้ต่อ ไปลงมือให้เกิดมรรคเกิดผล ถ้าเราไปทำจริงมันก็ไม่ยับเท่าไร เพราะเรามีครู มีผู้รู้ที่จะคอย

แนะนำ ยังมีงานวิจัยเข้ามาช่วยเป็นตัวประสานตัวเชื่อม เพียงแต่ว่าตำบลไหนถ้าสนใจสนับสนุน ส่งเสริมให้ความคิดที่อยากจะทำ เมื่อกลับไปตำบล พื้นที่ มันไม่ถูกสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กลับไปเสียนะ เหมือนตอนนี้ เรียนไปหัวมันกด จิตใจมันขึ้น มันเหมือนเหล็กมันร้อนนะ เหล็กร้อนถ้ากลับไปมันร้อนนะถ้าเหล็กกลับไปแล้วไม่ตีเดียวกะเย็น ถ้าเรากลับไปเจอสถานการณ์นั้น อยากจะสนับสนุนว่า การจัดการความรู้ที่สำคัญที่สุดคือ

1) คือเรามีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจัดคนไปเพื่ออะไร เราทำไปเพื่อความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละตำบล

2) การจัดการความรู้ให้ความเป็นกลางกับชุมชน ความเป็นชุมชนต่อความรักใคร่สามัคคี ความเป็นพี่น้อง เสียสละ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มันเป็นที่ผูกมัด

3) ความเป็นพี่น้องที่เป็นฐานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มันก็เปิดมันก็ได้ อย่างที่ใครพูดว่าความรู้ บางอย่างถ้าไปคุยกับธุรกิจมันไม่ให้ แต่ของเราเปิดหมดเลย อยากได้อะไรเปิดหมดเลย เคล็ดลับเปิดหมดเลย

เพราะฉะนั้น มันเป็นความรู้ที่กินได้เลย ความรู้ที่สามารถนำไปเอาทำได้จริง ในกระบวนการอย่างนี้ได้แรงบันดาลใจ สร้างความฮึกเหิม ผู้ที่สร้างแนวทางแสงสว่างใหม่ ๆ ให้กับเรา รวมทั้งวิธีการด้วย มันไม่ใช่อยู่ที่วิธีคิด มันใช้วิธีการด้วย ที่เหลือมันคือวิธีลงมือปฏิบัติเท่านั้นเอง พอปฏิบัติมันก็เจอปัญหา พอเจอปัญหามันก็ต้องเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา เราถึงจะโตขึ้น การจัดการเรียนรู้มันช่วยว่าถ้าทำแล้วมันมีโอกาสทบทวน ถ้าทวนเราก็จะได้ความรู้มันก็จะหมุนเคลื่อนไปเรื่อย ๆ ถ้ามันอยู่นิ่ง ๆ ซึ่งแล้วซึ่งอีกมันก็จะน่าเบื่อ ถ้ามันเหมือนเดิมมันก็จะน่าเบื่อ เพราะหน้าที่ของเราเราก็ต้องอยากไปเรื่อย ๆ จะยกได้อย่างไรว่ามันมีเรื่องใหม่ ๆ เข้ามาน่าสนใจใหม่ เป็นเรื่องเก่า ๆ กลับไปทำแล้วมาเล่าให้ฟังอย่างน่าภูมิใจว่าทำไปแล้วมันได้ผล มันมีความคืบหน้า สมมุติการฝึกเรื่องกาแฟ พอตำบลไหนไปทำคราวหน้ามาแล้วทำแล้วเกิดผลแล้ว ผมเชื่อว่าด้านทางความรู้ เขาจะมีความรู้สึกที่ดีใจมากเลย มีความสุขที่มีคนเอาความรู้ความคิดของเราไปทำได้ผล อันนี้เป็นเรื่องความรู้สึกดี ๆ ที่มันน่าจะเกิดขึ้นในสถานการณ์แบบนี้ มันคงมีเทคนิควิธีการอีกมาก แต่ที่สำคัญที่สุดคือเราเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนมุมมองให้ลึก มาก วิธีการมาก มีมุมมองรอบด้าน 360 องศา เราก็จะเห็นวิธีการมากเลย เราก็ไม่ทิ้งวิธีการเดิม ๆ ใช่มั้ย เราสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา อยากจะฝากไว้

ขอสรุปว่า ชาวบ้านที่เครียดที่จน มีความทุกข์ ถึงแม้ไม่ได้กินเหล้า เป็นเพราะเขาจน ปัญหานั้น เขาไม่เห็นแสงสว่าง เห็นทางใหม่ ๆ ที่เหมือนเดิมเลยทำเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นผลมันก็เหมือนเดิมนะ ถ้าอยากได้ผลแบบใหม่มันต้องทำแบบใหม่ถึงจะได้ ถ้าทำอย่างนั้นได้มันต้องมีคนมาช่วย มีเพื่อนมาช่วยคิดด้วย เพราะคนเรามันตรองอยู่เรื่อย ๆ อันนี้คือธรรมชาติของการเรียนรู้

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการวิจัยร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำกวังโดยมีเป้าหมายการทำงานเพื่อให้ได้แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวังเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ ที่ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ รวมถึง เด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ซึ่งผลลัพธ์ของการทำงานวิจัย วิเคราะห์และสรุปได้ดังนี้

สรุปวิเคราะห์ผลการวิจัย

แรกเริ่มของการดำเนินการวิจัยโครงการนี้ ทีมวิจัยได้ตั้งเป้าหมายที่จะวิเคราะห์และทบทวนแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายลุ่มน้ำกวังที่ทางคณะกรรมการเครือข่ายฯ และฝ่ายศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ร่วมกันออกแบบไว้ในระยะ 3 ปี รวมถึง การวิเคราะห์ ภาคีที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรง ทางอ้อม ในปัจจุบันและเชื่อมโยงถึงอนาคต ผ่านการนำเสนอข้อมูลการทำงานทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายลุ่มน้ำกวัง รวมถึงคาดหวังว่าเมื่อภาคีได้เห็นแผนการทำงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ทางด้านทรัพยากรแล้วจะเข้าร่วมสร้างแผนการทำงานโดยการนำเป้าหมายของหน่วยงาน ภาคีในด้านต่างๆ เข้ามาบูรณาการเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายให้มีมิติที่หลากหลาย ไม่ใช่เพียงการทำงานด้านอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรอย่างเดียว ซึ่งอาจจะมีครอบคลุมทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เด็กเยาวชน ตามเป้าหมายหลักของหน่วยงานนั้นๆ

แต่เมื่อทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์ความเป็นเครือข่ายลุ่มน้ำกวังจากการดำเนินงานที่ผ่านมา กลับพบ “จุดติดขัด” ของการทำงานในประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก่อนที่จะมีการประสานงานภาคีเข้ามาทำงานด้วย นั่นคือ

- 1) การตั้งคำถามเกี่ยวกับเป้าหมายที่แท้จริงกับการรวมตัวขึ้นมาของเครือข่ายฯ ว่าเกิดจากความต้องการของหน่วยงาน หรือ คนในพื้นที่
- 2) กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาเกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบกับประชาชนมากน้อยเพียงใด

3) แนวคิด บทบาทและการทำงานของคณะกรรมการเครือข่ายยังไม่ตรงกัน การบริหารงานจึงเกิดการกระจุกตัวที่กลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำกวางส่วนมากเป็นการให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่เครือข่ายจัดขึ้น ซึ่งหลายกิจกรรมไม่ได้เกิดจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

5) ผู้นำและชุมชนยังยึดติดกับงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐและหน่วยงาน

6) แผนยุทธศาสตร์การทำงานด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่เน้นการพัฒนาวิถีชีวิตของคนให้เข้าใจการทำงานทรัพยากรแต่มุ่งไปเน้นที่งานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรที่คาดหวังสร้างจิตสำนึกให้กับคนในลุ่มน้ำ

ซึ่งจากการวิเคราะห์จุดติดขัดดังกล่าวทำให้คณะกรรมการเครือข่ายฯและทีมวิจัยยังไม่มีแนวคิดใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นตัวเดินเรื่องเพื่อดึงภาคีเข้ามาบูรณาการแผนการทำงานร่วมกัน แต่ต้องการเน้นให้การทำงานวิจัยครั้งนี้เน้น “การพูดคุย” และเติมแนวคิดการทำงานให้เป็นไปด้วยความเข้าใจ “หัวใจ” สำคัญของการทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำกวางของคณะกรรมการเครือข่ายก่อน ดังนั้น ทีมวิจัยจึงมีการปรับแผนการทำงานวิจัยใหม่ที่เน้นในประเด็น

1) ทบทวน วิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์โดยผนวกแนวคิดเรื่องการจัดทำระบบข้อมูลและการพัฒนาคน (คณะกรรมการและแกนนำเครือข่าย)

2) การนำเครื่องมือใหม่ๆเข้ามาพัฒนากระบวนการของผู้นำเครือข่ายและแกนนำชุมชน ซึ่งเครื่องมือใหม่นี้ที่เรียกว่าก็คือ “แนวคิดการจัดการความรู้และเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมตลาดนัดของดีลุ่มน้ำกวาง” โดยมีทางสกว.แม่โจ้ประสานงานกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส) เข้ามาร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับคณะกรรมการและแกนนำชุมชนเครือข่ายลุ่มน้ำกวาง ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาระบบของผู้นำเครือข่าย ครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่ได้ผ่านการปฏิบัติการในพื้นที่จริง นั่นคือ การออกแบบให้คณะกรรมการและแกนนำเครือข่าย ออกไป “สืบค้น” ของดีที่มีในแต่ละตำบล เพื่อฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ การบันทึกและการนำเสนอ โดยทาง สรส.และสกว.แม่โจ้ช่วยนำของดีแต่ละด้านเข้ามาต่อเป็นภาพจิ๊กซอว์ของการทำงานลุ่มน้ำแต่ละระดับก่อนที่จะคณะกรรมการและแกนนำเครือข่ายจะนำไปประยุกต์เพื่อขับเคลื่อนงานต่อเนื่อง

ผลของการทำงานวิจัยพบว่า ทีมวิจัยไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบคำถามการวิจัยในเรื่องของแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวางเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการ ที่ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ รวมถึง เด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้ เนื่องจาก “ผลจากการวิเคราะห์ตัวเครือข่าย” เองที่ยังไม่มีความชัดเจนทั้งเรื่องคน เรื่องแผน และทิศทางการทำงานร่วมกัน ซึ่งทีมวิจัยและแกนนำเครือข่ายวิเคราะห์ร่วมกัน

แล้วว่า หากไม่มีความชัดเจนในเรื่องเหล่านี้ จะไปแสวงหาความร่วมมือจากภาคอื่นๆได้อย่างไร? แต่กระนั้น ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยที่ได้เน้นมาที่ “การพัฒนาวิธีคิดคนทำงาน” แทนนั้น กลับได้ผลอย่างมาก เนื่องจากผู้นำแต่ละชุมชนได้เห็น วิธีการใหม่ๆ เครื่องมือใหม่ๆ ที่จะนำมาพัฒนาตัวเอง และชุมชนได้ นั่นคือ “การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” และ “การจัดตลาดนัดความรู้” ที่นำไปใช้ได้ทันทีในระดับชุมชน ซึ่งทีมวิจัยมองว่า ถึงแม้การดำเนินงานวิจัยจะไม่สามารถตอบเป้าหมายในการสร้างแผนบูรณาการได้ แต่ผลที่เกิดขึ้นระหว่างทางทั้งจากข้อมูลและการลงมือปฏิบัติทำให้ทีมวิจัยและแกนนำเครือข่ายฯ ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีคิด วิธีทำงานในการทำงานด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำกวังให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาตัวเอง พัฒนาวิธีคิดผ่านการทำงานร่วมกับชุมชนก่อนที่จะกระโดดไปทำงานใหญ่ระดับเครือข่าย ซึ่งท้ายที่สุดทางคณะกรรมการเครือข่ายที่เป็นตัวแทนของแต่ละตำบลมีความเห็นร่วมกันที่ใช้ “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาตัวเองและชุมชนผ่านการพัฒนา ต่อ ยอด “ของดี” ที่ไปสืบค้นมา โดยมีแกนนำเครือข่ายแต่ละตำบลอาสาเข้ามาเรียนรู้โดยการเป็นทีมวิจัย และมีนักจัดการความรู้ซึ่งอีกบทบาทหนึ่งก็คือ คณะกรรมการเครือข่ายฯ ลุ่มน้ำกวังตอนบนที่ทางสกว.แม่โจ้ ได้ใช้ “หลักการจัดการความรู้” เข้ามาพัฒนาวิธีคิด อาสามาเป็นพี่เลี้ยงและร่วมทำงานกับแกนนำในพื้นที่แต่ละตำบลอีกด้วย

บทเรียนและการเรียนรู้

- 1) ทีมวิจัยยังไม่คุ้นกับการบันทึกกิจกรรมทำให้ขาดข้อมูลที่จะนำเสนอต่อเวทีหลายครั้ง
- 2) การประสานงานกับคณะกรรมการที่อยู่หลายพื้นที่ต้องมีการยืนยันวันประชุมให้แน่ชัด เพราะหลายพื้นที่ติดต่อไม่ได้
- 3) หากการเริ่มต้นชวนคุยในวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้เริ่มต้นจาก “ปัญหา” จะทำให้บรรยากาศเครียด แต่ถ้าเริ่มจาก “สิ่งดี” จะทำให้ผ่อนคลาย
- 4) การตั้งวงแลกเปลี่ยนพูดคุยกันบ่อยๆ ทำให้ทุกคนได้รับทราบสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา สามารถหาทางช่วยกันได้ทัน
- 5) ข้อมูลเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ ที่ผ่านมาเครือข่ายไม่เคยเน้นเรื่องการจัดระบบข้อมูล ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองกับหน่วยงานใดๆ หากมีสถานการณ์ด้านลบเกิดขึ้น
- 6) เครือข่ายขาดการทำงานกับคนรุ่นใหม่ จึงทำให้การนำเสนอแนวคิดของ คณะกรรมการยังติดกรอบแนวคิดเดิมๆ

ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข

- 1) ทีมวิจัยบันทึกไม่เก่งเรื่องการบันทึก จึงได้ใช้วิธีการบันทึกเทปและถอดข้อมูลจากเทป
- 2) การบริหารการเงินเข้าใจยาก เนื่องจากมีความละเอียดสูง ทีมวิจัยจึงต้องให้เจ้าหน้าที่ สกว.ตรวจใบเสร็จบ่อยๆ แต่ก็พบข้อผิดพลาดอยู่ตลอด
- 3) การประสานงานแกนนำต่างพื้นที่ให้ประชุมพร้อมกันยาก

ประวัติทีมวิจัย

1. หัวหน้าโครงการวิจัย

นายจรงค์ ธิแก้ว ผู้ประสานงานเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนน้ำแม่กว้ง
ที่อยู่ /เบอร์โทรประสานงาน

บ้านเลขที่ 29 หมู่ 3 ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

โทร 07-8426625

สถานที่ติดต่อประสานงาน

ฝ่ายศึกษาและพัฒนาป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

2. คณะทำงานโครงการวิจัย

1.	นายพรมมินทร์	พวงมาลา	ประธาน/ตำบลห้วยแก้ว	09-4310993
2.	นายบุญทอง	เทโวชาติ	รองประธาน/ตำบลเทพเสด็จ	01-0315607
3.	นายดวงดี	สมสวย	รองประธาน/ตำบลเชิงดอย	053-865421
4.	นายมนูญ	เทศน์	เลขา/ตำบลแม่โป่ง	05-0368887
5.	นายอุดม	คำรินทร์	รองเลขา/ตำบลป่าเมี่ยง	06-1933589
6.	นายสมยศ	บุญเย็น	เหรัญญิก/ตำบลลวงเหนือ	01-0202714
7.	นายจิระพัฒน์	ธาดุอินจันทร์	ประชาสัมพันธ์/ตำบลแม่โป่ง	01-9510259
8.	นายสมหวัง	สุนันตะ	คณะกรรมการ/ตำบลเชิงดอย	09-8520113
9.	นายมนชัย	สุมาลย์	คณะกรรมการ/ตำบลเชิงดอย	04-6116815
10.	นายดำรงค์	สุยะ	คณะกรรมการ/ตำบลแม่โป่ง	05-0376585
11.	นายสมบุญ	ไทย์ยันโต	คณะกรรมการ/ตำบลแม่โป่ง	05-0318252
12.	นายคำปิง	ดวงดี	คณะกรรมการ/ตำบลลวงเหนือ	06-1903655
13.	นายปรัชญา	บุญชัยอาจ	คณะกรรมการ/ตำบลลวงเหนือ	07-1794029
14.	นายสุจิตต์	ใจมา	คณะกรรมการ/ตำบลห้วยแก้ว	04-7404972
15.	นายเกียรติศักดิ์	ฝันแก้ว	คณะกรรมการ/ตำบลห้วยแก้ว	09-8517932
16.	นายถวิล	สั๊กกะโต	คณะกรรมการ/ตำบลเทพเสด็จ	09-5540607
17.	นายบุญยัง	พวกอินแสง	คณะกรรมการ/ตำบลเทพเสด็จ	

18.	นายวรรณฤทธิ์	ชั้นเงิน	คณะกรรมการ/ตำบลป่าเมี่ยง	09-5540779
19.	นายสวัสดิ์	พลหาญ	คณะกรรมการ/ตำบลป่าเมี่ยง	09-2658813
20.	นายจรงักษ์	ธิแก้ว	คณะกรรมการ/ ตำบลป่าเมี่ยง	07-8426625
21.	นายวีรพงศ์	สมิทธิจิตต์	เลขานุการ	